

ВІДЬМАК

МЕЧ ПРИЗНАЧЕННЯ

АНДЖЕЙ САПКОВСЬКИЙ

Andrzej Sapkowski

WIEDŹMIN

MIECZ PRZEZNACZENIA

Powieść

Анджей Сапковський

ВІДЬМАК

МЕЧ ПРИЗНАЧЕННЯ

Роман

ХАРКІВ **КЛУБ**
2016 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.162.1
ББК 84.4ПОЛ
С19

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Sapkowski A. Wiedźmin. Miecz przeznaczenia / Andrzej Sapkowski. —
Warszawa : SuperNowa, 2014. — 400 p.

Публікується з дозволу автора і його літературних агентів,
NOWA Publishers (Польща)
і Агентства Олександра Корженевського (Росія)

Обережно! Ненормативна лексика!

Переклад з польської *Сергія Легези*

Коментарі *Сергія Легези*

Художнє оформлення *Катерини Кравець*

ISBN 978-617-12-0498-0 (укр.)
ISBN 978-83-7578-064-2 (пол.)

© Andrzej Sapkowski, Warszawa, 2014
© CD PROJEKT S.A., карта, обкладинка
© Nemiroltd, видання українською
мовою, 2016
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», переклад та художнє
оформлення, 2016

МЕЖА МОЖЛИВОГО

I

— Не вийде звідти, кажу ж вам, — промовив прищавий, упевнено киваючи. — Уже година з чвертю, відколи туди заліз. Уже по ньому.

Міщани, з'юрмившись серед руїн, мовчали, вдивляючись у зяючий чорний отвір у руїнах — напівзавалений вхід до підземелля. Товстун у жовтому кубраку переступив з ноги на ногу, відкашлявся й стягнув з голови м'ятий берет.

— Почекаймо ще, — сказав, обтираючи піт з рідких брів.

— Чого? — чмихнув прищавий. — Там, у льохах, василіск сидить, чи ви, войте, забули? Хто туди входить, тому гаплик. Чи мало там людей загинуло? То чого нам чекати?

— Але ж ми домовлялися, — невпевнено буркнув товстун. — Як же воно?

— Із живим ви, войте, домовлялися, — заговорив товариш прищавого, велетень у шкіряному різницькому фартусі. — А зараз він мертвий, це точнісінько, наче сонце на небі. Наперед було відомо, що на погибель іде, як й оті інші. Він же навіть без дзеркала поліз, з мечем тільки, а без дзеркала василіска не забити, кожен про те зна.

— Заощадили ви грошки, войте, — додав прищавий. — Бо й платити за василіска нема кому. Тож спокійнісінько йдіть собі додому. А коня та речі чаклуна ми візьемо, чого добру пропадати.

— Ага, — сказав різник. — Кобилка файна, та й в'юки незле напхані. Заглянемо, що там усередині.

— Як же воно? Шановні?

— Мовчіть, войте, і не втручайтеся, бо гуля вискочить, — застеріг прищавий.

— Файна кобилка, — повторив різник.

— Облиш того коня у спокої, любчику.

Різник повільно повернувся у бік чужинця, який вийшов з-за муру, з-за спин людей, які з'юрмилися навколо входу до льоху.

Чужак мав кучеряве густе каштанове волосся, брунатну туніку поверх підбитого ватою каптану, високі їздові чоботи. І жодної зброї.

— Відійди від коня, — повторив уїдливо. — Бо що воно? Чужий нінь, чужі в'юки, чужа власність, а ти піднімаєш на неї свої каправі очиська, тягнеш до неї свої паршиві лапи? Чи так годиться?

Прищавий, потроху засовуючи руку за пазуху куртки, глянув на різника. Різник кивнув, повів підборіддям у бік групи, і звідти вийшло ще двійко: кремезних, коротко стрижених. Обидва мали палиці, такі, якими на різниці глушать тварин.

— І хто ви такий, — запитав прищавий, не виймаючи руку з-за пазухи, — щоби патякати, що годиться, а що ні?

— Нема тобі до того діла, любчику.

— Зброї не носите.

— Правда. — Чужак посміхнувся ще уїдливіше. — Не ношу.

— Це недобре. — Прищавий вийняв руку з-за пазухи, разом із довгим ножом. — Це дуже недобре, що не носите.

Різник також витягнув ножа, великого, наче мисливський корд. Ті двоє ступили уперед, піднімаючи палиці.

— Не мушу носити, — сказав чужак, не рухаючись із місця. — Моя зброя зі мною ходить.

З-за руїн м'яким упевненим кроком вийшли дві молоді дівчини. Натовп одразу розступився, відсахнувся, порідшав.

Обидві дівчини посміхнулися, блискаючи зубами, примружуючи очі, з кутиків яких бігли до вух широкі сині смуги татуювань. На міцних стегнах, що видніли з-під рисячих шкір, та на голих зграбних руках вище кольчужних рукавичок грали м'язи. З-за плечей, також захищених кольчугами, стирчали рунів'я шабель.

Прищавий повільно зігнув коліна, опустил ножа на землю.

Із діри в руїнах почувся стукіт каміння, хрускіт, після чого з темряви виринули долоні й вчепилися у вищерблений край муру. За долонями з'явилися — по черзі — голова із білим, припорошеним цегляним пилом волоссям, бліде обличчя, руків'я меча, що видніло з-за плеча.

Натовп загудів.

Біловолосий, горблячись, витягнув з діри щось дивне, чудернацьке тіло, вишмаруване у просякнутому кров'ю пилу. Тримав його створіння за довгий ящірковий хвіст, він мовчки кинув його під ноги товстому войту. Війт відскочив і перечебився об повалений фрагмент муру, дивлячись на закривавлений пташиний дзьоб, перетинчасті крила й серповидні нігті на вкритих лускою лапах. На роздуте горло, колись кармінове, а зараз — брунатно-руде. На шклисті, запалі очі.

— Оце — василіск, — сказав біловолосий, обтрушуючи штани від куряви. — Відповідно до умови. Мої двісті лінтарів, якщо ваша ласка. Чесних лінтарів, не пообрізуваних. Попереджаю — я перевірю.

Війт тремтячими руками вигріб капшук. Біловолосий роззирнувся, на мить зупинив погляд на прищавому, на ножі, що лежав у того біля ноги. Подивився на чоловіка у брунатній туніці, на дівчат у рисячих шкірах.

— Як завжди, — сказав, виймаючи капшук із тремтячих рук війта. — Ризикую для вас шиєю за малий грош, а ви тим часом підбираєтеся до моїх речей. Ніколи, най вас зараза, не змінитесь.

— І пальцем не торкнулися, — замимрив різник. Ті двоє із пальцями давно розчинилися у натовпі. — І пальцем ваших речей не торкнулися, пане.

— Я дуже радий, — посміхнувся біловолосий. Побачивши його посмішку, що, наче рана, розквітла на блідому обличчі, натовп почав швиденько розходитися. — І тому, братику, тебе я також і пальцем не торкнуся. Підеш собі з миром. Але підеш швидесенько.

Прищавий, задкуючи, намагався відступити. Прищі на його раптом зблідлому обличчі стали до бридкого помітними.

– Гей, почекай, – сказав до нього чоловік у брунатній туніці. – Я про дещо забув.

– Про що... пане?

– Ти вийняв проти мене ножа.

Вища з дівчат раптом гойднулася на широко розставлених ногах, крутнулася у стегнах. Шабля, невідомо коли вийнята, різко свиснула у повітрі. Голова прищавого підлетіла вгору й по дузі, впала до зяючого отвору льоху. Тіло пласко й важко, наче зрубане дерево, гепнулося поміж покришеної цегли. Натовп одноголосо заверещав. Друга дівчина, із долонею на рухів'ї, спритно обернулася, захищаючи тили. Не було потреби. Натовп, штовхаючись і слотикаючись об руїни, щосили втікав до міста. На чолі, підстрибуючи, гнав війт, лише на кілька саженив випереджаючи величезного різника.

– Красивий удар, – холодно прокоментував біловолосий, долонею в чорній рукавичці заслоняючи очі від сонця. – Красивий удар зерріканською шаблею. Схиляю чоло перед вправністю та вродою вільних воїтельок. Я – Геральт із Рівії.

– А я, – незнайомець у брунатній туніці вказав на тьмянний герб на грудях, на якому було зображено рядок із трьох чорних птахів на тлі одноманітно-золотого поля, – Борх Три Галки. А це мої дівчата, Тея і Вея. Так я їх зву, бо на їхніх справжніх іменах можна язик собі відгризти. Обидві, як ти слушно зауважив, є зерріканками.

– Здається мені, дякувати треба за коня і речі саме вам. Тож – дякую вам, воїтельки. Дякую і вам, пане Борху.

– Три Галки. І давай без того «пана». Чи тебе щось затримує у тій місцині, Геральте із Рівії?

– Аж ніяк.

– Чудово. Маю пропозицію – недалеко звідси, на розстані до річного порту, є шинок. Зветься він «Під Задумливим Драконом». Тамтешня кухня не має собі рівні у всій околиці. Я саме

збираюся туди, сподіваючись на вечерю та ночівлю. Було б добре, якби ти захотів скласти мені компанію.

– Борху. – Біловолосий відвернувся від коня й глянув у ясні очі незнайомця. – Я не хотів би, щоб між нами вкратися якісь недомовленості. Я – відьмак.

– Я здогадався. А сказав ти це таким тоном, наче мовив: «Я – прокажений».

– Є такі, – сказав Геральт повільно, – хто волів би компанію прокажених, аніж товариство відьмака.

– Є і такі, – засміявся Три Галки, – які воліли б вівцю, аніж дівчину. Що ж, можна лише їм поспівчувати, тим і іншим. Повторюю пропозицію.

Геральт стягнув рукавичку й потиснув простягнену йому долоню.

– Приймаю, тішуся з нового знайомства.

– Тож у дорогу, бо щось я зголоднів!

II

Шиннар протер ганчіркою зашкарублі дошки столу, вклонився й посміхнувся. Не мав двох передніх зубів.

– Та-ак... – Три Галки якусь на мить вдивлявся у закіптюжену стелю й у павуків, які там дуріли. – Спершу... Спершу пива. Щоб двічі не ходити – ціле барильце. А до пива... Що ти можеш запропонувати до пива, любчику?

– Сир? – ризикнув шиннар.

– Ні, – скривився Борх. – Сир буде на десерт. До пива ми хочемо чогось кислого й гострого.

– Слухаюся. – Шиннар посміхнувся ще ширше. Два передні зуби були не єдиними, яких йому бракувало. – Вугорки із часником в олії та оцті або ж мариновані стручки зеленої паприки...

– Оце діло. І те, й те. А потім юшки, такої, як я колись тут їв, плавали у ній різні молюски, рибки й інше смаковите сміття.

– Юшка бокорашів?

– Саме так. А потім печене ягня із цибулею. А потім копу раків. Кропу нинь до горнятка, скільки влізе. А тоді – овечий сир і салат. А тоді подивимося.

– Слухаюся. Для всіх чотири, значиться, рази?

Вища зерріканка заперечливо похитала головою, промовисто поплескала себе по талії, обтягненій тісною лляною сорочкою.

– Я й забув. – Три Галки підморгнув Геральту. – Дівчата дбають про фігури. Пане господарю, ягнятину тільки нам двом. Пиво давай зараз, разом із тими вугорками. А з рештою – хвилику зачекай, аби не вихололо. Ми сюди не жерти прийшли, а статечно спілкуватися.

– Розумію. – Шинкар уклонився знову.

– Метикуватість при твоєму фахові – справа важлива. Дай-но руку, любчику.

Брязнули золоті монети. Корчмар роззявив рота до межі можливого.

– Це не завдаток, – повідомив Три Галки. – Це – згори. А тепер іди собі на кухню, добра людино.

В алькові було тепло. Геральт розстібнув пояс, стягнув каптан і закатав рукави сорочки.

– Бачу, – сказав, – що від браку готівки ти не потерпаєш. Живеш із привілеїв лицарського стану?

– Почасти, – усміхнувся Три Галки, не вдаючись у подробиці.

Вони швидко впоралися з вугорками й чвертю барильця. Обидві зерріканки також не жаліли для себе пива, обидві ж помітно повеселішали. Шепотілися собі про щось. Вєя, та, що була вищою, раптом вибухнула коротким гортанним сміхом.

– Дівчата загальною розмовляють? – тихо запитав Геральт, слідкуючи за ними краєм ока.

– Слабенько. І вони не балакучі. Що й добре. Як тобі отой суп, Геральте?

– М-м...

– Вип'ємо.

– М-м...

— Геральте. — Три Галки відклав ложку й елегантно чхнув. — Повернімося на хвилю до нашої дорожньої розмови. Я зрозумів, що ти, відьмаче, подорожуєш з одного кінця світу на інший його кінець, а дорогою, якщо трапляється якась потвора, її убиваєш. І з того маєш грош. У цьому полягає відьмачий фак?

— Більш-менш.

— А буває так, що тебе кудись викликають спеціально? На, скажімо, спеціальне замовлення. Тоді що — ти їдеш і його виконуєш?

— Залежить від того, хто викликає і навіщо.

— І — за скільки?

— Це також. — Відьмак стенов плечима. — Усе дорожчає, а жити треба, як говорила одна моя знайома чарівниця.

— Доволі вибірканий підхід, дуже практичний, я б так сказав. Але ж у цьому коріниться якась ідея, Геральте. Конфлікт сил Порядку із силами Хаосу, як говорив один мій знайомий чарівник. Я уявляв собі, що ти виконуєш місію, борониш людей від Зла, завжди і всюди. Без різниці. Стоїш на одному з боків частоколу.

— Сили Порядку, сили Хаосу. Страшенно гучні слова, Борху. Ти конче хочеш поставити мене на якийсь бік частоколу у конфлікті, який, повсюдно вважається, є вічним, таким, що розпочався задовго до нас і триватиме, коли нас давно вже не буде. На чиєму боці коваль, який підковує коней? Наш шинкар, який, власне, біжить сюди із казаном баранини? Що, на твою думку, розмежовує Хаос та Порядок?

— Це дуже проста справа. — Три Галки глянув йому просто у вічі. — Те, що являє собою Хаос, є загрозою, є агресивною стороною. А порядок — це сторона, якій загрожують, яка потребує захисту. Потребує захисника. А, вип'ємо. І беремося за ягня.

— Слушно.

Зерріканни, які дбали про форми, зробили перерву в їжі, яку заповнили питтям у прискореному темпі. Вея, схилившись до плеча товаришки, знову щось шепотіла, торкаючись косою

поверхні столу. Тея, нижча, засміялася голосно, весело мружачи татуйовані повіки.

– Так, – сказав Борх, обгризаючи кістку. – Продовжимо розмову, якщо дозволиш. Я зрозумів, що ти не надто хочеш ставати по якийсь бік Сил. Ти виконуєш свою роботу.

– Виконую.

– Але конфлікту Хаосу й Порядку ти не уникнеш. Хоч ти й зробив оте порівняння, ти не коваль. Я бачив, як ти працюєш. Входиш до підземелля у руїнах і виносиш звідти посіченого василіска. Є, любчику, різниця між підковуванням коней і вбиванням василісків. Ти сказав, що як плата достойна, то рушиш на край світу й прикінчиш те створіння, на яке тобі внажуть. Наприклад, лютий дракон спустошує...

– Поганий приклад, – сказав Геральт. – Бач, одразу заважають тобі оті Хаос і Порядок. Бо драконів, які, безсумнівно, представляють Хаос, я не вбиваю.

– Як це? – Три Галки облизав пальці. – Нічого собі! Адже серед потвор дракон чи не найвредніший, найжорстокіший і найлихіший. Мерзотніший за інших гад. Нападає на людей, палить вогнем і викрадає тих, ну, дівиць. Мало ти розповідей чув? Бути не може, щоб ти, відьман, не мав на своєму рахунку пари драконів.

– Я не полюю на драконів, – сказав Геральт сухо. – На вилохвостів – так. На ослизгів. На літавиць. Але не на драконів, хоч зелених, хоч чорних чи червоних. Просто візьми до уваги.

– Ти мене здивував, – сказав Три Галки. – Ну, добре, я узяв до уваги. Зрештою, досить нам про драконів, бачу на горизонті щось червоне, і це напевне наші раки. Вип'ємо!

Вони із хрустом ламали зубами червоні панцирі, висмоктували біле м'ясо. Солоня вода, щипаючи, стікала їм аж на зап'ястки. Борх наливав пиво, вже шкрябаючи ковшем по дну барильця. Зерріканки розвеселилися ще більше, обидві розглядалися по корчмі, зловісно посміхаючись, відьмак був упевнений, що вони шукали лише okazji для скандалу. Три Галки, схоже, теж це

помітив, бо раптом погрозив раком, якого тримав за хвоста. Дівчата захихотіли, а Тея, склавши губи наче для поцілунку, підморгнула – на її татуйованому обличчі це справляло жахливе враження.

– Дикі вони, наче лісові кішки, – буркнув Три Галки до Геральта. – Треба за ними пильнувати. У них, любчику, шух-фух – і на підлозі, невідомо звідки, купа кишок. Але – варті вони будь-яких грошей. Аби ти знав, що вони вміють...

– Знаю, – кивнув Геральт. – Не знайти кращого ескорту. Зерріканки – природжені войовниці, з дитинства привчені до битви.

– Не про те кажу. – Борх виплюнув на стіл ракову клешню. – Я мав на увазі, які вони у ліжку.

Геральт неспокійно кинув оком на дівчат. Обидві усміхалися. Вея блискавичним, майже непомітним рухом сягнула до миски. Дивлячись на відьмана примружившись, із тріском розгризла панцир. Губи її блищали від солоної води. Три Галки задоволено ригнув.

– Значить, Геральте, – сказав він, – ти не полюєш на драконів, зелених та інших кольорових. Я узяв те до відома. А чому, якщо можна запитати, говориш тільки про ці три кольори?

– Чотири, якщо бути точним.

– Ти казав про три.

– Тебе цікавлять дракони, Борху. Якась особлива причина?

– Ні. Виключно цікавість.

– Ага. Із тими кольорами – це так заведено описувати драконів. Хоча опис той не точний. Дракони зелені, найпопулярніші, скоріше сіруваті, наче звичайні ослизги. Червоні і справді червонуваті чи цеглясті. Великих драконів темно-брунатного кольору називають чорними. Найрідкісніші – це білі дракони. Я таких ніколи не бачив. Водяться на далекій Півночі. Так кажуть.

– Цікаво. А знаєш, про яких ще драконів я чув?

– Знаю. – Геральт ковтнув пива. – Про тих самих, про яких чув і я. Про золотих. Таких немає.

– На якій підставі ти таке стверджуєш? Бо ніколи їх не бачив? Але ж і білого ти ніколи не бачив.

– Не в тому річ. За морями, в Офірі та Занґвебарі, є білі коні у чорну смужку. Їх я також ніколи не бачив, але знаю, що вони існують. А золотий дракон – це створіння міфічне. Легендарне. Як-то фенікс, наприклад. Феніксів і золотих драконів немає.

Вея, спершись на лікті, дивилася на нього з цікавістю.

– Мабуть, ти знаєш, що говориш, бо ти ж – відьмак. – Борх налив собі пива з барильця. – Утім, здається мені, що кожна легенда повинна на щось спиратися. А в основу того щось тани покладено.

– Покладено, – підтвердив Ґеральт. – Частіше за все – марення, прагнення, туга. Віра, що немає меж можливому. А часом – випадок.

– Власне, випадок. Може, колись був золотий дракон, одноразова, неповторна мутація?

– Якщо воно так і було, то спіткала його доля усіх мутантів. – Відьмак відвернувся. – Він надто відрізнявся, аби вижити.

– Ха, – сказав Три Галки, – тепер ти заперечуєш закони природи, Ґеральте. Мій знайомий чарівник сказав би, що в природі будь-яка істота має своє продовження і виживає – в той чи інший спосіб. Кінець одного – це початок іншого, немає межі можливостям, принаймні природа таких не відає.

– Великим оптимістом був твій знайомий чарівник. Тільки одного він і не взяв до уваги: помилок, які робить природа. Або ті, хто з нею граються. Золотий дракон та інші подібні до нього мутанти, якщо й існували, вижити не могли. Бо на перешкоді їм стала дуже природна межа можливостей.

– І яка ж то межа?

– Мутанти, – м'язи на щелепах Ґеральта здригнулися сильніше, – мутанти стерильні, Борху. Тільки у легендах може вижити те, що не може вижити у природі. Тільки легенда й міф не знають меж можливого.

Три Галки мовчав. Геральт глянув на дівчат, на їхні обличчя, що раптом посерйознішали. Вея несподівано нахилилася у його бік, обійняла за шию твердою, м'язистою рукою. Він відчув на щоці її губи, мокрі від пива.

— Люблять тебе, — повільно промовив Три Галки. — Хай мене покрутить, вони тебе люблять.

— І що у тому дивного? — смутно посміхнувся відьмак.

— Нічого. Але це треба обмити. Господарю! Друге барильце!

— Не шалій. Найбільше — жбан.

— Два жбани! — проревів Три Галки. — Теє, я мушу на хвилюку вийти.

Зерріканка встала, підняла з лавки шаблю, провела по залі тужливим поглядом. Хоча мить тому кілька пар очей, як зауважив відьмак, недобре поблискували, роздивляючись товстий капшук, ніхто не наважився вийти услід за Борхом, який, похитуючись, ішов до виходу. Тея стенула плечима й пішла за працевдавцем.

— Як твоє справжнє ім'я? — запитав Геральт ту, яка зосталася біля столу.

Вея блиснула білими зубами. Її сорочка була трохи розшнурована, майже до меж можливого. Відьмак не сумнівався, що то черговий привід для провокації когось із зали.

— Альвеаенерле.

— Красиво.

Відьмак був упевнений, що зерріканка зробить скромне личко і підморгне йому. Не помилився.

— Вея?

— Гм?

— Чому ви їдете із Борхом? Ви, вільні воїтельки? Можеш пояснити?

— Гм.

— Що — гм?

— Він... — Зерріканка, морщачи чоло, добирала слова. — Він є... Най... красивший.

Відьмак покивав. Критерії, на підставі яких жінки оцінювали привабливість чоловіків, не вперше видалися йому загадковими.

Три Галки ввалилися до алькова, зашнуровуючи штани, голосно віддавав накази корчмарю. Тея, яка трималася на два кроки позаду, вдаючи знуджену, роззиралася по корчмі, а купці й бокораші старанно уникали її погляду. Вея висмонтала чергового рака, раз за разом кидаючи на відьмана промовисті погляди.

— Я замовив ще по вугрю, цього разу — печеному. — Три Галки важко сів, побрязкуючи незастебнутим поясом. — Намучився я з тими раками й трохи зголоднів. І я домовився про твою ночівлю, Геральте. Немає сенсу блукати поночі. Ще порозважаємося. Ваше здоров'я, дівчата!

— Вассехель! — сказала Вея, салютуючи йому кубком.

Тея моргнула й потягнулася, причому чималий бюст, всупереч Геральтовим очікуванням, не роздер сорочку.¹

— Порозважаємося. — Три Галки перехилився через стіл і ляснув Тею по сідницях. — Порозважаємося, відьмаче. Гей, господарю! Давай сюди!

Шинкар жваво підбіг, витираючи руки об фартух.

— Знайдеться у тебе діжа? Така, для прання, солідна й велика?

— Наскільки велика, пане?

— На чотири особи.

— На... чотири... — Корчмар роззявив рота.

— На чотири, — підтвердив Три Галки, добуваючи з кишені напханий капшук.

— Знайдеться. — Шинкар облизнув губи.

— Чудово, — засміявся Борх. — Накажи винести її нагору, до моєї кімнати й наповнити гарячою водою. Швидесенько, любчику. І пива накажи туди принести, ті три жбани.

Зерріканки захихотіли й одночасно підморгнули.

— Яку бажаєш? — запитав Три Галки. — Га? Геральте?

Відьмак почував потилицю.

— Знаю, що вибрати важко, — сказав із розумінням Три Галки. — Я і сам часом маю з тим клопіт. Добре, розберемося у діжці. Гей, дівчата! Допоможіть мені піднятися по сходах!

III

На мосту був заслін. Дорогу загороджувала довга солідна балка, посаджена на дерев'яні козла. Перед нею і за нею стояли алебардники у шкіряних, оббитих залізом куртках і кольчужних капюшонах. Над заслоном важко виляся пурпурна хоругва зі знаком срібного грифа.

— Що за дурня? — здивувався Три Галки, підїжджаючи ступою поближче. — Немає проїзду?

— Глейт є? — запитав найближчий алебардник, не виймаючи з рота прутика, якого жував — невідомо, чи то від голоду, чи щоб згаяти час.

— Який глейт? То що, мор? А може, війна? За чиїм наказом блокуєте шлях?

— Короля Недаміра, пана Кайнгорна. — Стражник пересунув прутик у протилежний кутик рота й вказав на хоругву. — Без глейту в гори не можна.

— Ідіотизм якийсь, — сказав Геральт змученим голосом. — Це ж аж ніяк не Кайнгорн, але Холопільський край. Це Холопілья, не Кайнгорн стягує мито з мостів на Браа. Що має до того Недамір?

— Не мене питаєте. — Стражник виплюнув прутик. — Не моя справа. Мені аби глейти перевіряти. Якщо хоче — балакайте із нашим десятником.

— А де він?

— Отам, за садибою митника, на сонечку гріється, — сказав алебардник, дивлячись не на Геральта, а на голі ноги зерріканок, які ліниво потягувалися у сідлах.

За хаткою митника, на купі висушених колод, сидів стражник, руків'ям алебарди малюючи на піску жінку, а скоріше, її фрагмент,

побачений з оригінального ракурсу. Поряд із ним, делікатно пощипуючи струни лютні, напівлежав худий чоловік у насунутому на очі химерному капелюшку кольору сливи, оздобленому срібною пряжкою і довгим, нервовим пером чаплі.

Геральт знав той капелюшок і те перо, прославлені від Буйни до Яруги, знамениті у дворах, фортецях, шинках, заїздах та борделях. Особливо у борделях.

— Любистку!

— Відьмак Геральт! — З-під капелюшка глянули веселі сині очі. — Оце так! І ти тут? Глейта, раптом, не маєш?

— Що ви всі з тим глейтом? — Відьмак зісхопив із сідла. — Що тут відбувається, Любистку? Ми хотіли перейти на другий берег Браа, я і той лицар, Борх Три Галки, і наш ескорт. А, як виявилося, не можемо.

— Я також не можу. — Любисток устав, зняв капелюшок, уклонився зерріканкам із перебільшеною галантністю. — Мене також не хочуть пропускати на той берег. Мене, Любистка, найславетнішого менестреля і поета у радіусі тисячі миль, не пропускає оцей от десятник, хоча, як бачте, також людина мистецтва.

— Нікого без глейта не пропущу, — сказав десятник понуро, після чого додав до свого малюнка фінальну деталь, дзьобнувши кінчиком держана у пісок.

— Ну й обійдемося, — сказав відьмак. — Поїдемо лівим берегом. До Генгфорсу дорога довшою буде, але як треба — то треба.

— До Генгфорсу? — здивувався бард. — Так ти, Геральте, не за Недаміром їдеш? Не за драконом?

— За яким драконом? — зацікавився Три Галки.

— Не знаєте? Правда не знаєте? Ну, то мушу вам про все розповісти, панове. Я все одно тут чекаю, може, буде їхати хтось із глейтом, хто мене знає і дозволить приєднатися. Сідайте.

— Зараз, — сказав Три Галки. — Сонце майже на три чверті у зеніті, а мене сушить як холера. Не розмовлятимемо із сухим писком. Теє, Веє, риссю до містечка та купіть барильце.

- Подобається ви мені, пане...
- Борх, званий Три Галки.
- Любисток, званий Незрівняним. Деякими дівчатами.
- Розповідай, Любистку. – Геральта охопила нетерплячка. –

Не будемо ж тут стирчати до вечора.

Бард обійняв пальцями гриф лютні, різко вдарив по струнах.

– Як зволите, мовою цвітастою чи нормально?

– Нормально.

– Прошу. – Любисток не відклав лютню. – Тож послухайте, шляхетне панство, що трапилося тиждень тому неподалік міста вільного, Холопіллям званого. Отож, світанком блідим, ледь сонечко раннє рожевим забарвило імлу над луками...

– Мало бути нормально, – нагадав Геральт.

– А хіба ні? Ну добре, добре. Розумію. Коротко, без метафор. На пасовиська під Холопіллям прилетів дракон.

– Е-е-е-е, – сказав відьмак. – Щось воно неправдоподібно. Уже скільки років ніхто не бачив драконів у тих краях. А чи не був то звичайний ослизг? Трапляються ослизги майже такі великі...

– Не ображай мене, відьмаче. Я знаю, що говорю. Я його бачив. Так уже сталося, що я саме був у Холопіллі на ярмарку й бачив усе на власні очі. Балада вже готова, але не захотіли ви...

– Розповідай. Був він великим?

– Із три кінські корпуси. У холці не вищий за коня, але куди більш масивний. Сірий, наче порох.

– Значить – зелений.

– Так. Прилетів несподівано, впав просто на стадо овець, розігнав пастухів, затовк із дюжину звіряток, чотирьох ізжер та й полетів.

– Полетів... – Геральт поникав. – І кінець?

– Ні. Бо наступного ранку прилетів знову, цього разу ближче до містечка. Спікірував на громаду бабів, які прали білизну на березі Браа. Ото вони втікали, людоньки! У житті я так не сміявся. Дракон же зробив пару кіл над Холопіллям і полетів на пасовиська, там знову взявся за овець. Тільки тоді й почалися

розгардіяш і замішання, бо раніше мало хто повірив пастухам. Бургомістр мобілізував міську міліцію і цехи, але, поки ті сформувалися, плебс узяв справу в свої руки й усе вирішив.

— Як?

— Цікавим народним способом. Місцевий шевський майстер, такий собі Козоїд, вигадав спосіб проти гадини. Забили вівцю, напхали її щільно чемерником, беладаною, блекотою, сіркою та шевською смолою. Для певності місцевий аптекар улив усередину дві квартаи своєї мікстури проти чирянів, а жрець із храму Криви помолився над стервом. Потім поставили препаратівану вівцю посередині стада, підперши кілком. Насправді ніхто не вірив, що дракон спокуситься на те смердюче на мило гівно, але реальність перевищила наші очікування. Не звертаючи уваги на живих та бекаючих овечок, гад проковтнув наживку разом із кілком.

— І що? Кажі ж, Любистку.

— А я що роблю? Кажу ж. Слухайте, що було далі. Не минуло й стільки часу, скільки треба вправному чоловікові, щоб розшнурувати дамський корсет, як дракон почав раптом ричати й пускати дим, передом і задом. Крутився, намагався злетіти, тоді осовів і знерухомів. Двійко добровольців рушили, аби перевірити, чи отруєний гад ще дихає. Були то місцевий грабар і місцевий дурень, народжений недоумкуватою дочкою лісоруба й підрозділом найманих пікінерів, які пройшли Холопіллям іще за часів рокошу воєводи Нужибоба.

— Ото ти брешеш, Любистку.

— Не брешу, тільки прикрашаю, а в тому є різниця.

— Невелика. Розповідай, шкода часу.

— Тож, як я казав, грабар і мужній ідіот вирушили як розвідники. Потім ми насипали їм малий, але милий для она курганчик.

— Ага, — сказав Борх. — Значить, дракон був іще живим.

— Це й яким, — весело сказав Любисток. — Живим. Але був таким слабким, що не зжер ані грабаря, ані дурбецела, тільки що кров полизав. А потім, на загальне розчарування, відлетів,

здійнявшись у повітря із чималим зусиллям. Щопівтора ста ліктів із гуркотом падав і злітав знову. Інколи йшов, тягнучи задні лапи. Ті, що посміливіші, пішли за ним, на відстані погляду. І знаєте що?

– Кажі, Любистку.

– Дракон заліз в ущелини у Пустульських горах, поблизу від витонів Браа, й сховався у тих печерах.

– Тепер усе ясно, – сказав Геральт. – Дракон, скоріше за все, у тих печерах століття перебував у летаргії. Я чув про такі випадки. І там також має бути його скарбниця. Тепер я знаю, чому блокують міст. Хтось хоче накласти на ту скарбницю лапу. І той хтось – Недамір із Кайнгорна.

– Саме так, – сказав трубадур. – Усе Холопілля аж кипить з цього приводу, бо вважають там, що дракон і скарбниця належать їм. Але вагаються повстати проти Недаміра. Недамір – щеня, він ще й голитися не почав, але вже встиг довести, що проти нього повставати небезпечно. А той дракон йому потрібен диявольськи, тому він так швидко відреагував.

– Потрібна йому та скарбниця, хотів ти сказати.

– У тому й річ, що дракон – навіть більше, ніж скарбниця. Бо, бачте, Недамір гострить зуби на сусіднє королівство, Маллеору. Там після раптової і дивної смерті князя залишилася княжна у віці, так би мовити, покладин¹. Вельможі з Маллеори від Недаміра й інших конкурентів не в захваті, бо знають, що новий володар натягне їм вузду, не те що княжна-шмаркачка. Тож вони вигребли десь старе й запилене пророцтво, що твердить: митра й рука дівчини належать тому, хто переможе дракона. Оскільки ж драконів тут не бачили століттями, то думали, що тепер настав для них спокій. Недамір, звісно, з легенди насмівся, узяв би Маллеору збройною рукою та й по всьому, але коли розійшлася звістка про холопільського дракона,

¹ Покладини – традиційна весільна церемонія, якою завершуються весільні гуляння; перша шлюбна ніч.

зорієнтувався, що може побити маллеорську шляхту її ж власною зброєю. Якби він з'явився там, несучи драконову голову, народ привітав би його як монарха, посланого богами, а вельможі не посміли б навіть писнути. То ви дивуєтеся, що він погнав за драконом, наче кіт за риб'ячим міхурем? Особливо за таким драконом, який ледь ноги волочить? Це ж для нього щасливий випадок, посмішка долі, най його холера.

— А дороги загородив від конкурентів.

— Певно. І від холопівців. До того ж по всіх околицях він розіслав кінних із глейтами. Для тих, які мають того дракона вбити, бо Недамір не дуже прагне особисто входити до печери з мечем. Миттю залучили найславетніших драконоборців. Більшість із них ти, Геральте, певно, знаєш.

— Можливо. Хто приїхав?

— Ейк з Денесле, це по-перше.

— Хай йому... — Відьмак тихенько присвиснув. — Богобоязний та цнотливий Ейк, лицар без страху й докору, власною особою.

— Ти його знаєш, Геральте? — запитав Борх. — Він і справді такий вовнодав для драконів?

— Не тільки для драконів. Ейк упорається з будь-якою потворою. Забиває навіть мантикор і грифонів. Кількох драконів також прикінчив, я про це чув. Він вправний у цьому. Але псує мені інтереси, босяцюра, бо не бере грошей. Хто ще, Любистку?

— Рубайли з Крінфріду.

— Ну, вважайте — немає вже дракона. Навіть якщо він зцілиться. Та трійця — зіграна банда, б'ються не дуже чисто, але дієво. Вибили усіх ослизгів і вилохвостів у Реданії, а при нагоді прикінчили й трьох червоних драконів і одного чорного, і це вже щось. Це всі?

— Ні. Приєдналася до них іще шістьна гномів під командою Ярпена Зігріна.

— Не знаю його.

— Але про дракона Оквіста з Кварцової гори ти чув?

— Чув. І бачив каміння з його скарбниці. Були там сапфіри небувалих кольорів і діаманти величезні, наче черешні.

— Ну так знай, що саме Ярпен Зігрін і його ґноми прикінчили Оквіста. Було про те складено баладу, але нудну, бо не моя. Якщо ти не чув — нічого не втратив.

— Це всі?

— Так. Не враховуючи тебе. Ти стверджуєш, що не чув про дракона, хтозна, може, воно й правда. Але тепер ти вже знаєш. І що?

— І нічого. Мене той дракон не цікавить.

— Ха! Хитро, Геральте. Бо ти й так не маєш глейту.

— Повторюю, мене той дракон не цікавить. А що з тобою, Любистку? Що тебе так тягне у той бік?

— Усе просто. — Трубадур стенив плечима. — Треба бути близько від пригод і подій. Щодо битви з тим драконом — буде розголос. Авжеж, я міг би скласти баладу й на підставі розповіді, але вона звучатиме інакше, співана кимось, хто бачив бій на власні очі.

— Бій? — засміявся Три Галки. — Хіба щось на кшталт різанини свині чи четвертування трупа. Слухаю і не можу припинити дивуватися. Славні вої, які мчать сюди з усіх кінських ніг, аби дорізати напівдохлого дракона, отруєного якимось хамом. Сміятися хочеться і ригати.

— Ти помиляєшся, — сказав Геральт. — Якщо дракон не помер від отрути на місці, то, напевне, його організм уже її переборов і дракон тепер повний сил. Зрештою, немає великого значення. Рубайли з Крінфріду все одно його вб'ють, але без бою, якщо хочеш знати, не обійдеться.

— Тож ти ставиш на Рубайл, Геральте?

— Ясно ж.

— Аякже, — відіззався стражник-митець, який досі мовчав. — Драконище — то потвора магічна, й не прибити його інакше, ніж чарами. Якщо хто й дасть йому раду, то це чарівниця, яка проїхала туди вчора.

— Хто? — Геральт схилив набік голову.

– Чарівниця, – повторив стражник. – Я ж кажу,

– Ім'я назвала?

– Назвала, але я забув. Мала глейт. Молода була, вродлива по-своєму, але ті очі... Самі знаєте, пане. Аж зимно людині стає, коли така гляне.

– Ти щось про те знаєш, Любистну? Хто це може бути?

– Ні, – скривився бард. – Молода, вродлива й такі собі очі. Теж мені прикмета. Вони всі такі. Жодна з тих, кого я знаю, а знаю я багатьох, не виглядає старшою, ніж на двадцять п'ять чи тридцять, а деякі ж, як я чув, пам'ятають іще часи, коли там, де нині стоїть Новіград, шумів бір. Зрештою, для чого ж існують еліксири з мандрагори? А мандрагорою вони ж собі й очі за-напують, аби ті блищали. Як воно у баб буває.

– Не руда була? – запитав відьмак.

– Ні, пане, – відказав десятник. – Чорненька.

– А кінь якої масті? Каштановий із білою зіркою?

– Ні. Чорний, як і вона. Та оце ж, панове, нажу вам, вона дракона вб'є. Дракон – це робота для чародія. Людська сила з ним не впорається.

– Цікаво, що б на це сказав швець Козоїд, – засміявся Любисток. – Якби він мав під рукою щось міцніше, ніж чемерник та беладона, драконова шкіра вже сушилась би на холопільському частоколі, балада була б готова, а я б не плавився тут на сонці...

– А як трапилося, що Недамір не взяв тебе із собою? – поцікавився Геральт, скоса дивлячись на поета. – Адже ти був у Холопіллі, коли він вирушав. Чи король не любить людей мистецтва? З якої причини ти плавишся тут, замість того аби грати біля королівського стремена?

– Причина – то одна молода удова, – понуро сказав Любисток. – Холера б її узяла. Загуляв я, а на другий день Недамір і решта були вже за рікою. Узяли із собою навіть того Козоїда й розвідників із холопільської міліції, тільки про мене забули. Тлумачу це десятнику, а він знай своє...

– Є глейт – пускаю, – сказав байдуже алебардник, відливаючи на стіну хатинки митника. – Немає глейту – не пускаю. Наказ такий...

– О, – перервав Три Галки. – Дівчата з пивом повертаються.

– І не самі, – додав Любисток, устаючи. – Гляньте, який кінь. Наче дракон.

З боку березового гайка над'їжджали чвалом зерріканки, тримаючись обабіч вершника на великому, бойовому, неспокійному жеребчику.

Відьмак також устав.

Вершник носив фіолетовий оксамитовий каптан зі срібним гаптуванням і короткий плащ, обшитий соболиним хутром. Випростаний у сідлі, дивився на них з погордою – Геральт знав такі погляди. І не дуже їм радів.

– Вітаю панство. Я – Доррегарай, – представився вершник, поволі й з гідністю спішуючись. – Майстер Доррегарай. Чорнокнижник.

– Майстер Геральт. Відьмак.

– Майстер Любисток. Поет.

– Борх, на прізвисько Три Галки. А з моїми дівчатами, які отам-от витягають шпунт з барильця, ви, пане Доррегараю, уже познайомилися.

– Саме так, саме так, – сказав чародій без усмішки. – Ми обмінялися поклонами, я і чарівні воїтельки з Зерріканії.

– Ну, от і чудово. – Любисток роздав шкіряні кубки, принесені Весю. – Тож напийтеся із нами, пане чародію. Пане Борху, десятнику давати?

– Зрозуміло! Йди до нас, пане вояче.

– Думаю, – сказав чорнокнижник, зробивши маленький елегантний ковток, – що до застави на мосту вас привела та сама мета, що й мене?

– Якщо ви маєте на увазі дракона, пане Доррегараю, – сказав Любисток, – то саме так воно і є. Я хочу бути там і скласти

баладу. На жаль, оцей десятник, людина, видно, без розуміння, не хоче мене пропускати. Хоче ґлейту.

— Прошу вибачення. — Алебардник відпив свого пива, поплямавав. — У мене наказ на шиї висить. А кажуть, що чи не все Холоплля зібралось уже із возами й хоче рушити у гори за драконом. У мене наказ...

— Твій наказ, солдате, — насупився Доррегарай, — стосується мотлоху, який може завадити справі, дівок, що можуть поширювати розпусту й паскудну неміч, злодіїв, бродяг і гультяїв. Але не мене.

— Нікого без ґлейту не пропущу, — набурмосився десятник. — Клянуся...

— Не клянися, — урвав його Три Галки. — Краще випий ще. Тее, налий цьому мужньому воякові. І сядьмо, панове. Пиття навстоячки, швидко й без належної закуски не личить шляхтичу.

Вони усілися на колодах навколо барильця. Алебардник, оце пасований на шляхтича, червонів від задоволення.

— Пий, славний сотнику, — підганяв його Три Галки.

— Я десятник, я не сотник. — Алебардник іще більше почервонів.

— Але будеш сотником, точно, — вишкірився Борх. — Чолов'яга з тебе крутий, ураз звання отримаєш.

Доррегарай, відмовляючись від добавки, повернувся до Геральта.

— У містечку ще балакають про василіска, мосьпане відьмаче, а ти вже до дракона придивляєшся, як бачу, — сказав він тихо. — Цікаво, аж настільки потрібна тобі готівка чи заради розваги вбиваєш ти створіння, яким загрожує вимирання?

— Дивна цікавість, — відповів Геральт, — з боку того, хто стрімголов мчить, аби встигнути випотрошити дракона, вибити йому зуби, такі цінні при виготовленні чародійських ліків і еліксирів. Чи це правда, мосьпане чародію, що зуби, вибиті у живого дракона, найкращі?

— Ти упевнений, що я для того туди їду?

– Я упевнений. Але тебе вже хтось випередив, Доррегараяу. Перед тобою устигла проїхати твоя конфратерка із глейтом, якого ти не маєш. Чорноволоса, якщо це тебе цікавить.

– На чорному коні?

– Кажуть, що так.

– Йеннефер, – сказав, насупившись, Доррегарай.

Відмак непомітно здригнувся. Запанувала тиша, яку перервала відрижка майбутнього сотника.

– Нікого... без глейту...

– Двісті літарів вистачить? – Геральт спокійно витягнув з кишені капшук, отриманий від товстого війта.

– Геральте, – загадково усміхнувся Три Галки, – ти все-таки...

– Вибачаюся, Борху. Прикро мені, що не поїду із вами до Генґфорсу. Може, іншим разом. Може, ми ще зустрінемося.

– Нічого мене не тягне до Генґфорсу, – повільно сказав Три Галки. – Зовсім нічого, Геральте.

– Сховайте той мішок, пане, – сказав грізно майбутній сотник. – Це звичайний підкуп. Навіть за триста не пропущу.

– А за п'ятсот? – Борх вийняв свого капшука. – Сховай мішок, Геральте. Я заплачу мито. Це мене почало розважати. П'ятсот, пане солдате. По сто за голову, враховуючи моїх дівчат як одну чарівну штуку. Як воно?

– Ой-ей-ей, – забідкався майбутній сотник, ховаючи під куртку капшук Борха. – Що я королю скажу?

– Скажеш йому, – відповів Доррегарай, випрямляючись і витягаючи з-за пояса оздоблену паличку зі слонової кістки, – що страх тебе обійняв, як ти це побачив.

– Що, пане?

Чародій махнув паличкою, крикнув закляття. Сосна, що росла на скалі над берегом, спалахнула, вся, миттєво, від землі до верхів'я вкрившись шалючим полум'ям.

– На коней! – Любисток, зриваючись із землі, закинув за спину лютню. – На коней, панове! І пані!

— Запору геть! — заревів до алебардників бородатий десятник, який мав великі шанси стати сотником.

На мосту, за заслоном, Вея натягнула віжки, кінь затанцював, забив копитами по колодах. Дівчина, метляючи кісками, крикнула пронизливо.

— Слушно, Веє! — крикнув у відповідь Три Галки. — Далі, мосьпани, на коней! Поїдемо по-зерріканськи, із гуркотом і свистом!

IV

— Ну й гляньте, — сказав найстарший з Рубайл, Богольт, величезний і масивний, наче стовбур старого дуба. — Недамір не прогнав вас на всі чотири боки, прошу мосьпанство, хоча я був упевнений, що, власне, так він і зробить. Що ж, не нам, худорідним, ставити під сумнів королівські рішення. Мостіть собі лігвища, хлопці. А так, між нами, відьмаче, про що ти з королем балакав?

— Ні про що, — сказав Геральт, зручніше спираючись спиною на підтягнуте до вогню сідло. — Він навіть із намету до нас не вийшов. Вислав тільки свого фактотума, як там його...

— Гилленстерна, — підказав Ярпен Зігрін, кремезний бородатий гном, вкочуючи у вогонь величезний смоляний пеньок, якого притаскав із хащів. — Надутий молодик. Свиня годована. Ми як приєдналися, то прийшов, носа задер до самого неба, фу-фу, пам'ятайте, каже, гноми, хто тут командує, кого тут слухатися належить, тут король Недамір наказує, а слово його — закон, і всяке таке. Стояв я, слухав і думав собі, що накажу своїм хлопцям повалити на землю та й обісцю йому плащ. Але вирішив — най йому, знаєте, знову балачки пішли б, що гноми злостиві, що агресивні, що сучі діти і що неможлива... як воно там зветься, холера... колоксистенція, чи як там. І одразу знову десь був би погром, у якомусь містечку. Тож слухав я гречно та головою кивав.

— Виявляється, пан Гилленстерн нічого іншого й не вмів, — сказав Геральт. — Бо й нам він те саме сказав, і також довелось кивати.

— А як на мене, — відгукнувся інший з Рубайл, уможовити по пону на купу хмизу, — погано, що Недамір вас не прогнав. Люду тягнеться на дракона — аж страх. Мурашник цілий. Це вже не виправа, а на кладовище процесія. Я у тіснях битися не люблю.

— Та заспокойся, Ніщучо, — сказав Богольт. — Укупі ходити веселіше. Що ж ти, на драконів ніколи не ходив? Завжди на дракона тьма народу тягнеться, ярмарок цілий, справжній бордель на колесах. Але тільки гадина покажеться, то знаєш же, хто у полі лишиться. Ми, й ніхто інший.

Богольт замовк на хвильку, солідно ковтнув із великої, обплетеної лозою пляшки, гучно відшмаркався, віднашлявся.

— Інша справа, — продовжував, — практика показує, що часто лише після убивства дракона й починається потіха та різанина, а голови, наче груші, летять. Допіру коли скарбницю ділять, мисливці один одному межі очі скачуть. Що, Геральте? Га? Маю рацію? Відьмаче, до тебе говорю.

— Відомі мені такі випадки, — сказав відьмак сухо.

— Відомі, кажеш. Напевне, з чужих слів, бо не чув я, щоб ти коли на драконів полював. Скільки живу, не чув, аби відьмак на драконів ходив. Тим дивніше, що ти тут з'явився.

— Правда, — процідив Кеннет, прозваний Пильщиком, наймолодший з Рубайл. — Дивно воно. А ми...

— Зачекай, Пильщику. Я зараз говорю, — перебив Богольт. — Зрештою, довго пत्याкати наміру не маю. Відьмак і так уже знає, про що йдеться. Я його знаю, він мене знає, до цього часу дорогу ми один одному не заступали, і, сподіваюся, й надалі не станемо. Ну, бо зауважте, хлопці, що коли б я, наприклад, хотів відьмаку в його роботі перешкодити або здобич з-під носа захапати, то відьмак, з місця не сходячи, тією своєю відьмацькою бритвою мене хльоснув би — і був би в своєму праві. Я маю рацію?

Ніхто не погодився і не заперечив. Втім здавалося, ані до першого, ані до другого Богольту діла не було.

— Ага, — продовжив він, — укупі ходити веселіше, як я вже сказав. І відьмак може у компанії знадобитися. Місцина дика й відлюдна, а раптом вискочить на нас переляк, чи жеритва, чи стрига, то може нам клопоту наробити. А буде Геральт поблизу, то не матимемо клопоту, бо то його спеціальність. Але дракон — то не його спеціальність. Вірно?

Знову ніхто ані підтвердив, ані заперечив.

— Пан Три Галки, — продовжив Богольт, передаючи пляшку ґному, — він із Геральтом, і це для мене достатня рекомендація. То хто вам заважає, Ніщучо, Пильщик? Може, Любисток?

— Любисток, — сказав Ярпен Зіґрін, передаючи пляшку бардові, — завжди припреться, коли щось цікаве діється, і всі знають, що він ні зашкодить, ні допоможе, ні маршу не затримає. Щось наче реп'ях на собачому хвості. Ні, хлопці?

«Хлопці», бородаті й квадратні ґноми, зареготали, трусячи бородами. Любисток зсунув капелюшка на потилицю й сьорбнув із пляшки.

— О-о-о-ох, зараза, — застогнав, хапаючи повітря. — Аж голос відбирає. З чого гнали, зі скорпіонів?

— Одне мені не подобається, Геральте, — сказав Пильщик, беручи посудину в менестреля. — Те, що ти цього чаклуна сюди притягнув. Тут щось від чаклунів проходу вже немає.

— Правда, — підхопив ґном. — Слушно Пильщик каже. Той Доррегарай потрібен нам, як свині сідло. Маємо віднедавна власну відьму, шляхетну Йеннефер, тьфу-тьфу.

— Та-ак, — протягнув Богольт, чухаючи бичачий карк, з якого щойно зняв шкіряний ошийник, наїжачений сталевими шипами. — Чаклунів тут забагато, прошу мосьпанство. Рівно на двох забагато. І дуже сильно вони до нашого Недаміра пригорнулися. Гляньте тільки, ми тут під зорями, довкола вогню, а вони, прошу мосьпанство, у теплі, у королівському наметі змовляються вже, хитрі лиси: Недамір, відьма, чаклун і Гилленстерн. А Йеннефер — найгірша. А сказати вам, про що вони змовляються? Як нас у дурні пошити, от про що.

— Й оленину жеруть, — втрутився похмуро Пильщик. — А ми що їли? Бабака! А бабак, питаю вас, що воно? Щур, і ніщо інше. То що ми їли? Щура!

— То нічого, — сказав Ніщука. — Скоро драконячого хвоста скуштуємо. Немає нічого смачнішого за драконячий хвіст, на вугіллі запечений.

— Йеннефер, — продовжував Богольт, — це паскудна, злостива і язиката баба. Не те що твої дівахи, пане Борху. Ці тихі й милі, о, гляньте, сіли біля коней, шаблі гострять, а проходив я повз, пожартував, то усміхнулися, зубки вишкірили. Так, у радість я їм, не те що Йеннефер — та крутить-вертить. Кажу вам, треба пильнувати, бо гівно буде з умови нашої.

— Якої умови, Богольте?

— Що, Ярпене, скажемо відьману?

— Не бачу протипоказань, — сказав гном.

— Горілки нема вже, — втрутився Пильщик, перевертаючи пляшку догори дном.

— То принеси. Ти ж наймолодший, прошу мосьпанство. А умову, Геральте, ми уклали, бо ми ж не найманці й ніякі там не платні пахолки, і Недамір нас на дракона не посилатиме, кинувши пару золотих під ноги. Правда — вона така, що ми із драконом впораємося без Недаміра, а Недамір без нас не впорається. А з того ясно впливає: хто більшого вартий, того й частка має бути більшою. Ми і постановили чесно — ті, хто у рукопашний бій піде й дракона завалить, бере половину скарбниці. Недамір, з огляду на рід і титул, бере чверть, у будь-якому разі. А решта, якщо будуть допомагати, поділять залишки — чверть — між собою, порівну. Що ти на це?

— А що на це Недамір?

— Не сказав ані «так», ані «ні». Але нехай він краще поводить-ся тихенько, молодик. Я ж казав, сам він проти дракона не піде, має покластися на фахівців, значить, на нас, Рубайл, і на Ярпена з його хлопцями. Ми, і ніхто інший, зустрінемо дракона на відстані меча. Решта, у тому числі й чарівники, якщо чесно допоможуть, поділять між собою чверть скарбниці.

— Окрім чарівників, кого ви зараховуєте до решти? — зацікавився Любисток.

— Усе ж не музик та віршомазів, — зареготав Ярпен Зігрін. — Зараховуємо тих, хто працює сокирою, а не лютнею.

— Ага, — сказав Три Галки, дивлячись на зоряне небо. — А чим працюють Козоїд і його набрід?

Ярпен Зігрін сплюнув у вогнище, щось пробурмотівши по-гномськи.

— Міліція з Холопілля знає ці засрані гори й працює за провідників, — тихо сказав Богольт. — Тож справедливо буде допустити їх до поділу. Утім, із шевцем — трохи інша справа. Бачте, недобре воно буде, якщо хамство вирішить, що коли дракон з'явиться десь, то, замість того щоби слати за професіоналами, можна йому тихцем дати отруту — і далі борсатися у збіжжі з дівками. Якщо така процедура пошириться, то хіба зебрати нам доведеться. Що, ні?

— Правда, — додав Ярпен. — Тому, Кажу вам, із тим шевцем має статися щось погане до того, як він, тягти його мати, до легенди потрапить.

— Якщо має статися, то станеться, — сказав впевнено Ніщавка. — Залиште це на мене.

— А Любисток, — підхопив гном, — сраку йому в баладі обробить, на сміх підніме. Щоби були йому ганьба й сором на віки вічні.

— Про одне я забув, — сказав Геральт. — Є тут один, хто може вам усі плани поплутати. Який ні на які розділи та умови не піде. Я Кажу про Ейка з Денесле. Ви із ним розмовляли?

— Про що? — проскреготів Богольт, палицею поправляючи колоди у вогнищі. — З Ейком, Геральте, не поговориш. Він на інтересах не розуміється або в домовленостях участі не бере.

— Коли ми під'їжджали до вашого табору, — сказав Три Галки, — ми його зустріли. Стояв навколішки на камінні, при повному озброєнні, і витріщався у небо.

– Він так постійно робить, – сказав Пильщик. – Медитує або молиться. Говорить, що треба так, бо йому богами наказано людей від зла охороняти.

– У нас, у Крінфріді, – буркнув Богольт, – тримають таких у хліву, на ланцюгу, й дають їм шматок вугілля, тоді вони на стінах дурню всяку малюють. Але досить уже тут про ближніх пліткувати, поговоримо про справи.

У коло світла безшелесно увійшла невисока, загорнута у вовняний плащ молода жінка із чорним волоссям, зібраним золотою сіточкою.

– Що воно так смердить? – запитав Ярпен Зігрін, удаючи, що не бачить її. – Наче сірка, ні?

– Ні. – Богольт, дивлячись убік, демонстративно потягнув носом. – Це мускус чи якісь інші пахощі.

– Ні, то хіба... – скривився ґном. – Ах! Це ж вельможна пані Йеннефер! Вітаємо, вітаємо!

Чародійка повільно обвела поглядом присутніх, на хвилюк зупинивши блискучі очі на відьмаку. Ґеральт злегка усміхнувся.

– Дозволите присісти?

– Авжеж, авжеж, добродійко ти наша, – сказав Богольт і чхнув. – Сідайте отут, на сідлі. Кеннете, воруши жопою і подай чародійці сідло.

– Панове тут про справи, як я чую. – Йеннефер усілася, витягнувши перед собою зграбні ноги у чорних панчохах. – Без мене?

– Не насмілилися б ми, – сказав Ярпен Зігрін, – непокоїти таку поважну особу.

– Ти, Ярпене, – Йеннефер примружила очі, повертаючи голову до ґнома, – краще помовч. З першого дня ти наполегливо ставишся до мене, як до повітря, тож роби так і далі, не муч себе. Бо мене воно також не мучить.

– Та що це ви, пані Йеннефер. – Ярпен вишкірив у посмішці нерівні зуби. – Хай на мене кліщі наповзуть, якщо я не ставлюся

до вас краще, ніж до повітря. Повітря, наприклад, я, буває, псую, на що з вами я б не наважився жодним чином.

Бородаті «хлопці» гучно розреготалися, але одразу стихли, побачивши синє світіння, яке раптом оточило чародійку.

— Ще одне слово, і від тебе зостанеться тільки зіпсоване повітря, Ярпене, — сказала Йеннефер голосом, у якому дзвенів метал. — І чорна пляма на траві.

— І справді, — нахикнув Богольт, розряджаючи тишу, що раптом згустилася. — Мовчи, Зігріне. Послухаємо, що має сказати нам пані Йеннефер. Вона тільки-но скаржилася, що ми тут без неї про справи говоримо. З того я роблю висновок, що вона має для нас якусь пропозицію. Послухаємо, прошу мосьпанство, що воно за пропозиція. Аби тільки не пропонувала нам, що сама, чарами, прикінчить дракона.

— А що? — Йеннефер підвела голову. — Вважаєш, що це неможливо, Богольте?

— Може, й можливо. Але для нас не вигідно, бо, напевне, ти б зажадала тоді половину драконової скарбниці.

— Щонайменше, — сказала чародійка.

— Ну, то самі бачите, що то для нас не вигідно. Ми, пані, бідні воїни, якщо здобич у нас повз ніс пройде, то голод нам в очі загляне. Щавлем та лободою живимосся...

— На свята тільки бабак і трапляється, — втрутився Ярпен Зігрін сумним голосом.

— ...воду криничну п'ємо. — Богольт хильнув з пляшки, і його аж трохи пересмикнуло. — Для нас, пані Йеннефер, немає виходу. Або здобич, або зимою під плотом замерзнути. А заїжджий двір — коштує.

— І пиво, — додав Нищавка.

— А також дівки, — розмріявся Пильцин.

— Тому, — Богольт подививсь на небо, — самі, без чарів і без вашої допомоги, ми дракона вб'ємо.

— Такий ти впевнений? Пам'ятай, що є межі можливо-стей, Богольте.

— Може, і є, але поки що я їх не зустрічав. Ні, пані. Повторюю, самі ми дракона вб'ємо, без жодних чарів.

— Особливо, — додав Ярпен Зігрін, — що чари ті, напевно, також мають свою межу можливостей, якої ми, на відміну від нашої, не знаємо.

— Ти сам до цього додумався, — запитала повільно Йеннефер, — чи хтось тобі підказав? Чи не через присутність відьмака у тому зацному гроні ви такі зарозумілі?

— Ні, — сказав Богольт, дивлячись на Геральта, який, здавалося, дрімав, ліниво витягнувшись на попони, із сідлом під головою. — Відьмак нічого до цього не має. Послухайте, вельможна Йеннефер. Ми зробили королю пропозицію, але він не удостоїв нас відповіддю. Ми ж терплячі, до ранку почекаємо. Якщо король умову прийме, їдемо далі разом. Якщо ні — ми повертаємося.

— Ми також, — пробурчав ґном.

— Жодних торгів не буде, — продовжив Богольт. — Або пан, або пропав. Повторіть наші слова Недаміру, пані Йеннефер. А я вам ось що скажу — угода й для вас добра, і для Доррегарая, оскільки ви з ним домовитеся. Нам, майте на увазі, драконячий труп непотрібний, тільки хвіст його візьмемо. А решта — ваша буде, тільки бери-вибирай. Не пожаліємо вам ані зубів, ані мозку, нічого, що вам для чародійства потрібно.

— Авжеж, — додав Ярпен Зігрін, хихочучи. — Падаль для вас буде, чародіїв, ніхто її у вас не відбере. Хіба що інші стерв'ятники.

Йеннефер встала, закидаючи плащ на плече.

— Недамір не чекатиме до ранку, — сказала різко. — Він погоджується на ваші умови вже тепер. Всупереч, знайте це, моїм та Доррегараєвим порадам.

— Недамір, — поволі вицідив Богольт, — виявляє мудрість, дивну для такого молодого короля. Бо для мене, пані Йеннефер, мудрість — це, між іншим, уміння пропускати повз вуха дурні чи нещирі поради.

Ярпен Зігрін пирхнув у бороду.

— Інакше заспіваєте, — чародійка взялася в боки, — коли завтра дракон вас розхльостає, подіривить і потрощить кістки. Чоботи мені лизатимете і скиглитимете про допомогу. Як завжди. Якщо я добре вас знаю, якщо добре знаю таких, як ви. А я вас до нудоти знаю.

Вона відвернулася й пішла у темряву без слова прощання.

— У мої часи, — сказав Ярпен Зігрін, — чарівники сиділи у вежах, читали вчені книги й змішували всіляку мерзоту у тиглях. Не плуталися у воїв під ногами, не втручалися у наші справи. І не крутили задком у хлопів перед очима.

— Задок, скажімо чесно, нічогенький собі, — сказав Любисток, настроюючи лютню. — Га, Геральте? Геральте? Гей, де подівся наш відьмак?

— А яке нам до того діло? — буркнув Богольт, підкидаючи дерево у вогонь. — Пішов. Може, за потребою, прошу мосьпанство. Його справа.

— Напевне, — погодився бард і вдарив долонею по струнах. — Заспівати вам щось?

— А й заспівай, холера, — сказав Ярпен Зігрін і сплюнув. — Але не думай, Любистку, що я дам тобі за твоє бряжчання хоча б шеляг. Тут, хлопе, не королівський двір.

— Воно й видко, — кивнув трубадур.

V

— Йеннефер.

Обернулася, наче заскочена зненацька, хоча відьмак не сумнівався, що вона ще здалеку чула його кроки. Поставила на землю дерев'яне цеберко, випрямилася, відгорнула з чола волосся, що вилізло з-під золотої сіточки, крученими локонами спадаючи на плечі.

— Геральте.

Як завжди, носила вона лише два кольори. Свої кольори: чорне та біле. Чорне волосся, чорні довгі вії, за якими доводи-

лося угадувати колір її очей. Чорна спідниця, чорний короткий каптанчик із білим хутряним коміром. Біла сорочка з найтоншого льону. На шиї – чорна оксамитка, оздоблена всіяною діамантиками зіркою з обсидіану.

– Ти анітрохи не змінилася.

– Як і ти, – вона скривила губи. – І в обох випадках це однаково нормально. Чи, якщо хочеш, однаково ненормально. У будь-якому разі, натяк на це, може, і є непоганим способом розпочати розмову, але він безглуздий. Правда?

– Правда, – кивнув він, дивлячись у бік намету Недаміра й вогнищ королівських лучників за темними абрисами фургонів. Від найдальшого вогнища лунав звучний голос Любистка, що співав «Зорі над трактом», одну зі своїх найвдаліших любовних балад.

– Що ж, вступ – позаду, – сказала чародійка. – Слухаю, що далі.

– Бачиш, Йеннефер...

– Бачу, – урвала вона різко. – Але не розумію. Навіщо ти сюди приїхав, Геральте? Адже не через дракона? Хіба в цьому сенсі нічого не змінилося?

– Ні. Нічого не змінилося.

– Тож навіщо, питаю, ти до нас приєднався?

– Якщо я скажу, що через тебе, – ти повіриш?

Вона дивилася на нього мовчки, а у її блискучих очах було щось, що йому не подобалося.

– Повірю, чому ж ні, – сказала вона нарешті. – Чоловіки люблять зустрічатися зі своїми колишніми коханками, люблять поновлювати спогади. Люблять уявляти, що колишнє любовне піднесення дає їм щось на зразок довічного права власності на партнерку. Це добре впливає на їхнє самопочуття. Ти не виняток. Попри все.

– Попри все, – посміхнувся він, – ти маєш рацію, Йеннефер. Твій вигляд чудово впливає на моє самопочуття. Іншими словами, я тішуся, що бачу тебе.

— І це все? Ну, то скажімо, що і я втішаюся. А натішившись, зичу тобі доброї ночі. Йду, як бачиш, відпочивати. Але спершу маю намір умитися, а для цього я звикла роздягатися. Тож відійди, аби гречно забезпечити мені мінімум зручності.

— Йен, — простягнув він до неї руки.

— Не називай мене так! — просичала вона люто, відскануючи, а з пальців, які вона спрямувала в його бік, сипнули блакитні й червоні іскри. — А якщо ти мене торкнешся, я випалю тобі очі, мерзото.

Відьмак відсахнувся. Чародійка, трохи заспокоївшись, знову відкинула волосся з чола, встала перед ним з кулаками, упертими в боки.

— Ти про що думав, Геральте? Що ми весело попліткуємо, що пригадаємо давні часи? Що, може, наприкінці балачок ми підемо разом у фургон і покохаємося на кожухах, просто так, щоб освіжити пам'ять? Га?

Геральт, не будши впевненим, чи чародійка магічно не читає його думки, чи просто напрочуд точно здогадується, мовчав, криво посміхаючись.

— Ці чотири роки зробили своє, Геральте. Мені вже минуло, і тому, і тільки тому я не наплювала тобі в очі при теперешній зустрічі. Але нехай тебе не вводять в оману моя ввічливість.

— Йеннефер...

— Мовчи! Я дала тобі більше, аніж будь-якому чоловікові, лайдаче. Сама не знаю, чому, власне, тобі. А ти... О, ні, мій дорогенький. Я не дівка і не випадково впіймана у сіль ельфійка, яку одного ранку можна кинути, піти собі, не розбудивши, лишивши на столику букетик фіалок. Не та, кого можна виставити на посміховисько. Бережися! Якщо скажеш зараз хоча б слово — пожалієш!

Геральт не сказав ані слова, безпомилково відчуваючи злість, що кипіла у Йеннефер. Чародійка знову відкинула з чола неслухняні локони, заглянула йому в очі, зблизька.

— Ми зустрілися, на жаль, — сказала вона тихо. — Не привертатимемо до себе увагу. Збережімо обличчя. Давай удавати

добрих знайомих. Але не помилися, Геральте. Між тобою і мною вже немає нічого. Нічого, розумієш? І радій, бо це означає, що я вже облишила певні проекти, які ще донедавна щодо тебе мала. Але це зовсім не означає, що я тебе вибачила. Я ніколи не вибачу, відьмаче. Ніколи.

Вона різко відвернулася, схопила цеберко й відійшла, розбризкуючи воду, за фургон.

Геральт відігнав комара, що дзижчав над вухом, повільно пішов у бік вогнища, біля якого рідкими оплесками саме нагороджували виступ Любистка. Глянув на темно-синє небо над чорною зубатою пилюкою вершин. Хотів розсміятися. Не знав чому.

VI

— Обережніше там! Уважно давайте! — закричав Богольт, обертаючись на козлах назад, у бік колони. — Ближче до скелі! Уважно!

Фургони котилися, підскакуючи на камінні. Візничі лаялися, нахльостуючи коней віжками, вихиляючись, дивилися неспокійно, чи колеса на достатній відстані від краю ущелини, над якою бігла вузька нерівна дорога. Унизу, на дні прірви, білою піною вирувала серед каміння річка Браа.

Геральт притримав коня, притискаючись до скелі, вкритої рідким бурим мохом і білими квіточками, схожими на лишайник. Він дозволив фургону Рубайл випередити його. З голови колони прискакав Пильщик, котрий вів обоз разом із розвідниками з Холопілля.

— Добре! — крикнув він. — Рушайте скоріше! Далі воно просторіше!

Король Недамір і Гилленстерн, обидва верхи, у супроводі кількох кінних лучників, порівнялися із Геральтом. За ними туркотіли вози королівського табору. Ще далі котився фургон гномів, яким правив Ярпен Зігрін, безперервно горлаючи.

Недамір, худорлявий та веснянкуватий підліток у білому кошушку, минув відьмака, кинувши на нього зверхній, хоча

й помітно втомлений погляд. Гилленстерн випростався і стримав коня.

— Дозвольте-но, пане відьмаче, — сказав владно.

— Слухаю. — Геральт ударив кобилу п'ятами, поволі рушив у бік канцлера, вслід за табором. Дивувався, що, маючи настільки показне черевце, Гилленстерн проміння зручності їзди у візку на сідло.

— Учора, — Гилленстерн трохи натягнув віжки, прикрашені золотими бляшками, й відкинув з плеча бірюзовий плащ, — учора ви сказали, що вас дракон не цікавить. А що ж тоді вас цікавить, пане відьмаче? Чому ви їдете з нами?

— Це вільна країна, пане канцлере.

— Поки що. Але у цьому почті, пане Геральте, кожен повинен знати своє місце. І роль, яку він має виконувати згідно з волею короля Недаміра. Ви це розумієте?

— Що ви хочете сказати, пане Гилленстерне?

— Те, що кажу. Я чув, що останнім часом із вами, відьмаками, важко домовлятися. Річ у тому, що коли не вкажуть відьмаку на потвору, яку слід убити, відьмак, замість того аби брати меч і рубати, починає роздумувати, чи це годиться, чи не виходить воно за межі можливості, чи не суперечить це кодексу і чи потвора — справді потвора, наче це не кидається в очі. Мені здається, що вам просто щастить. За моїх часів відьмаки смерділи не грошима, а виключно онучами. Не роздумуючи, рубали, на що їм указували, і все одно було їм, чи це вовкулак, чи дракон, чи збирач податків. Важливо було, чи добре вони рубають. Чи ні, Геральте?

— Ви маєте для мене якесь доручення, Гилленстерне? — сухо запитав відьмак. — Тоді говоріть, про що йдеться. Подумаємо. А якщо не маєте, то шкода язиком молоти, правда ж?

— Доручення? — зітхнув канцлер. — Ні, не маю такого. Тут йдеться про дракона, а це явно за межами можливого для тебе, відьмаче. Уже краще Рубайли. Тебе я хотів тільки попередити. Застерегти. Відьмацькі фанаберії розподілу потвор на добрих

та злих я і король Недамір прийняти можемо, але не хочемо про них слухати, а тим більше бачити, як їх упроваджують у життя. Не втручайся у королівські справи, відьмаче. І не змовляйтеся з Доррегараям.

— Я не звик змовлятися з чародіями. Звідки таке припущення?

— Доррегарай, — сказав Гилленстерн, — у своїх фанаберіях випереджає навіть відьмаків. Не зупиняється на розподілі потвор на добрих і злих. Вважає їх усіх добрими.

— Це аж занадто.

— Безумовно. Але він обстоює свої погляди з дивовижним завзяттям. Насправді я б не здивувався, якщо б із ним щось трапилось. А оскільки доєднався він до нас у дивному товаристві...

— Я не товариство для Доррегарая. Як і він — для мене.

— Не перебивай. Товариство його дивне. Відьмак, сповнений докорів сумління, наче хутро — бліх. Чародій, який повторює друїдську маячню про рівновагу в природі. Мовчазний лицар Борх Три Галки і його ескорт із Зерріканії, де, як усім відомо, приносять жертви зображенню дракона. І всі вони раптом доєднуються до полювання. Дивно, чи не так?

— Нехай буде, що — так.

— Тоді знай, — сказав канцлер, — що на найзагадковіші проблеми знаходяться, як доводить практика, найпростіші рішення. Не змушуй мене, відьмаче, аби я до них удався.

— Не розумію.

— Розумієш, розумієш. Дякую за розмову, Геральте.

Геральт затримався. Гилленстерн погнав коня і приєднався до короля, наздоганяючи табір. Повз них проїхав Ейк із Денесле у набивному каптані зі світлої шкіри, позначеної слідами від панцира, тягнучи заводного коня, навантаженого зброєю, монолітним срібним щитом та могутнім списом. Геральт привітав його піднятою долонею, але мандрівний лицар відвернувся, стискаючи вузькі губи, ударив коня острогами.

— Не радий він тобі, — сказав Доррегарай, підїжджаючи. — Га, Геральте?

— Схоже на те.

— Конкуренція, вірно? У вас обох схожа діяльність. Тільки що Ейк — ідеаліст, а ти — професіонал. Невелика різниця, особливо для тих, кого ви вбиваєте.

— Не порівнюй мене з Ейком, Доррегарая. Диявол його знає, кого ти тим самим кривдиш, мене чи його, але не порівнюй.

— Як забажаєш. Для мене, чесно кажучи, ви обидва однаково огидні.

— Дякую.

— Нема за що. — Чародій поплескав по шиї коня, якого налякали крики Ярпена і його гномів. — Для мене, відьмаче, називати вбивство покликанням — це огидно, низько й погано. Світ наш перебуває в рівновазі. Знищення, убивство будь-яких створінь, які в цьому світі живуть, рівновагу розхитують. А брак рівноваги наближує погібель, погібель і кінець світу, цього, який нам відомий.

— Друїдська теорія, — кивнув Геральт. — Мені вона відома. Її мені колись виклав один старий ієрофант, іще у Рівії. За два дні після нашої розмови його розірвали щуролаки. Розхищення рівноваги в тому зафіксувати не вдалося.

— Світ, повторюю, — Доррегарай байдуже глянув на нього, — перебуває в рівновазі. У природній рівновазі. Будь-який вид має своїх природних ворогів, кожен є природним ворогом для видів інших. Це стосується і людей. Винищення природних ворогів людства, чому ти себе присвятив і результати чого вже можна помітити, загрожує занепадом раси.

— Знаєш що, чарівниче, — розгнівався Геральт, — прийди колись до матері, чию дитину пожер василіск, і скажи їй, що вона повинна втішатися, бо завдяки тому людська раса врятувалася від занепаду. Побачиш, що вона тобі відповість.

— Добрий аргумент, відьмаче, — сказала Йеннефер, підїхавши до них іззаду на своєму великому вороному. — А ти, Доррегарая, стеж за тим, що плетеш.

— Я не звик приховувати своїх поглядів.

Йеннефер вїхала між ними. Відьмак зауважив, що золоту сіточку на волоссі замінила пов'язка зі скрученої білої хустки.

— Якнайшвидше почни їх приховувати, Доррегарая, — сказала вона. — Особливо від Недаміра і Рубайл, які вже підозрюють, що ти маєш намір зашкодити їм убити дракона. Доки ти лише говориш, вони сприймають тебе як незагрозливого маніяка. Але якщо ти спробуєш щось придумати, вони скрутять тобі в'язи скоріше, ніж устигнеш зітхнути.

Чародій презирливо й безтурботно посміхнувся.

— А крім того, — продовжувала Йеннефер, — поширюючи ці погляди, ти підриваєш повагу до нашої професії й покликання.

— І чим саме?

— Свої теорії можеш застосовувати до будь-яких створінь чи комахні, Доррегарая. Але не до драконів. Бо дракони є найгіршими й природними ворогами людей. І тут йдеться не про занепад людської раси, а про її виживання. Щоб вижити, треба розправитися з ворогами, з тими, хто може це виживання унеможливити.

— Дракони не є ворогами людства, — втрутився Геральт.

Чародійка глянула на нього й посміхнулася. Одними губами.

— Щодо цього, — сказала, — залиш можливість оцінювати нам, людям. Ти, відьмак, не призначений для оцінювання. Ти — для роботи.

— Як запрограмований безвільний голем?

— Ти сказав, — холодно відповіла Йеннефер. — І сказав влучно.

— Йеннефер, — сказав Доррегарай. — Як для жінки із твоєю освітою і твого віку ти говориш дивні бздури. Чого це саме дракони стали в тебе головними ворогами людства? Чому не інші, стократ гірші створіння, ті, які мають на совісті стократ більше жертв, аніж дракони? Чому не гіррікі, вилохвости, мантикори, амфісбени чи грифони? Чому не вовки?

— Я скажу тобі чому. Перевага людини над іншими видами та расами, її боротьба за належне місце у природі, за життєвий простір, стають значимі тільки тоді, коли остаточно зникає

кочівництво, мандри з місця на місце у пошуках їжі, відповідно до природного календаря. Інакше не досягнути потрібного темпу приросту, бо людська дитина досить довгий час не є самостійною. Тільки перебуваючи в безпеці за мурами міста чи фортеці, жінка може народжувати у потрібному темпі, чи то – щороку. Плідність, Доррегарая, це розвиток, це умова виживання і домінування. І тут доходимо до драконів. Тільки дракон, на відміну від інших потвор, може загрожувати містам чи фортецям. Якби драконів не знищили, люди б заради безпеки розпорозувалися, а не гуртувалися, бо драконів вогонь у густо забудованому поселенні – це кошмар, це сотні жертв, це страхітлива погибель. Тому, Доррегарая, дракони мусять бути знищені до останнього.

Доррегарай подивився на неї з дивною посмішкою на вустах.

– Знаєш, Йеннефер, не хотів би я дожити до тієї миті, коли реалізується твоя ідея про панування людини, коли подібні до тебе займуть належне їм місце у природі. На щастя, до того ніколи не дійде. Людство раніше взаємознищиться, витруїться, виздыхає від тифу та чуми, бо саме бруд і воші, а не дракони загрожують вашим чудовим містам, у яких жінка народжує щороку, але тільки одне немовля з десяти живе довше, ніж десяток днів. Так, Йеннефер, плідність, плідність і ще раз плідність. Займайся, дорогенька, народженням дітей, це більш природне для тебе зайняття. Це займе твій час, який ти поки що безплідно витрачаєш на придумування дурощів. Прощавай.

Підігнавши коня, чародій помчав у бік голови колони. Геральт, глянувши на біде й люто викривлене обличчя Йеннефер, наперед співчував йому. Знав, про що йшлося. Йеннефер, як і більшість чародійок, була стерильною. Але, як небагато хто з чародійок, страждала через цей факт і, якщо хто згадував про нього, впадала в справжній шал. Доррегарай про те напевне знав. Утім, схоже, не знав, наскільки вона мстива.

– Наробить він собі проблем, – просичала вона. – Ой, наробить. Бережися, Геральте. Не думай, що коли щось трапиться, а ти не будеш розсудливим, я стану тебе боронити.

— Не бійся, — посміхнувся він. — Ми, чи то відьмаки та безвольні големи, завжди діємо розсудливо. Бо, бач, однозначно й чітко визначені межі можливого, в яких ми рухаємося.

— Ну-ну, гляньте. — Йеннефер, досі бліда, подивилася на нього. — Образився, наче панянка, у якої помітили брак цноти. Ти відьмак, цього ти не зміниш. Твоє покликання...

— Та досить про оте покликання, Йен, бо мене нудити починає.

— Не називай мене так, я тобі казала. А твоя нудота мене мало обходить. Як і всі інші реакції з обмеженого відьмацького набору реакцій.

— Й усе ж ти побачиш деякі з них, якщо не перестанеш пригощати мене оповідками про високу мету та бій за благо людства. І про драконів, страшних ворогів людського племені. Причину я знаю краще.

— Так? — примружилася чародійка. — І що ж такого ти знаєш, відьмаче?

— Хоча б те, — Геральт не звернув уваги на різке тремтіння медальйону на шиї, — що якби дракони не мали скарбниць, то потрібні б були всім, наче собаці п'ята нога, — і точно не чародіям. Цікаво, що при кожному полюванні на дракона завжди крутиться якийсь чародій, міцно пов'язаний із Гільдією Ювелірів. Як ти, наприклад. І згодом, хоча ринок має завалити дорогоцінним камінням, якимось його не завалює і їхня ціна не знижується. Тож не розповідай мені нічого про покликання і про битву за виживання раси. Я занадто добре й занадто довго тебе знаю.

— Занадто довго, — повторила вона, зловісно кривлячи губи. — На жаль. Але не думай, що занадто добре, сучий ти сину. Зараза, якою ж я була дурепою... Ах, та йди ти до дідька! Бачи ти тебе не можу!

Вона крикнула, пришпорила вороного й погнала вперед. Відьмак стримав кобилу, пропустив фургон ґномів, що ревіли, лаялися та свистіли на кістяних дудках. Між ними, розвалившись на мішках із вівсом, лежав Любисток, побренькуючи на лютні.

— Гей! — гукав Ярпен Зігрін, сидячи на козлах і тицяючи у бік Йеннефер. — Щось там наче чорніє на шляху! Цікаво, що саме? Виглядає, наче кобила!

— Точно! — прокричав у відповідь Любисток, зсуваючи сливовий капелюшок на потилицю. — Це кобила! Верхи на меринові! Небачене!

Ярпенові хлопці затрясли бородами у хоровому реготі. Йеннефер удавала, що не чує.

Геральт стримав коня, пропустив кінних лучників Недаміра. За ними, на деякій відстані, повільно їхав Борх, й одразу ж за ним — зерріканки, ар'єргардом колони. Геральт зачекав, коли вони під'їдуть, пустив кобилу поряд із конем Борха. Їхали мовчки.

— Відьмаче, — раптом відіззався Три Галки. — Хочу поставити тобі одне запитання.

— Постав.

— Чому ти не повернеш назад?

Відьмак хвильку мовчки приглядався до нього.

— Ти насправді хочеш знати?

— Хочу, — сказав Три Галки, повертаючи до нього обличчя.

— Я їду за ними, бо я — безвільний голем. Бо я — віхоть клоччя, гнаний вітром уздовж тракту. Куди, скажи, я мав би поїхати? І навіщо? Тут, принаймні, зібралися ті, із ким мені є про що розмовляти. Ті, хто не припиняє розмов, коли я до них підходжу. Ті, хто, навіть не люблячи мене, говорять про це у вічі, не кидаючи камінням з-за тину. Я їду із ними через ту саму причину, чому я поїхав із тобою до корчми плотогонів. Бо мені — все одно. Я не маю місця, куди мав би прямувати. Не маю мети, яку я повинен знайти наприкінці дороги.

Три Галки кашлянув.

— Мета є наприкінці будь-якої дороги. Кожен її має. Навіть ти, хоча тобі здається, що ти настільки інший.

— А тепер я поставлю запитання.

— Став.

— Чи ти маєш мету наприкінці дороги?

— Маю.

— Щасливець.

— Це не питання щастя, Геральте. Це справа того, у що ти віриші, чому себе присвячуєш. Хто має знати про це краще за... за відьмака.

— Сьогодні я постійно чую про покликання, — зітхнув Геральт. — Покликанням Недаміра є захопити Маллеору. Покликанням Ейка із Денесле — боронити людей від драконів. Доррегарай відчуває себе покликаним до чогось цілком протилежного. Йеннефер, у силу певних змін, яким піддали її організм, не може виконати своє покликання, і те її страшенно злить. Холера, тільки Рубайли й гноми не відчувають жодного покликання, хочуть просто хапнути здобичі. Може, це тому мене так до них тягне?

— Не до них тебе тягне, Геральте із Рівії. Я не сліпий і не глухий. Не при звуці їх імен ти потягнувся тоді за капшуком. Але здається мені...

— Дарма тобі воно здається, — сказав відьмак без гніву.

— Вибачаюся.

— Дарма вибачаєшся.

Вони стримали коней, саме вчасно, щоби не наштовхнутися на колону лучників з Кайнґорну, яка раптом зупинилася.

— Що трапилося? — Геральт устав у стременах. — Чого ми затрималися?

— Не знаю. — Борх відвернувся.

Вея, з дивно завмерлим обличчям, швидко проказала кілька слів.

— Скочу уперед, — сказав відьмак. — Перевірю.

— Зостанься.

— Навіщо?

Три Галки мить мовчав, вдивляючись у землю.

— Навіщо? — повторив Геральт.

— Ідь, — сказав Борх. — Може, так буде краще.

— Що має бути краще?

— їдь.

Міст, що поєднував два краї прірви, виглядав солідно, збудований із товстих соснових колод, зіпертий на чотирикутну колону, об яку із шумом, довгими вусами піни розбивалася течія.

— Гей, Пильщику! — крикнув Богольт, керуючи возом. — Чого ти зупинився?

— А я знаю, що воно за міст?

— Чому ми сюди їдемо? — запитав Гилленстерн, підїжджаючи ближче. — Не подобається мені пертися з возами на ту кладку. Гей, шевче! Чому туди ведеш, а не шляхом? Адже шлях далі йде, на захід?

Героїчний отруйник із Холопілля наблизився, знімаючи баранячу шапку. Виглядав кумедно, обряджений у натягнений на сірячину старомодний напівпанцир, виклепаний, напевне, ще за панування короля Самбука.

— Тудою дорога коротша, милостивий пане, — сказав не до канцлера, а просто до Недаміра, обличчя якого й далі виражало майже болісну нудьгу.

— Як це? — запитав нахмурений Гилленстерн.

Недамір навіть не глянув на шевця.

— Ото, — сказав Козоїд, вказуючи на три щербаті вершини, що здіймалися над місциною, — то Х'ява, Пустуля і Сканунів Зуб. Шлях веде до руїн старої фортеці, йде навколо Х'яви з півночі, за вигинами річки. А через міст шлях можна скоротити. Ущелиною пройдемо на полонину між горами. А як тамочки драконячих слідів не знайдемо, підемо на схід далі, у яри заглянемо. А ще далі на схід є рівнесенькі долини, пряма дорога звідти на Кайнгорн, до ваших, пане, земель.

— А де ж це, Козоїде, ти такого знання про ці гори набрався? — запитав Богольт. — При колодках?

— Ні, пане. Овець я тут змолоду пас.

— А міст той витримає? — Богольт устав на козли, заглянув униз, на спінену ріку. — Прірва десь сажнів із сорок.

— Витримає, пане.

— Звідки взагалі такий-от міст у цій дичині?

— Той міст, — сказав Козоїд, — тролі у давні часи побудували, хто туди їздив, мав платити їм чималий гріш. Але ж мало хто туди їздив, тож тролі із торбами й пішли. А міст залишився.

— Повторюю, — гнівно сказав Гилленстерн, — вози у мене із реманентом і фуражем, на бездоріжжях можемо загрузнути. Чи не краще шляхом їхати?

— Можна й шляхом, — ворухнув плечима швець. — Але воно дорога довша. А король мовили, що йому до дракона швидко тре, що виглядає він його, наче шуліка тичку.

— Теличку, — поправив його канцлер.

— Хай і теличку, — погодився Козоїд. — А мостом все 'дно буде ближче.

— Ну то вперед, Козоїде, — вирішив Богольт. — Сунь попереду, ти й твоє військо. У нас такий звичай, уперед найхоробріших слати.

— Не більше, аніж один віз за раз, — застеріг Гилленстерн.

— Добре. — Богольт шмагнув коней, віз застукотів по колодах мосту. — За нами, Пильщику! Дивися, чи колеса рівно йдуть!

Геральт стримав коня, дорогу йому загородили лучники Недаміра у своїх пурпурово-золотих каптанах, з'юрмившись на кам'яному причілку.

Кобила відьмака форкнула.

Земля затряслася. Гори затремтіли, зубатий край скельної стінки раптом розплився на тлі неба, а сама стіна заговорила раптом глухим, відчутним дуднінням.

— Увага! — гукнув Богольт, уже з другого боку мосту. — Увага там!

Перше каміння, поки дрібне, зашурхотіло та застукало по обриву, що спазматично тремтів. На очах у Геральта частина дороги, розсадившись чорною щілиною, що страшенно швидко зростала, полетіла із приголомшливим гуркотом у прірву.

— На коней!!! — заверещав Гилленстерн. — Милостивий пане! На інший бік!

Недамір, із головою, утиснутою у гриву коня, погнав на міст, за ним скочили Гилленстерн і кілька лучників. За ними зі стуком увалився на тріскотливі колоди королівський фургон, на якому билася на вітрі хоругва із грифоном.

— Це лавина! З дороги! — завив іззаду Ярпен Зігрін, нахльостуючи бичем кінські зади, випередивши другий віз Недаміра й розкидаючи лучників. — З дороги, відьмаче! З дороги!

Поряд із фургоном гномів пронісся Ейк із Денесле, сидячи в сідлі рівно й незворушно. Якби не смертельно-блїде обличчя і стиснуті у переляканій гримасі уста, можна було б подумати, що мандрівний лицар не звертає уваги на каміння та валуни, що сипалися на шлях. Іззаду, від групи лучників, хтось дико кричав, іржали коні.

Геральт шарпнув віжки, зіп'яв коня, одразу перед ним земля завирувала від валунів, що котилися згори. Віз гномів із туркотом прокотився по камінню, одразу перед мостом підскочив, осів із тріском набік, на зламану вісь. Колесо відскочило від балюстради й полетіло униз, у бурхливу течію.

Кобила відьмака, посічена гострими уламками скель, встала дибки. Геральт хотів зіскочити, але зачепився пряжкою за стремено й упав набік, на дорогу. Кобила заржала й погнала уперед, просто на міст, що танцював над прірвою. По мосту бігли гноми, кричучи та лаючись.

— Швидше, Геральте! — крикнув, озирнувшись, Любисток, який біг слідом за ними.

— Застрибуй, відьмаче! — покликав Доррегарай, розхитуючись у сідлі й із останніх сил стримуючи шаліючого коня.

Позаду, за ними, весь шлях тонув у хмарі пилюки, піднятій валунами, що, падаючи, розбивали вози Недаміра. Відьмак учепився пальцями у ремені в'юків за сідлом чародія. Почув крик.

Йеннефер звалилася разом із конем і відкотилася убік, подалі від копит, що били наосліп, припала до землі, закриваючи голову руками. Відьмак відпустив сідло й побіг до неї, пірнувши у зливу каміння, перескакуючи щілини, що розкривалися під

ногами. Шарпнув за плече Йеннефер, та встала на коліна. Очі мала широко розплющені, із розтятої брови текла цівка крові, сягаючи вже кінчика вуха.

— Уставай, Йен!

— Геральте! Бережися!

Величезний плаский скельний блок, із гуркотом і скреготом тручись об стіну обриву, зсувався, летів просто на них. Геральт упав, накриваючи собою чародійку. Тої ж миті блок вибухнув і розірвався на міради уламків, що упали на них, жалячи, наче оси.

— Швидше! — крикнув Доррегарай. Розмахуючи паличкою на танцюючому коні, він розпилював нове й нове каміння, що зсувалося по стінці. — На міст, відьмаче!

Йеннефер махнула рукою, вигинаючи пальці, крикнула незрозуміло. Каміння, стикаючись із голубуватою півсферою, що раптом виросла над їх головами, зникало, наче краплі води на розжареній блясі.

— На міст, Геральте! — крикнула чародійка. — Поряд зі мною!

Вони побігли, наздоганяючи Доррегарая і кількох спішених лучників. Міст гойдався, тріщав, колоди вигиналися на всі боки, кидаючи їх від балюстради до балюстради.

— Швидше!

Міст раптом осів із пронизливим тріском, половина, яку вони вже пробігли, обірвалася і з гуркотом полетіла в прірву, разом із нею — гномський фургон, розбившись об кам'яні зуби серед ошалілого іржання коней. Частина, на якій вони перебували, витримала, але Геральт зрозумів раптом, що вони біжать уже угору і нахил стає все стрімкішим. Йеннефер вилаялася.

— Падай, Йен! Тримайся!

Рештки мосту заскреготіли, хрупнули й опустилися, наче кріпосні сходні. Вони впали, вчепилися пальцями у щілини між колодами. Йеннефер не втрималася. Писнула по-дівчачому й поїхала вниз. Геральт, учепившись однією рукою, витягнув кинджал і всадив вістря між колодами, обома руками схопився за руків'я. Суглоби його ліктів затріщали, коли Йеннефер шарпнула,

повиснувши на поясі й піхвах меча, перекинутого через спину. Міст хрупнув знову й нахилився ще сильніше, майже вертикально.

— Йен, — простогнав відьмак. — Зроби щось... Холера, кинь закляття!

— Як? — почув він гнівне, приглушене бурмотіння. — Я ж вишу!

— Звільни одну руку!

— Я не можу...

— Гей! — гукнув Любисток. — Ви тримаєтесь? Гей!

Геральт не бачив потреби підтверджувати.

— Дайте мотузку! — дерся Любисток. — Швидко, зараза!

Поряд із трубадуром з'явилися Рубайли, гноми й Гилленстерн. Геральт почув слова Богольта:

— Почекай, музико. Вона зараз звалиться. Тоді витягнемо відьмака.

Йеннефер засичала, наче змія, звиваючись на спині в Геральта. Пояс болісно впився йому в груди.

— Йен? Можеш намацати опору? Ногами? Можеш щось зробити ногами?

— Так, — простогнала вона. — Помахати.

Геральт глянув униз, на річку, що кипіла серед гострого каміння, об яке билися, вируючи, кілька колод мосту, кінь і труп у яскравих барвах Кайнгорна. За камінням, у смарагдовому, чистому вирі, побачив веретеноподібні тіла великої форелі, що ліниво рухалася у течії.

— Ти тримаєшся, Йен?

— Ще... так...

— Підтягнися. Ти маєш спертися...

— Не... можу...

— Дайте мотузку! — верещав Любисток. — Ви що, здуріли?

Вони удвох упадуть!

— Може, й добре, — запитав невидимий Гилленстерн.

Міст затріщав і зсунувся ще більше. У Геральта почали німіти пальці, затиснуті на руків'ї кинджалу.

— Йен...

– Заткнися... і припини крутитися...

– Йен?

– Не називай мене так...

– Ти витримаєш?

– Ні, – сказала вона холодно. Уже не билася, висіла на його спині мертвим, безвладним тягарем.

– Йен?

– Заткнися.

– Йен. Пробач мене.

– Ні. Ніколи.

Щось повзло вниз, колодами. Швидко. Наче змія. Мотузка, холодно відсвічуючи, вигинаючись і звиваючись, неначе жива, намацала рухливим кінчиком карк Геральта, просунулася під пахвами, сплелася у вільний вузол. Чародійка на ньому застогнула, втягнувши повітря. Він був упевнений, що вона заплаче. Помилявся.

– Увага! – крикнув згори Любисток. – Ми вас витягаємо! Ніщукі! Кеннете! Угору їх! Тягніть!

Ривок, болісне, задушливе стискання напруженої мотузки. Йеннефер важко зітхнула. Поїхали вони угору, швидко, тручись черевами об шорсткі колоди.

Нагорі Йеннефер підвелася першою.

VII

– Зі всього табору, – сказав Гилленстерн, – ми врятували один фургон королю, не враховуючи воза Рубайл. Від загону залишилося семеро лучників. По той бік прірви дороги вже немає, є тільки осип та гладенька стіна, скільки око бачить. Невідомо, чи вцілів хтось із тих, що залишилися, коли міст завалився.

Недамір не відповів. Ейк з Денесле, випрямлений, устав перед королем, втупивши в нього блискучі, гарячкові очі.

– Переслідує нас гнів богів, – сказав він, підіймаючи руки. – Згрішили ми, королю Недаміре. Це був святий похід, похід проти

зла. Бо дракон — це зло, як і кожен дракон — зло втілене. Я не минаю байдуже жодного зла, я чавлю його стопою... Нищу. Так, як наказують боги й Свята Книга.

— Що він верзе? — зморщився Богольт.

— Не знаю, — сказав Геральт, поправляючи упряж кобили. — Не зрозумів ані слова.

— Тихо там, — сказав Любисток. — Я намагаюся запам'ятати, може, вдасться використати, якщо доберу рими.

— Мовить Свята Книга, — не на жарт розійшовся Ейк, — що вийде з безодні змії, дракон огидний, із сіма головами й десятима рогами! А на хребті його сяде жінка у пурпурі й кармазині, й кубок золотий буде у долоні її, а на чолі її виписаний буде знак усіялої й остаточної розпусти!

— Знаю її! — утішився Любисток. — Це ж Цілія, дружина війта Зоммергальдера!

— Вгамуйтеся, пане поете, — сказав Гилленстерн. — А ви, лицарю з Денесле, говоріть ясніше, якщо ваша ласка.

— Супроти зла, королю, — заволав Ейк, — треба виступати з чистим серцем і з піднесеною головою! А кого ми тут бачимо? Гномів, які є язичниками, родяться у темряві й темним силам уклоняються! Чаклунів-блюзнірів, які узурпують божеські права, сили та привілеї! Відьмака, який є мерзотним підкидьком, проклятим, неприродним створінням. Дивуєтесь, що впала на вас кара? Королю Недаміре! Досягли ми меж можливого! Не випробуйте божу милість. Закликаю вас, королю, аби очистили ви від мерзоти ряди наші, до того як...

— Про мене — ані слова, — жалібно втрутився Любисток. — Ані слівця про поетів. А я так старався.

Геральт посміхнувся до Ярпена Зігріна, котрий повільними рухами гладив вістря сокири, заткнутої за пояс. Гном, радий, вишкірив зуби. Йеннефер демонстративно відвернулася, удаючи, що роздerta аж до стегна спідниця цікавить її більше, аніж слова Ейка.

— Щось вас заносить, пане Ейку, — різко відгукнувся Доррегарай. — Хай і, безсумнівно, зі шляхетних причин. Я вважаю, аж

ніяк не маємо потреби знати, що ви думаєте про чародіїв, гномів чи відьмаків. І хоча, здається, усі ми вже звикли до таких промов, це не гречно і не по-лицарські, пане Ейку. І вже зовсім неприйнятно після того, коли саме ви й ніхто інший підбігли та подали магічну, ельфійську мотузку відьмакові й чародійці, яким загрожувала загибель. Із того, що ви кажете, випливає, що ви мали би молитися, аби вони впали.

— Трясця, — шепнув Геральт Любистку. — Так то він кинув мотузку? Ейк? Не Доррегарай?

— Ні, — буркнув бард. — Це Ейк, саме він.

Геральт недовірливо похитав головою. Йеннефер вилаялася собі під ніс, випросталася.

— Лицарю Ейку, — сказала із посмішкою, яку будь-хто, окрім Геральта, міг сприйняти за милу і зичливу. — Як це? Я — мерзота, а ви рятуєте мені життя?

— Ви дама, пані Йеннефер, — лицар уклонився трохи. — А ваше вродливе і щире обличчя дозволяє вірити, що колись-то ви зречетеся проклятого чорнокнижництва.

Богольт пирхнув.

— Дякую вам, лицарю, — сухо відказала Йеннефер. — І відьмак Геральт вам дякує. Подякуй йому, Геральте.

— Швидше мене диявол візьме, — відьмак зітхнув обеззброююче щиро. — За що? Я — мерзотний виродок, а моє невродливе обличчя не дає жодної надії на виправлення. Рицар Ейк витягнув мене з прірви, сам того не бажаючи, тому лише, що я намертво тримав вродливу даму. Якби я висів там сам, Ейк і пальцем би не ворухнув. Я ж не помиляюся, рицарю?

— Поміляєтеся, пане Геральте, — спокійно сказав мандрівний рицар. — Нікому, хто в біді, я не відмовляю у допомозі. Навіть комусь такому, як відьмак.

— Подякуй, Геральте. І вибачся, — різко сказала чародійка. — Інакше ти підтвердиш, що, принаймні, стосовно тебе Ейк цілком правий. Не вмєш ти жити поряд із людьми. Бо ти — інакший. Твоя участь у цьому поході — помилка. Пригнала тебе сюди безглузда

мета. Тож доречніше буде поїхати собі. Вважаю, що ти й сам це зрозумів. А якщо ні — то зрозумій нарешті.

— Про яку мету говорить пані? — втрутився Гилленстерн.

Чародійка глянула на нього, але не відповіла. Любисток і Ярпен Зігрін значуще посміхнулися один до одного, але так, аби чародійка не помітила.

Відьмак глянув у вічі Йеннефер. Ті були холодні.

— Вибачаюся і дякую, лицарю із Денесле, — схилив він голову. — Всім, хто тут присутній, — дякую. За спішний порятунок, наданий нам без роздумів. Чув я, коли висів, що один перед одним рвалися ви на допомогу. У всіх, хто присутній тут, прошу я вибачення. І шляхетну Йеннефер, якій я дякую, не просячи нічого. Прощайте. Мерзота з власної волі залишить компанію. Бо з мерзоти — досить. Бувай, Любистку.

— Гей, Геральте! — крикнув Богольт. — Не дуйся, наче дівчинка, не роби з голки виделки. Дідько забирай...

— Лю-у-уди-и-и!

З боку гирла ущелини бігли Козоїд і кілька холопільських міліціонерів, висланих на розвідку.

— Що там? Чого він так репетує? — підняв голову Ніщука.

— Люди... Ваші... милості... — дихав швець.

— Віддишись, чоловіче, — сказав Гилленстерн, засовуючи великі пальці за золотий пояс.

— Дракон! Там дракон!

— Де?

— За ущелиною... На полонині... Пане, він...

— На коней! — скомандував Гилленстерн.

— Ніщуко! — крикнув Богольт. — На воза! Пильщику, на коня — і за мною!

— Ноги, хлопці! — гукнув Ярпен Зігрін. — Ноги, най йому зараза!

— Гей, почекайте! — Любисток закинув лютню на плече. — Геральте, візьми мене на коня!

— Стрибай!

Ущелина закінчувалася громадою світлих скель, які стояли що далі, то рідше, створюючи нерівномірне коло. Місцевість за ними плавно спускалася на трав'яну нерівну полонину, з усіх боків замкнену вапняними стінами, в яких зяяли тисячі отворів. Три вузькі каньйони, річища пересохлих струмків, відкривалися на полонину.

Богольт, який першим дочвалав до бар'єра з каменів, зупинив раптом коня і зіп'явся на стременах.

— О, зараза, — сказав. — О, ясна зараза. Того... того не може бути!

— Чого? — запитав Доррегарай, під'їжджаючи.

Поруч із ним Йеннефер, зіскакуючи з возу Рубайл, сперлася грудьми на скельний блок, визирнула, відступила, протерла очі.

— Що? Що там? — крикнув Любисток, вихиляючись із-за спини Геральта. — Що там, Богольте?

— Той дракон... він золотий.

Не далі ніж за сто кроків від кам'яного гирла ущелини, з якої вони вийшли, дорогою до каньйону, що вів на північ, на невисокому плескату пагорбі сиділо створіння. Сиділо, вигинаючи правильною дугою довгу струнку шию, схиливши вузьку голову на опуклі груди, обплівши хвостом передні, випрямлені лапи.

Було у тому створінні, у позі, в якій воно сиділо, щось повне невимушеної грації, щось котяче, щось, що заперечувало його помітне гадяче походження. Беззаперечно гадяче. Бо створіння було вкрите лускою, із виразним малюнком, і сліпуче виблискувало сяйвом ясного жовтого золота. Бо створіння, яке сиділо на пагорбі, було золотим — золотим від встромлених у землю пазурів аж до кінчика довгого хвоста, що ворухився легенько серед будяків, якими поріс горбок. Дивлячись на них великими золотими очима, створіння розгорнуло широкі нетопирячі крила і так застигло, немов наказуючи їм дивуватися.

— Золотий дракон, — прошепотів Доррегарай. — Це неможливо... Жива легенда!

– Немає, псямать, золотих драконів, – заявив Ніщука і сплюнув. – Я знаю, що кажу.

– То що воно отам, на пагорбі? – доречно запитав Любисток.

– То якийсь обман.

– Ілюзія.

– Це не ілюзія, – сказала Йеннефер.

– Це золотий дракон, – сказав Гилленстерн. – Найсправжнісінький золотий дракон.

– Золоті дракони є лише у легендах!

– Припиніть, – втрутився раптом Богольт. – Навіщо гарякувати? Будь-який дурень побачить, що то – золотий дракон. А яка, прошу мосьпанство, різниця: золотий, синій, бронзовий чи у клітинку? Він невеличкий, прикінчимо його на раз-два. Пильщик, Ніщуку, розвантажуйте віз, витягайте амуніцію. Теж мені, діло: золотий, не золотий...

– Різниця, Богольте, є, – сказав Пильщик. – І важлива. Це не той дракон, якого ми вистежуємо. Не той, отруєний під Холлопільям, який сидить у ямі, на золоті та камінчиках. А цей тут сидить тільки на сраці. Так на холеру він нам?

– Цей дракон – золотий, Кеннете, – ревнув Ярпен Зігрін. – Ти колись бачив такого? Не розумієш? За шкіру його візьмемо більше, аніж витягли б ми зі звичайної скарбниці.

– Причому – не псуючи ринку коштовного каміння, – додала Йеннефер, паскудно посміхаючись. – Ярпен правий. Умова досі діє. Є що ділити, ні?

– Гей, Богольте? – гукнув Ніщука від воза, із брязкотом риючись в амуніції. – Що ми вдягаємо на себе й коней? Чим та золота гадина може плювати, га? Вогнем? Кислотою? Парою?

– А зараза його зна, прошу мосьпанство, – зніяковів Богольт. – Гей, чародії! Чи в легендах про золотих драконах мовиться, як таких убити?

– Як його вбити? Та звичайнісінько! – крикнув раптом Козїд. – Що там думати, дайте швиденько якогось звірятка. Напхаємо його чимось отруйним і підкинемо гаду, хай він щезне.

Доррегарай подивився на шевця скоса, Богольт сплюнув, Любисток відвернувся із гримасою огиди. Ярпен Зігрін посміхнувся масненько, взявшись під боки.

– Що ви так дивитесь? – запитав Козоїд. – До роботи треба умовитися, чим напхаємо стерво, щоби гад скоріше здох. Має це щось бути страшенно отруйним чи гнилим.

– Ага, – сказав гном, усе ще посміхаючись. – Щось тут отруйне, паскудне й смердяче є. Знаєш, що воно, Козоїде? Виявляється, що це ти.

– Що?

– Гівно! Вали звідси, гречкосію, хай би очі мої тебе не бачили.

– Пане Доррегараю, – сказав Богольт, підходячи до чародія. – Доведіть свою користь. Пригадайте легенди та перекази. Що вам відомо про золотих драконів?

Чародій посміхнувся, бундючно випрямляючись.

– Що мені відомо про золотих драконів, питаєш? Мало, але достатньо.

– Тож слухаємо.

– А й слухайте, і слухайте уважно. Там, перед нами, сидить золотий дракон. Жива легенда, може, останнє і єдине у своєму роді створіння, що вціліло від вашого вбивчого шалу. Легенди не вбивають. Я, Доррегарай, не дозволю вам торкнутися цього дракона. Зрозуміло? Можете пакуватися, приторочувати в'юки та повертатися додому.

Геральт був переконаний, що вибухне колотнеча. Поміявся.

– Мосьпане чародію, – урвав тишу голос Гилленстерна. – Зауважуйте, до кого ви мовите. Король Недамір може наказати вам пакувати в'юки та забиратися до диявола. Але не навпаки. Це зрозуміло?

– Ні, – сказав чародій. – Не зрозуміло. Бо я – майстер Доррегарай, і мені не наказуватиме хтось, чиє королівство займає землю, видну з висоти частоколу паршивої, брудної і смердючої фортеці. Чи знаєте ви, пане Гилленстерне, що коли я прокажу закляття і виконаю рух рукою, то ви перетворитесь на

коров'ячий коржик, а ваш неповнолітній король — на щось куди гірше? Це зрозуміло?

Гилленстерн не встиг відповісти, бо Богольт, підступивши до Доррегарая, схопив його за плече й повернув до себе. Ніщука й Пильщик, мовчазні й похмурі, висунулися з-за спини Богольта.

— Слухай-но, пане магіку, — сказав тихо величезний Рубайло. — Перш ніж почнете ви виконувати ті ваші рухи руками, послухайте. Я міг би довго пояснювати, прошу мосьпанство, де я собі маю твої заборони, твої легенди й твою дурну балаканину. Але ж нехай замість відповіді вистачить і ось цього.

Богольт втягнув повітря, приклав пальця до ніздрі і зблизька висякався чародієві на носки чобіт.

Доррегарай зблід, але не ворухнувся. Бачив — як і всі — ланцюговий моргенштерн на ліктьової довжини держаку, який Ніщука тримав у низько опущеній руці. Знав — як і всі, — що час, потрібний на те, щоб накласти закляття, незрівнянно довший за час, потрібний Ніщуці, щоб розвалити йому голову на чверті.

— Ну, — сказав Богольт. — А тепер гречно відійдіть убік, прошу мосьпанство. А якщо стане тобі в охоту знову роззявити рота, то швиденько заткни його віхотем трави. Бо якщо я ще раз почую твоє репетування, ти в мене отримаєш.

Богольт відвернувся і потер долоні.

— Ну, Ніщуко, Пильщину, до роботи, бо гад той від нас утече.

— Не видно, аби мав він намір утікати, — сказав Любисток, дивлячись у поле. — Гляньте-но на нього.

Золотий дракон, який сидів на пагорбі, позіхнув, задер голову, замахав крилами і шмагнув по землі хвостом.

— Королю Недаміре й ви, лицарі! — заревів він, неначе мідяна труба. — Я — дракон Віллентретенмерт! Як бачу, не всіх вас зупинила лавина, яку саме я, не хвалячись, спустив вам на голови. Дісталися ви аж сюди. Як бачите, з долини є лише три шляхи. На схід, до Холопілля, на захід, до Кайнгорна. Цими шляхами ви можете скористатися. Північною ущелиною, панове, ви не підете, бо я, Віллентретенмерт, вам це забороняю. Якщо ж

хтось моєї заборони сприйняти не захоче, то викликаю його на бій, на гоноровий, лицарський поєдинок. Зброєю конвенційною, без чарів і вогню. Битва до повної капітуляції однієї зі сторін. Чекаю відповіді від вашого герольда, як наказує звичай!

Усі стояли, широко пороззявлявши роти.

— Він говорить! — просопів Богольт. — Неймовірно!

— І до того ж — страшенно мудро, — сказав Ярпен Зігрін. — Чи хтось зна, що воно таке — зброя конфесійна?

— Звичайна, не магічна, — сказала Йеннефер, зморщившись. — Утім, я не можу зрозуміти одного. Неможливо говорити артикульовано, маючи роздвоєний язик. Лайдак уживає телепатію. Майте на увазі, що вона діє в обидва боки. Він може читати ваші думки.

— Він що, здурів, чи як? — занервував Кеннет Пильщик. — Гоноровий поєдинок? Із дурнуватим гадом? Отакої! Йдемо на нього купою! У купі сила!

— Ні.

Вони обернулися.

Ейк із Денесле, вже на коні, у повному обладунку, зі списом, уставленим у стремено, виглядав куди краще, аніж пішим. З-під піднятого забрала шолому горіли гарячково очі, біліло бліде обличчя.

— Ні, пане Кеннете, — повторив лицар. — Хіба що через мій труп. Не допущу, аби в моїй присутності ображали лицарський гонор. Хто наважиться зламати умови гонорового поєдинку...

Ейк мовив дедалі голосніше, екзальтований голос його ламався і тремтів від піднесення.

— ...хто зневажить гонор, той зневажить і мене, і кров — його чи моя — потече на цю змучену землю. Бестія хоче поєдинку? Добре! Нехай герольд трубить моє ім'я! Нехай вирішить усе суд богів! За драконом — сила іклів та пазурів і пекельна злість, за мною...

— Що за кретин, — буркнув Ярпен Зігрін.

— ...за мною справедливість, за мною віра, за мною сльози дівци, яких той гад...

— Закінчуй, Ейку, бо блювати хочеться! — крикнув Богольт. — Уперед, у поле, за дракона берися замість базікати!

— Гей, Богольте, зачекай, — раптом сказав ґном, шарпаючи себе за бороду. — Ти забув про умову? Якщо Ейк завалить гадину, візьме половину...

— Ейк нічого не візьме, — вишкірився Богольт. — Я його знаю. Йому вистачить, якщо Любистон складе про нього пісеньку.

— Тихо! — закричав Гилленстерн. — Нехай воно так і буде. Проти дракона виступить праведний мандрівний лицар, Ейк із Донесле, що б'ється у кольорах Кайнгорну як спис і меч короля Недаміра. Таке королівське рішення!

— От, маєш, — заскреготів зубами Ярпен Зігрін. — Спис і меч Недаміра. Зробив нас кайнгорнський кролик. І що тепер?

— Нічого. — Богольт сплюнув. — Ти ж не хочеш задиратися із Ейком, Ярпене? Він балакає по-дурному, але якщо вже вліз на коня і розпалився, то краще поступитися йому дорогою. Хай їде, зараза, і нехай прикінчить дракона. А потім подивимося.

— Хто буде герольдом? — запитав Любисток. — Дракон хотів герольда. Може, я?

— Ні. Це, Любистку, не пісеньки співати, — зморщився Богольт. — Герольдом нехай буде Ярпен Зігрін. Голос у нього, наче у бугая.

— Добре, нехай вже йому, — сказав Ярпен. — Давайте мені оту хоругву зі знаком, щоби все було як належить.

— Тільки ґречно мовте, пане ґноме. І куртуазно, — нагадав Гилленстерн.

— Не вчіть мене, як говорити. — Ґном гордовито випнув пузо. — Я з посольствами ходив уже тоді, коли ви ще на хліб говорили «ліп», а на мухи — «юхи».

Дракон і далі спокійно сидів на пагорбі, весело махаючи хвостом. Ґном видряпався на найбільший з каменів, відхаркнув, сплюнув.

— Гей, ти там! — закричав, узявшись під боки. — Драконе йоханий! Слухай, що герольд тобі скаже! Я, значиться! Яко

перший візьметься за тебе гонорово мандрьоханий лицар Ейк із Денесле! І вразить тебе списом у курдюк, згідно зі святим звичаєм, на погибель тобі й на радість бідним дівчатам та королю Недаміру! Битва має бути гоноровою, і, згідно із правом, плюватися вогнем не можна, а тільки конфесійно лупцювати одне одного, поки той інший не здасться або не помре! Чого тобі бажаємо від душі й серця! Ти зрозумів, драконе?

Дракон позіхнув, помахав крилами, а потім, припавши до землі, швидко зліз із пагорба на рівну землю.

— Зрозумів, чесний герольде! — проревів він у відповідь. — Хай же тоді виступить на поле шляхетний Ейк із Денесле. Я — готовий!

— Чистий тобі вертеп. — Богольт сплюнув, похмурим поглядом проводжаючи Ейка, що ступом виїздив з-за бар'єру каміння. — Холерна купа сміху...

— Замкни чавку, Богольте! — крикнув Любисток, потираючи руки. — Дивися, Ейк йде в атаку! Псякрев, ото буде чудова балада!

— Ур-ра! Віват Ейку! — крикнув хтось із групи лучників Недаміра.

— А я, — відгукнувся похмуро Козоїд, — я б його таки для впевненості напхав сіркою.

Ейк, уже в полі, відсалютував драконові піднятим списом, закрив забрало шолому й ударив коня острогами.

— Ну-ну, — сказав гном. — Може, він і дурень, але на нападі знається. Тільки гляньте!

Ейк, нахилений, спертий об сідло, на повному галопі опустив спис. Дракон, всупереч очікуванню Геральта, не відскочив, не рушив півколом, а розпластався по землі й погнав просто на атакуючого лицаря.

— Бий його! Бий, Ейку! — заверещав Ярпен.

Ейк, хоча й мчав галопом, вдарив не прямо наосліп. В останню мить уміло змінив напрям, перекинув списа над кінською головою. Пролітаючи обабіч дракона, з усіх сил пхнув, устаючи в стременах. Усі крикнули єдиним голосом. Геральт до хору не долучився.

Дракон уник удару в акуратному, зграбному, повному грації повороті і, звившись, наче жива золота стрічка, блискавично, але м'яко, воістину по-кошачому, сягнув лапою під живіт коня. Кінь кувікнув, високо підкидаючи зад, лицар хитнувся у сідлі, але списа не випустив. У мить, коли кінь майже зарився ніздрями у землю, дракон різким ударом лапи змів Ейка з сідла. Всі бачили, як підлетіли угору, вируючи, бляхи панцира, всі почули брязкіт та грюкіт, із якими лицар звалився на землю.

Дракон, присівши, придавив коня лапою і наблизив зубату пащу. Кінь кувікнув перелякано, зашамотівся і стихнув.

У тиші, що запала, всі почули глибокий голос дракона Вілентретенмерта:

– Мужнього Ейка із Денесле можна забрати з поля, він неспроможний на подальший бій. Наступний, прошу.

– От, курва, – сказав Ярпен Зігрін у тиші, що встановилася.

VIII

– Обидві ноги, – сказала Йеннефер, витираючи руки лляною серветкою. – І наче щось із хребтом. Обладунок на спині вдавлений, наче він копром дістав. А ноги – це через власний спис. Не скоро він сяде на коня. Якщо й узагалі сяде.

– Професійний ризик, – пробурмотів Геральт.

Чародійка зморщилася.

– Тільки це й можеш сказати?

– А що ти ще хотіла б почути, Йеннефер?

– Той дракон неймовірно швидкий, Геральте. Занадто швидкий, аби могла з ним битися людина.

– Розумію. Ні, Йен. Не я.

– Принципи? – зло посміхнулася чародійка. – Чи звичайний, найзвичайнісінький страх? Це єдине людське відчуття, яке в тобі не випалили?

– Одне й друге, – погодився незворушно відьмак. – Яка різниця?

– Власне, – Йеннефер підійшла ближче, – жодної. Принципи можна зламати, страх можна перемогти. Убий того дракона, Геральте. Для мене.

– Для тебе?

– Для мене. Я хочу того дракона, Геральте. Всього. Хочу мати його тільки для себе.

– Використай чари та вбий його.

– Ні. Ти його вбий. А я чарами стримаю Рубайл та інших, аби не заважали.

– Будуть трупи, Йеннефер.

– І з якого часу це тобі заважає? Ти займися драконом, я беру на себе людей.

– Йеннефер, – сказав холодно відьмак. – Я не можу зрозуміти. Навіщо тобі той дракон? Аж настільки тебе затьмарює жовтий колір його лусок? Адже ти не потерпаєш від бідності, маєш незліченні джерела існування, ти маєш славу. Тож про що йдеться? Тільки нічого не кажи про покликання, дуже тебе прошу.

Йеннефер мовчала, нарешті ж, скрививши губи, з розмаху копнула камінь, що лежав у траві.

– Є дехто, хто може мені допомогти, Геральте. Кажуть, що воно... ну, ти знаєш, про що йдеться... Кажуть, що воно не є невідворотнім. Є шанси. Я можу ще мати... Розумієш?

– Розумію.

– Це складна операція, дорога. Але взамін на золотого дракона... Геральте?

Відьмак мовчав.

– Коли ми висіли на мосту, – сказала чародійка, – ти про дещо мене попросив. Я виконаю твоє прохання. Незважаючи ні на що.

Відьмак сумно посміхнувся, вказівним пальцем торкнувся обсидіанової зірки на шії Йеннефер.

– Занадто пізно, Йен. Ми вже не висимо. Мені вже все одно. Незважаючи ні на що.

Він очікував найгіршого, каскадів вогню, блискавки, удару в обличчя, лайки, прокльонів. Здивувався, побачивши лише стримане тремтіння губ. Йеннефер поволи відвернулася. Геральт пожалкував, що це сказав. Пожалкував за емоцію, яка до цього призвела. Межа можливого перейдена, урвалася, наче струна лютні. Він глянув на Любистка, помітив, як трубадур швидко відвертається, уникаючи його погляду.

— Ну, справи лицарського гонору маємо позаду, прошу мосьпанство! — закричав Богольт, уже в обладунку, стоячи перед Недаміром, який усе ще сидів на камені з неодмінним виразом нудьги на обличчі. — Лицарський гонор лежить отамочки й стогне тихенько. Кепська то була концепція, пане Гилленстерне, випустити Ейка як вашого лицаря і васала. Не вказуватиму пальцями, але я знаю, кому Ейк міг бути вдячним за поламані кістки. Тому, скажемо чесно, одним рухом ми позбулися двох справ. Одного шаленця, який у шаленстві своєму хоче відродити легенди про те, як сміливий лицар перемагає у поєдинку дракона. І — одного крутія, який хотів на тому заробити. Знаєте, про кого я говорю, Гилленстерне, так? Це добре. А тепер — наш хід. Тепер дракон — наш. Тепер ми, Рубайли, управимося з тим драконом. Але так, як треба нам.

— А домовленість, Богольте? — вицідив канцлер. — Що з домовленістю?

— У сраці я маю ту домовленість.

— Небачено! Це зневага до маєстату! — тупнув ногою Гилленстерн. — Король Недамір...

— Що — король? — крикнув Богольт, спираючись на величезний дворучний меч. — Може, король хоче особисто, сам піти на дракона? А може, це ти, його вірний канцлер, увіпнеш у броню свою пузо й вийдеш на поле? Чому ні, прошу, ми зачекаємо, прошу мосьпанство. Ви мали свій шанс, Гилленстерне, якби Ейк заколов дракона — ви б узяли все, нам би ніц не дісталось, ані єдиної золоті луски з його хребта! Але тепер — запізно. Гляньте

правді в очі. Немає кому битися у кольорах Кайнгорна. Не знайдете ви другого такого дурня, як Ейк.

— Неправда! — Швець Козоїд припав до короля, все ще зайнятого спогляданням тільки йому відомої точки на горизонті. — Королю, пане! Тільки трохи зачекайте, нехай-но наші підійдуть, з Холопілля, а будуть вони ось-ось! Плюньте на зарозумілу шляхту, женіть їх геть! Побачите, хто насправді сміливий, хто в кулаці силу має, а не в горлі!

— Писок стули, — спокійно відгукнувся Богольт, стираючи плямку іржі з нагрудника. — Стули писок, хаме, бо як ні, то я його тобі так стулю, що зуби у горлянці застрягнуть.

Козоїд, побачивши Кеннета та Нищавку, які наближалися, швиденько відійшов, сховався між холопільськими міліціонерами.

— Королю! — крикнув Гилленстерн. — Що накажете?

Вираз нудьги раптом зник із обличчя Недаміра. Неповнолітній монарх зморщив веснянкуватий ніс і встав.

— Що накажу? — сказав тоненько. — Нарешті ти про це запитав, Гилленстерне, замість того щоб за мене вирішувати й за мене, від мого імені, промовляти. Дуже це мене тішить. І нехай вже так зостається, Гилленстерне. З цієї миті мовчатимеш і слухатимешся наказів. І ось перший із них: збери людей, накажи покласти на віз Ейка із Денесле. Повертаємося у Кайнгорн.

— Пане...

— Ані слова, Гилленстерне. Пані Йеннефер, шляхетні панове, прощаюся з вами. Витратив я чимало часу в цьому поході, але й отримав чимало. Багато чого я навчився. Дякую вам за слова, пані Йеннефер, пане Доррегарас, пане Богольте. І дякую вам за мовчання, пане Геральте.

— Королю, — сказав Гилленстерн. — Як це? Дракон ось-ось наш. Тільки руку простягнути. Королю, твоя мрія...

— Моя мрія, — повторив замислений Недамір. — В мене її ще немає. А якщо я тут залишуся... Може, тоді вже й не буде її ніколи.

— А Маллеора? А рука княжни? — не здавався канцлер, розмахуючи руками. — А трон? Королю, тамтешній люд визнає тебе...

— У сраці я мав тамтешній люд, як каже пан Богольт, — заміявся Недамір. — Трон Маллеори й так мій, бо в Кайнгорні я маю триста панцирних і півтори тисячі пішого люду проти їхньої тисячі засраних щитоносців. А визнати — так вони мене визнають. Вішатиму, рубитиму голови й волочитиму нінями так довго, що визнають. А їхня княжна — це товста телиця, і плювати мені на її руку, потрібна мені тільки її дірна, хай народить спадкоємця, а тоді я її отрую. Методом майстра Козоїда. Досить балачок, Гилленстерне. Починай виконувати отримані накази.

— І справді, — прошепотів Любисток до Геральта. — Багато чого навчився.

— Багато чого, — підтвердив Геральт, дивлячись на пагорб, на якому золотий дракон, пригнувши трикутну голову, облизував роздвоєним язиком щось, що сиділо біля нього у траві. — Але його підданам я стати не схотів би, Любистку.

— Як думаєш, що тепер буде?

Відмак дивився спокійно на маленьке сіро-зелене створіння, що тріпотіло нетопирячими крильцями поряд із золотими пазурами нахилоного дракона.

— А ти що на це все, Любистку? Що ти про це думаєш?

— А яке значення має те, що я думаю? Я поет, Геральте. Чи може моя думка мати хоч якесь значення?

— Може.

— Ну, то я тобі скажу. Я, Геральте, як бачу гада, наприклад змію чи яку іншу ящірку, то мене аж вивертає, таку я до того паскудства відчуваю огиду й страх. А цей дракон...

— Ну?

— Він... він красивий, Геральте.

— Дякую тобі, Любистку.

— За що?

Геральт відвернувся, повільним рухом потягся до пряжки ремня, що навкоси перетинав його груди, скоротив його на

дві дірки. Підняв праву долоню, перевіряючи, чи рунів'я меча у потрібному положенні. Любистон дивився на те широко розплющеними очима.

– Геральте! Ти маєш намір...

– Так, – спокійно сказав відьмак. – Є межа можливого. Мені все це набридло. Ти йдеш із Недаміром чи зостаєшся, Любистку?

Трубадур схилився, обережно й з любов'ю поклав лютню під камінь, випростався.

– Зостаюсь. Як ти сказав? Межа можливого? Резервую собі ту назву під баладу.

– Це може бути твоя остання балада, Любистку.

– Геральте?

– Ага?

– Не вбивай... Зумієш?

– Меч – то меч, Любистку. Коли я вже його витягну...

– Намагайся.

– Намагатимуся.

Доррегарай захихотів, повернувся у бік Йеннефер і Рубайл, вказав на королівський почет, що саме відіжджав.

– Он, – сказав, – іде звідси король Недамір. Не роздає вже королівських наказів устами Гилленстерна. Йде, виявивши розумність. Добре, що ти тут є, Любистку. Пропоную тобі починати складати баладу.

– Про що?

– Про те, – чародій вийняв з-за пазухи паличку, – як майстер Доррегарай, чорнокнижник, прогнав додому підлоту, яка хотіла по-підлому вбити останнього золотого дракона, який лишився на світі. Не рухайся, Богольте! Ярпене, руки геть від сокири! Йеннефер, навіть не ворущися! Давайте, підлото, за королем, як за паніматкою. Уперед, на коней, на вози. Застереігаю, хто зробить хоча б один невірний рух, від того залишиться тільки сморід і розплавлений пісок. Я не жартую!

– Доррегарас! – засичала Йеннефер.

— Мосьпане чародію, — сказав примирливо Богольт. — Чи годиться...

— Мовчи, Богольте. Я сказав, не чіпайте того дракона. Легенди не вбивають. Розвертайтеся — і геть звідси.

Рука Йеннефер раптом вистрелила вперед, а земля навколо Доррегарая вибухнула блакитним вогнем, закипіла курявою рваного дерну й каміння. Чародій похитнувся, оточений променями. Ніщука, підскачівши, вдарив його в обличчя зап'ястком. Доррегарай упав, з його палички вистрелила червона блискавка й, не зашкодивши, погасла між камінням. Пильщик, підскачівши з іншого боку, копнув лежачого чародія, розвернувся, аби повторити. Геральт увірвався між ними, відіпхнув Пильщика, видобув меча й тям пласко, цілячи між наплічником і нагрудником обладунку. Перешкодив йому Богольт, парировавши удар широким клинком дворучного меча. Любисток підставив ногу Ніщуці, але невдало — Ніщука вчепився у кольоровий кубрак барда й гепнув його кулаком межі очі. Ярпен Зігрін, підскачівши ззаду, підтяв Любистку ноги, вдаривши топорисцем у згін коліна.

Геральт розвернувся у піруеті, уникаючи Богольтового меча, ударив коротко Пильщика, який саме підбіг, зірвавши йому залізний наручник. Пильщик відскачів, спіткнувся і впав. Богольт застогнав, махнув мечем, наче косою. Геральт перескочив над свистячим вістрям, кінцем руків'я гепнув Богольта у нагрудник, відкинув, тям, цілячись у щону. Богольт, бачачи, що не зуміє парирувати важким мечем, відкинувся назад, падаючи навзнік. Відмак підскачів до нього й тієї миті відчув, як земля тікає у нього з-під ніг, як ті втрачають чутливість. Побачив, як горизонт із горизонтального стає вертикальним. Даремно намагаючись скласти пальці в охоронний Знак, важко вдарився боком об землю, випускаючи меча із онімілої долоні. У вухах йому дудоніло та шуміло.

— Зв'яжіть їх, пони діє закляття, — сказала Йеннефер десь згори, здалеку. — Всіх трьох.

Доррегарай і Геральт, запаморочені й нерухомі, дали себе прив'язати до воза без опору й жодного слова. Любисток бився і лаявся, тому, поки його прив'язували, заробив по писку.

— Чого їх в'язати, зрадників, сучих синів, — сказав, підходячи, Козоїд. — Відразу їх зарубати — і справі нінець.

— Сам ти син, та ще й не сучий, — сказав Ярпен Зігрін. — І не ображай тут сук. Геть пішов.

— Страшенно ви сміливі, — ревнув Козоїд. — Гляньмо, чи вистачить вам сміливості, коли мої з Холопілля надійдуть, а будуть ось-ось. Гляньм...

Ярпен крутнувся і з неочікуваною для його статури спритністю гепнув його топорищем по лобі. Ніщука, що стояв поряд, додав копняка. Козоїд пролетів кілька сажнів і зарився носом у траву.

— Згадаєте це! — заверещав він, стоячи навкарачки. — Всіх я вас...

— Хлопці! — гукнув Ярпен Зігрін. — За жопу шевця, дратва його мати! Хапай його, Ніщуко!

Козоїд не чекав. Зірвався і клусом погнав у бік східного каньйону. За ним скрадливо побігли й холопільські розвідники. Гноми, регочучи, кидали їм услід каміння.

— Відразу якимось повітря посвіжішало, — засміявся Ярпен. — Ну, Богольте, беремося за дракона.

— Повільно, — підняла руку Йеннефер. — Брати ви можете, але ноги. У руки. Всі, хто тут стоїте.

— Це чому? — Богольт згорбився, а очі його зловісно блиснули. — Що це ви кажете, ясновельможна пані відьмо?

— Геть звідси услід за шевцем, — повторила Йеннефер. — Усі. Я сама справлюся із драконом. Неконвенційною зброєю. А на дорогу можете мені подякувати. Якби не я, скуштували б ви відьмачого меча. Ну, давайте, швиденько, Богольте, бо ж я нервуватиму. Застерігаю, я знаю закляття, за допомогою якого можу поробити з вас меринів. Досить ворухнути рукою.

— Ну ні, — процідив Богольт. — Моє терпіння уже досягло межі можливого. Не дам робити з себе дурника. Пильщику,

відчепи-но дишло з возу. Відчуваю, що й мені потрібна буде неконвенційна зброя. Зараз хтось тут отримає по хребту, прошу мосьпанство. Не вказуватиму пальцем, але по хребту зараз отримає одна паскудна відьма.

– Спробуй лише, Богольте. Зробиш мені цей день приємним.

– Йеннефер, – сказав із докором гном. – Чому?

– Може, я просто не люблю ділитися, Ярпене?

– Що ж, – посміхнувся Ярпен Зігрін. – Глибоко по-людськи. Так по-людськи, що аж майже по-гномськи. Приємно бачити знайомі риси в чародійки. Бо і я не люблю ділитися, Йеннефер.

Він крутнувся у короткому, блискавичному замаху. Сталева куля, невідомо звідни й коли видобута, завилала в повітрі й лупнула Йеннефер у середину лоба. Раніше, ніж чародійка встигла прийти до тями, вже висіла у повітрі, підтримувана за руки Пильщиком та Ніщукою, а Ярпен сплутував їй кісточку мотузкою. Йеннефер люто заверещала, але один із хлопців Ярпена закинув їй на голову віжки, стягнув міцно, впиваючись ременем у роззявлений рот, приглушив крик.

– Ну й що, Йеннефер, – сказав, підходячи, Богольт. – Як ти думаєш зробити з мене валаха? Коли й рукою не поворухнеш?

Розірвав їй комір кубрачка, роздер і розвів на боки сорочку. Йеннефер вискнула, гризучи віжки.

– Не маю тепер часу, – сказав Богольт, безсоромно обмацуючи її під регіт гномів, – але почекай трохи, відьмо. Як прикінчимо дракона, влаштуємо собі забавку. Прив'яжіть її, хлопці, добре до колеса. Обидві лапки до ободу, так, аби й пальцем не могла ворухнути. І нехай її поки що ніхто не чіпає, псякрев, прошу мосьпанство. Чергу встановимо згідно з тим, хто як біля дракона управиться.

– Богольте, – відіззався зв'язаний Геральт – тихо, спонійно й зловісно. – Бережися. Я знайду тебе й на краю світу.

– Дивуюся я тобі, – відловив Рубайло, так само спонійно. – Я б на твоєму місці сидів би тихо. Я тебе знаю і мушу серйозно ставитися до твоїх погроз. Не матиму вибору. Ти можеш не

вижити, відьмаче. До цього ми ще повернемося. Ніщука, Пильщик, на коней.

— Ото тобі й доля, — просичав Любисток. — Диявол його знає, чого я у це вплутався.

Доррегарай, схиливши голову, придивлявся до густих крапель крові, що повільно крапали йому з носа на живіт.

— Може, перестанеш витріщатися? — крикнула на Геральта чародійка, звиваючись у вузлах, наче змія, дарма намагаючись прикрити оголені зваби.

Відьман слухняно відвернувся. Любисток — ні.

— На те, що я бачу, — засміявся бард, — ти, напевне, витратила цілу діжку елексіру з мандрагори, Йеннефер. Шкіра наче у шістнадцятирічної, щоб мене гусак ущипнув.

— Стули палець, сучий сину! — гарикнула чародійка.

— А власне, скільки тобі років, Йеннефер? — Любисток не відступав. — Десь двісті? Ну, нехай сто п'ятдесят. А поводишся, наче...

Йеннефер викрутила шию і плюнула в нього, але не влучила.

— Йен, — із докором промовив відьмак, витираючи запльоване вухо об плече.

— Нехай він не витріщається!

— І не подумаю, — сказав Любисток, не зводячи погляду із втішного виду, який являла собою розхристана чародійка. — Це через неї ми тут сидимо. І можуть нам перерізати горлянки. А її — найбільше згвалтують, що у її віці...

— Заткнися, Любистку, — сказав відьмак.

— І не подумаю. Я, власне, маю намір скласти баладу про дві цицьки. Прошу мені не заважати.

— Любистку, — Доррегарай хлюпнув закривавленим носом, — давай серйозно.

— Я, зараза, серйозний.

Богольт, за підтримки гномів, ледве вліз у сідло, важкий і неповороткий в обладунку й накладених на той шкіряних запобіжниках. Ніщука й Пильщик вже сиділи на конях, тримаючи поперек сидел важкезні дворучні мечі.

— Добре, — харкнув Богольт. — Йдемо на нього.

— Е, ні, — сказав глибокий голос, що звучав, неначе мідна труба. — То я прийшов до вас!

З-за каміння вигулькнув, полискуючи золотом, довгий писон, струнка шия, прикрашена шерогою трикутних зубатих шпичаків, пазуристі лапи. Люті, гадячі очі із вертикальними зіницями дивилися з-під рогових повік.

— Не міг я дочекатися у полі, — сказав дракон Вілентретенмерт, озираючись. — Тож прийшов сам. Як бачу, охочих до битви зі мною щоразу менше?

Богольт узяв віжки у зуби, а меча в обидві руки.

— Ще вифтафить, — сказав невиразно, гризучи ремінь. — Стафай до вахки, гаде!

— Стаю, — сказав дракон, вигинаючи хребет і презирливо задираючи хвоста.

Богольт роззирнувся. Ніщука й Пильщик повільно, демонстративно спокійно обходили дракона з обох боків. З тилу чекали Ярпен Зігрін і його хлопці із сокирами у руках.

— Аааарх! — проревів Богольт, сильно б'ючи коня п'ятами і здіймаючи меч.

Дракон згорнувся, припав до землі й згори, з-за власного хребта, наче скорпіон, ударив хвостом, поціляючи не в Богольта, а в Ніщуку, який напав збону. Ніщука звалився разом із конем серед брязкоту, вереска й іржання. Богольт, нагинаючись у галопі, тям страшним замахом, дракон управно відскочив від широкого клинка. Інерція галопу пронесла Богольта поряд. Дракон викрутився, уставши на задні лапи, і дзьобнув пазурами Пильщика, одним замахом роздираючи черево коня і стegno вершника. Богольт, міцно відхилившись у сідлі, зумів розвернути коня, тягнучи віжки зубами, й атакував знову.

Дракон хльоснув хвостом гномів, які бігли до нього, зваливши усіх, після чого кинувся на Богольта, по дорозі майже мимохідь енергійно стоптавши Пильщика, що намагався устати. Богольт, мотіляючи головою, намагався маневрувати розіганим

конем, але дракон був куди швидшим і вправнішим. Хитро заходячи до Богольта зліва, аби ускладнити йому удари, дзьобнув його пазуристою лапою. Кінь став дибки й кинувся убік, Богольт вилетів із сідла, загубивши меч і шолом, упав на спину, на землю, лупнувшись головою об камінь.

– Ходу, хлопаки!!! Нагору!!! – завив Ярлен Зігрін, перекрикуючи вереск Ніщуки, приваленого конем.

Гноми, трясучи бородами, кинулися до скель із швидкістю, дивовижною для їхніх коротких ніг. Дракон їх не переслідував. Сидів спокійно й роззирався. Ніщука бився і верещав під конем. Богольт лежав без руху. Пильщик повз у бік скель, боком, наче величезний залізний краб.

– Неймовірно, – шепотів Доррегарай. – Неймовірно...

– Гей! – Любисток шарпнувся у мотузках, аж віз затрясся. – Що воно? Отам! Гляньте!

З боку східної ущелини видно було велику хмару куряви, а скоро долинули крики, гримотіння і тупіт. Дракон витягнувши шию, споглядаючи.

На рівнину вкотилися три великі вози, повні збройного люду. Розділившись, вони оточували дракона.

– Це... зараза, це міліція і цехи з Холопілья! – закричав Любисток. – Обійшли витоки Браа! Так, це вони! Гляньте, це Козоїд, там, попереду!

Дракон пригнув голову, делікатно попхнув у бік возу мале сіреньке створіння, яке попискувало. Тоді вдарив хвостом по землі, заричав і стрілою помчав назустріч холополянам.

– Що воно? – запитала Йеннефер. – Оце мале? Те, що крутиться у траві? Геральте?

– Те, що дракон боронив від нас, – сказав відьмак. – Те, що проклянулося недавно в печері, там, у північному каньйоні. Драконеня, яке проклянулося з яйця дракониці, отруєної Козоїдом.

Драконеня, спотикаючись і тягнучи по землі опукле черевце, підбігло до воза, писнуло, встало стовпчиком, розчепірило

крильця, а потім без роздумів притерлося до боку чародійки. Йеннефер, із дуже невиразною міною, голосно зітхнула.

— Любить тебе, — пробурмотів Геральт.

— Молодий, але не дурний. — Любисток викрутився у мотузках і вишкірив зуби. — Дивіться, куди увіткнув голівку, холера! Хотів би я бути на його місці. Гей, малий, утікай! Це Йеннефер! Страх драконів! І відьмаків. Принаймні одного відьмака...

— Мовчи, Любистку! — крикнув Доррегарай. — Гляньте там, у полі! Вони вже його обсіли, хай їм зараза!

Вози холополян, гримочучи, неначе бойові колісниці, гнали на дракона.

— Бий його! — ревів Козоїд, вчепившись у плечі возниці. — Бий його, братове, куди попаде й чим попаде! Не жалій!

Дракон спритно відскочив від першого воза, що наїжджав на нього й блискав вістрями кіс, вил та рогатин, але опинився поміж двома наступними, з яких упала на нього велика подвійна рибацька сітка. Дракон, заплутаний, звалився, покотився, згорнувся у клубок і розставив лапи. Сітка, розірвана на клоччя, різко затріщала. З першого воза, який уже встиг повернутися, кинули на нього наступні сітки, повністю його обплітаючи. Два інші вози також розвернулися, покотилися до дракона, туркотячи та підскакуючи на вибоїнах.

— Попався у сітку, карасику! — дерся Козоїд. — Зараз ми з тебе луски зішкребемо!

Дракон заревів, вибухнув у небо струменем пари. Холопільські міліціонери сипнули до нього, зіскакуючи з возів. Дракон заревів знову, відчайдушно, вібруючим ревінням.

З північного каньйону прийшла відповідь, високий бойовий крик.

Витягнені у шаленому галопі, розмахуючи світлими косами, із пронизливим свистом, оточені миготливим блиском шабель, з ущелини вирвалися...

— Зерріканки! — крикнув відьмак, безсило шарпаючись у мотузках.

— О, холера! — луною підтримав Любисток. — Геральте! Розумієш?

Зерріканки пройшли крізь натовп, наче гарячий ніж крізь брусок масла, позначаючи шлях порубаними трупами, зіскачили з коней, ставши обіч дракона, який бився у сітці. Перший із міліціонерів, що набігали, одразу ж втратив голову. Другий примірився до Веї з вилами, але зерріканка, тримаючи шаблю обома руками, зворотним рухом, кінчиком знизу, розпанахала його від паху до грудини. Решта спішно ретировалися.

— На вози! — крикнув Козоїд. — На вози, браття! Возами їх роздаavimo!

— Геральте! — крикнула раптом Йеннефер, підтягуючи зв'язані ноги й запихуючи їх різким рухом під віз, під викручені назад руки відьмака. — Знак Ігні! Перепалюй! Відчуваєш мотузку? Перепалюй, до холери!

— Наосліп? — застогнав Геральт. — Я тебе обпечу, Йен!

— Складай Знак! Витримаю!

Він послухався, відчув тремтіння у пальцях, складених у Знак Ігні над зв'язаними щиколотками чародійки. Йеннефер відвернулася, вгризлася у комір кубрачка, приглушуючи стогін. Драконеня, попискуючи, тицяло їй крильцями у бік.

— Йен!

— Перепалюй! — завила.

Вузли піддалися тоді, коли огидний, нудотний сморід припаленої шкіри неможливо було вже витримати. Дорреґарай видав дивний звук і зомлів, повиснувши в петлях на колесі возу. Чародійка, кривлячись від болю, напружилася, піднімаючи вільну вже ногу. Крикнула лютим, повним болю і злості голосом. Медальйон на шиї Геральта затремтів, наче живий. Йеннефер напружила стегно й махнула ногою в бік возів холопільської міліції, крикнувши закляття. Затріщало повітря, запахло озоном.

— О, боги, — простогнав із подивом Любисток. — Що воно буде за балада, Йеннефер!

Закляття, накладене зграбною ніжкою, вдалося чародійці не повністю. Перший віз, разом зі всім, що на ньому було, просто став жовтим, наче кульбаба, чого холопільські воїни у запалі бою навіть не помітили. Із другим возом пішло краще — уся його залога миттєво перетворилася на величезних бородавчастих жаб, які, квакаючи, пострибали на всі боки. Віз, позбавлений керування, перекинувся і розлетівся. Коні, істерично іржучи, побігли вдалечінь, тягнучи за собою зламане дишло.

Йеннефер закусила губу й знову замахала ногою у повітрі. Кульбабовий віз, серед веселої музики, що лунала звідкись згори, раптом розплився у кульбабовому диму, а вся його залога гепнулася у траву, одуріло, створивши мальовничу купу. Колеса третього возу з круглих зробилися квадратними, і результат виявився негайним. Коні встали дибки, віз перекинувся, а холопільське військо вивалилося і покотилося по землі. Йеннефер, уже з чистої мстивості, махала завзято ногою і викрикувала закляття, перетворюючи холополян — усіх гамузом — на черепах, гусей, стоніжок, фламінго й смугастих поросят. Зерріканки вправно й методично дорізали тих, хто лишився.

Дракон, нарешті розшарпавши сітку на клоччя, зірвався, залопотів крилами, заревів і понісся, витягнутий, наче стріла, за вцілілим від погрому шевцем Козоїдом, що саме тікав геть. Козоїд нісся, наче олень, але дракон був швидшим. Геральт, бачачи роззявлену пащеку й блискучі зуби, гострі, неначе стилети, відвернувся. Почув страшенний крик і огидний хрумкіт. Любисток скрикнув задушено. Йеннефер, з обличчям, наче полотно, зігнулася навпіл, повернулася вбік і виблювала під віз.

Встановилася тиша, переривана лише гучним гоготінням, кувіканням і полискуванням недобитків холопільської міліції.

Вея, усміхнена не по-доброму, встала над Йеннефер, широко розставивши ноги. Зерріканка підняла шаблю. Йеннефер, бліда, підняла ногу.

— Ні, — сказав Борх, званий Три Галки, який сидів на камені. На колінах він тримав дракончика, спокійного й задоволеного.

— Ми не вбиватимемо пані Йеннефер, — повторив дракон Віллентретенмерт. — Це вже не актуально. Більш того, зараз ми вдячні пані Йеннефер за неоціненну допомогу. Звільни їх, Вес.

— Розумієш, Геральте? — прошепотів Любисток, розтираючи здерев'янілі руки. — Розумієш? Є така старовинна балада про золотого дракона. Золотий дракон може...

— Може набути будь-якої подоби, — буркнув Геральт. — Навіть людської. Я також про те чув. Але не вірив.

— Пане Ярпене Зігріне! — крикнув Віллентретенмерт гному, який вчепився у скелі на висоті двадцяти ліктів над землею. — Що ви там шукаєте? Бабаків? Тож не ваші смаколики, як я добре пам'ятаю. Зійдіть донизу та займіться Рубайлами. Вони потребують допомоги. Вже не будуть тут сьогодні вбивати. Нікого.

Любисток, кидаючи неспокійні погляди на зерріканок, які сторожно кружляли по бойовиську, приводив до тями все ще непритомного Доррегарая. Геральт натирав маззю й оглядав попечені щиколотки Йеннефер. Чародійка сичала від болю і бурмотіла закляття.

Упоравшись із завданням, відьмак устав.

— Лишіться, — сказав. — Я мушу з ним порозмовляти.

Йеннефер, кривлячись, устала.

— Я йду із тобою, Геральте. — Вона взяла його під руку. — Можна? Прошу, Геральте.

— Зі мною, Йен? Я думав...

— Не думай. — Вона притислася до його плеча.

— Йен?

— Усе добре, Геральте.

Він зазирнув їй у теплі очі. Як раніше. Він схилив голову й поцілував її в губи, гарячі, м'які й охочі. Як раніше.

Вони підійшли. Йеннефер, підтримувана, глибоко, наче перед королем, присіла, підіймаючи сукню кінчиками пальців.

— Три Гал... Віллентретенмерт... — сказав відьмак.

— Моє ім'я у вільному перекладі вашою мовою означає Три Чорні Птахи, — сказав дракон.

Драконеня, вчепившись пазурками у його передпліччя, підставило карк під ласкаву долоню.

— Хаос і Порядок, — посміхнувся Віллентретенмерт. — Пам'ятаєш, Геральте? Хаос — це агресія, Порядок — це захист від неї. Варто мчати на кінець світу, аби протистояти агресії і злу, вірно, відьмаче? Особливо, як ти говорив, коли плата є пристойною. А цього разу — була. Це був скарб дракониці Миргтабракне, тієї, отруєної під Холопіллям. Це вона мене покликала, щоб я їй допоміг, щоб стримав зло, яке їй загрожує. Миргтабракне вже відлетіла, невдовзі по тому, як унесли з поля лицаря Ейка з Денсле. Часу мала досить, поки ви балакали та сварилися. Вона лишила мені свій скарб, мою платню.

Драконеня писнуло й затріпотіло крильцями.

— Тож ти...

— Так, — перебив дракон. — Що ж, такі часи. Створіння, яких ви звикли називати потворами, з певного часу відчувають дедалі більшу загрозу від людей. Не можуть самі зарадити. Потребують Оборонця. Такого собі... відьмака.

— А мета... Мета, що є наприкінці дороги?

— Це він. — Віллентретенмерт підняв передпліччя. Дракончик писнув перелякано. — Власне, я її отримав. Завдяки цьому я виживу, Геральте із Рівії, доведу, що межі можливого немає. Ти також колись знайдеш таку мету, відьмаче. Навіть ті, що відрізняються, можуть вижити. Прощавай, Геральте. Прощавай, Йеннефер.

Чародійка, сильніше схопившись за плече відьмака, присіла знову. Віллентретенмерт устав, глянув на неї, а обличчя мав дуже серйозне.

— Вибач за щирість і прямодушність, Йеннефер. Це написано на ваших обличчях, я навіть не мушу намагатися читати в думках. Ви створені одне для одного, ти й відьмак. Але нічого з того не буде. Нічого. Прикро мені.

— Я знаю. — Йеннефер злегка зблідла. — Я знаю, Віллентретенмерте. Але і я хотіла б вірити, що межі можливого немає. А принаймні, що вона ще дуже далеко.

Вея, підійшовши, торкнулася Геральтового плеча й швидко промовила кілька слів. Дракон засміявся.

– Геральте, Вея говорить, що буде довго пам'ятати діжку «Під Задумливим Драконом». Сподівається, що ми колись іще зустрінемося.

– Що? – запитала Йеннефер, примружуючись.

– Нічого, – швидко сказав відьмак. – Віллентретенмерте...

– Слухаю тебе, Геральте із Рівії.

– Ти можеш набути будь-якої подоби. Будь-якої, якої побажаєш.

– Так.

– Тоді чому – людина? Чому Борх із трьома чорними птахами на гербі?

Дракон лагідно усміхнувся.

– Не знаю, Геральте, за яких обставин уперше зіткнулися один з одним далекі предки наших рас. Але фактом є те, що для драконів немає нічого відразливішого за людину. Людина пробуджує у драконах інстинктивну, нераціональну огиду. Зі мною все інакше. Для мене... ви симпатичні. Прощайте.

Це не була поступова, розмита трансформація, не було й імлісте, пульсуюче тремтіння, як при ілюзії. Було воно миттєве, наче оком моргнути. У місці, де мить тому стояв кучерявий лицар у туніці, оздобленій трьома чорними птахами, сидів золотий дракон, красиво витягаючи довгу струнку шию. Схиливши голову, дракон розгорнув крила, сліпучо золоті у сонячному промінні. Йеннефер голосно зітхнула.

Вея, вже в сідлі, поряд із Теєю, помахала рукою.

– Веє, – сказав відьмак, – ти була права.

– Гм?

– Він – найкрасивіший.

РИХТА ЛЬОДУ

I

Дохла вівця, спухла й роздута, з націленими в небо закуцюрбленими ногами, ворухнулася. Геральт, присівши під муром, повільно витягнув меч, стежачи, щоб клинок не заскреготів об окуття піхов. Кроків за десять від нього купа сміття раптом вигнулася і захвилювалася. Відьмак зірвався на ноги і стрибнув, ще до того, як хвиля смороду від розкиданого смітника дісталася до нього.

Щупальце, що закінчувалося округлим веретенистим, найжаченим колючками потовщенням, раптово вистрелило з-під сміття, полетіло йому назустріч із несамовитою швидкістю. Відьмак упевнено приземлився на рештках розбитих меблів, які погойдувалися або хиталися на купі гнилих овочів, забалансував, віднайшов рівновагу, одним коротким ударом меча розпорів щупальце, відтинаючи схожого на булаву присоска. Одразу відскочив, але цього разу зіслизнув із дошок і по стегна провалився у ґрузьке гнойовище.

Смітник вибухнув, злетіла густа смердюча грязюка, рештки жбанів, гниле шмаття і бліді ниточки квашеної капусти, а з-під них випорснув величезний шишкуватий корпус, безформний, наче гротескова картоплина, шмагаючи повітря трьома щупальцями й обрубок четвертого.

Геральт, зав'язнувши, нерухомий, тям з широкого розвороту стегон, рівнесенько обрубуючи наступне щупальце. Два, що zostалися, товстезні, наче суччя, із силою впали на нього, ще глибше вбиваючи у сміття. Корпус сунув до нього, розтинаючи

смітник, наче тягнена волоком діжка. Він побачив, як огидна бульба розламується, роззявлюючи широку пащеку, повну великих нерівних зубів.

Він дозволив, аби щупальця обплели його, із млясканням вирвали зі смердючої грязюки й потягли до корпусу, що круговими рухами вгризався у смітник. Зубаста пащека заклацала — дико й люто. Відмак, якого притягло поближче до жажливої пащі, вдарив мечем, обіруч, клинок врізався рівно і м'яко. Огидний солодкуватий сморід забивав подих. Потвора засичала й засмикалася, щупальця відпустили його, конвульсивно забилися у повітрі. Геральт, грузнучи у смітті, тям іще раз, навідліг, вістря огидно хруснуло й заскреготіло по вишкірених зубиськах. Потвора затряслася й обм'якла, але одразу роздалася вшир, забризкавши відьмака огидною рідиною. Намагаючись різкими рухами встати на ноги — що в'язнули в паскудстві, — Геральт вирвався, кинувся вперед, розгортаючи сміття грудьми, наче плавець, рубанув з усієї сили, згори, із силою натис на вістря, яке увіткнулося у корпус, поміж баньок, які блідо фосфоризували. Потвора застогнала булькітливо, затряслася, розливаючись по купі гною, наче проколений пухир, віючи відчутними теплими подмухами, хвилями смороду. Щупальця тремтіли й звивалися поміж гниллю.

Відмак виліз із густого мулу на хистке, але тверде підніжжя, що плавало поряд. Відчував, як щось липке й мерзотне, що залізло в чобіт, повзе в нього по литці. «До криниці, — подумав він, — аби швидше змити ту гидоту. Помитися». Щупальця потвори ще раз плеснули по сміттю, мокро й важко, знерухоміли.

Упала зірка, миттева, секундна блискавка оживила чорні, іскристі від нерухомих вогників небеса. Відмак не загадав жодного бажання.

Дихав він важко, хрипко, відчуваючи, як минає дія випитих перед боєм еліксирів. Гігантська купа сміття та недоїдків, що підступала до мурів міста та стрімко спадала униз, у бік лискучої стрічки ріки, у світлі зірок виглядала гарно й цікаво. Відмак сплюнув.

Потвора була мертвою. Уже стала частиною купи сміття, у якій колись існувала.

Упала друга зірка.

– Смітник, – сказав відьмак із зусиллям. – Погань, гній і гівно.

II

– Ти смердиш, Геральте, – скривилася Йеннефер, не відвертаючись від дзеркала, біля якого вона змивала фарбу з повік і вій. – Викупайся.

– Води немає, – сказав він, заглядаючи до цебра.

– Із цим дамо раду. – Чародійка встала, ширше відчинила вікно. – Хочеш морську чи звичайну?

– Морську, для різноманітності.

Йеннефер різко розкинула руки, прокричала закляття, виконуючи долонями короткий складний рух. Крізь відчинене вікно раптом повіяло гострим мокрим холодом, віконниці затряслися, а до кімнати зі свистом увірвався зелений, збитий у неправильної форми кулю водяний пил. Діжка спінилася від води, що неспокійно хвилювалася, билася об краї, плескала на підлогу. Чародійка всілася, повертаючись до перерваної справи.

– Удалося? – запитала. – Що там було, на смітнику?

– Зойгл, як я і думав. – Геральт стягнув чоботи, скинув вбрання і сунув ноги у балію. – Зараза, Йен, яке воно холодне. Не можеш цієї води зігріти?

– Ні. – Чародійка, наближаючи обличчя до дзеркала, закрала туди щось за допомогою скляної палички. – Таке закляття холерно змучує і викликає у мене нудоту. А тобі, після еліксирів, холодна тільки на користь.

Геральт не сперечався. Сперечатися із Йеннефер не мало жодного сенсу.

– Із зойглом були проблеми? – Чародійка занурила паличку у флакон і закапала собі щось у друге око, комічно округлюючи губи.

— Нічого особливого.

З-за відчиненого вікна пролунали стукіт, різкий тріск зламаної деревини й нетверезий голос, що фальшиво й нескладно повторював рефрен популярної непристойної пісеньки.

— Зойгл. — Чародійка потягнулася по черговий флакон із чималої батареї, що стояла на столі, вийняла з нього корок. У кімнаті запахло бузком і агрусом. — От бачиш. Навіть у місті нескладно знайти роботу для відьмака, ти аж ніяк не маєш лазити нетрями. Знаєш, Істредд твердить, що це вже стає правилом. Місце кожного вимираючого створіння з лісів та мочарів займає щось інше, якась нова мутація, пристосована до штучного, створеного людьми середовища.

Геральт, як завжди, скривився при згадці про Істредда. Захоплення Йеннефер геніальністю Істредда починало його щиро дратувати. Навіть якщо Істредд і мав рацію.

— Істредд має рацію, — продовжувала Йеннефер, втираючи щось, що пахло бузком і агрусом, у щоки та повіки. — Подивись сам: псевдощури в каналах і підвалах, зойгли на смітниках, клопарди в брудних ровах і стоках та жмії у млинарських ставках. Це майже симбіоз, тобі так не здається?

«І гулі на цвинтарях, що жеруть небіжчиків назавтра після поховання, — подумав він, змиваючи із себе мило. — Повний симбіоз».

— Так. — Чародійка відсунула флакони та баночки. — У містах також можна знайти зайняття для відьмака. Думаю, що колись ти таки осядеш назавжди у якомусь місті, Геральте.

«Скоріше мене дідько візьме», — подумав він. Але не сказав того вголос. Якщо заперечувати Йеннефер, як він знав, це неминуче призведе до сварки, а сварка із Йеннефер не була безпечною справою.

— Ти скінчив, Геральте?

— Так.

— Вийди з діжки.

Не встаючи, Йеннефер недбало махнула рукою і вимовила закляття. Вода з балії разом із усією розлитою на підлозі й тією,

що все ще стікала з Геральта, із шумом зібралася у напівпрозору кулю і зі свистом вилетіла у вікно. Він почув голосний плескіт.

— А бодай би вас зараза, сучі сини! — пролунав знизу сердитий крик. — Не маєте куди поміі вилити? А бодай би вас живцем зжерло, бодай би показало вас, бодай би ви повиздыхали!

Чародійка зачинила вікно.

— Най його, Йеннефер, — захотів відьмак. — Ти ж могла кинути воду кудись подалі.

— Могла, — пробурмотіла вона. — Але не хотілося мені.

Вона взяла каганець зі столу й підійшла до нього. Біла нічна сорочка, обліплюючи у русі тіло, робила її не по-земному чарівною. «Більше, ніж якби вона була голою», — подумав він.

— Я хочу тебе оглянути, — сказала вона. — Зойгл міг тебе подряпати.

— Не подряпав. Я б відчув.

— Під еліксиром? Не сміши мене. Під еліксиром ти б не відчув і відкритого перелому, поки кістка не почала б чіплятися за живопліт. А на зойглі могло бути все, у тому числі правець чи трупна отрута. У разі чого ще є час на протидію. Повернися.

Він відчув на тілі м'яке тепло вогника від каганця, миттєвий дотик її волосся.

— Наче все добре, — сказала вона. — Ляж, поки еліксири не звалили тебе з ніг. Ті мішанки можуть бути диявольськи небезпечні. Потроху вбиваєш себе ними.

— Я мушу вживати їх перед битвою.

Йеннефер не відповіла. Знову всілася перед дзеркалом, поволі розчісуючи чорні, нучеряві, лискучі лоconi. Завжди розчісувала волосся, перш ніж піти до ліжка. Геральт вважав те дивацтвом, але любив спостерігати за нею при цьому дійстві. Підозрював, що Йеннефер про це знає. Раптом зробилося йому дуже холодно, а еліксири і справді трусили ним, стискали потилицю, спливали вниз живота хвилями нудоти. Він вилаявся собі під ніс, звалився на ліжко, не перестаючи при цьому спостерігати за Йеннефер.

Рух у кутку кімнати привернув його увагу, притягнув погляд. На криво прибитих до стін, обметаних павутинням оленячих рогах сидів чорний, наче смола, невеликий птах.

Схиливши голову набік, він розглядав відьмака жовтим нерухомим оком.

- Що воно, Йен? Звідки воно тут взялося?
- Що? – Йеннефер повернула голову. – А, це. Це постільга.
- Постільга? Постільги рудо-п'ятнисті, а це – чорне.
- Це чародійська постільга. Я її зробила.
- Навіщо?
- Вона мені потрібна, – відрізала чародійка.

Геральт не запитував більше, знав, що Йеннефер не відповість.

- Йдеш завтра до Істредда?

Чародійка відсунула флакончики на край столу, сховала гребінь до шкатулки й зачинила триптихові рамки дзеркала.

- Йду. З самого ранку. А що?
- Нічого.

Вона лягла поруч, не гасячи каганця. Ніколи не гасила світла, не терпіла засинати в темряві. Чи каганець, чи лампа, чи свічка – але мали догоріти до кінця.

Завжди. Ще одне дивацтво. Йеннефер мала неймовірну кількість дивацтв.

- Йен?
- Що?
- Коли ми звідси поїдемо?

– Не набридай. – Вона різко шарпнула перину. – Ми тут усього три дні, а ти поставив це питання щонайменше тридцять разів. Я говорила тобі, що маю тут справи.

- Із Істреддом?
- Так.

Він зітхнув й обійняв її, не приховуючи намірів.

- Гей, – прошепотіла вона, – ти приймав еліксири...
- Ну то й що?

— Нічого, — захихотіла вона, наче підліток, притуляючись до нього, вигинаючись і підіймаючись, аби полегшити знімання сорочки.

Захоплення її наготою, як завжди, із тремтінням стекло йому по спині, засвербіло у пальцях, що торкалися її шкіри. Він торкнувся губами її грудей, круглих і невеликих, із сосками настільки блідими, що виявлялися вони виключно формою. Він уплів пальці їй у волосся, що пахло бузком і агрусом.

Вона піддалася його пестошам, муркаючи, наче кицька, тручи зігнутим коліном об його стегно.

Скоро виявилось, що — як завжди — він переоцінив свою витривалість щодо відьмацьких еліксирів, забув про їхній шкідливий вплив на організм. «А може, це не еліксири, — подумав він, — може, це втома від битви, ризику, загрози й смерті? Втома, на яку я вже за звичкою не звертаю уваги? Але мій організм, хоча й штучно підправлений, не піддається звиканню. Я реагую природно. От тільки тоді, коли в тому немає потреби. Зараза».

Але Йеннефер — як завжди — не дозволила собі перейматися такими дрібницями. Він відчув, як вона торкається його, почув, як бурмоче біля самого його вуха. Як звичайно, він мимоволі задумався над космічною кількістю інших okazій, за яких вона вдавалася до цього дуже практичного закляття.

А потім він перестав задумуватися.

Як звичайно, було незвичайно.

Він дивився на її губи, на кутик, що тремтів у мимовільній посмішці. Він добре знав ту посмішку, завжди здавалася вона йому більше посмішкою тріумфу, а не щастя. Ніколи не запитував у неї про те. Знав, що вона не відповість.

Чорна постільга, що сиділа на оленячих рогах, стріпнула крилами, клацнула кривим дзьобом. Йеннефер відвернула голову й зітхнула. Дуже сумно.

— Йен?

— Нічого, Геральте, — поцілувала вона його. — Нічого.

Каганець горів легеньким вогником. У стіні шурхотіла миша, а короїд у комоді тихо, мірно й одноманітно потріскував.

– Йен?

– М-м?

– Їдьмо звідси. Я погано тут почувуюся. Це місто фатально діє на мене.

Вона повернулася набік, провела долонею по його щоці, відгортаючи волосся, проїхалася пальцями нижче, торкнулася згрубілих шрамів, що позначали бік шиї.

– Ти знаєш, що означає назва цього міста? Айдд Гинвайль?

– Ні. Це з мови ельфів?

– Так. Означає «крихта льоду».

– Дивно не пасує до цієї паршивої діри.

– Серед ельфів, – шепотіла задумливо чародійка, – ходить легенда про Королеву Зими, яка під час завірюхи їздить краєм у санях, запряжених білими кіньми. Їдучи, королева сіє навколо тверді, гострі, маленькі крихти льоду, й біда тому, кому така крихта потрапить в око чи в серце. Цей хтось – пропав. Уже ніщо не зуміє його втішити, все, що не матиме білизни снігу, буде для нього мерзотним, бридким і огидним. Не зазнає він спокою, кине все й рушить за Королевою, за своїм маренням і коханням. Звичайно, він ніколи не знайде її і загине з туги. Кажуть, що тут, на тому місці, у прадавні часи трапилося щось схоже. Красива легенда, вірно?

– Ельфи все вміють перевдягти у гарні слова, – буркнув він сонно, водячи губами по її плечі. – Це зовсім не легенда, Йен. Це красивий опис паскудного явища, яким є Дикий Гін, прокляття деяких місць. Нез'ясоване колективне безумство, що примушує людей доєднуватися до примарного почту, що летить по небі. Я те бачив. І справді, часто стається воно зимою. Давали мені чималі гроші, аби я поклав край тому явищу, але я не взявся. На Дикий Гін способу немає...

– Відьмак, – прошепотіла вона, цілуючи його у щоку. – Ані на гріш романтизму в тобі. А я... я люблю легенди ельфів, вони

такі красиві. Шкода, що люди не мають таких легенд. Може, колись матимуть? Може, створять їх? Але про що вони мають розповідати, легенди людей? Навколо, хоч куди глянь, сірість і невиразність. Навіть те, що красиво розпочинається, завжди швидко переходить у нудьгу й буденність, у той людський ритуал, той нудний ритм, що зветься життям. Ох, Геральте, нелегко бути чародійкою, але порівнювати зі звичайним людським існуванням... Геральте?

Вона поклала голову на його груди, що здіймалися у повільному диханні.

— Спи, — прошепотіла вона. — Спи, відьмаче.

III

Місто погано на нього впливало. Від самого ранку. Від самого ранку все псувало йому настрій, викликало пригнічення та злість. Усе. Злило його, що він проспав, через що його ранок виявився фактично полуднем. Дратувала його відсутність Йеннефер, яка пішла, перш ніж він прокинувся.

Вона, мабуть, поспішала, бо приладдя, яке вона завжди ретельно розкладала по шкатулках, лежало на столі, розсипане безладно, наче кістки, кинуті ворожбитом у ритуалі гадання. Пензлики з тонкого волосу — як великі, якими вона користувалася, щоб припудрити обличчя, так і менші, якими накладала помаду на губи, і найменші, для хни, якою вона фарбувала вії. Олівчики та грифелі для повік і брів. Щипчики та ложечки зі срібла. Баночки та пляшечки з порцеляни та молочного скла, що містили, як він знав, еліксири та мазі з інгредієнтами і такими банальними, як сажа, гусячий жир і сік моркви, і таємничими, як то мандрагора, сурма, беладонна, каннабіс, драконяча кров і концентрована отрута гігантських скорпіонів. А над усім тим, навколо, у повітрі — запах бузку й агрусу, парфумів, якими вона завжди користувалися.

Вона була у тих предметах. Була у тому запаху.

Але не було її.

Він спустився вниз, відчуваючи, як зростають неспокій і злість. На все.

Злила його холодна й в'язка яєчня, що подав йому на сніданок корчмар, на мить відриваючись від дівчиська, яке він обмацував у коморі. Злило його те, що дівчаткові було — найбільше — дванадцять років. І — сльози на її очах.

Тепла весняна погода й радісний гомін вулиці, що пульсувала життям, не виправляв Геральтові настрою. Усе ж нічого не подобалося йому у Айдд Гинвайлі, містечку, що, як він вирішив, було злостивою пародією на всі відомі йому містечка — було карикатурно галасливішим, задушливішим, бруднішим і більше дратувало.

Він усе ще відчував легкий сморід смітника на одязі й волоссі. Вирішив піти до лазні.

У лазні дратувало його обличчя банника, який дивився на його відьмачий медальйон, на меч, покладений на край діжки. Дратував його факт, що банник не запропонував йому дівку. Не мав він наміру дівкою скористатися, але у лазні всім її пропонували, тож його дратувало, що для нього зробили виняток.

Коли він вийшов, гостро пахнучи сірим милом, його настрої не поліпшився, а Айдд Гинвайль анітрохи не покращав. Усе ще не бачив тут нічого, що могло б йому подобатися. Не подобалися відьману купи гною, що заповнили вулички. Не подобалися йому жебраки, що юрмилися під муром храму. Не подобався йому кострубатий напис на мурі, що проголошував: **ЕЛЬФІВ ДО РЕЗЕРВАЦІЇ!**

До замку його не пустили, відіслали за старостою до купецької гільдії. Роздратувало його це. Роздратувало його, й коли старший цеху, ельф, наказав йому шукати старосту на ринку, дивлячись при тому на нього із презирством і зверхністю, дивною для того, кого мають от-от гнати до резервації.

На ринку аж чорно було від людей, повно тут було яток, возів, коней, волів і мух. На підвищенні стояв ганебний стовп із делін-

квентом, якого натовп обкидав грязюкою і лайном. Делінквент із гідною подиву майстерністю мерзотно лаяв своїх мучителів, не дуже підносячи голос.

Для Геральта, який знав звичай, мета перебування старости серед цього рейваху була цілком зрозумілою. Приїжджі купці з каравану хабар включали в ціну товару, тож мали той хабар комусь вручити. Староста, який також знав звичай, заявився, аби купці не завдавали собі клопоту.

Місце, де він урядував, позначав брудно-синій балдахін, нап'ятий на тички. Стояв там стіл, обліплений галасливими відвідувачами. За столом сидів староста Гербольт, демонструючи всім і кожному презирство й зневагу, що проступали на вицвілому обличчі.

— Гей! А ти куди?

Геральт поволі повернув голову. І миттєво заглушив у собі злість, опанував роздратування, змерзся у тверду холодну крихту льоду. Уже не міг дозволити собі емоцій. Чоловік, який заступив йому шлях, мав волосся жовте, наче пір'я іволги, й такі само брови над блідими порожніми очима. Вузькі долоні з довгими пальцями спиралися на пояс із масивних мідяних бляшок, обтяжений мечем, буздиганом і двома кинджалами.

— Ага, — сказав чоловік. — Упізнаю тебе. Відьмак, вірно. До Гербольта?

Геральт кивнув, не перестаючи стежити за руками чоловіка. Знав, що руки цього чоловіка було небезпечно втрачати з поля зору.

— Я чув про тебе, вбивце потвор, — сказав жовтоволосий, уважно стежачи за руками Геральта. — І хоча здається мені, що ми ніколи не зустрічалися, ти також напевне про мене чув. Я — Іво Мірче. Але всі зуть мене Цинадою.

Відьмак кивнув на знак того, що чув. Знав також і ціну, яку за голову Цикади давали у Визімі, Кельфі й Ваттвайрі.

Якби запитали про його думку, сказав би, що то замала ціна. Але його не запитували.

— Добре, — сказав Цикада. — Староста, як мені відомо, на тебе чекає. Можеш іти. Але меч, приятелю, залиш. Мені тут, віриш, платять за те, щоб я дотримувався такого от церемоніалу. Ніхто зі зброєю не повинен підійти до Гербольта. Зрозумів?

Геральт байдуже стеноу плечима, розстебнув пояс, окрутивши ним піхви, вручив меч Цикаді. Цикада посміхнувся кутиком рота.

— Ну прошу, — сказав він. — Як гречно, ані слова протесту. Я знав, що плітки про тебе — перебільшення. Хотів би я, щоби ти колись попросив мого меча, тоді б ти побачив мою відповідь.

— Гей, Цикадо! — закричав раптом, устаючи, староста. — Пропусти його! Швиденько йдіть сюди, пане Геральте, вітаю, вітаю. Посуньтеся, панове купці, лишіть нас на хвильку. Ваші інтереси мають поступитися справам, більш важливим для міста. Петиції передайте моєму секретареві!

Удавана щирість привітання не обдурила Геральта. Він знав, що це було виключно елементом торгівлі. Купці отримали час на обдумування, чи розмір хабаря досить високий.

— Готовий закластися, що Цикада намагався тебе спровокувати. — Гербольт недбалим підняттям долоні відповів на так само недбалий уклін відьмана. — Не переймайся. Цикада дістає зброю виключно за наказом. Правда, йому це не дуже до смаку, але поки я йому плачу, він має слухати, інакше — геть із двору, назад на гостинець. Не переймайся ним.

— На дідька вам хтось такий, як Цикада, старосто? Тут аж так небезпечно?

— Безпечно, бо я плачу Цикаді. — Гербольт засміявся. — Слава про нього поширюється далеко, і це мені на руку. Бач, Айдд Гинвайль й інші міста у долині Тойни підпорядковуються намісникам з Раквереліна. А намісники останнім часом змінюються щосезону. І невідомо, зрештою, навіщо змінюються, бо й так кожен другий — це напівельф чи на чверть ельф, проклята кров і раса, ельфи в усьому винні.

Геральт не додав, що також — візники, бо жарт, хоча й старий, смішив не всіх.

— Кожен новий намісник, — продовжував бундючно Гербольт, — починає з того, що усуває градодержців і старост колишнього режиму, аби посадити в крісла своїх рідних та знайомих. Але після того, що Цикада зробив колись із посланцем одного намісника, мене вже ніхто не намагається змістити з посади, і я — найстарший староста найстаршого режиму, вже навіть і не пам'ятаю, якого саме. Ну, але ми тут бла-бла-бла, а цюцюрка впала, як була назала моя перша дружина, земля їй пухом. Тож який гад сидів на нашому смітнику?

— Зойгл.

— У житті не чув про щось таке. Маю сподівання, його убито?

— Уже убито.

— Скільки те має коштувати для міської скарбниці? Сімдесят?

— Сто.

— Ну-ну, пане відьмаче! Хіба ви блекоти об'їлися! Сто марок за вбивство такого собі хробака, що живе на нупі гівна?

— Хробак чи не хробак, старосто, а пожер він восьмеро людей, як ви самі твердили.

— Людей? Та хай йому! Як мені повідомили, потвора зжерла старого Закорка, який славився тим, що ніколи не тверезів, одну стару бабу з підгір'я і кількох дітей перевізника Сулірада, що з'ясували не відразу, бо Сулірад і сам не знає, скільки в нього дітей, занадто швидко їх робить, щоб міг їх порахувати. Теж мені — люди! Вісімдесят.

— Якби я не вбив зойгла, скоро він би зжер когось значимого. Аптекаря, наприклад. І звідки б ви тоді брали мазь проти шанкерів? Сто.

— Сто марок — це купа грошви. Не знаю, чи дав би я стільки й за дев'ятиголову гідру. Вісімдесят п'ять.

— Сто, пане Гербольте. Зважте, що хоча це й не була дев'ятиголовна гідра, ніхто з місцевих, не виключаючи славного Цикаду, якимось не могли зарадити із зойглом.

— Бо ніхто із місцевих не звик бабратися у лайні та об'їдках. Моє останнє слово: дев'яносто.

— Сто.

— Дев'яносто п'ять, на всіх демонів та дияволів!

— Згода.

— Ну... — Гербольт широко посміхнувся. — Вирішено. Ти завжди так добре торгуєшся, відьмаче?

— Ні. — Геральт не посміхався. — Скоріше рідко. Але я хотів зробити вам приємність, старосто.

— І зробив, хай тебе чума б'є, — зареготав Гербольт. — Гей, Прегрибку! Дуй сюди! Книгу давай і мошну, та швиденько відрахуй мені дев'яносто марок.

— Мало бути дев'яносто п'ять.

— А податок?

Відьмак тихенько вилаявся. Староста поставив на папірці замашистий значок, потім подлубався у вусі чистим кінчиком пера.

— Маю сподівання, тепер на гнойовиці буде спокій? Га, відьмаче?

— Повинен. Був там лише один зойгл. Щоправда, міг встигнути розмножитися. Зойгли — двостатеві, наче слимаки.

— Що ти тут мені казки розповідаєш? — Гербольт скося глянув на нього. — Для розмноження треба двох чи то самця і самку. Чи що, оті твої зойгли плодяться, наче блохи чи миші, з гнилої соломи у сіннику? Будь-який дурень знає, що немає мишей і мишаків, що всі вони однакові й плодяться самі з себе та з гнилої соломи.

— А слимаки — з гнилого листа плодяться, — втрутився секретар Прегрибок, усе ще зайнятий складанням монет у стовпчики.

— Кожен це знає, — погодився Геральт, по-доброму посміхаючись. — Немає слимаків та слимачок. Є тільки листя. А хто вважає інакше — той помиляється.

— Досить, — урвав староста, із підозрою дивлячись на нього. — Досить мені про тих хробаків. Я питав, чи може на нашому смітнику знову щось з'явитися, тож будь ласкавий відповісти, ясно й коротко.

— За якийсь місяць належало б перевірити смітник, краще за все — із собаками. Малі зойгли не є небезпечними.

— А ти б не міг того зробити, відьмаче? Щодо грошей — домовимося.

— Ні. — Геральт прийняв гроші з рук Прегрибка. — Я не маю наміру стирчати у вашому чарівному містечку навіть тиждень, не те що місяць.

— Цікаві речі гомониш. — Гербольт криво посміхнувся, дивлячись йому просто в очі. — Воістину — цікаві. Бо я вважаю, що пробудеш ти тут довше.

— Погано вважаєте, старосто.

— Чого б то? Приїхав ти сюди з чорнявою ворожною, як там її, забувся... Гвіневер, хіба. «Під Осетром» став ти із нею на постій. Говорять, що в одній кімнаті.

— І що з того?

— А те, що вона скільки разів не завітала б до Айдд Гинвайля, не виїжджає настільки швидко. А бувати вона вже у нас бувала.

Прегрибок посміхнувся широко, щербато й значущо. Гербольт дивився Геральту в очі, без посмішки. Геральт же посміхнувся, так паскудно, як тільки зумів.

— Мені, зрештою, мало що відомо. — Староста відвів погляд і покрутив каблуком у землі. — І стільки мені до того діла, скільки до собачого гівна. Але чародій Істредд, пам'ятай про це, поважна в нас особа. Незамінна для цього міста, безцінна, як б сказав. Повагу має і в людей, як тутешніх, так і інших. Ми в його чародійство носів не пхаємо, та й в інші його справи.

— Може, й слушно, — погодився відьмак. — А де він живе, можу спитати?

— Не знаєш? Та отамочки, бачиш отой дім? Той білий, високий, увіткнутий поміж складом та цейхгаузом, як, скажімо, свічка в жопу. Але тепер ти там його не застанеш. Істредд недавно біля полудневого валу викопав щось у землі і тепер риється навколо, наче кріт. Та ще й людей в мене на ті розкопки загнав.

Я пішов, питаю гречно, чого тут, майстре, риєте ямки, наче дитина, люди сміятися починають. Що там у тій землі є? А він глянув на мене, наче на нездару якогось, і каже: «Історія». — «Яка там історія?» — знову я питаю. А він на те: «Історія людства. Відповіді на запитання. На запитання, що було, — і на запитання, що буде». Гівно тут було, — я на те, — цілина, кущі та вовнулаки, перед тим як місто ще не побудували. А що буде — залежить від того, кого у Ранвереліні намісником назначать, якого там знову напівельфа паршивого. А в землі жодних історій немає, нічого там немає, хіба черви тільки, як комусь на риболовлю треба. Думаєш, він послухав? Та де там. Копає далі. Тож якщо ти хочеш із ним побачитися, то йди під полудневий вал.

— Е-е-е, пане старосто, — пирхнув Прегрибок. — Тепер-то він удома. Де йому тепер до розкопок, тепер, як...

Гербольт глянув на нього грізно. Прегрибок згорбився і закашлявся, переступаючи ногами. Відьмак, усе ще не по-доброму посміхаючись, схрестив руки на грудях.

— Так, гм-гм. — Староста хмикнув. — Хтозна, може, і справді Істредд тепер дома. Що мені, зрештою...

— Бувайте здорові, старосто, — сказав Геральт, навіть не намагаючись пародіювати уклін. — Зичу доброго дня.

Підійшов до Цикади, який вийшов назустріч, брязкаючи зброєю. Без слова простягнув руку по свого меча, який Цикада тримав на зігнутому лікті. Цикада відступив.

— Поспішаєш, відьмаче?

— Поспішаю.

— Я оглянув твій меч.

Геральт зміряв його поглядом, який при всьому бажанні не можна було вважати теплим.

— Є чим хвалитися, — кивнув він. — Мало хто його оглядав. А ще менше могли про те розповісти.

— Хо-хо, — блиснув зубами Цикада. — Страшенно грізно воно прозвучало, аж мурашки мені по шкірі пройшли. Завжди

було мені цікаво, відьмаче, чому люди так вас бояться? Думаю, що я вже знаю.

— Я поспішаю, Цикадо. Віддай меч, як твоя ласка.

— Пил в очі, відьмаче, нічого, тільки пил в очі. Лякаєте ви людей, неначе пасічник бджіл димом і смородом, тими вашими кам'яними обличчями, тією балаканиною, плітками, які, напевне, ви самі про себе й розпускаєте. А бджоли тікають від диму, дурні, замість того щоб вбити жало у відьмацьку сраку, яка одразу спухне, як і будь-яка інша. Кажуть про вас, що ви не відчуваєте, як люди. Брехня. Коли когось із вас добряче здигнути, то відчув би.

— Ти скінчив?

— Так, — сказав Цикада, віддаючи йому меч. — Знаєш, що мене цікавить, відьмаче?

— Знаю. Бджоли.

— Ні. Таке я собі думаю: якби ти увійшов на вуличку з одного боку з мечем, а я — з іншого, то хто б із нас дійшов до кінця вулички? Справа, як мені бачиться, варта того, щоб побитися об заклад.

— Чому ти чіпляєшся до мене, Цикадо? Сварки шукаєш? Про що тобі йдеться?

— Ні про що. Просто цікаво мені, скільки правди у тому, що люди балакають. Що ви настільки вправні в битві, ви, відьмаки, бо ані серця у вас, ані душі, ані милості, ані сумління. І цього вистачить? Бо про мене, наприклад, говорять те саме. І не без підстав. Тож мені страшенно цікаво: хто з нас двох, увійшовши на вуличку, вийшов би з неї живим? Га? Варто побитися об заклад? Як ти вважаєш?

— Говорив я вже: поспішаю. Не витрачатиму час на роздуми над дурнею. І не звик битися об заклад. Але якби колись спало тобі на думку заважати мені ходити вуличкою, то дам тобі добру пораду, Цикадо: спочатку подумай.

— Пил, — посміхнувся Цикада. — Пил в очі, відьмаче, нічого більше. До побачення, хтозна, може, на якійсь вуличці?

— Хтозна.

IV

— Тут ми зможемо спокійно порозмовляти. Сідай, Геральте.

Що найперше кидалося у вічі в лабораторії, то чимала кількість книжок — вони займали більшу частину місця у цьому чималому приміщенні. Товстенні томиська заповнювали полиці на стінах, гнули їх, громадилися на скринях і комодах. Мали, як оцінив відьмак, коштувати цілу купу грошей. Не бракувало, звісно, й інших, типових елементів професії — чучела крокодила, сушеної риби-їжака, що звисала зі стелі, закуреного скелета й величезної колекції баночок із алкоголем, де була усіялка погань, яку тільки можна було уявити, — сколопендри, павуки, змії, жаби й чисельні людські й нелюдські фрагменти, головно кишки. Був там навіть гомункулус чи щось, що нагадувало гомункулуса, але з тим же успіхом могло бути капченим немовлям.

На Геральта ця колекція не справила жодного враження — він півроку жив у Йеннефер у Венгерберзі, а Йеннефер мала ще більш цікаву колекцію, що містила навіть нечуваних розмірів фалос, начебто — гірського троля. Також вона мала в себе дуже вдало набите чучело єдинорога, на хребті якого полюбляла кохатися. Геральт уважав, що коли існувало місце, яке менше підходило б для кохання, то це хіба хребет живого єдинорога. На відміну від нього самого, який уважав ліжко за розкіш і цинив усі можливі застосування цієї меблі, Йеннефер уміла бути дуже екстравагантною. Геральт пригадав милі моменти, проведені з чародійкою на похилому даху, у повному порохняви дуплі, на балконі, до того ж — на чужому, на балюстраді мосту, на розхитаному човні посеред збуреної річки й під час левітації за тридцять сажнів над землею. Але єдиноріг був найгіршим. Утім, одного щасливого дня лялька та зламалася під ними, розпоролася і розлетілася, давши чисельні приводи для сміху.

— Що тебе так розважає, відьмаче? — запитав Істредд, сідаючи за довгим столом, на якому розкладено було чималу кількість старезних черепів, кісток і заржавленого залізачця.

— Щоразу, коли бачу ці речі, — відьмак усівся навпроти, вказуючи на банки та баночки, — задумуюся, чи й справді неможливо вправлятися у магії без усієї цієї гидоти, від вигляду якої аж шлунок корчиться.

— Питання смаку, — сказав чародій. — Як і звички. Що в одного викликає огиду, іншого якось не зворушує. А в тебе, Геральте, що викликає огиду? Цікаво, що може викликати огиду в того, хто, як я чув, заради грошей може увійти по шию в нечистоти та гній? Не сприймай, прошу, цього запитання як образу чи провокацію. Мені і справді цікаво, що може викликати у відьмана відчуття огиди.

— Чи у тій баночці, часом, не тримаєш ти місячної крові цнотливої дівичі, Істредде? Знаєш, найбільшу огиду в мене викликає, коли я уявляю собі поважного чародія із пляшечкою у жмені, який намагається здобути ту цінну рідину, крапля за краплею, стоячи навколішки, так би мовити, біля самого джерела.

— Влучно, — посміхнувся Істредд. — Звичайно, я маю на увазі твій блискучий дотеп, бо щодо змісту баночки ти помилився.

— Але часом ти ж застосовуєш таку кров, вірно? У деяких закляттях, як я чув, не обійтися без дівочої крові, а найкраща — що узята від тієї, яку вбито під час повного місяця блискавкою з ясного неба. І чим, цікаво мені, така кров краща від крові старої шльондри, яка на п'яну голову впала з частоколу?

— Нічим, — погодився чародій із милою посмішкою на губах. — Але якби стало відомо, що цю роль настільки ж добре може виконати, наприклад, кров свиняча, значно доступніша, тоді б усіляка голота почала експериментувати із чарами. А якщо голоті треба назбирати отих, дівочих кровей, що тебе так захопили, драконячих сліз, отрути білих тарантулів, відвару з відятих ручок немовляти — чи трупа, ексгумованого опівночі, — то не один роздумає.

Вони замовкли. Істредд, ніби в глибокій задумі, стукав нігтями об череп, що лежав перед ним, — розтрісканий, коричневий, позбавлений щелепи. Вказівним пальцем водив він по зубчатому

краю отвору й кістці скроні. Геральт спроквола спостерігав за ним. Роздумував, скільки чародію може бути років. Знав, що здібніші вміли гамувати процес старіння перманентно й у будь-якому віці. Чоловіки, для репутації і престижу, вибирали вік здебільшого зрілий, випромінюючи знання і досвід. Жінки – як Йеннефер – менше дбали про престиж, а більше про привабливість. Істредд не виглядав старше, аніж на заслужені, тверді сорок років. Мав притрушене сивиною, пряме, до плеч, волосся і чисельні зморшки на чолі, у кутику рота й біля очей, що надавали йому поважного вигляду. Геральт не знав, чи глибина й мудрість у сірих лагідних очах була натуральною, чи викликаною чарами. Після короткої хвилики він дійшов висновку, що то – все одно.

– Істредде, – урвав він незручну мовчанку. – Я прийшов сюди, бо хотів побачитися з Йеннефер. А ти, хоча її тут немає, запросив мене всередину. На розмову. Про що? Про голоту, що пробує ламати вашу монополію на вживання магії? Знаю, що до тієї голоти ти зараховуєш також і мене. У цьому – нічого для мене нового. На мить мені здавалося, що ти виявишся іншим, аніж твої побратими, які часто нав'язували мені серйозні розмови лише для того, щоб дати мені зрозуміти, що мене вони не люблять.

– Я не думаю вибачатися перед тобою за моїх, як ти висловився, побратимів, – спокійно відповів чародій. – Я їх розумію, бо, як і вони, аби дійти до якоїсь вправності у чорнокнижництві, мав я чимало попрацювати. Іще щеням, коли мої ровесники бігали полями із луками, ловили рибу чи грали в лови, я скнів над манускриптами. Від кам'яної підлоги у вежі ламало в кістках і стріляло в суглобах – звичайно, літом, бо зимою на зубах тріскалася емаль. Від пилюки від старезних сувоїв і книг я кашляв так, що аж очі вилазили, а мій майстер, старий Ройдскільд, ніколи не пропускав нагоди стьобнути мене нагайкою по спині, видно, вважаючи, що без того я не досягну задовільного прогресу в науці. Я не знав ані військової служби, ані дівчат, ані пива в кращі роки, коли всі ці веселощі смакують найкраще.

— Бідолаха, — скривився відьмак. — Воістину, аж сльоза на очі набігає.

— Навіщо ця іронія? Я намагаюся пояснити тобі причини, через які чародіям не подобаються сільські знахарі, заклиначі, цілителі, яги та відьмаки. Назви це, як забажаєш, навіть звичайною заздрістю, але саме в цьому й полягає причина антипатії. Нас злить, коли магію, мистецтво, що його навчили нас трактувати як елітарну майстерність, привілей найкращих і святий містеріум, бачимо ми в руках профанів і аматорів. Навіть якщо то дідівська, бідна й сміху варта магія. Тому мої побратими тебе не люблять. Я, до речі, також тебе не люблю.

Геральту набридла дискусія, набридло петляння, набридло прикре відчуття неспокою, яке, наче слимак, повзало у нього по карку й спині. Він глянув просто в очі Істредда, затиснув пальці на краї стола.

— Йдеться про Йеннефер, вірно?

Чародій підвів голову, все ще злегка постукаючи нігтями по черепу на столі.

— Вітаю таку проникливість, — сказав він, витримуючи погляд відьмака. — Моє визнання. Так, йдеться про Йеннефер.

Геральт мовчав. Колись, роки тому, багато, багато років тому, ще молодим відьмаком, він чекав у засідці на мантикору. Й відчував, що мантикора наближається. Він не бачив і не чув її. Але відчував. Досі не забув того відчуття. І тепер відчував те саме.

— Твоя проникливість, — промовив чародій, — заощадить нам багато часу, який зайняло б подальше приховування правди. А так — справа ясна.

Геральт не прокоментував.

— Моє близьке знайомство із Йеннефер, — продовжив Істредд, — датується досить давніми часами, відьмаче. Довгий час це було знайомство без зобов'язань, що зводилося на довші чи коротші, більш чи менш регулярні періоди перебування нас разом. Такого типу партнерство без зобов'язань є поширеним серед людей нашої професії. От тільки раптом перестало

це мене задовольняти. Я вирішив зробити їй пропозицію залишитися зі мною назавжди.

– Що вона відповіла?

– Що подумає. Я дав їй час на роздуми. Знаю, що це для неї непросте рішення.

– Навіщо ти говориш це мені, Істредде? Що тобою керує, поза гідної поваги, але дивовижної щирості, такої рідкісної для людей твоєї професії? Яку мету має ця щирість?

– Прозаїчну, – зітхнув чародій. – Бо, бачиш, це твоя персона заважає Йеннефер прийняти рішення. Тож я прошу тебе відійти. Зникнути з її життя, перестати заважати. Коротко: аби ти йшов до диявола. Краще за все – тихо й без прощання, що, як вона мені зізналася, ти звик практикувати.

– Чудово. – Геральт вимушено посміхнувся. – Твоя прямолінійна щирість мене все більше дивує. Всього я міг сподіватися, але не такого прохання. Ти не вважаєш, що замість просити треба було б, швидше, гепнути мене з-за рогу кульовою блискавкою? Не було б перешкоди, було б трохи сажі, яку довелося би просто зішкребти з муру? Спосіб і легший, і певніший. Бо, бач, прохання можна відмовити, а кульовій блискавці – аж ніяк.

– Я не беру до уваги можливість відмови.

– Чому ж? Це дивне прохання було б нічим іншим, як попередженням, що передує блискавці або іншому веселому закляттю? Чи, може, прохання це має бути підкріплене дзвінкими аргументами? Сумою, яка приголомшить жадібного відьмака? Скільки ж ти маєш намір мені заплатити, аби я усунувся зі шляху, що веде до твого щастя?

Чародій перестав постукувати об череп, поклав на нього долоню, стиснув пальці. Геральт зауважив, що кінчики їх побіліли.

– У мої наміри не входило зневажити тебе подібного роду пропозицією, – сказав він. – Я був далекий від того. Але... якщо... Геральте, я – чародій, і не найгірший. Не думаю похвалитися тут всесиллям, але чимало з твоїх бажань, якщо б ти

захотів їх озвучити, я міг би виконати. І деякі — ось із такою самою легкістю.

Він махнув рукою, недбало, неначе відгонячи комара. У повітрі над столом зарілося раптом від казково барвистих метеликів-вітрильників.

— Бажанням моїм, Істредде, — процідив відьмак, відганяючи комах, що тріпотіли біля обличчя, — є, аби ти перестав пхатися між мною і Йеннефер. Немає мені діла до пропозицій, які ти їй робиш. Ти міг освідчитися їй, коли вона була із тобою. Раніше. Бо раніше — було раніше, а тепер — це тепер. Тепер вона зі мною. Я маю усунутися, полегшити тобі справу? Аж ніяк. Я не тільки не допоможу тобі, але заважатиму, в міру моїх скромних можливостей. Як бачиш, не поступаюся тобі в щирості.

— Не маєш права відмовляти мені. Не ти.

— За кого ти мене маєш, Істредде?

Чародій глянув йому просто у вічі, перехиливаючись через стіл.

— За її швидкоплинний флірт. За хвилине захоплення, у кращому разі — за примху, за пригоду, яких Йенна мала сотні, бо Йенна любить бавитися емоціями, вона імпульсивна й непередбачувана в примхах. Ось за кого я тебе маю, бо ж, обмінявшись із тобою кількома словами, я відкинув можливість, щоб трактувала вона тебе виключно інструментально. А повір мені, що й таке з нею буває досить часто.

— Ти не зрозумів запитання.

— Ти помиляєшся, я все зрозумів. Але я спеціально говорю тільки про емоції Йенни. Бо ти — відьмак і жодних емоцій відчувати не можеш. Не хочеш виконати мого прохання, бо здається тобі, що їй є до тебе діло, думаєш, що... Геральте, ти із нею тільки тому, що вона того хоче, і будеш ти з нею настільки довго, наскільки їй захочеться. А те, що ти відчуваєш, це проекція її емоцій, зацікавленості, яку вона тобі виказує. На всіх демонів Низу, Геральте, ти ж не дитина, ти знаєш, хто ти такий. Ти — мутант. Не зрозумій мене неправильно, я не говорю це, аби тебе зневажити чи виказати презирство. Я просто стверджую факт.

Ти — мутант, а одна з базових рис твоєї мутації — це повна невразливість на емоції. Таким тебе створили, аби ти міг виконувати своє ремесло. Розумієш? Ти не можеш нічого відчувати. Те, що ти приймаєш за почуття, — це клітинна, соматична пам'ять, якщо тобі відомо значення того слова.

— Уяви собі, що — знаю.

— Тим краще. Тож послухай. Я прошу тебе про те, про що можу попросити відьмака й не зміг би людину. Я — щирий з відьмаком, із людиною я не зміг би собі дозволити щирість. Геральте, я хочу дати Йенні розуміння і стабільність, почуття та щастя. Можеш, поклавши долоню на серце, задекларувати те саме? Ні, не можеш. Для тебе це слова, позбавлені значення. Ти волочишся за Йенною, втішаєшся, наче дитина, з миттєвої симпатії, яку вона тобі виказує. Як здичавілий кіт, у якого всі кидають каміння, ти муркотиш, задоволений, що ото знайшовся хтось, хто не боїться тебе погладити. Розумієш, що я маю на увазі? Ох, знаю, що ти розумієш, ти ж не дурень, це ясно. Тож ти сам знаєш, що не маєш права мені відмовляти, коли я гречно попрошу.

— Я маю таке саме право відмовити, — вицідив Геральт, — як ти — право просити, і тим самим наші права взаємно нищаться, ми повертаємося до вихідного пункту, і той пункт є таким: Йен, схоже, за ніщо має мою мутацію і її наслідки, і вона тепер зі мною. Ти освідчився їй, це твоє право. Вона сказала, що подумає? Її право. Тобі здається, що я заважаю їй прийняти рішення? Що вона вагається? Що я — причина її вагання? А це вже моє право. Якщо вона вагається, то, напевне, має для того причини. Напевне, я щось їй даю, хоча, може, і немає на те слів у відьмацькому словнику.

— Послухай...

— Ні. Це ти послухай мене. Вона колись була з тобою, сказав ти? Хтозна, може, це не я, але ти був для неї тільки швидкоплинним фліртом, примхою, неопанованою емоцією, настільки типовою для неї? Істредде, я навіть не можу виключити, чи не

сприймала вона тебе тоді виключно інструментально. Цього, пане чародію, неможливо виключити лише на підставі розмови. За таких обставин, мені здається, інструмент буває істотнішим від красномовства.

Істредд навіть не здригнувся, навіть не загравав жовнами. Геральта здивувала його витримка. І все ж таки тривала мовчанка, здавалося, вказувала, що удар потрапив у ціль.

— Ти граєшся словами, — нарешті сказав чародій. — Ти ними упиваєшся. Словами ти бажаєш замінити нормальні людські почуття, яких у тебе немає. Твої слова не виражають почуттів, це лише звуки, які видає отой череп, якщо об нього стукнути. Бо ти — настільки ж порожній, як отой череп. Ти не маєш права...

— Припини, — урвав Геральт різко, може, навіть занадто різко. — Припини відмовляти мені в правах, з мене того досить, чуєш? Я сказав тобі: наші права рівні. Але ж ні, до наглої зарари, мої є більшими.

— Правда? — Чародій злегка зблід, чим дуже потішив Геральта. — І з якого ж це переляку?

Відьмак роздумував мить і вирішив його добити.

— А з такого, — випалив він, — що вчора вночі вона кохалася зі мною, а не з тобою.

Істредд підтягнув череп ближче до себе, погладив його. Рука його, на превеликий жаль Геральта, навіть не затремтіла.

— По-твоєму, це дає тобі якісь права?

— Тільки одне. Право на те, щоб робити висновок.

— Ага, — повільно сказав чародій. — Добре. Як побажаєш. Зі мною вона кохалася перед полуднем. Зроби висновки, ти маєш право. Я — вже зробив.

Мовчанка тривала довго. Геральт у розпачі шукав слів. Не знайшов. Жодних.

— Шкода балаканини, — сказав він нарешті, встаючи, злий на себе, що воно прозвучало зухвало й по-дурному. — Я йду.

— Йди до диявола, — сказав Істредд настільки ж зухвало, не дивлячись на нього.

V

Коли вона увійшла, він лежав в одязі на ліжку, із долонями під потилицею. Удавав, що дивиться у стелю. Дивився на неї.

Йеннефер тихенько причинила двері. Була чарівна. «Яка ж вона чарівна, — подумав він. — Все в неї — чарівне. І страшне. Ці її кольори, той контраст чорного й білого. Чарівність і загроза. Її гайворонові, натуральні локони. Вилиці, виразні, позначені зморшкою, яку усмішка — якщо вона вирішить за потрібне усміхнутися — творить поряд із губами, чарівно вузькими й блідими під помадою. Брови її, чарівно несиметричні, коли вона змиє вуглик, яким підкреслює їх удень. Її ніс, чарівно задовгий. Її маленькі долоні, чарівно нервові, неспокійні й умілі. Талія, тонка й гнучка, підкреслена надмірно стягнутим пояском. Струнки ноги, що у русі надають чорній сукні принадних м'яких форм. Чарівна».

Вона мовчки всілася за стіл, сперла підборіддя на сплетені долоні.

— Ну, добре, починаємо, — сказала. — Це довге, повне драматизму мовчання, як на мене, занадто банальне. Зробимо це. Вставай з ліжка й не витріщайся на стелю з ображеною міною. Ситуація — доволі дурнувата, і немає сенсу робити її ще більш гупою. Уставай, кажу.

Він встав слухняно, без зволікання, усівся верхи на стілець навпроти. Вона не уникала його погляду. Міг на те сподіватися.

— Як я говорила, вирішимо це, й вирішимо швидко. Щоб не ставити тебе у незручне становище, я відповім одразу на всі запитання, ти навіть не маєш їх ставити. Так, це правда, їдучи з тобою до Айдд Гинвайля, я їхала до Істредда й знала, що, зустрівшись, піду із ним до ліжка. Я не думала, що воно вийде назовні, що хвалитиметеся таким один перед одним. Знаю, як ти зараз почуваетесь, і мені прикро від того. Але ні, я не відчуваюся винною.

Він мовчав.

Йеннефер труснула головою, її лискучі чорні локони каскадом упали на спину.

— Геральт, скажи щось.

— Він... — Він відкашлявся. — Він говорить на тебе Йенна.

— Так. — Вона не відвела погляд. — А я на нього кажу — Валь. Це його ім'я. Істредд — це прізвисько. Я знаю його вже багато років, Геральте. Він мені дуже близький. Не дивися так на мене. Ти також мені близький. І в тому полягає увесь клопіт.

— Ти роздумуєш над його пропозицією?

— Щоб ти знав — роздумую. Кажу ж, я знаю його багато років. Дуже... багато років. Мене поєднують із ним інтереси, цілі, амбіції. Ми розуміємо один одного без слів. Він може дати мені опору, а хто знає, може, прийде день, коли я опори потребуватиму. А насамперед... Він... він мене кохає. Так я думаю.

— Я не ставатиму тобі на заваді, Йен.

Вона підійняла голову, а її фіалкові очі блиснули синім вогнем.

— На заваді? Чи ти нічого не розумієш, ідіоте? Якби ти стояв мені на заваді, якби ти мені просто перешкодив, я миттєво позбавилась би цієї перешкоди, телепортувала б тебе на кінець півострова Бремерворд або ж перенесла смерчем у країну Ганну. Невеличким зусиллям я б втопила тебе в шматок кварцу й поставила б на клумбі з піонами. Могла б я також витерти тобі мозок так, що ти позабув би, ким я була і яке мала ім'я. І це все за умови, що мені захотілося б. Бо я могла й просто сказати: «Усе було добре, прощай». Я могла б утекти тихцем, так, як колись зробив це ти, втікаючи з мого дому у Венгерберзі.

— Не кричи, Йен, не будь агресивною. І не витягай ту історію про Венгерберг, ми ж поклялися собі не повертатися вже до цього. Я не ображаюся на тебе, Йен, я без претензій. Знаю, що до тебе не вдасться прикласти звичайної мірки. А те, що мені прикро... Те, що вбиває мене, — усвідомлення, що я тебе втрачаю... Це — клітинна пам'ять. Атавістичні рештки відчуттів у мутанта з витертими емоціями...

— Я не терплю, коли ти так говориш! — вибухнула вона. — Не терплю, коли ти вживаєш це слово. Ніколи більше не вживай його в моїй присутності. Ніколи!

– Це змінить факт?! Адже я – мутант.

– Немає жодного факту. Не вимовляй при мені цього слова.

Чорна постільга, що сиділа на рогах оленя, махнула крилами, заскреготіла пазурами. Геральт глянув на птаха, на його жовті нерухомі очі. Йеннефер знову сперлася підборіддям на сплетені долоні.

– Йен.

– Слухаю, Геральте.

– Ти обіцяла відповісти на мої запитання. На запитання, яких я навіть не мушу ставити. Залишилося одне, найголовніше. Те, якого я ніколи тобі не ставив. Яке я боявся поставити. Відповіси на нього?

– Не зумію, Геральте, – сказала вона твердо.

– Я не вірю тобі, Йен. Занадто добре тебе знаю.

– Не можна добре знати чародійки.

– Відповіси на моє запитання, Йен?

– Я відповідаю: не знаю. Але що воно за відповідь?

Вони замовкли. Гомін, що долинав з вулиці, стих і заспокоївся. Сонце, що хилилося на захід, запалило вогні у шпаринах віконниць, прошило кімнату косими смугами світла.

– Айдд Гинвайль, – пробурмотів відьмак. – Крихта льоду... Я це відчував. Знав, що це місто... Воно до мене вороже. Зле.

– Айдд Гинвайль, – повторила вона повільно. – Сани королеви ельфів. Чому? Чому, Геральте?

– Я їду за тобою, Йен, бо я сплутав, зв'язав упряж моїх саней із полозами твоїх. А навколо мене – завірюха. І мороз. Холод.

– Тепло розтопило б у тобі крихту льоду, якою ти поранений, – прошепотіла вона. – Тоді чари розбилися б, ти б побачив мене такою, якою я є насправді.

– Тоді шмагай білих коней, Йен, нехай летять на північ, туди, де ніколи не настає відлига. Аби вона ніколи й не настала. Хочу якнайшвидше опинитися у твоєму льодовому замку.

– Того замку не існує. – Usta Йеннефер здригнулися, скривилися. – Він є символом. А сани наші – лише погоня за мрією, яку

неможливо наздогнати. Бо я, королева ельфів, прагну тепла. Саме це і є моя таємниця. Тому щороку серед сніжної завірюхи сані мої несуть мене через якесь містечко, і щороку хтось, у кого влучили мої чари, сплутує упряж своїх саней із моїми полозами. Щороку. Щороку хтось новий. Без кінця. Бо тепло, якого я так прагну, одночасно нівечить чари, нівечить магію і закляття. Мій поранений льодовою зіркою обранець раптом стає звичайним ніким. А я у його відталих очах стаю не кращою від інших... смертних...

— А з-під неторканої білизни з'являється весна, — сказав він. — З'являється Айдд Гинвайль, бридке місто з чарівною назвою. Айдд Гинвайль і його смітник, величезна смердяча купа сміття, куди я мушу увійти, бо за це мені платять, бо для цього мене створили — аби входити в погань, яка в інших викликає огиду. Я позбавлений можливості почуттів, щоб я не був у стані відчутти, наскільки потворно мерзотною є та мерзота, аби я не відсахнувся і не втік від неї, охоплений жахом. Так, мене позбавили почуттів. Але не до кінця. Той, хто це робив, спартачив, Йен.

Вони замовкли. Чорна постільга зашелестіла пір'ям, розводячи та складаючи крила.

— Геральте...

— Слухаю, Йен.

— А тепер — ти відповідай на моє запитання. На те запитання, якого я ніколи тобі не поставлю. Те, якого я боялася... Тепер я також його тобі не поставлю, але відповідай. Бо... бо я дуже хотіла б почути твою відповідь. Це одне-єдине слово, яке ти ніколи не промовив. Скажи його, Геральте. Прошу.

— Не зумію, Йен.

— І в чому причина?

— Ти не знаєш? — посміхнувся він сумно. — Моя відповідь була б лише словом. Словом, яке не виражає почуттів, не виражає емоцій, бо я від них очищений. Словом, яке було б лише звуком, який видає при ударі порожній і холодний череп.

Вона мовчки дивилася на нього. Очі її, широко розплющені, стали кольору гарячого фіолету.

— Ні, Геральте, — сказала вона, — це неправда. А може, правда, але неповна. Ти не очищений від почуттів. Тепер я це бачу. Тепер я знаю, що...

Вона замовкла.

— Закінчуй, Йен. Зважся нарешті. Не бреши. Я тебе знаю. Бачу це в твоїх очах.

Вона не відвела погляд. Він знав.

— Йен, — прошепотів він.

— Дай руку, — сказала вона.

Взяла його долоню між своїми, він відразу відчув лоскіт і пульсацію крові у венах передпліччя. Йеннефер шепотіла закляття, спокійним розміреним голосом, але він бачив краплі поту, якими те зусилля оросило її поблідле чоло, бачив розширені від болю зіниці.

Випустивши його руку, вона витягла долоні, ворухнула ними, пестливим жестом гладячи якусь небачену форму, поволі, згори униз. Між її пальцями повітря гуснуло й каламутнішало, надувалося і змінювалося, наче дим.

Він дивився, захоплений. Творча магія, що вважалася вершиною майстерності чародіїв, завжди його захоплювала, набагато більше за ілюзії чи трансформаційну магію. «Так, Істредд мав рацію, — подумав він, — у порівнянні з такою магією мої Знаки просто смішні».

Поміж долонями Йеннефер, що тремтіли від зусилля, поволі матеріалізувалася форма птаха, чорного, наче вугілля. Пальці чародійки делікатно гладили нашорошене пір'ячко, пласку голівку, викривлений дзьоб. Ще один рух, гіпноотично плавний, пестливий, — і чорна постільга, покрутивши головою, крикнула голосно. Її близнючка, що все ще нерухомо сиділа на рогах, відповіла клетотом.

— Дві постільги, — сказав Геральт тихо. — Дві чорні постільги, створені за допомогою магії. Як мені здається, обидві тобі потрібні.

— Тобі вірно здається, — важко сказала вона. — Обидві мені потрібні. Я помилялася, думаючи, що досить й однієї. Як сильно

я помилялася, Геральте... До якої помилки призвела мене пиха королеви зими, переконаної у своїй всесильності. А є речі... які неможливо здобути навіть магією. І є дари, яких не можна прийняти, якщо ти не в змозі віддячити за них... чимось рівнозначно цінним. Інакше такий дар протече крізь пальці, розтане, наче крихта льоду, взята в долоню. Залишить тільки жаль, відчуття втрати й кривди...

— Йен...

— Я чародійка, Геральте. Влада над матерією, якою я володію, є даром. Даром відшкодованим. Я заплатила за нього... Всім, що я мала. Не лишилося нічого.

Він мовчав. Чародійка потерла чоло долонею, що тремтіла.

— Я помилялася, — повторила вона. — Але виправлю свою помилку. Емоції та відчуття...

Вона торкнулася голови чорної постільги. Птах нашорошився, безголосно роззявивши кривого дзьоба.

— Емоції, примхи й брехня, захоплення і гра. Почуття і їхня відсутність... Дари, яких не можна прийняти... Брехня і правда. Чим є правда? Запереченням брехні? Чи ствердженням факту? А якщо факт є брехнею, то що тоді правда? Хто словнений почуттів, які ним керують, а хто — лише порожня шкаралупа холодного черепа? Хто? Чим є правда, Геральте? Чим є правда?

— Не знаю, Йен. Скажи мені.

— Ні, — сказала вона й відвела очі. Вперше. Ніколи раніше він не бачив, щоб вона так робила. Ніколи.

— Ні, — повторила вона. — Я не можу, Геральте. Не можу тобі цього сказати. Скаже тобі оцей птах, зроджений від дотику твоєї долоні. Птаху? Чим є правда?

— Правда, — сказала постільга, — є крихтою льоду.

VI

Хоча й здавалося йому, що він без цілі й наміру мандрує завулками, раптом опинився він біля полудневого муру, на розкопі,

серед сітки ровів, що перетинали руїни біля кам'яної стіни, йшли зигзагами між відкритими квадратами старожитніх фундаментів.

Істредд був там. У сорочці із засуканими рукавами й у високих чоботях, покрикував на пахолнів, що розкопували мотиками смугасту стіну розкопа, повну різнокольорових прошарках землі, глини, деревного вугілля. Поряд, на досках, лежали почорнілі кістки, черепки горняток й інші предмети: не розпізнавані, зіржавілі, вкриті корозією.

Чародій помітив його відразу. Давши копачам кілька голосних доручень, вискочив з розкопу, підійшов, витираючи руки об штани.

— Слухаю, в чому річ? — запитав зухвало.

Відьмак, стоячи перед ним нерухомо, не відповів. Пахолки, вдаючи роботу, пильно дивилися на них, шепотілися поміж себе.

— З тебе аж точиться ненависть, — скривився Істредд. — У чому річ, питаю? Ти зважився? Де Йенна? Маю сподівання...

— Не май великих сподівань, Істредде.

— Ого, — сказав чародій. — Що то я чую у твоєму голосі? Чи я вірно відчуваю?

— А що такого ти відчуваєш?

Істредд сперся кулаками в боки й глянув на відьмака із викликом.

— Не обманюватимемо один одного, Геральте, — сказав він. — Ти ненавидиш мене, я тебе — також. Ти зневажив мене, говорячи про Йеннефер... сам знаєш що. Я відповів тобі подібною зневагою. Ти заважаєш мені, я заважаю тобі. Вирішимо все як чоловіки. Іншого рішення я не бачу. Ти для цього сюди прийшов, правда?

— Так, — відповів Геральт, тручи чоло. — Ти маєш рацію, Істредде. За цим я сюди й прийшов. Безперечно.

— Слушно. Це не може тягнутися. Тільки сьогодні я довідався, що вже кілька років Йенна кружляє між нами, наче ганчірковий

м'яч. Раз вона зі мною, раз — із тобою. Втікає від мене, аби шукати тебе, й навпаки. Інші, з ким вона буває у перерві, не враховуються. Враховуємося лише ми двоє. Так далі не може тривати. Нас — двоє, має залишитися один.

— Так, — повторив Геральт, не відриваючи руки від чола. — Так... Маєш рацію.

— У нашій самовпевненості, — вів далі чародій, — ми думали, що Йеннефер без вагання вибере кращого. Щодо того, хто є цим кращим, жоден із нас не мав сумнівів. Дійшло до того, що ми, наче шмаркачі, почали торгуватися її почуттями і настільки ж мало, як ті шмаркачі, розуміли, чим були ті почуттями і що вони означали. Вважаю, що ти, як і я, обдумав це й знаєш, як сильно обидва ми помилялися. Йенна, Геральте, не має найменшого наміру вибирати поміж нами, навіть якщо ми вважатимемо, що вона зуміла б вибрати. Що ж, доведеться нам вирішувати все без неї. Я не збираюся ділитися Йенною ні з ким, а той факт, що ти сюди прийшов, це саме говорить і про тебе. Ми її знаємо, Геральте, аж занадто добре. Поки нас двоє, жоден не може бути впевненим. Має залишитися один. Ти це зрозумів, вірно?

— Вірно, — сказав відьмак, насилу ворухачи мертвіючими губами. — Правда — це крихта льоду...

— Що?

— Нічого.

— Що із тобою діється? Ти хворий чи п'яний? Чи, може, нафарширований відьмачими зіллями?

— Зі мною — нічого. Щось... щось потрапило мені в око. Істредде, має залишитися один. Так, я за цим сюди прийшов. Безперечно.

— Я знав, — сказав чародій. — Я знав, що ти прийдеш. Урешті, я буду щирим із тобою. Ти випередив мої наміри.

— Кульова блискавка? — блідо посміхнувся відьмак. Істредд нахмурився.

— Може, — сказав. — Може, й кульова блискавка. Але напевне не з-за рогу. Гонорово, віч-на-віч. Ти відьмак, це вирівнює шанси. Ну, вирішуй, де й коли.

Геральт задумався. І вирішив.

— Та площа... — вказав рукою. — Я проходив там, коли...

— Знаю. Там є криниця, зветься Зелений Ключ.

— Тож — біля криниці. Так. Біля криниці... Завтра, за дві години після сходу сонця.

— Добре. Я буду там вчасно.

Хвильку вони стояли нерухомо, не дивлячись один на одного. Нарешті чародій буркнув щось собі під ніс, копнув брилу глини й розбив її ударом підбора.

— Геральте?

— Що?

— Не почувася дурнувато?

— Почуваюся, — неохоче визнав відьмак.

— Мені полегшало, — буркнув Істредд. — Бо я відчуваю себе останнім кретином. Я ніколи не припускав, що колись мені доведеться битися із відьмаком на життя і смерть через жінку.

— Знаю, як ти почувася, Істредде.

— Що ж... — Чародій вимушено посміхнувся. — Факт, що до того дійшло, що я зважився на щось, настільки далеке від моєї природи, свідчить про те, що... Що так треба.

— Я знаю, Істредде.

— Звичайно, ти також знаєш, що тому з нас, хто виживе, доведеться швидко втікати й ховатися від Йенни на краю світу?

— Знаю.

— І, звичайно, ти розраховуєш на те, що коли вона охолоне від люті, до неї можна буде повернутися?

— Звичайно.

— Ну, тоді все вирішено. — Чародій зробив рух, немовби хотів відвернутися, але по хвильці вагання простягнув долоню. — До завтра, Геральте.

– До завтра. – Відьмак потиснув подану йому руку. – До завтра, Істредде.

VII

– Гей, відьмаче!

Геральт підвів голову від столу, на якому в задумі розмазував примхливими узорами розлите пиво.

– Нелегко було тебе знайти. – Староста Гербольт присів, відсунув жбани й кухлі. – У заїжджому дворі сказали, що ти вирушив до стаєнь, у стайнях я знайшов лише коня і в'юки. А ти тут... Це ж, мабуть, найпаршивіша корчма в усьому місці. Тільки найгірша голота сюди приходить. Що ти тут робиш?

– П'ю.

– Бачу. Я хотів із тобою порозмовляти. Ти тверезий?

– Наче дитина.

– Я радий.

– Що вам треба, Гербольте? Як бачите, я зайнятий. – Геральт посміхнувся до дівки, що ставила на стіл іще один жбан.

– Пішла плітка, – нахмурився староста, – що ти й наш чародій вирішили повбивати один одного.

– Це наша справа. Його й моя. Не втручайтеся.

– Ні, це не ваша справа, – заперечив Гербольт. – Істредд нам потрібен, ми не потягнемо іншого чародія.

– Тоді йдіть у храм і помоліться за його перемогу.

– Не жартуй! – крикнув староста. – І не мудрий, прибуду. На богів, якби я не знав, що чарівник мені цього не вибачить, то тебе б у яму кинув, на саме дно, виволік би тебе за мури двійкою коней або наказав би Цикаді заколоти тебе, наче свиню. Але, на жаль, Істредд має бзик щодо гонору і не подарує мені цього. Знаю, що і ти мені такого не подаруєш.

– Чудово складається. – Відьмак допив черговий кучоль і виплюнув під стіл стебло соломи, яке туди впало. – Пощастило мені, нема слів. Це все?

— Ні, — сказав Гербольт, витягаючи з-під плаща набитий мішечок. — Маєш тут сто марок, відьмаче, бери їх і геть із Айдд Гинвайлю. Геть звідси, краще за все — негайно, у будь-якому разі — до сходу сонця. Я сказав, що ми не потягнемо іншого чародія, я не допущу, аби наш — ризикував життям у посдинку із кимось таким, як ти, з глупого приводу, щодо якоїсь...

Він урвав, не скінчивши, хоча відьмак навіть не здригнувся.

— Забери з-за цього столу свою паскудну пику, Гербольте, — сказав Геральт. — А твої сто марок запахай собі в сраку. Йди звідси, бо мені недобре робиться, коли тебе бачу, ще мить — і заблюю тебе від шапки до чижм.

Староста сховав мішок, поклав обидві долоні на стіл.

— Як ні — то ні, — сказав. — Хотів я по-доброму, але як ні — то ні. Бийтеся, ріжтеся, паліться, порозривайтеся на шматки заради тієї дівки, що розводить ноги для кожного, хто захоче. Думаю, що Істредд із тобою впорається, ти, платний убивце, так, що тільки чоботи від тебе й лишаться, а як ні, — то я до тебе доберуся ще до того, як його труп вихолоне — і всі кістки тобі поламаю на тортурах. Цілого місця на тобі не zostавлю, ти...

Не встиг прибрати рук зі столу, рух відьмана був занадто швидким, ривок руки з-під столу змазався в очах старости, а кинджал зі стуком увіткнувся між пальцями його долоні.

— Може, — прошепотів відьмак, затискаючи долоню на рунів'ї та вдивляючись в обличчя Гербольта, з якого відлила вся кров. — Може, Істредд мене вб'є. Але якщо ні... Тоді я звідси поїду, а ти, плюгавий сміттярю, не намагайся мене затримувати, якщо не хочеш, щоб вулички вашого брудного міста почервоніли від крові. Геть звідси.

— Пане старосто! Що тут діється? Гей, ти...

— Спонтійно, Цикадо, — сказав Гербольт, поволі відсуваючи долоню, сунучи нею по столу, подалі від вістря кинджалу. — Нічого не трапилося. Нічого.

Цикада сунув у піхви наполовину витягнений меч. Геральт не дивився на нього. Не дивився на старосту, який виходив із

корчми, прикритий Цикадою від п'яних плотогонів і візниць. Дивився на маленького чоловічка зі щурячим обличчям і чорними проникливими очима, який сидів за кілька столів далі.

«Я схвильований, — констатував зі здивуванням. — Руки в мене трясуться. Насправді — трясуться у мене руки. Це неймовірно, те, що зі мною діється. Чи не означає воно, що...»

«Так, — подумав він, дивлячись на чоловіка зі щурячим обличчям. — Хіба так».

«Так було треба», — подумав він.

Як холодно...

Він устав.

Дивлячись на того чоловіка, посміхнувся. Потім відхилив полу куртки, витягнув з набитої саківки дві золоті монети, кинув їх на стіл. Монети забряжчали, одна, покотившись, ударилася об вістря кинджала, що досі стирчав у тесаному дереві.

VIII

Удар впав несподівано, палка тихо свиснула в темряві, так швидко, що відьмаку майже не було часу встигнути заслонити голову рефлекторно піднятою рукою, щоб зуміти амортизувати удар еластичним вигином тіла. Він відскочив, припадаючи на коліно, перекинувся, устав на ноги, відчув рух повітря, що відступало під новим замахом палиці, уникнув удару спритним піруетом, крутнувся між двома фігурами в темряві, що оточували його, потягнувся до правого плеча. За мечем.

Не мав меча.

«Нічого не викоринить з мене тих інстинктів, — подумав, м'яко відскакуючи. — Рутинна? Клітинна пам'ять? Я мутант — і реагую як мутант», — подумав він, знову падаючи на коліно, уникаючи удару, тягнучись за кинджалом за халявою.

Не мав кинджала.

Він криво посміхнувся й отримав палкою по голові. Перед очима в нього блиснуло, біль пробив аж до кінчиків пальців.

Він упав, розслаблюючись, не перестаючи посміхатися.

Хтось звалився на нього, притискаючи до землі. Хтось іще — зірвав кошіль у нього з пояса. Він помітив кутом зору блиск ножа. Той, хто сидів у нього на грудях, розірвав йому кубрак під шиєю, схопив за ланцюжок, витягнув медальйон. І одразу випустив його з рук.

— На Бааль-Зебута, — почув він сопіння. — Це відьман...
Характерник...

Другий вилаявся.

— Не мав меча... Боги... Тьфу-тьфу, прокляття, диявол...
Гайда звідси, Радгасте! Не торкайся його, тьфу-тьфу!

Місяць на мить просвітив рідні хмари. Геральт побачив одразу над собою худе, шуряче обличчя, малі, чорні, лискучі оченята. Почув тупіт ніг того іншого, що віддалявся, стихав у завулку, звідки смерділо котами й пригорілим жиром.

Чоловік із обличчям щура поволі зняв коліно з його грудей.

— Наступного разу... — Геральт почув виразний шепіт. — Наступного разу, коли захочеш закінчити життя самогубством, відьмаче, не втягуй у те інших. Просто повісься на віжках у стайні.

IX

Уночі, мабуть, ішов дощ.

Геральт вийшов зі стайні, протираючи очі, вичісуючи пальцями солому з волосся. Сонце, сходячи, блищало на мокрих дахах, золотом блищало в калюжах.

Відьман сплюнув, у роті досі мав казна-який смак, гуля на голові пульсувала тупим болем. На конов'язі перед стайнею сидів худий чорний кіт, зосереджено вилизуючи лапку.

— Киць-киць, котику, — сказав відьман.

Кіт завмер і неприязно глянув на нього, притис вуха й засичав, вишкірюючи ікла.

— Знаю. — Геральт кивнув. — Я тебе також не люблю. Я лише жартував.

Неспішними рухами він міцно підтягнув ослаблені застібки й гачки куртки, вирівняв фалди одягу, перевірів, чи не обмежують вони свободи руху. Перекинув меч через спину, поправив положення руків'я над правим плечем. Перепоясав чоло шкіряною пов'язкою, відгортаючи волосся назад, за вуха. Натягнув довгі бойові рукавички, наїжачені короткими срібними заклепками.

Він ще раз глянув на сонце, звузив зіниці у вертикальні шпарки. «Чудовий день, – подумав він. – Чудовий день для битви».

Він зітхнув, сплюнув і поволі пішов униз вуличкою, уздовж мурів, що гостро, різко пахли мокрим тинком та вапняним чамуром.

– Гей, чудаچه!

Він озирнувся. Цикада в товаристві трьох підозрілих на вигляд озброєних осіб сидів на стосі колод, покладених уздовж валу. Він устав, потягнувся, вийшов на середину вулички, старанно оминаючи калюжі.

– Куди це ти? – запитав, спираючи вузькі долоні на обтяжений зброєю пояс.

– Не твоя справа.

– Щоби зразу ж пояснити, хрін там мені є діло до старости, чарівника й усього засраного міста, – сказав Цикада, повільно вимовляючи слова. – Утім, є мені діло до тебе, відьмаче. Не дійдеш до кінця цієї вулички. Чуєш? Хочу перевірити, наскільки ти вмілий у битві. Не дає це мені спокою. Стій, я сказав.

– Зійди з дороги.

– Стій! – заверещав Цикада, кладучи долоню на руків'я меча. – Ти не зрозумів, що я кажу? Будемо битися! Зараз подивимося, хто кращий!

Геральт стенив плечима, не сповільнивши кроку.

– Я викликаю тебе на бій! Чуєш, потворо? – крикнув Цикада, знову заступаючи йому шлях. – На що ти чекаєш? Витягай залізо з ящірки! Ну що, лячно стало? Чи, може, ти стаєш тільки проти тих, хто, як Істредд, трахає твою відьму?

Геральт ішов далі, змушуючи Цикаду відступати, незручно йти спиною уперед. Особи, що супроводжували Цикаду, встали з купи колод, рушили за ними, тримаючись, утім, позаду, на віддалі. Геральт чув, як чвакає болото під їхніми чоботями.

— Викликаю тебе! — повторив Цикада, поперемінно то червоніючи, то бліднучи. — Чуєш, заразо відьмацька? Чого тобі ще треба? Маю тобі в морду наплювати?

— Та плюй собі.

Цикада зупинився і справді набрав повітря у груди, складаючи губи для плювка. Дивився в очі відьмана, не на його руки. І то була помилка. Геральт, не сповільнюючи кроку, блискавично вдарив його, без замаху, просто від зігнутих колін, кулаком у рукавичці із клепками. Ударив у уста, прямо у викривлені губи. Губи Цикади лопнули, вибухнули, наче чавлені вишні. Відьмак згорбився і вдарив знову, у те саме місце, цього разу взявши короткий замах, відчуваючи, як разом із силою й інерцією удару виходить із нього лють.

Цикада на одній нозі крутнувся у грязюці, ригнув кров'ю і навзнік гепнувся у калюжу. Відьмак, почувши за спиною сичання клинків у піхвах, зупинився і плавно повернувся, із долоною на руків'ї меча.

— Ну, — сказав голосом, що аж тремтів від злості. — Ну, прошу.

Той, який дістав зброю, дивився йому в обличчя. Хвильку-другу. Потім відвів погляд. Інші почали відступати. Поволі, але все швидше. Почувши це, чоловік із мечем також відступив, безголосно ворущачи губами. Той, що був далі від усіх, розвернувся і побіг, розбризкуючи грязюку. Інші завмерли на місці, не намагаючись підходити.

Цикада перевернувся у грязюці, встав, підводячись на ліктях, забелькотів, харкнув, виплюнув щось біле із чималою кількістю червоного. Геральт, проходячи поряд, неохоче копнув його у щоку, розбиваючи кістку вилиці й знову заштовхуючи його у калюжу.

Пішов далі, не озираючись.

Істредд уже був біля криниці, стояв там, спершись на цямри-ну, на дерев'яну, зелену від моху опалубку коловороту. На поясі мав меч. Добрий легкий терганський меч із напівзакритою гардою спирався окутим кінцем піхов на лискучу халяву верхового чобота. На плечі в чародія сидів нашорошений чорний птах.

Постільга.

— Ти тут, відьмаче. — Істредд підставив постільзі руку в рукавичці, делікатно й обережно посадив птаха на дашку над колодязем.

— Я тут, Істредде.

— Не думав, що ти прийдеш. Думав, що ти виїхав.

— Я не виїхав.

Чародій легко й голосно засміявся, відкидаючи голову.

— Вона хотіла... хотіла нас врятувати, — сказав. — Обох. Ну, нічого, Геральте. Схрестимо клинки. Залишитися має один.

— Ти маєш намір битися мечем?

— Це тебе дивує? Адже й ти маєш намір битися мечем. Давай, ставай.

— Чому, Істредде? Чому мечем, а не магією?

Чародій зблід, губи його нервово затремтіли.

— Ставай, кажу! — крикнув. — Не час для запитань, час запитань минув! Зараз — час вчинків!

— Я хочу знати, — поволі сказав Геральт. — Хочу знати, чому меч. Я хочу знати, звідки й чому опинилася в тебе чорна постільга. Я маю право про це знати. Я маю право на правду, Істредде.

— На правду? — гірко повторив чародій. — Так, може, й маєш. Наші права рівні. Постільга, питаєш? Прилетіла на світанку, мокра від дощу. Принесла листа. Коротенького, знаю його напам'ять. «Прощавай, Валю. Пробач. Є дари, яких не можна приймати, і немає в мені нічого, чим я могла б тобі віддячити. І це — правда, Валю. Правда є крихтою льоду». Ну, Геральте? Я тебе задовольнив? Ти скористався своїм правом?

Відьмак поволі кивнув.

– Добре, – сказав Істредд. – А тепер я скористаюся моїм. Бо я не зважаю на цього листа. Я не можу без неї... Краще вже... Ставай, до диявола!

Він згорбився і витягнув меч швидким спритним рухом, що свідчив про вправність. Постільга крикнула.

Відьмак стояв нерухомо, із опущеними вздовж тіла руками.

– Чого ти чекаєш? – прохрипів чародій.

Геральт повільно підвів голову, дивився на нього хвильку, потім розвернувся на п'ятах.

– Ні, Істредде, – сказав тихо. – Прощавай.

– Що воно має значити, до холери?

Геральт зупинився.

– Істредде, – кинув через плече, – не втягуй у це інших. Якщо треба, то повісься на віжках у стайні.

– Геральте! – крикнув чародій, а голос його зламався раптом, ударив у вухо фальшивою, злою нотою. – Я не відмовлюся! Вона не втече від мене! Я поїду за нею до Венгерберга, поїду за нею на край світу, знайду її! Я не відмовлюся від неї ніколи! Знай про це!

– Прощавай, Істредде.

Він зайшов у завулок, уже жодного разу не озирнувшись. Він ішов, не звертаючи уваги на людей, що швидко поступалися йому дорогою, на двері й вікна, що поспішно зачинялися. Не зважав ні на кого й ні на що.

Він думав про лист, який чекав його на заїжджому дворі.

Пришвидшив кроки. Він знав, що в узголів'ї ліжка чекає на нього мокра від дощу чорна постільга, що тримає у кривому дзьобі листа. Хотів прочитати той лист якомога швидше.

Хоча знав його зміст.

ІЧНИЙ ВОГОНЬ

I

— Ти свиня! Горлодер проклятуший! Брехло!

Ґеральт зацікавлено потягнув кобилу за риг вулиці. Не встиг іще локалізувати джерело вереску, коли до нього долучився глибокий липко-скляний брязкіт. «Банка вишневого повидла, — подумав відьмак. — Такий звук видає банка вишневого повидла, якщо кинути нею у когось з великої висоти чи із великою силою». Він добре це пам'ятав, Йеннефер, коли вони жили разом, інколи доводилося у гніві кидати в нього банками з повидлом. Тими, які він отримував від клієнтів. Бо Йеннефер найменшого поняття не мала, як варити повидло, а магія у тій справі була непридатна.

За рогом вулички, під вузьким, пофарбованим у рожевий колір будиночком зібралася чимала група роззяв. На маленькому уквітчаному балконі, одразу під піддашком, стояла молода світловолоса жінка в нічній сорочці. Завівши за голову пухкеньку округлу ручку, помітну між оборками, жінка з розмаху жбурнула вниз щербатий квітковий горщик.

Худорлявий чоловік у капелюшку сливового кольору і з білим пером відскочив наче ошпарений, горщик гепнувся об бруківку перед ним, розколюючись на шматки.

— Веспулю, прошу тебе! — крикнув чоловік у капелюшку з пером. — Не вір пліткам! Я був тобі вірним, хай мене розірве, якщо це неправда!

– Лайдаче! Сучий сине! Приблудо! – проверещала пухенька блондинка і щезла всередині дому, безсумнівно для пошуків наступних снарядів.

– Гей, Любистку! – крикнув відьмак, тягнуци на поле бою кобилу – та форкала й пручалася. – Як ся маєш? Що діється?

– Нормально, – сказав трубадур, шкірячи зуби. – Як завжди. Привіт, Геральте. Що ти тут поробляєш? Холера, бережися!

Олов'яний кубок свиснув у повітрі і з брязкотом відбився від бруківки. Любисток підняв його, оглянув, кинув у канаву.

– Забирай це лахміття! – заверещала світловолоса, а оборки на її пухеньких грудях звабливо захвилювалися. – І геть з моїх очей! Щоб ноги твоєї тут більше не було, ти, віршомазе!

– Це не моє, – здивувався Любисток, піднімаючи із землі чоловічі штани з холошами різного кольору. – Ніколи в житті не мав таких штанів.

– Геть! Бачити тебе не хочу! Ти... ти... Знаєш, який ти у ліжку? Ніякий! Ніякий, чуєш? Чуєте, людоньки?

Наступний горщик свиснув, фуркочучи сухим бадиллям, що з нього росло. Любисток ледь зумів ухилитися. За горщиком, крутячись, полетів униз мідний казан, місткістю, щонайменше, на два з половиною галона.

Натовп роззяв, що тримався поза зоною обстрілу, вибухнув сміхом. Дехто плескав у долоні й підступно підзужував блондинку до подвигів.

– Вона не має удома арбалету? – занепокоївся відьмак.

– Не виключено, – сказав поет, задираючи голову в бік балкону. – Удома в неї страшенна барахолка. Бачив ті штани?

– То, може, краще ходімо звідси? Повернешся, коли вона заспокоїться.

– Та дідько там, – скривився Любисток. – Я не повернуся у дім, звідки в мене кидають наклепи й мідні казани. Вважаю той нетривалий зв'язок розірваним. Почекаємо тільки, нехай викине мою... О, матінко, ні! Веспулю! Моя лютня!

Кинувся, простягаючи руки, спіткнувся, упав, підхопивши інструмент в останню мить, над самою бруківкою. Лютня озвалася до нього співучим стогоном.

– Уф-ф, – зітхнув бард, піднімаючись із бруківки. – Упіймав. Добре, Геральте, тепер уже ми можемо йти. Щоправда, там у неї ще мій плащ з коміром із куниці, але хай уже буде моя втрата. Плащем, наскільки я її знаю, кидатися не стане.

– Ти брехливе стерво! – зарепетувала блондинка й плюнула з балкона. – Волоцюга! Фазан надутий!

– За що вона тебе так? Чимось ти провинився, Любистку?

– Та таке, – здвигнув плечима трубадур. – Вимагає моногамії, щоб як дві половинки, а сама кидає у людину чужими штанами. Чув, що про мене кричала? Боги, я також знаю таких, хто краще відмовляє, ніж вона дає, але ж не кричу про це на вулицях. Ідемо звідси.

– Куди ти пропонуєш?

– А як вважаєш? До храму Вічного Вогню? Ідемо, заскочимо у «Вістря Списа». Мушу заспокоїти нерви.

Відьмак, не протестуючи, потягнув кобилу за Любистком, який рішуче крокував до тісного провулку. Трубадур підкрутив, ідучи, кілочки лютні, для проби бринькнув на струнах, узяв глибокий, вібруючий акорд.

– Дихнуло осінньо вітрами, і віти
Чорніють і мокнуть, нема почуттів.
Так буде, так є, і нам ніц не змінити
Тобі – й діамантам на кінчиках вій...

Він урвався, весело помахав рукою двом молодлицям, які проходили повз нього із кошиками, повними овочів. Молодиці захихотіли.

– Що тебе привело у Новіград, Геральте?

– Закупи. Упряж, трохи екіпіровки. І нова куртка. – Відьмак погладив на собі шелестку шкіру із запахом обнови. – Як тобі моя нова куртка, Любистку?

— Не стежиш за модою, — скривився бард, стріпуючи куряче пір'ячко з рукава свого лискучого волошкового каптана із пишними рукавами й коміром-жабо. — Ах, тішуся, що ми зустрілися. Тут, у Новіграді, столиці світу, центрі й колиці культури. Тут освічена людина може дихати на повні груди!

— Може, перейдемо дихати на сусідню вулицю? — запропонував Геральт, дивлячись на голодранця, який, присівши навпочіпки й вибалушивши очі, випорожнявся у бічному провулку.

— Твій одвічний сарказм трохи дратує. — Любисток знову скривився. — Новіград, скажу тобі, це столиця світу. Майже тридцять тисяч жителів, Геральте, не беручи до уваги приїжджих, ти собі таке уявляєш? Муровані будинки, бруківка на головних вулицях, морський порт, склади, чотири водні млини, бійні, тартаки, велика мануфактура, що виробляє чижми, а також які тільки можна цехи й ремесла. Монетний двір, вісім банків і дев'ятнадцять ломбардів. Замок і кордегардія, аж дихання спирає. І розваги — ешафот, шибениця із люком, тридцять п'ять корчівен, театр, звіринець, базар і дванадцять будинків розпусти. І храми, не пам'ятаю скільки. Багато. Ну, і ці жінки, Геральте, уміті, вдягнені й пахучі, ці атласи, оксамити й шовки, цей китовий вус і стрічечки... Ох, Геральте, вірші самі на вуста просяться!

— Там, де живеш ти, аж біло від снігу,
Озера й болота в льодовім полоні.
Так мусить, так є, і вже ніц не змінити
Й зачаєній тузі, і ночам безсонним.

— Нова балада?

— Ага. Назву її «Зима». Але ще вона не готова, не можу скінчити, через Веспулю я увесь на нервах, і рими мені не добираються. Ага, Геральте, забув запитати, як там із Йеннефер?

— Ніяк.

— Розумію.

— Хріна там ти розумієш. Ну, де та корчма, далеко це?

— За рогом. О, ми вже на місці. Бачиш вивіску?

— Бачу.

— Вітаю і гречно вклоняюся! — Любисток вишкірив зуби до панянки, яка замітала східці. — Хтось уже казав мосьпанні, яка вона чарівна?

Панянка почервоніла й міцніше стиснула мітлу в долонях. Геральту на мить здалося, що прикладе вона трубадура держакком. Помилявся.

Панянка мило посміхнулася і затріпотіла віями. Любисток, як завжди, не звернув на те жодної уваги.

— Вітаю і поздоровляю! Добридень! — заgrimів він, заходячи в корчму й різко проводячи великим пальцем по струнах лютні. — Майстер Любисток, найславетніший поет у цьому краї, відвідав твій неохайний трактир, хазяїне! Бо має охоту напитися тут пива! Ти оцінив честь, яку я тобі зробив, вирвигроше?

— Оцінив, — похмуро сказав корчмар, висовуючись із-за завіси. — Радий я вас бачити, пане співаче. Бачу, що й насправді слово ваше — не дим. Бо ж обіцяли прийти зразу зрання і заплатити за вчорашні витівки. А я, подумати тільки, вважав, що, як завжди, брешете. Стидаюся, слово честі.

— Зовсім не треба тобі соромитися, добрий чоловіче, — сказав безтурботно трубадур. — Бо я ж грошей не маю. Згодом про те поговоримо.

— Ні, — прохолодно сказав корчмар. — Ми про це поговоримо зараз. Кредит скінчився, вельможний пане поете. Двічі ніхто мене не обдурить.

Любисток повісив лютню на гак, що стирчав зі стіни, усівся за стіл, зняв капелюшок і замислено розгладив прип'яте до нього перо білої чаплі.

— Маєш гроші, Геральте? — запитав із надією в голосі.

— Не маю. Усе, що мав, пішло на куртку.

— Погано, погано, — зітхнув Любисток. — Холера, ані живої душі, нікого, хто міг би проставитися. Господарю, а чого в тебе так порожньо сьогодні?

– Зарано для завсідників. А челядники каменярські, ті, що ремонтують храм, уже були й повернулися на будівництво, забравши майстра.

– І нікого, нікогісінько?

– Нікого, крім вельможного купця Бібервельдта, який снідає у великому алькові.

– Дейнті тут? – утішився Любисток. – Відразу треба було сказати. Ходімо до алькова, Геральте. Знаєш Дейнті Бібервельдта, половинчика?

– Ні.

– Не важливо. Впізнаєш. Ого! – закричав трубадур, прямуючи до бокової кімнати. – Відчуваю із заходу подих і запах цибуляного супу, що радує мої ніздрі. Ку-ку! Це ми! Несподіванка!

Біля центрального столу в алькові, під стовпом, декорованим гірляндами часнику й пучками трав, сидів пухкенький кучерявий половинчик у фісташково-зеленій жилетці. У правій руці він тримав дерев'яну ложку, лівою притримував глиняну миску. Побачивши Любистка й Геральта, половинчик завмер, роззявивши рота, а його великі горіхові очі розширилися від страху.

– Привіт, Дейнті, – сказав Любисток, весело махаючи капелюшном.

Половинчик усе ще не змінив пози й не закрив рота. Рука в нього, як зауважив Геральт, злегка тремтіла, а довге пасемко вареної цибулі, що звисало з ложки, коливалося, наче маятник.

– П-п-п-при... п-п-привіт, Любистку, – вичавив він і голосно ковтнув слину.

– У тебе гикавка? Хочеш, я тебе налякаю? Бережися: на в'їзді бачили твою дружину! Зараз вона тут буде! Гарденія Бібервельдт власною персоною! Ха-ха-ха!

– Ото ти дурнуватий, Любистку, – сказав із відразою половинчик. Любисток знову розсміявся перлисто, одночасно взявши пару складних акордів на струнах лютні.

— Ну, бо міна в тебе надзвичайно дурнувата, а вибалушився ти на нас, наче в нас роги й хвости повиростали. А може, ти відьмака перелякався? Що? Може, вважаєш, що відкрито сезон полювання на половинчиків? Може,...

— Досить, — не витримав Геральт, підходячи до столу. — Вибач, приятелю. Любисток пережив досить важку особисту трагедію, ще йому воно не минуло. Намагається він дотепом замаскувати смуток, пригнічення і сором.

— Мовчіть. — Половинчик нарешті висьорбав уміст ложки. — Сам здогадаюся. Веспуля нарешті вигнала тебе втришия? Га, Любистку?

— Я не спілкуюся на делікатні теми із особами, які самі жеруть і п'ють, а приятелів змушують стояти, — сказав трубадур, після чого, не чекаючи, усівся.

Половинчик зачерпнув ложку супу й облизав нитки сиру, що з неї звисали.

— Що правда — то правда, — сказав він похмуро. — Тож — запрошую. Сідайте, і чим хата багата. Бажаете цибуляного супчику?

— Зазвичай я не їм так рано, — задер ніса Любисток. — Але нехай уже, зім. От тільки не на порожній шлунок. Гей, господарю! Пива, якщо твоя ласка! І швиденько!

Дівчина з приголомшливо товстою косою, що сягала сідниць, принесла кубки й миски із супом. Геральт, придивившись до її округлого, вкритого пушком личка, вирішив, що вона мала б гарні вуста, якби пам'ятала, що їх треба закривати.

— Лісова дріада! — гукнув Любисток, хапаючи дівчину за руку й цілуєчи в долоню. — Сильфіда! Фея! Божесьна істота із очима, наче василькові озера! Квітнеш, наче ранок, а форма вуст твоїх, відкритих збуджувально...

— Дайте йому пива, швидко, — простогнав Дейнті. — Бо буде нещастя.

— Не буду, не буду, — запевнив бард. — Правда, Геральте? Важко знайти більш спокійних людей, ніж ми обидва. Я, пане купче, поет і музика, а музика пом'якшує звичаї. А присутній тут

відьмак грізний виключно для потвор. Представляю тобі: це Геральт із Рівії, жах для стриг, вовкулаків й усілякого паскудства. Ти чув про Геральта, Дейнті?

– Чув. – Половинчик підозріло глипнув на відьмака. – Що ж ви... Що ж поробляєте у Новіграді, пане Геральте? Чи тут з'явилися якісь страшенні монстри? Ви є... гм-гм... найняті?

– Ні, – посміхнувся відьмак. – Я тут заради розваги.

– О, – сказав Дейнті, нервово перебираючи волохатими стопами, що висіли на півлікті над підлогою. – Це добре...

– Що добре? – Любисток висьорбав ложку супу й відпив з кухля. – Може, ти маєш намір підтримати нас, Бібервельдте? У розвагах, зрозуміло? Тоді все чудово складається. Тут, під «Вістрям спису», ми маємо намір лише похмелитися. А потім плануємо заскочити до «Пассіфлори», це дуже дорогий і хороший будинок розпустити, де ми можемо отримати собі півельфійку, а, хтозна, може, й ельфійку чистої крові. Утім, ми потребуємо спонсора.

– Кого?

– Того, хто платитиме.

– Так я і думав, – буркнув Дейнті. – Прикро мені. По-перше, я домовився про ділову зустріч. По-друге, мені бракує коштів для підтримки таких розваг. По-третє, до «Пассіфлори» пускають виключно людей.

– А ми хто, сичі? Ах, зрозумів. Туди не пускають половинчиків. Це правда. Ти маєш рацію, Дейнті. Тут – Новіград. Столиця світу.

– Так... – сказав половинчик, усе ще дивлячись на відьмака й дивно кривлячи губи. – То я вже піду. Я домовився...

Двері алькову із гуркотом розкрилися, і всередину увірвався...

Дейнті Бібервельдт.

– Боги! – скрикнув Любисток.

Половинчик, який стояв у дверях, не відрізнявся від половинчика, який сидів за столом, якщо не брати до уваги того факту, що той, за столом, був чистим. А той, у дверях, брудний, розпатланий і пом'ятий.

— Упіймав я тебе, сучий хвосте! — гарикнув брудний половинчик, кидаючись до столу. — Злодій!

Його чистий близнюк скочив, зваливши стілець і скидаючи посуд. Геральт відреагував рефлекторно й блискавично — схопив з лави меча в піхвах і шмагнув Бібервельдта через карк важким ременем. Половинчик упав на підлогу, перекинувся, пірнув під ноги Любистку й рачки погнав до виходу, а руки й ноги його раптом видовжилися, наче лапи павука. Побачивши це, брудний Дейнті Бібервельдт вилаявся, завив і відскочив, із гуркотом ударившись спиною об дерев'яне переkritтя. Геральт відкинув піхви меча й копняком відкинув з дороги стілець, кидаючись у погоню. Чистий Дейнті Бібервельдт уже нічим, окрім кольору жилетки, не нагадував Дейнті Бібервельдта він перескочив поріг, наче коник, увірвався до загальної зали, зіткнувшись із панянкою з напіввідкритим ротом. Побачивши його довгі лапи й розтягнену, карикатурну фізіономію, панянка розчахнула уста на всю шир і пронизливо заверещала. Геральт, скориставшись із того, що створіння втратило темп, зіткнувшись із дівчиною, наздогнав його на середині кімнати й повалив на підлогу вмілим копняком у коліно.

— Ані руш, братику, — просичав крізь стиснуті зуби, прикладаючи потворі вістря меча до потилиці.

— Що тут діється? — закричав корчмар, підбігаючи із держакком від лопати у кулаці. — Що тут таке? Стражо! Дечко, лети по стражу!

— Ні-і-і-і! — завило створіння, втискаючись у підлогу й сильніше деформуючись. — Милосердя, ні-і-і!

— Жодної стражі! — вторував йому брудний половинчик, випадаючи з алькову. — Хапай дівчину, Любистку!

Трубадур схопив верескливу Дечку й, не зважаючи на поспіх, старанно вибирав місця для хапання. Дечка запищала й присіла на підлозі біля його ніг.

— Спокійно, господарю, — видихнув Дейнті Бібервельдт. — Це справа особиста, не станемо викликати стражу. Відшкодує всі збитки.

— Немає ніяких збитків, — тверезо сказав корчмар, розглядаючись.

— Але будуть, — проскреготів товстий половинчик. — Бо зараз я його відлупцюю. Та ще й як. Лупцюватиму його жорстоко, довго й від душі, а тоді він тут усе порозбиває.

Розпластана на підлозі довголапа й розтягнена карикатура на Дейнті Бібервельдта жалісно захлипала.

— Аж ніяк, — холодно сказав корчмар, примружуючи очі й злегка підіймаючи держак лопати. — Лупцюйте собі його на вулиці або на подвір'ї, пане половинчику. Не тут. А я кличу стражу. Я мушу, головою ручаюся. Бо це ж... це ж потвора якась!

— Пане господарю, — спокійно сказав Геральт, не зменшуючи натиску леза на потилицю дива. — Зберігайте спокій. Ніхто нічого не порозбиває й не буде нищити. Ситуація під контролем. Я відьмак, а потвору, як бачте, тримаю в кулаці. А оскільки воно й насправді схоже на особисту справу, то ми з'ясуємо її спокійно в алькові. Пусту дівчину, Любистку, і йди сюди. У торбі я маю срібний ланцюг. Вийми його і зв'яжи передні лапи цього мосьпана, у ліктях, за спиною. Не рухайся, братчику.

Створіння тихенько заскиглило.

— Добре, Геральте, — сказав Любисток. — Я його зв'язав. Ходімо до алькову. А ви, господарю, що стоїте? Я пиво замовляв. А якщо я замовляю пиво, то ви маєте подавати його безперервно, поки не крикну: «Води».

Геральт штовхнув зв'язане створіння до алькова й грубо всадив його під стовпом. Дейнті Бібервельдт також усівся, глянув з огидою.

— Жажливо, як ото воно виглядає, — сказав. — Справжня купа дріжджового тіста. Глянь на його ніс, Любистку, він же відпаде зараз, псямать. А вуха в нього — наче в теці моєї перед похованням. Бр-р-р!

— Чекай, чекай, — пробурчав Любисток. — Ти — Бібервельдт? Ну, так, безсумнівно. Але те, що сидить під стовпом, мить тому було тобою. Якщо я не помиляюся. Геральте! Всі очі

звернені до тебе. Ти – відьмак. Що тут, до дідька, робиться?
Що воно є?

– Мімік.

– Сам ти мімік, – горловим голосом сказало створіння, трясучи носом. – Я ніякий не мімік, просто доплер, а звуся я Теллічо Люннгревінк Леторт. Скорочено – Пенсток. Приятелі кажуть на мене Дуду.

– Зараз я тобі дам Дуду, сучий ти сине! – заверещав Дейнті, замахаючись на нього кулаком. – Де мої коні? Крадій!

– Панове, – нагадав корчмар, заходячи зі жбанком і набором кухлів. – Ви обіцяли, що буде спокійно.

– Ох, пиво, – зітхнув половинчик. – Але ж я заохся, холера. І зголоднів!

– Я б також напився, – булькітливо заявив Теллічо Люннгревінк Леторт. Але на нього уваги не звернули.

– Що воно таке? – запитав корчмар, роздивляючись створіння, яке, побачивши пиво, висунуло довгого язичюру з-за обвислих тістоподібних губ. – Що воно таке, панове?

– Мімік, – повторив відьмак, не звертаючи уваги на гримасу потвори. – Зрештою, він має більше назв. Змінник, подвійняк, векслінг, бідак. Або доплер, як він назвав себе сам.

– Векслінг! – вигукнув корчмар. – Тут, у Новіграді? У моїй корчмі? Треба швиденько стражу викликати! І жерців! Головою клянуса...

– Тихо, тихо, – хекнув Дейнті Бібервельдт, поспішно виїдаючи супчик Любистка із чудом уцілілої миски. – Встигнемо ще викликати, кого треба. Але згодом. Цей от лайдак мене обікрав, я не маю наміру віддавати його тутешньому закону до того, як отримаю свою власність. Знаю я вас, новіградців, і ваших суддів. Отримав би я, може, одну десяту, не більше.

– Милосердя, – несамовито застогнав доплер. – Не віддавайте мене людям! Чи ви знаєте, що вони роблять із такими, як я?

– Ясно, що знаємо, – кивнув корчмар. – Над спійманим доплером жерці проведуть екзорцизми. А потім прив'яжуть його до

стовпа й обкладуть товстим шаром глини, змішаної з тирсою, і запечуть на вогні, доки глина не затвердіє на цеглу. Принаймні так робили раніше, коли ці потвори траплялися частіше.

– Варварський звичай, воістину людський, – скривився Дейнті, відсовуючи порожню миску. – Але, може, це й справедлива кара за бандитизм і злочинство. Ну, кажи, лайдану, де мої коні? Швидко, бо протягну тобі отой твій ніс межі ноги й застромлю в сраку. Де коні мої, питаю?

– Про... продав, – затинаючись сказав Теллічо Люннгревінк Леторт, і обвислі вуха його раптом скрутилися у кульки, що нагадували мініатюрні качанчики цвітної капусти.

– Продав! Ви чули? – аж спінився половинчик. – Продав моїх коней!

– Зрозуміло, – сказав Любисток. – У нього ж був час. Він тут уже три дні. Три дні тебе... чи то пак його... бачать тут. Холера, Дейнті, чи це значить...

– Напевно, що значить! – заревів купець, тупочучи волохатими ногами. – Він пограбував мене в дорозі, за день їзди до міста! Приїхав сюди як я, розумієте? І продав моїх коней! Я його вб'ю! Задушу цими ось руками!

– Розкажіть нам, як так трапилося, пане Бібервельдте.

– Геральт із Рівії, якщо я не помиляюся? Відьмак?

Геральт підтвердив кивком.

– Чудово складається, – сказав половинчик. – Я – Дейнті Бібервельдт з Гречаної луки, фермер, коняр, купець. Називай мене Дейнті, Геральте.

– Розповідай, Дейнті.

– Ага... тож було так. Я і мої конюхи вели коней на продаж, на ярмарок до Диявольського броду. За день дороги до міста встали ми на останній постій. Заночували, перед тим приговоривши барильце паленки. Серед ночі я пронидаюся, чую – мало пухир у мене не розірветься, тож я зійшов з воза, і – дай, думаю, гляну за нагоди, що там поробляють коники на луці. Виходжу, туман, як зараза, раптом дивлюся – іде хтось. Хто тут? – питаю.

Він — нічого. Підхожу ближче й бачу... себе самого. Як у дзеркалі. Думаю: а от не треба було пити паленки, отрути проклятої. А той тут... бо це він був — як гепне мене по лобі! Я аж зірки побачив і п'ятами накрився. Ранком очунявся у якомусь холерному чагарнику, гуля на лобі з огірок, довкола — ані живої душі, і від нашого обозу — ані сліду. Блукав я там цілий день, тоді, нарешті, шлях знайшов, два дні йшов, корінці жер та гриби сирі. А він... отой засратий Дудулічо, чи як там його, тимчасом поїхав у Новіград як я та продав моїх коней! Я його зараз... А тих моїх конюхів випорю, по сто різок їм пропишу по голій жопі, сліпакам клятим! Щоби власного принципала не розпізнати, щоби так з мене посміятися! Дурні, голови капустяні, пиворізи...

— Не злися на них, Дейнті, — сказав Геральт. — Вони й шансу не мали. Мімік копіює так докладно, що його неможливо від оригіналу відрізнити, чи то від жертви, яку він обере. Ти що, ніколи про міміків не чув?

— Чув, чув. Але вважав, що то вигадки.

— То не вигадки. Допплеру досить придивитися до жертви, щоби блискавично й безпомилково адаптуватися до потрібної структури матерії. Звертаю увагу, що це не ілюзія, а повна, точна зміна. До найменших дрібниць. Яким чином міміки це роблять — невідомо. Чародії підозрюють, що діє той самий складник крові, що й при лікантропії, але я вважаю, що це щось зовсім інше або в тисячі разів сильніше. Урешті-решт, вовкулан має лише дві — найбільше три — подоби, а доплер може змінюватися на все, що захоче, аби лише більш-менш збігалася маса тіла.

— Маса тіла?

— Ну, на мастодонта він не перетвориться. Як і на мишу.

— Розумію. А ланцюг, яким ти його зв'язав, — навіщо?

— Срібло. Для лікантропа — вбивче, для міміка, як бачиш, виключно стримує зміни. Тому він тут сидить у власній подобі.

Допплер затиснув розклесні вуста й лупнув на відьмака злим поглядом мутних очей, які вже втратили горіховий колір райдужок половинчика й стали жовтими.

— І добре, що сидить, наглючий сучий син, — проревів Дейнті. — Подумати тільки, він навіть зупинився тут, у «Вістрі», де я сам звик на постій ставати! Уже собі придумав, що він — це я! Любисток похитав головою.

— Дейнті, — сказав. — Він був тобою. Я з ним тут три дні зустрічався. Він виглядав, як ти, й говорив, як ти. Він думав, як ти. А коли прийшов час платити, був скупий, як ти. А може, й іще скупішим.

— Оцим останнім я не переймаюся, — сказав половинчик, — бо, може, отримаю частину своїх грошей. Гидую до нього торкатися. Відбери в нього капшук, Любистку, і перевір, що там усередині. Має там бути чимало, якщо той конокрад і справді продав моїх коників.

— Скільки ти мав коней, Дейнті?

— Дванадцять.

— Якщо рахувати за світовими цінами, — сказав трубадур, заглядаючи в капшук, — того, що тут є, вистачить, може, на одного, якщо трапиться старий та з болячками. Якщо ж — за новіградськими цінами, то досить цього на двох чи трьох кіз.

Купець нічого не сказав, але виглядав так, наче збирався розплакатися. Теллічо Люннгревінк Леторт низько опустив носа, а нижню губу — ще нижче, після чого тихенько забулькав.

— Одним словом, — зітхнув нарешті половинчик, — пограбувало мене й розорило створіння, існування якого я вважав байками. Те, що зветься — не пощастило.

— Ані додати, ані відняти, — сказав відьмак, оглядаючи зіщуленого на табуреті доплера. — Я також був переконаний, що усіх міміків перебили вже давним-давно. Раніше, як я чув, багато з них жило в тутешніх лісах і на плоскогір'ї. Але їх здібності до мімікрії дуже непокоїли перших поселенців — і на них почали полювати. Досить результативно. Скоро вибили майже усіх.

— І це щастя, — сказав корчмар. — Тьфу-тьфу, Вічним Вогнем клянуся, краще вже дракона чи диявола, які завжди є драконом чи дияволом — і відомо, чого від них чекати. Але вовкулацтво, оті

переміни й відміни, це огидна, демонічна процедура, обман і зрадницький підступ, людям на шкоду й згубу цими паскудами видуманий! Скажу вам, покличемо стражу — й у вогонь ту мерзоту!

— Геральте? — зацікавився Любисток. — Я був би радий почути думку спеціаліста. І справді ці міміки такі грізні й агресивні?

— Їхні можливості копіювання, — сказав відьмак, — це власність скоріше для захисту, а не для агресії. Я не чув...

— Зараза, — урвав гнівно Дейнті, стукаючи кулаком об стіл. — Якщо биття когось по лобі й пограбування не є агресією, то я не знаю, що нею взагалі є. Припиніть мудрувати. Справа проста: на мене напали й пограбували, й не тільки набути важкою працею маєтність, але й — власну подобу. Я бажаю сатисфакції й не заспокоюся...

— Стражу, стражу треба викликати, — сказав корчмар. — І жерців треба викликати! І спалити цього монстра, цього нелюда!

— Припиніть, господарю. — Половинчик підвів голову. — Щось ви мені набридли з цією вашою стражою. Звертаю вашу увагу, що вам отой нелюд нічого не зробив — тільки мені. А взагалі-то я й сам — нелюд.

— Що ви, пане Бібервельдте, — нервово засміявся корчмар. — Де ви, а де він. Ви ж — людина без малого, а це — монстр. Дивуюся я, пане відьмаче, що ви так спокійно сидите. Навіщо ви, вибачаюся, існуєте? Ваша ж то справа — вбивати потвор, чи як?

— Потвор, — відказав холодно Геральт. — Але не представників розумних рас.

— Ну, пане, — сказав корчмар. — Отут ви трохи перебрали.

— Точно, — втрутився Любисток. — Перегнув ти палку, Геральте, із цією розумною расою. Ти тільки глянь на нього.

Теллічо Люннгревінк Леторт і справді не нагадував у цю мить представника мислячої раси. Нагадував він лялечку, зліплену з грязюки й борошна, яка дивилася на відьмака благальним поглядом каламутних жовтих очей. Як і шморгання, що його видавав носом, який вже майже діставав до столу, не пасувало представнику розумної раси.

— Досить цієї балаканини! — гукнув раптом Дейнті Бібервельдт. — Нема про що дискутувати! Одне, що важливе, — це мої коні й моя втрата! Чусш, маслюк холерний? Кому ти продав моїх коників? Що ти зробив із грошима? Кажі зараз же, бо я тебе скопаю, стовчу й шкіру обдеру!

Дечка, відчиняючи двері, встромила до алькова лягну голівку.

— Гості в корчмі, батьку, — прошепотіла. — Мулярі з будівництва й інші. Я їх обслугую, але ви так голосно не кричіть, бо ті починають на альков поглядати.

— В ім'я Вічного Вогню! — перелякався корчмар, дивлячись на розталого доплера. — Якщо хтось сюди загляне і його побачить... ой, буде лихо! Якщо ми не кличемо стражу, то... пане відьмаче! Якщо це справді векслінг, то скажіть йому, нехай перекинеться у когось пристойного, щоб не помітили його. Поки що.

— І справді, — сказав Дейнті. — Нехай він на щось перекинеться, Геральте.

— На кого? — забулькотів раптом доплер. — Я можу набути подобі, до якої докладно придивлюся. Тож у кого з вас я повинен перекинутися?

— Не в мене, — швиденько сказав корчмар.

— І не в мене, — віднараскався Любисток. — Зрештою, це аж ніяк не був би камуфляж. Усі мене знають, тож два Любистки за одним столом викликали б більшу сенсацію, аніж цей отут, у власній подобі.

— Зі мною було б так само, — посміхнувся Геральт. — Залишаєшся ти, Дейнті. І воно на краще. Не ображайся, але ти сам знаєш, що люди майже не відрізняють одного половинчика від іншого.

Купець довго не роздумував.

— Добре, — сказав. — Хай так. Зніми з нього ланцюги, відьмаче. Ну, давай, змінюйся на мене, розумна расо.

Доплер, щойно зняли ланцюга, розтер тістоподібні лапи, помацав ніс і витріщив баньки на половинчика. Обвисла шкіра обличчя стягнулася і набула кольорів. Ніс скоротився і втягнувся

із глухим цмоканням, на лисому черепі виросло кучеряве волосся. Дейнті вибалушив очі, корчмар роззявив рота в німому здивуванні, Любисток зітхнув і застогнав.

Останнім, що змінилося, був колір очей. Дейнті Бібервельдт Другий відкашлявся, потягнувся через стіл, схопив кухоль Дейнті Бібервельдта Першого й жадібно присмонтався до нього.

— Бути не може, бути не може, — тихо сказав Любисток. — Тільки гляньте, як скопіював. Не відрізнити. Все-всьєнке. Цього разу навіть пухирі від комарів і плями на штанях... Саме так, на штанях! Геральте, цього навіть чародії не зуміють! Помацай, це ж справжня вовна, це ніяка не ілюзія! Неймовірно! Як він це робить?

— Того ніхто не знає, — пробурмотів відьмак. — Як і сам він. Я говорив, що він має абсолютну здібність довільної зміни структури матерії, але ця здібність органічна, інстинктивна...

— Але штани... З чого він зробив штани? І жилетку?

— Це його власна, адаптована шкіра. Не думаю, щоб він захотів позбутися отих штанів. Зрештою, тоді вони одразу втрапили ознаки вовни...

— Шкода, — показав кмітливість Дейнті. — Бо я вже задумався, чи не наказати йому змінити цеберко матерії на цеберко золота.

Допплер, тепер точна копія половинчика, усівся зручніше й широко усміхнувся, видно, радіючи факту, що він став центром уваги. Сидів у ідентичній позі, як і Дейнті, й мав такі само волохаті стопи.

— А ти чимало знаєш про доплерів, Геральте, — сказав він, після чого потягнув з кухля, заплямнав і ригнув. — Воістину чимало.

— Боги, голос і манери теж Бібервельдта, — сказав Любисток. — Немає у когось червоного шовку? Треба його позначити, зараза, а то біда буде.

— Чого ти, Любистку, — обурився Дейнті Бібервельдт Перший. — Ти ж мене з ним не переплутаєш? На перший...

— ...погляд видно різницю, — закінчив Дейнті Бібервельдт Другий і знову радісно ригнув. — Справді, щоб переплутати, треба бути дурнішим за кобилячу жопу.

— А я не казав? — прошепотів здивовано Любистон. — Думає і балакає наче Бібервельдт. Не відрізнити...

— Перебільшення, — надув губи половинчик. — Велике перебільшення.

— Ні, — заперечив Геральт. — Це не перебільшення. Віриш ти чи ні, але він зараз — це ти, Дейнті. Невідомим способом доплер точно копіює також і психіку жертви.

— Пси чого?

— Ну, властивості розуму, характер, відчуття, думки. Душу. Що підтверджувало б те, із чим не погодяться більшість чародіїв і всі жерці. Те, що душа — також матерія.

— Блюзнірство... — просопів корчмар.

— І дурня, — твердо сказав Дейнті Бібервельдт. — Не розповідай казочок, відьмаче. Властивості розуму, нічого собі. Скопіювати чийсь ніс і штани — це одне, але розум — це тобі не в ний перднути. Зараз я тобі це доведу. Янки отой вошивий доплер скопіював мій купецький розум, то не продав би коней у Новіграді, де немає на них збуту, а поїхав би до Диявольського броду, на кінський торг, де ціни — аукційні, хто вище дасть. Там не втрапиш...

— Саме втрапиш. — Допплер спародіював ображене личко половинчина й пирхнув у характерній для того манері. — По-перше, ціна на аукціоні на Диявольському броді йде вниз, бо купці змовляються, як торгуватися. А до того ж треба заплатити комісійні аукціонерам.

— Не вчи мене торгівлі, засранцю, — обурився Бібервельдт. — Я на Диявольському броді взяв би дев'яносто, або ж і сто за штуку. А ти скільки отримав від новіградських спритняків?

— Сто тридцять, — сказав доплер.

— Брешеш, падлюка.

— Не брешу. Я погнав коней просто до порту, пане Дейнті, й там знайшов заморського торговця міхами. Кушніри не

використовують волів, коли формують каравани, бо воли — повільні. Міхи — легкі, але цінні, тож треба подорожувати швидко. У Новіграді збуту коней немає, тож і коней немає. Я мав єдині доступні, тож продиктував ціну. Це просто...

— Не вчи мене, сказав! — крикнув Дейнті, червоніючи. — Ну, добре, ти заробив. А де гроші?

— Вклав у справу, — гордо сказав Теллічо, наслідуючи типове для половинчика чесання густої чуприни пальцями. — Гроші, пане Дейнті, мусять обертатися, а справи — крутитися.

— Бережися, щоб я тобі голову не скрутив! Кажі, що ти зробив із виручкою за коней?

— Я ж сказав. Товарів накупив.

— Яких? Що ти купив, виродку?

— Ко... кошеньіль, — заїкнувся було доплер, а потім швиденько перерахував. — П'ятсот корців кошеньілі, шістдесят два центнери мімозової кори, п'ятдесят п'ять гарнців рожевої олії, двадцять три барильця риб'ячого жиру, шістсот глиняних мисок і вісімдесят фунтів бджолиного воску. Риб'ячий жир, до речі, я купив задешево, бо був він трохи згірклий. Ага, мало не забув. Купив я ще сто ліктів бавовняної мотузки.

Запала довга, дуже довга мовчанка.

— Згірклий риб'ячий жир, — нарешті сказав Дейнті, дуже повільно вимовляючи слова. — Бавовняна мотузка. Рожева олія. Я хіба сплю. Так, це кошмар. У Новіграді можна купити все, будь-які цінні чи ужиткові речі, а цей осью кретин віддає мої гроші за якесь гівно. Під мою подобою. Мені кінець, пропали мої грошенята, пропала моя купецька репутація. Ні, з мене досить. Позич мені меч, Геральте. Зарубаю його на місці.

Двері алькову, заскрипівши, відчинилися.

— Купець Бібервельдт! — просопіла особа, яка увійшла, — у пурпуровій тозі, що висіла на худій постаті, наче на палиці. На голові мала оксамитову шапочку у формі перевернутого нічного горщика. — Чи є тут купець Бібервельдт?

— Так, — одночасно проказали обидва половинчики.

Наступної миті один з Дайнті Бібервельдтів вихлюпнув уміст кухля в обличчя відьмана, вміло вибив стільчик з-під Любистка і стрибнув під столом у бік дверей, поваливши по дорозі особу в смішній шапочці.

— Пожежа! Рятуйтеся! — завив він, увірвавшись до загальної кімнати. — Убивають! Горить!

Геральт, обтрушуючись від піни, кинувся за ним, але другий із Бібервельдтів, що також нісся до дверей, послизнувся на соломі й упав йому під ноги. Обоє вони звалилися на порозі. Любисток, вигрібаючись із-під столу, огидно лаявся.

— Напа-а-ад! — заверещала з підлоги худа особа, заплутавшись у пурпуровій тозі. — Напа-а-а-ад!!! Банди-и-и-ити!

Геральт перекотився через половинчика, увірвався до зали й побачив, як доплер, розштовхуючи гостей, вискочив на вулицю. Кинувся за ним, але тільки для того, щоби застрягнути в еластичному, але твердому мурі людей, які загородили йому шлях. Одного, замурзаного глиною, від якого смерділо пивом, йому вдалося відкинути, але інші упіймали його залізним утиском міцних рук. Він люто шарпнувся, пролунав сухий тріск порваних ниток і роздертої шкіри, і під правою пахвою зробилося вільно. Відьмак вилаявся, переставши вириватися.

— Упіймали його! — заверещав муляр. — Упіймали розбійника! Що робити, пане майстре?

— Вапно! — завив майстер, підіймаючи голову зі столу й поводячи навколо порожніми очима.

— Стра-а-ажа! — гарчав пурпуровий, вилазючи навкарачки з алькову. — Напад на урядника! Стража! Підеш за те на шибеницю, злодію!

— Ми впіймали! — крикнули мулярі. — Впіймали його, пане!

— Це не той! — завила особа у тозі. — Хапати лиходія! Наздогнати його!

— Кого?

– Бібервельдта, половинчика! Наздогнати його! До ями!
 – Ченай, чекай, – сказав Дейнті, вивалюючись із алькову. –
 Що це ви, пане Шванн? Не бруднили б ви моє прізвище. І не
 вчиняли б тривоги без потреби!

Шванн замовк, із подивом дивлячись на половинчика. З аль-
 кова з'явився Любисток, у капелюшку набакир, оглядаючи свою
 лютню. Мулярі, пошепотівшись між собою, нарешті відпустили
 Геральта. Відьмак, хоча й дуже злий, обмежився соковитим
 пльовком на підлогу.

– Купцю Бібервельдте! – просопів Шванн, мружачи корот-
 козорі очі. – Що це значить? Напасти на міського урядника – це
 може вам дорого... Хто то був? Той половинчик, що втік?

– Кузен, – швидко сказав Дейнті. – Мій далекий кузен.

– Так-так, – швидко підтримав його Любисток, почувуючись
 у своїй стихії. – Далекий кузен Бібервельдта. Відомий як Дур-
 но-Бібервельдт. Біла ворона в родині. Ще дитиною він упав
 у криницю. Суху. І, от нещастя, цеберко гепнулося йому просто
 на голову. Зазвичай він спокійний, от тільки вигляд пурпуру
 його розлючує. Але немає чого переживати, бо заспокоїться,
 побачивши руді волосинки на дамському лоні. Тому він і побіг
 у «Пассіфлору». Кажу вам, пане Шванне...

– Досить, Любистку, – сказав відьмак. – Заткнися, до лиха.

Шванн поправив на собі тогу, обтрусив її від соломи й випро-
 стався, надаючи обличчю гордовитого виразу.

– Та-ак, – сказав. – Дивіться уважніше за родичами, купцю
 Бібервельдте, бо ж ви самі знаєте, відповідальність – на
 вас. Якби я подав скаргу... Але часу немає. Я тут, Бібервельд-
 те, у справах служби. Ім'ям міської влади прошу вас сплатити
 податок.

– Га?

– Податок, – повторив урядник і закомпилів губи в гримасі,
 яку, напевне, він підгледів у когось куди більш значущого. –
 Що ж то ви? Від кузена підхопили? Якщо залогоджуєте свої
 справи, то треба платити податки. Або ж – іти до темниці.

— Мені?! — гарикнув Дейнті. — Які справи? Та я самі втрати маю, курва мати! Я...

— Бережися, Бібервельдте, — шикнув відьмак, а Любисток крадькома копнув половинчика у волохату литку. Половинчик кахикнув.

— Ясна річ, — сказав, із зусиллям викликаючи посмішку на пухненьке личко. — Ясна річ, пане Шванне. Як залогоджують справи, то треба платити податки. Добрі діла — добрі податки. І навпаки, я вважаю.

— Не мені оцінювати ваші справи, пане купцю. — Урядник зробив кислу міну, усівся за стіл, із глибоких закамарнів тоги видобув рахівницю і сувій пергаментів, які розклав на столі, протерши його спочатку рукавом. — Мені — аби рахувати та гроші приймати. Та-ак... Тож підрахуємо... Це буде... хм-м-м... маємо два, один в умі... Та-ак... Тисяча п'ятсот п'ятдесят три крони й двадцять копперів.

З горла Дейнті Бібервельдта вирвався глухий хрип. Мулярі забурчали з подиву. Корчмар впустив миску. Любисток зітхнув.

— Ну, то до побачення, хлопці, — сказав половинчик гірко. — Якщо хтось про мене питатиме, то я у темниці.

II

— До завтра, до полудня! — стогнав Дейнті. — Але ж сучий син, той Шванн, щоб його покрутило, огидного дідугана, міг мені й більше часу дати. Більше ніж півтори тисячі крон, звідки я витрушу до завтра тану купу грошей? Мені кінець, розорили мене, загину в буцегарні! Не сидімо тут, холера, кажу вам, хапаємо того мерзотника доплера! Ми маємо його впіймати!

Утрюх вони сиділи на мармуровому личкуванні басейну недіючого фонтану, що займав середину невеличкого майдану серед величних, але геть позбавлених смаку купецьких будинків. Вода в басейні була зеленою і страшенно брудною, золоті рибки, що плавали між сміттям, важко працювали зябрами

й роззявленими ротами раз у раз хапали повітря з поверхні. Любисток і половинчик жували оладки, які трубадур хвильку тому потягнув із прилавка, який вони проминули.

— На твоєму місці, — сказав бард, — я б відмовився від переслідування і почав надивлятися когось, хто позичив би тобі грошей. Що тобі воно дасть, якщо схопиш доплера? Може, ти вважаєш, що Шванн сприйме його як еквівалент?

— Дурню говориш, Любистку. Коли схоплю доплера, відберу в нього мої гроші.

— Які гроші? Те, що він мав у саквах, пішло на відшкодування збитків і на хабар для Шванна. Більше в нього не було.

— Любистку, — скривився половинчик. — На поезії ти, може, і знаєшся, але у справах торговельних ти, вибач, справжнісінький дурбецел. Ти чув, скільки податків нарахував мені Шванн? А з чого платяться податки? Га? З чого?

— З усього, — заявив поет. — Я навіть зі слівів сплачую. І до дупи вони мали мої пояснення, що співаю я через внутрішню потребу.

— Дурень, я ж казав. Податки в торгівлі сплачуються з прибутку. З прибутку, Любистку! Розумієш? Той лобур доплер видав себе за мене й уліз у якісь справи, напевно шахрайські. І заробив на них! Мав прибуток! А мені тепер доведеться сплатити податок, а ще до того — покривати борги того лахмітника, якщо він борги наробив! А якщо я не заплачу, то піду до ями, затаврують мене привселюдно залізом, зашлють до копалень! Зараза!

— Ха! — весело сказав Любисток. — Тож виходу в тебе немає, Дейнті. Маєш ти потайки втікати з міста. Знаєш, що? У мене є ідея. Обернемо тебе овечою шкірою. Перейдеш браму, криючи: «Я овечка, бе-е, бе-е». Ніхто тебе не впізнає.

— Любистку, — похмуро сказав половинчик. — Заткнися, бо я тебе копну. Ґеральте?

— Що, Дейнті?

— Допоможеш мені схопити доплера?

– Послухай, – сказав відьмак, досі безрезультатно намагаючись зашити розірваний рукав куртки. – Тут Новіград. Тридцять тисяч жителів, людей, гномів, напівельфів, половинчиків і гномів, і, напевне, вдвічі стільки ж приїжджих. Як ти хочеш знайти когось у такому натовпі народу?

Дейнті проковтнув млинець, облизав пальці.

– А магія, Геральте? Ті ваші відьмацькі чари, про які стільки розповідають?

– Допплера можна викрити магічно тільки у власній його подобі, а у власній він по вулицях не ходить. А навіть якби магія не придалася, бо навколо є повно слабких, чародійських сигналів. Щодругий дім має магічний замок на дверях, а три чверті людей носять амулети, найрізноманітніші, проти злодіїв, вошей, отрусного їдла, не перерахуєш.

Любисток провів пальцями по грифу лютні, бринькнув по струнах.

– Повернеться весна, запахне теплий дощ! – заспівав. – Ні, погано. Повернеться весна, і сонце... Ні, псякрев. Не йде мені. Аж ніяк...

– Припини скиглити, – буркнув половинчик. – Ти дієш мені на нерви.

Любисток кинув золотим рибкам рештки оладка і плюнув у басейн.

– Дивіться, – сказав. – Золоті рибки. Кажуть, такі рибки виконують бажання.

– Ці – червоні, – зауважив Дейнті.

– Та що там, це ж дроб'язги. Холера, нас троє, а вони виконують три бажання. Виходить по одному на кожного. Що, Дейнті? Ти не бажав би, щоб рибка заплатила за тебе податок?

– Авжеж. А ще – щоб щось упало з неба й гепнуло доплера по лобі. І ще...

– Стій, стій. Ми також маємо бажання. Я хотів би, аби рибка підказала мені закінчення балади. А ти, Геральте?

– Відчепися, Любистку.

— Не псуй забави, відьмаче. Скажи, чого б ти собі бажав? Відьмак встав.

— Бажав би я собі, — буркнув, — щоб те, що нас намагаються оточити, виявилось непорозумінням.

Із завулка навпроти фонтана з'явилися четверо одягнених у чорне осіб у круглих шкіряних шапочках, повільно йдучи в бік басейну. Дейнти вилаявся, озирнувшись.

З вулички за їх спиною вийшло ще четверо. Ці не підходили ближче, стали, заблокувавши провулок. У руках тримали дивні на вигляд сувої — немов шматки згорнутих мотузок. Відьмак роззирнувся, ворухнув плечима, поправляючи перевішений через спину меч. Любисток застогнав.

З-за спини чорних осіб вийшов невисокий чоловік у білому каптані й у короткому сірому плащі. Золотий ланцюг на його шії поблискував у ритмі кроків, сяючи золотими відблисками.

— Шапелл... — прошипів Любисток. — Це Шапелл...

Чорні люди за їхніми спинами повільно рушили в бік фонтана. Відьмак потягнувся за мечем.

— Ні, Геральте, — прошепотів Любисток, присуваючись до нього. — Заради богів, не витягай зброю. Це ж храмова сторожа. Якщо будемо опиратися, із Новіграда живими не вийдемо. Не торкайся меча.

Чоловік у білому каптані йшов швидким кроком у їх бік. Чорні йшли за ним, на ходу оточуючи басейн, займаючи стратегічні, точно дібрані позиції. Геральт пильно спостерігав за ними, трохи згорбившись. Дивні сувої, що вони тримали в руках, не були, як він спочатку думав, звичайними батогами. То були ламіі.

Чоловік у білому каптані наблизився.

— Геральте, — прошепотів бард. — Заради усіх богів, зберігай спокій...

— Я не дам до себе торкнутися, — буркнув відьмак. — Не дам торкнутися, ким би вони не були. Зважай, Любистку... Як почнеться, біжи, скільки сили в ногах. Я їх займу... на якийсь час...

Любисток не відповів. Закинувши лютню за спину, він глибоко вклонився чоловіку в білому каптані, багато гаптованому золотими та срібними нитками в дрібний мозаїчний візерунок.

— Шановний Шапелле...

Чоловік, якого називали Шапеллем, зупинився, придивився до них. Очі його, як зауважив Геральт, були паскудно холодні й мали колір сталі. Чоло він мав бліде, хворобливо спітніле, на щоках — червоні нерівні плями рум'янцю.

— Пан Дейнті Бібервельдт, купець, — сказав він. — Талановитий пан Любисток. І Геральт із Рівії, представник такого рідкісного відьмацького фаху. Зустріч старих знайомих? У нас, у Новіграді?

Ніхто не відповів.

— Я вважаю дуже нещасливим той факт, — почав Шапелл, — що на вас надійшов донос.

Любисток злегка зблід, а половинчик зацокотів зубами. Відьмак не дивився на Шапелла. Не зводив очей зі зброї чорних людей у шкіряних шапках, що оточували фонтан. У більшості відомих Геральтові країн виготовляти та мати при собі колючу ламію, звану також майгенським батогом, було суворо заборонено. Новіград винятком не був. Геральт бачив людей, яких ударили ламією по обличчю. Облич тих було не забути.

— Власник корчми «Вістря Списа», — продовжував Шапелл, — мав наглість звинуватити мосьпанство в змові із демоном, потворою, якого він зве змінником чи векслінгом.

Ніхто не відповів. Шапелл сплів руки на грудях і глянув на них холодним поглядом.

— Я відчув себе зобов'язаним попередити вас про той донос. Інформую також, що названий корчмар був мною замкнений у льосі. Є підозра, що він мовив маячню, перебуваючи під впливом пива чи горілки. Отож, чого тільки люди не придумують. Бо, по-перше, векслінгів немає. Це вигадка забобонних кметів.

Ніхто не прокоментував.

— По-друге, який же векслінг насмілився б наблизитися до відьмака, — посміхнувся Шапелл, — і не був убитим? Правда?

Тож звинувачення корчмаря було б сміховинне, якби не певна суттєва деталь.

Шапелл кивнув, зробивши ефектну паузу. Відьмак почув, як Дейнті потроху випускає повітря, що втягнув у груди на глибокому вдихові.

— Так, певна суттєва деталь, — повторив Шапелл. — А саме — ми маємо тут справу з ерессю та святотатським блюзнірством. Бо ж відомо: жоден, абсолютно жоден векслінг, як і будь-яка інша потвора, не міг би навіть наблизитися до мурів Новіграда, бо тут у дев'ятнадцяти храмах палає Вічний Вогонь, чия свята сила охороняє місто. Хто твердить, що бачив векслінга у «Вістрі Спису», звідки каменем докинути до головного олтаря Вічного Вогню, той є блюзнірським єретиком і твердження своє має відкликати. А якщо він відкликати його не схоче, то ми йому допоможемо у міру сил та засобів, яких, повірте мені, я маю у ямі під рукою. Тож, бачте, нема чим вам перейматися.

Вираз облич Любистка й половинчика свідчив, що обидва вони дотримуються протилежної точки зору.

— Абсолютно немає чого непокоїтися, — повторив Шапелл. — Панове можуть покинути Новіград без перешкод. Я не стану вас затримувати. Утім, мушу наполягати, аби мосьпанство не розповідало про гідні жалю вигадки корчмаря і не коментувало голосно тієї пригоди. Висловлювання, що ставлять під сумнів божеську силу Вічного Вогню, незалежно від інтенцій, ми, скромні слуги храму, мали б трактувати як єресь — із усіма наслідками, що з того випливають. Власні релігійні переконання мосьпанства, які б вони не були і які я шаную, значення не мають. Вірте собі, у що забажаєте. Я — толерантний, поки хтось шанує Вічний Вогонь і не блюзнірствує проти нього. А якщо стане блюзнірствувати, то накажу я його спалити — і по всьому. Усі в Новіграді є рівними перед законом. І закон тут один для усіх — кожен, хто блюзнірствує проти Вічного Вогню, йде на вогнище, а маєток його конфіскується. Але досить про те. Повторюю, можете без перешкод переступити брами Новіграда. Краще за все...

Шапелл посміхнувся злегка, закусив щоку в хитрій гримасі, повів поглядом по майдану. Нечисленні перехожі, які бачили те, що тут трапилося, прискорювали кроки, швидко відвертали голови.

— ...краще за все, — закінчив Шапелл, — якщо зробите це одразу. Негайно. Звичайно, стосовно шановного купця Бібервельдта це «негайно» означає «негайно після вирішення податкових справ». Дякую панству за приділений мені час.

Дейнті, відвернувшись, німо ворухнув вустами. Відьмак не мав сумнівів, що отим безголосим словом було «сучий сину». Любисток опустил голову, дурнувато посміхаючись.

— Пане відьмаче, — сказав раптом Шапелл. — Якщо ваша ласка, пару слів наодинці.

Геральт наблизився, Шапелл простягнув руку. «Якщо він торкнеться мого ліктя, я його вдарю, — подумав відьмак. — Вдарю його, хоч би там що».

Шапелл не торкнувся ліктя Геральта.

— Пане відьмаче, — сказав він тихо, повертаючись до інших спиною. — Мені відомо, що деякі міста, на противагу до Новіграда, позбавлені божої опіки Вічного Вогню. Тож уявімо собі, що створіння, схоже на векслінга, бігає по одному з таких міст. Цікаво мені, за скільки б ви тоді взяли за те, щоби того векслінга впіймати живцем?

— Я не наймаюся полювати на потвор у людних місцях, — стелнув плечима відьмак. — Тоді може постраждати хтось сторонній.

— Аж настільки вам є діло до долі сторонніх?

— Аж настільки. Бо це, згідно з правилами, накладає на мене відповідальність за їхню долю. І загрожує наслідками.

— Розумію. А не була б турбота про ближніх обернено пропорційною до розміру платні?

— Не була б.

— Твій тон, відьмаче, не дуже мені подобається. Але хай йому, я розумію, що ти маєш тим тоном сказати. Хочеш сказати, що не бажаєш робити те... про що я міг би тебе просити, причому розмір платні значення не має. А вид оплати?

– Не розумію.

– Не думаю.

– Усе ж.

– Чисто теоретично, – сказав Шапелл тихо, спокійно, без злості чи погроз у голосі, – було б можливим, що платнею за твою послугу була б гарантія, що ти й твої приятелі виїдете живі з... з теоретичного міста. Що тоді?

– На це питання, – паскудно посміхнувся відьмак, – неможливо відповісти теоретично. Ситуацію, про яку ви мовите, шановний Шапелле, належало б випробувати на практиці. Мені цього зовсім не хочеться, але якщо буде треба... Якщо не буде іншого виходу... Я – готовий це перевірити.

– Ха, може, ти й правий, – спокійно відповів Шапелл. – Забагато теоретизуємо. Що ж до практики, то я бачу, що співпраці не буде. Може, воно й добре? У будь-якому разі, сподіваюся, що це не стане причиною для конфлікту між нами.

– І я, – сказав Геральт, – сподіваюся.

– Тож нехай палає у нас ця надія, Геральте із Рівії. Чи знаєш ти, чим є Вічний Вогонь? Незгасимий племінь, символ виживання, шлях, указаний з п'їтьми, обіцянка прогресу, кращого майбутнього? Вічний Вогонь, Геральте, це надія. Для усіх, для усіх без винятку. Бо якщо є щось спільне... Для тебе, для мене... для інших... саме це і є надія. Пам'ятай про це. Був радий із тобою познайомитися, відьмаче.

Геральт поштиво й мовчки вклонився. Шапелл із хвилику дивився на нього, потім енергійно відвернувся і помарширував через майданчик, не озираючись на свій ескорт. Люди, озброєні ламіями, рушили за ним, формуючи чіткий стрій.

– О, мамунечко моя, – заквилів Любисток, озираючись полохливо на них. – Ото нам пощастило. Якщо це кінець. Якщо нас тепер не захапають...

– Заспокойся, – сказав відьмак, – і припини стогнати. Адже нічого не трапилося.

– Знаєш, хто то був, Геральте?

– Ні.

– То був Шапелл, намісник зі справ безпеки. Таємна служба Новіграда підпорядковується Церкві. Шапелл – не жрець, але це сірий кардинал ієрарха, наймогутніша і найнебезпечніша людина в місті. Усі, навіть Рада й цехи, трусять перед ним шта-нами, бо це першорядний лайдак, Геральте, п'яний від влади, наче павук від мушиної крові. Хоча стиха, але в місті подекують, на що він спроможний. Люди, які зникають без сліду. Фальшиві звинувачення. Торттури, таємні вбивства, терор, шантаж і зви-чайний грабіж. Примус, шахрайство й афери. Боги, в добрячу історію ти нас уплутав, Бібервельдте.

– Заспокойся, Любистку, – пхикнув Дейнті. – От саме тобі – є чого боятися. Ніхто трубадура й пальцем не зачепить. З неві-домих мені причин ви недоторканні.

– Недоторканний поет, – стогнав Любисток, досі блідий, – у Новіграді також може потрапити під віз, смертельно отруїтися рибою або випадково втопитися у рову. Шапелл – спеціаліст з таких випадків. Те, що він взагалі із нами розмовляє, я вважаю неймовірним. Одне можу сказати напевне: без причини він того не зробив би. Щось готує. От побачите, ось-ось у щось нас вплутає і тоді – закують нас і поволочуть на торттури іменем закону. Так воно тут і робиться!

– У тому, що він говорить, – сказав половинчик до Гераль-та, – є багато правди. Ми маємо бути обережними. Як того лотра Шапелла ще земля носить. Роками говорять про нього, що кров йому в голову б'є, і всі чекають, коли він околіє...

– Замовни, Бібервельдте, – засичав боязко трубадур, ози-раючись. – Бо раптом хтось почує. Дивіться, як усі на нас зир-кають. Гайда звідси, кажу вам. І раджу серйозно сприйняти те, що сказав нам Шапелл про доплера. Я, наприклад, у житті своєму жодного доплера не бачив і, якщо буде треба, – запри-сягну про те перед Вічним Вогнем.

– Гляньте, – сказав половинчик. – Хтось біжить до нас.

– Тікаймо! – завив Любисток.

— Спокійно, спокійно, — широко усміхнувся Дейнті й причесав чуприну пальцями. — Я його знаю. То — Ондатр, тутешній купець, скарбій цеху. Вели ми разом справи. Гей, гляньте, яка в нього морда! Наче в штани наклав. Гей, Ондатре, мене шукаєш?

— Клянуся Вічним Вогнем, — просапав Ондатр, зсуваючи на потилицю лисячу шапку й утираючи чоло рукавом. — Я був упевнений, що тебе до барбакану поволочуть. Воістину чудо. Дивуюся...

— Мило з твого боку, — урвав половинчик іронічно, — що дивуєшся. Порадуй нас більше, сказавши, чому саме.

— Дурня не вдавай, Бібервельдте, — нахмурився Ондатр. — Все місто вже знає, яку ти справу провернув із кошеніллю. Усі вже про те балакають, так воно, видно, й до єрарха дійшло, й до Шапелла, як ти спритно, як ти хитро виграв на тому, що сталося у Повіссі.

— Про що ти плетеш, Ондатре?

— О, боги, припини вже, Дейнті, хвостом, наче лисиця, крутити. Купив ти кошеніль? Задарма, по п'ять двадцять за корець? Купив. Скориставшись поганим попитом, заплатив аналізованим векселем, ані гроша готівки не виклав. І що? За один день продав увесь вантаж за вчетверо вищу ціну, до того ж — за готівку. Може, ти матимеш нахабство твердити, що то випадковість, що то щасливий випадок? Що купуючи кошеніль, ти нічого не знав про переворот у Повіссі?

— Ти про що? Про що ти говориш?

— переворот у Повіссі! — гарикнув Ондатр. — І та, як її там, ну... Леворучія! Короля Рида повалено, нині править там клан Тиссенідів! Двір, шляхта й військо Рида носили синє, тож та-мошні купували тканину тільки індиго. А барви Тиссенідів — це багряний, тож індиго здешевіло, а кошеніль пішла вгору, й тоді наверх виплило, що це ти, Бібервельдт, тримаєш лапу на єдиному доступному зараз вантажі! Ха!

Дейнті мовчав, насупившись.

— Хитро, Бібервельдте, нема мови, — продовжував Ондатр. — І нікому ані слова, навіть приятелям. Якби щось ти мені сказав,

може, ми б усі заробили, навіть факторію можна було б спільну створити. Але ти захотів сам, тишком-нишком. Твоя воля, але й на мене тепер не розраховуй. Вічним Вогнем клянуся, що правдою є те, що кожен половинчик – самолюбиве дрантя і гівно собаче. Мені Вімме Вівальді ніколи авалю на вексель не давав, а тобі? Аж бігом. Бо ж ви єдина банда, ви, нелюдські, проклятуці половинчики й ґноми. Хай вас холера!

Ондатр сплюнув, розвернувся на п'ятах і відійшов. Дейнті, замислений, чухав голову, аж чуприна тріщала.

– Щось мені здається, хлопці, – сказав. – Я вже знаю, що нам треба зробити. Йдемо до банку. Якщо хтось і може в усьому тому розібратися, то тим хтосем, власне, і є мій знайомий банкір, Вімме Вівальді.

III

– Інакше я уявляв собі банк, – прошепотів Любисток, розглядаючи приміщення. – Де вони тримають тут гроші, Геральте?

– Грець його знає, – відповів тихо відьмак, закриваючи розірваний рукав куртки. – Може, у підвалі?

– Гівно там. Я роздивився. Тут немає підвалу.

– Тоді, напевне, на горищі.

– Прошу до кабінету, панове, – сказав Вімме Вівальді.

Молоді люди й ґноми невизначеного віку, які сиділи за довгими столами, були зайняті, вкриваючи аркуші пергаменту рядами циферок та літерок. Усі без винятку горбилися і мали трохи висолоплені язички. Робота, як оцінив відьмак, була діявольськи монотонною, але, здавалося, поглинала присутніх повністю. У кутку, на низькому табуреті, сидів дідусь, схожий на жебрака, який гострив пера. Робив то нешвидко.

Банкір старанно причинив двері кабінету, пригладив довгу, білу, виплекану бороду, тут і там поплямовану чорнилами, поправив бордовий оксамитовий кубрак, що ледь сходився на чималому череві.

— Знаєте, пане Любистку, — сказав він, сідаючи за величезний, червоного дерева стіл, завалений пергаментами. — Я вас уявляв собі зовсім інакше. Але знаю ваші пісеньки, знаю, чув. Про королеву Ванду, яка втопилася у річці Дуплі, бо ніхто її не хотів. Про зимородка, що пірнув у відхоже місце...

— Це не моє. — Любисток аж почервонів від люті. — Я ніколи не писав чогось подібного!

— А. Тоді вибачаюся.

— Може б, ми перейшли до справи? — втрутився Дейнті. — Час підганяє, а ви про дурню. Я з серйозними проблемами, Вімме.

— Я цього боявся, — покивав гном. — Якщо пам'ятаєш, я застерігав тебе, Бібервельдте. Говорив тобі три дні тому: не вкладай гроші в той згірклий риб'ячий жир. Що з того, що дешевий, номінальна ціна не важлива, важливим є ступінь зиску після перепродажу. Так само й та рожева олія, і той віск, і ті глиняні миски. Що тобі в голову стрелило, Дейнті, щоби купувати те гівно, та ще й — за живі гроші, замість того аби розумно платити акредитивом чи векселем? Говорив я тобі, кошти складування у Новіграді диявольськи високі, за два тижні вони тричі перевищать вартість того товару. А ти...

— Ну, — тихенько простогнав половинчик. — Кажі, Вівальді. Що я?

— А ти на те, що ніяких проблем, що продаси все протягом двадцяти чотирьох годин. І тепер приходиш і заявляєш, що ти в скруті, при цьому усміхаючись дурнувато й жалісно. Не йде, вірно? А витрати ростуть, га? От, зле, зле. Як я маю тебе з того витягти, Дейнті? Якби ти хоча б застрахував той хлам, я б одразу послав когось із канцеляристів, щоби той тихцем підпалив склад. Ні, любчику, єдине, що можна зробити, — це підійти до справи філософськи чи сказати собі: «Та справ я на те». Це — торгівля, раз отримуєш, раз втрачаєш. Та й що то за гроші, той жир, віск та олія. Сміху вартє. Ми говоримо про більш серйозні справи. Скажи мені, чи маю я вже продавати мімозову кору, бо пропозиції почали стабілізуватися на п'яти й п'яти шостих.

– Га?

– Ти глухий? – зморщився банкір. – Остання пропозиція – це рівно п'ять і п'ять шостих. Ти повернувся, маю сподівання, щоби погодитися? Семи ти все одно не отримаєш, Дейнті.

– Повернувся?

Вівальді погладив бороду й вискубав з неї крихти пирога.

– Ти був тут десь із годину тому, – сказав він спокійно, – із дорученням, аби тримати до семи. Семикратне перевищення при ціні, яку ти заплатив, то дві корони сорок п'ять копперів за фунт. Це забагато, Дейнті, навіть для винятково придатного ринку. Дубильні вже повинні домовитися і стануть солідарно тримати ціну. Я голову даю...

Двері відчинилися, і в кабінет упало щось у зеленій фетровій шапці й хутрі з плямистих кроликів, перепоясане конопляною мотузкою.

– Купець Сулімір дає дві крони п'ятнадцять! – проскавчало.

– Шість й одна шоста, – швиденько вирахував Вівальді. – Що робити, Дейнті?

– Продавати! – крикнув половинчик. – Шестикратне перевищення, а ти ще задумуєшся, холера?

До кабінету впало друге щось, у жовтій шапці опанчі, що нагадувала старий мішок. Як і перше щось, друге мало близько двох лінтів зросту.

– Купець Бібервельдт передав – не продавати нижче семи! – проверещало, витерло ніс рукавом і вибігло.

– Ага, – сказав гном після довгої хвили тиші. – Один Бібервельдт наказує продавати, другий Бібервельдт наказує чекати. Цікава ситуація. Що робимо, Дейнті? Ти відразу поясниш чи почекаємо, коли якийсь третій Бібервельдт накаже вантажити кору на галери та везти до Країни Псоглавців? Га?

– Що воно таке? – видавив із себе Любисток, вказуючи на те щось у зеленій шапці, яке все ще стояло у дверях. – Що воно, до холери, таке?

– Молодий гном, – сказав Геральт.

— Безсумнівно, — підтвердив сухо Вівальді. — Це аж ніяк не старий троль. Зрештою, не важливо, що воно. Ну, Дейнті, я слухаю.

— Вімме, — сказав половинчик. — Я тебе дуже прошу. Не став запитань. Сталося дещо страшне. Просто сприйми, що я, Дейнті Бібервельдт з Гречаної луки, поштивий купець, поняття не маю, що тут діється. Розкажи мені все, з подробицями. Події останніх трьох днів. Прошу, Вімме.

— Цікаво, — сказав ґном. — Але за комісійні, які я беру, мушу виконувати бажання принципала, якими б вони не були. Тож слухай. Увірвався ти сюди три дні тому, важко дихаючи, дав мені на депозит тисячу крон і забажав аваль на вексель, на дві тисячі п'ятсот двадцять, на пред'явника. Я дав тобі той аваль.

— Без гарантій?

— Без. Люблю я тебе, Дейнті.

— Кажі далі, Вімме.

— На другий день зранку ти, зі стуком і грюком, увірвався сюди знову, бажаючи, щоби я відкрив акредитив на банк у Візімі. На чималу суму в три тисячі п'ятсот крон. Бенефіціантом, наскільки пам'ятаю, мав бути якийсь Тер Лукокян, інакше — Трюфель. Ну, то я і відкрив такий акредитив.

— Без гарантій, — сказав половинчик із надією у голосі.

— Мої симпатії до тебе, Бібервельдте, — затхнув банкір, — закінчуються десь близько трьох тисяч крон. Цього разу я взяв від тебе письмове зобов'язання, що в разі невиплати — млин мій.

— Який млин?

— Млин твого тестя, Арно Гардботтома, у Гречаній луці.

— Я додому не повернуся, — заявив Дейнті понуро, але рішуче. — Наймуся на якийсь корабель і стану піратом.

Вімме Вівальді почухав вухо й глянув на нього з підозрою.

— Е-е-е, — сказав. — Ти вже давно розплатився і роздер те зобов'язання. Ти все виплатив. Не дивно, з твоїми-то прибутками...

— Прибутками?

— А, вірно, я ж забув, — пробурмотів гном. — Я ж мав нічому не дивуватися. Ти круто піднявся на кошенілі, Бібервельдте. Бо, бач, у Повіссі дійшло до перевороту...

— Це я вже знаю, — урвав половинчик. — Індіго здешевшало, а кошеніль подорожчала. А я заробив. Це правда, Вімме?

— Правда. Маєш у мене на депозиті шість тисяч триста сорок шість крон і вісімдесят копелерів. Нетто, після вирахування моїх комісійних і податку.

— Ти заплатив за мене податок?

— А як інакше? — здивувався Вівальді. — Адже годину тому ти був тут і наказав сплатити. Канцелярист уже заніс усю суму до ратуші. Щось близько півтори тисяч, бо був урахований, зрозуміло, і продаж коней.

Двері відчинилися з гуркотом, і до кабінету увірвалося щось у брудній шапці.

— Дві крони тридцять! — заверещало. — Купець Газельквіст!

— Не продавати! — крикнув Дейнті. — Чекаємо кращої ціни! Гайда, обидва назад на біржу!

Обидва гноми підхопили кинуті їм гномом мідяки й зникли.

— Та-ак... На чому я там зупинився? — задумався Вівальді, граючись величезним, дивно огранованим кристалом аметисту, що використовувався для притискання паперу. — Ага, на кошенілі, купленій за вексель. А кредитний лист, про який я згадував, потрібен був тобі для закупівлі великого вантажу мімозової кори. Купив ти її багацько, але досить дешево, по тридцять п'ять копелерів за фунт, у занг'вебарського фактора, отого Трюфеля чи Сморчка. Галера увійшла до порту вчора. Й тоді все почалося.

— Уявляю собі, — простогнав Дейнті.

— Для чого комусь потрібна кора мімози? — не витримав Любисток.

— Ні для чого, — похмуро буркнув половинчик. — На жаль.

— Кора мімози, пане поете, — пояснив гном, — це дубильна речовина, що застосовується для дублення шкір.

— Якщо хтось був би настільки дурнуватим, — втрутився Дейнті, — аби купувати кору мімози з-за моря, якщо в Темерії можна купити за безцінь дубову.

— Отут, власне, й закопано вампіра, — сказав Вівальді. — Бо в Темерії друїди саме проголосили, що коли зараз же не припиниться нищення дубів, то нашлють вони на країну пошесть із сарани й щурів. Друїдів підтримали дріади, а тамтий король має слабкість до дріад. Коротко: відучора настало повне ембарго на темерійську кору, тому мімоза йде угору. Ти мав добру інформацію, Дейнті.

З канцелярії пролунав тупіт, після чого до кабінету вдерлося задихане щось у зеленій шапці.

— Вельможний купець Сулімір... — видихнув гном, — наказав повторити, що купець Бібервельдт, половинчик, є дикою і щетинистою свинею, спекулянтom і вижмигрошем і що він, Сулімір, бажає Бібервельдту, аби той запаршивів. Дає дві крони сорок п'ять, і це останнє слово.

— Продавати, — випалив половинчик. — Давай, малий, йди й підтверди. Рахуй, Вімме.

Вівальді сягнув під сувої пергаменту й видобув гномську рахівницю, справжню цяцьку. На відміну від рахівниць, якими користувалися люди, гномські рахівниці мали форму ажурної пірамідки. Утім, рахівницю Вівальді було зроблено з золотих дротів, якими пересували огранені та відшліфовані, припасовані одне до одного брилки рубінів, смарагдів, оніксів і чорних агатів. Гном швидкими, вправними рухами товстого пальчиська хвильку пересував коштовне каміння: вгору, вниз, у боки.

— Це буде... гм-м, гм-м... Мінус кошти й моя комісія... Мінус податок... Та-ак. П'ятнадцять тисяч шістсот двадцять дві крони й двадцять п'ять копперів. Непогано.

— Якщо я добре рахую, — повільно промовив Дейнті Бібервельдт, — то разом із нетто я повинен мати у тебе...

— Точнісінько двадцять одну тисячу дев'ятсот шістдесят дев'ять крон і п'ять копперів. Непогано.

— Непогано? — закричав Любисток. — Непогано? За стільки можна непогане село купити або малий замок! Я в житті своєму стільки грошви не бачив!

— Як і я, — сказав половинчик. — Але давай без азарту, Любистку. Так воно складається, що тих грошей ще ніхто не бачив і невідомо, чи побачить.

— Гей, Бібервельдте, — обурився гном. — Звідки такі похмурі думки? Сулімір заплатить готівкою чи векселем, а векселі в Суліміра — надійні. Про що йдеться? Ти боїшся втратити на смердючому риб'ячому жирі й воску? З такими прибутками ти жартуючи покриєш втрати...

— Не в тому річ.

— А тоді в чому?

Дайнті кашлянув, опустив кучеряву голову.

— Вімме, — сказав, дивлячись у підлогу. — Шапелл за нами приглядає.

Банкір присвиснув.

— Кепсько, — процідив. — А втім, цього треба було очікувати. Бач, Бібервельдте, інформація, якою ти користуєшся при транзакціях, має значення не тільки торговельне, але й політичне. Про те, що коїться у Повіссі й у Темерії, не знав ніхто, у тому числі й Шапелл, а Шапелл любить дізнаватися про все першим. Тож тепер він, сам розумієш, ламає голову над тим, звідки ти знаєш. І я думаю, що він уже здогадався. Бо і я здогадався.

— Цікаво.

Вівальді обвів поглядом Любистка й Геральта, наморщив кирпатого носа.

— Цікаво? Цікавою є оця твоя спілка, Дейнті, — сказав він. — Трубадур, відьмак і купець. Поздоровляю. Пан Любисток буває тут і там, навіть при королівських дворах, і напевне непогано навчився наставляти вуха. А відьмак? Особиста охорона? Залюкувати боржників?

— Поспішні висновки, пане Вівальде, — холодно сказав Геральт. — Ми зовсім не в спілці.

— А я, — почервонів Любисток, — ніде не наставляю вуха. Я поет, а не шпигун!

— Різне кажуть, — скривився ґном. — Дуже різне, пане Любистку.

— Брехня! — крикнув трубадур. — Бздури якісь!

— Та добре вже, я вірю, вірю. Тільки не знаю, чи повірить Шапелл. Але хтозна, може, це все й перетреться. Скажу тобі, Бібервельдте, що після останнього нападу апоплексії Шапелл сильно змінився. Може, то страх перед смертю заглянув йому до жопи й змусив замислитися? Словом, це вже не той самий Шапелл. Зробився таким ґречним, розумним, спокійним і... і поштивим, так скажімо.

— Е-е-е-е, — сказав половинчик. — Шапелл — поштивий? Ґречний? Це неможливо.

— Кажу, як є, — відповів Вівальді. — А є — як я кажу. На дачу, зараз храм має на свою голову іншу проблему, ім'я якій — Вічний Вогонь.

— Це як?

— Усюди має горіти Вічний Вогонь, як говориться. Усюди, по всіх околицях, мають ставитися олтарі, тому вогню присвячені. Багацько олтарів. Не питай мене про подробиці, Дейнті, я не дуже орієнтуюся у людських забобонах. Але знаю, що всі жерці, а танож і Шапелл, не займаються практично нічим, окрім тих олтарів і того вогню. Ідуть великі приготування. Податки вгору підуть, це вже напевне.

— Ну, — сказав Дейнті. — Марна втіха, але...

Двері кабінету відчинилися знову, й усередину увірвалося знайоме вже відьмакові щось у зеленій шапці й кролячому хутрі.

— Купець Бібервельдт, — заявило воно, — наказує докупити горняток, якщо забракло. Ціна ролі не має.

— Чудово, — посміхнувся половинчик, і та посмішка викликала в думці образ викривленого писку розлюченого лісо-

вого kota. — Купимо багацько горняток, воля пана Бібервельдта — наказ для нас. Чого нам іще докупити? Капусти? Дьогтю? Залізних граблів?

— А окрім того, — прохрипіло щось у хутрі, — купець Бібервельдт просить тридцять крон готівкою, бо має дати хабаря, щось з'їсти, напиться пива, а у «Вістрі Спису» якісь троє негідників украли в нього кошель.

— Ах. Троє негідників, — сказав Дейнті протяжно. — Так, це місто, здається, повне негідників. А де ж то, якщо можна запитати, є зараз вельможний купець Бібервельдт?

— А де ж би ще, — сказало щось, шморгнувши носом, — якщо не на Західному Базарі.

— Вімме, — зловісно сказав Дейнті. — Не став запитань, але знайди мені десь тут солідну грубезну палицю. Я вибираюся на Західний Базар, але без палиці не можу піти. Занадто багацько там негідників та злодіїв.

— Палицю, кажеш? Знайдеться. Але, Дейнті, я б хотів одне знати, бо мене воно пригнічує. Я мав не ставити запитань, тож і не питаю, але здогадаюся, а ти підтвердь або запереч, добре?

— Здогадуйся.

— Той згірклий жир, та олія, віск і миски, та холерна мотузка, то була ж тактична хитрість, вірно? Ти ж хотів відвернути увагу конкурентів від кошенілі та мімоси? Викликати безладдя на ринку? Так, Дейнті?

Двері різко відчинилися, й у кабінет забігло щось без шапки.

— Турлука передає, що все готове! — заверещало тоненько. — Питає — чи наливати?

— Наливати! — гримав половинчик. — Зараз же наливати!

— Рудою бородою Рундуріна клянуся! — завив Вімме Вівальді, щойно за гномом зачинилися двері. — Я нічого не розумію! Що тут діється? Що наливати? У що наливати?

— Поняття не маю, — визнав Дейнті. — Але справи, Вімме, повинні крутитися.

IV

Важко прошовхуючись крізь натовп, Геральт вийшов просто до прилавка, обвішаного мідними каструлями, казанками й пательнями, що червоно виблискували в променях вечірнього сонця. За прилавком стояв рудобородий гном в оливковому каптурі й важезних чоботах з тюленьчої шкіри. На обличчі гнома вимальовувалося явне знеохочення — говорячи по-простому, виглядав він так, наче за мить збирався заплювати клієнтку, яка гарбалася у товарі. Клієнтка трусила бюстом та золотими кучериками й біла в гнома безперестанним потоком слів, позбавлених ладу й складу.

Клієнткою виявилася ніхто інша, як Веспуля, відома Геральтові як металниця усього, що під руку трапиться. Не чекаючи, аж поки вона його впізнає, він швиденько пірнув у натовп.

Західний Базар пульсував життям, шлях через це збіговисько нагадував продирання крізь кущі глоду. Раз у раз щось чіплялося до рукавів та штанин — чи то діти, які загубилися від мам, коли ті відтягували батьків від наметів із продажем на розлив, чи то філери з кордегардії, чи то потайні продавці шапок-невидимок, афродизіаків і непристойних сцен, вирізьблених у кедровому дереві. Геральт перестав посміхатися і лаявся, даючи волю ліктям.

Почув звук лютні й відомий йому перлистий сміх. Звуки лунали з боку казково барвистої ятки, оздобленої написом: «Тута чуди, амулети і принади для риби».

— Чи хтось казав уже пані, яка пані чарівна? — гукав Любисток, сидючи на прилавку й весело махаючи ногами. — Ні? Бути того не може! Це місто сліпців, воістину місто сліпців. Тож далі, добрі люди! Хто хоче послухати баладу про кохання? Хто хоче розчулитися і збагатитися духовно, той нехай кине в капелюх монету. Із чим, із чим ти пхаєшся сюди, засранцю? Мідь тримай для жебраків, не ображай тут міддю артиста. Я тебе, може, й вибачу, але мистецтво — ніколи!

– Любистку, – сказав Геральт, підходячи. – Здається, ми розділилися, аби шукати доплера. А ти тут концерти влаштовуєш. І не соромно тобі співати по ярмарках, наче старцівству?

– Соромно? – здивувався бард. – Важливо, що і як співати, а не де співати. Крім того, я голодний, а власник лавки обіцяв мені обід. Що ж до доплера, то шукайте його собі самі. Я не створений для гонитв, бійок і самосудів. Я – поет.

– Краще б тобі не привертати уваги, поете. Тут є твоя наречена, можуть бути неприємності.

– Наречена? – Любисток нервово закліпав. – Про кого йдеться? Маю їх кілька.

Веспуля, тримаючи в долоні мідну пательню, продиралася крізь натовп слухачів із напором атакуючого тура. Любисток підхопився з прилавка й кинувся навтьоки, справно перескакуючи корзини з овочами. Веспуля розвернулася у бік відьмака, граючи ніздрями. Геральт відсахнувся, відчуваючи спиною твердий опір стіни ятки.

– Геральте! – крикнув Дейнті Бібервельдт, вискакуючи з натовпу й відштовхуючи Веспулю. – Швидко, швидко! Я бачив його! Он, отам, втікає!

– Я ще до вас доберуся, розпусники! – крикнула Веспуля, відновлюючи рівновагу. – Я ще порохуюся із усією вашою свинською бандою! Ото компанія! Фазан, обірванець і карлик із волохатими п'ятами! Згадаєте мене!

– Туди, Геральте! – гарикнув Дейнті, розштовхуючи на бігу групу жаків¹, зайнятих грою у «три мушельки». – Туди, туди, між вози побіг! Зліва його обходь! Швидко!

Вони кинулися навздогін, і самі переслідуювані прокляттями відштовхнутих торговців і покупців. Геральт тільки чудом уникнув зіткнення зі шмаркатим дітлахом, що заплутався в нього під ногами. Перескочив через нього, але перекинув дві діжки із

¹ Жак – назва середньовічних студентів, школярів.

оселедцями, за що розлючений рибалка хльоснув його через спину живим вугром, якого саме демонстрував клієнтам.

Вони помітили доплера, який намагався втекти вздовж загорожі для овець.

– З другого боку! – заверещав Дейнті. – З другого боку заходь, Геральте!

Допплер, наче стріла, понісся уздовж тину, відсвічуючи зеленою жилеткою. Стало зрозуміло, чому він не змінюється ні на кого іншого. Ніхто інший не міг зрівнятися з половинчиком у жвавості. Ніхто. Окрім іншого половинчика. І відьмана.

Геральт помітив, як доплер раптово змінює напрямок, збиваючи хмару куряви, як справно ниряє у діру в паркані: той огороджував величезний намет, що працював як бійня і м'ясна лавка. Дейнті також те побачив. Перескочив через жердину і став пробиватися крізь щільне, збите стадо бекаючих баранців. Було видно, що не встигне. Геральт повернув і кинувся услід за доплером, між дошками паркану. Відчув раптовий ривок, почув тріск порваної шкіри, і куртка під другою пахвою також стала дуже вільною.

Відьмак зупинився. Вилаявся. Сплюнув. І ще раз вилаявся.

Дейнті побіг до намету за доплером. Зсередини лунали вереск, звуки ударів, лайки й жахливий гуркіт.

Відьмак вилаявся утретє, надзвичайно паскудно, після чого заскреготів зубами, підняв праву руку, склав пальці в Знак Аард, направивши його просто на намет. Навет надувся, наче вітрило, а зсередини пролунало безумне виття, ревіння та мукання волів. Навет обпав.

Допплер, поповзом, виліз із-під полотнища й кинувся у напрямку другого, меншого намету, скоріше за все — льодовика. Геральт, не роздумуючи, направив на нього долоню і дзьобнув його по спині Знаком. Допплер звалився на землю, наче блискавкою прибитий, перекинувся, але одразу зірвався на ноги й увірвався до намету. Відьмак наступав йому на п'яти.

У наметі смерділо м'ясом. І було темно.

Теллічо Люннгревінк Леторт стояв там, важко дихаючи, обома руками обіймаючи свинську напівтушу, що звисала з жердини. Другого виходу в наметі не було, а полотнище було солідно й часто прибите до землі.

— Чиста приємність знову тебе зустріти, міміку, — холодно сказав Геральт.

Допплер дихав важко й хрипко.

— Залиш мене у спокої, — простогнав він нарешті. — Чому ти мене переслідуєш, відьмаче?

— Теллічо, — сказав Геральт. — Ти ставиш дурнуваті запитання. Аби стати власником коней і подоби Бібервельдта, ти розбив йому голову й кинув на пустиці. І далі користуєшся його особою і насміхаєшся з неприємностей, які йому тим самим заподіюєш. Грець його знає, що ти ще плануєш, але я стану на заваді тим планам, так чи інакше. Не хочу ані вбивати тебе, ані видавати владі, але з міста ти маєш піти. Я пильнуватиму, аби ти пішов.

— А якщо я не захочу?

— То вивезу тебе на тачці, у мішку.

Допплер раптово розрісся, потім зробився худішим і почав рости, його кучеряве каштанове волосся побіліло й розпрямилося, сягнувши плечей. Зелена жилетка половинчика зблиснула лискуче, стаючи чорною шкірою, на руках і манжетах зблищали в нього срібні заклепки. Пухеньке рум'яне личко видовжилося і зблідло.

З-за правого плеча висунулося руків'я меча.

— Не підходь, — сказав хрипко другий відьмак і посміхнувся. — Не наближайся, Геральте. Я не дозволю до себе торкнутися.

«Але ж і паскудна в мене посмішка, — подумав Геральт, тягнучись до меча. — Але ж і паскудний у мене писок. Але ж і паскудно я мружу очі. То такий вигляд я маю? Зараза».

Рука доплера й рука відьмака одночасно торкнулися руків'я, обидва мечі одночасно вискочили з піхов. Обидва відьмаки одночасно виконали два швидкі, м'які кроки — один вперед, другий убік. Обидва одночасно підняли мечі й крутнули ними коротку свистячу «вісімку».

Обидва одночасно знерухоміли, завмерли в позиції.

— Ти не можеш мене перемогти, — проревів допллер. — Бо я — це ти, Геральте.

— Ти помиляєшся, Теллічо, — тихо сказав відьмак. — Кинь меч і повертайся до подоби Бібервельдта. Інакше ти пожалкуєш, попереджаю.

— Я — це ти, — повторив допллер. — Не матимеш наді мною переваги. Не можеш ти мене перемогти, бо я — це ти!

— Ти навіть уявлення не маєш, що значить — бути мною, міміку. Теллічо опустив руку із затиснутим мечем.

— Я — це ти, — повторив він.

— Ні, — заперечив відьмак. — Не я. А знаєш чому? Бо ти — малий, бідний, доброзичливий допллер. Допплер, який усе ж міг убити Бібервельдта, й закопати його тіло в хащах, і здобути таким чином абсолютну безпеку й абсолютну впевненість, що його не буде демасковано, ніколи, ніким, у тому числі й дружиною половинчика, славетною Гарденію Бібервельдт. Але ти не вбив його, Теллічо, бо не спроможний на таке. Бо ти малий, бідний, доброзичливий допллер, якого приятелі звать Дуду. Й на кого б ти не змінився, ти завжди є таким самим. Умієш копіювати лише те, що в нас доброго, бо того, що в нас поганого, — ти не розумієш. Таким, власне, ти і є, допллере.

Теллічо відсахнувся, впираючись спиною у полотнище намету.

— Тому, — продовжував Геральт, — ти зараз змінишся на Бібервельдта й гречно подаси мені лапи, щоб зв'язати. Ти не зумієш мені протидіяти, бо я — це те, скопіювати чого ти не зможеш. Ти знаєш про це дуже добре, Дуду. Бо на мить ти перейняв і мої думки.

Теллічо раптом випростався, риси його обличчя, що було обличчям відьмака, розмилися і розлилися, біле волосся ворухнулося і почало темніти.

— Ти маєш рацію, Геральте, — сказав він нечітко, бо губи його змінювали форму. — Я перейняв твої думки. На короткий час, але того вистачило. Чи знаєш, що я зараз зроблю?

Шкіряна відьмацька куртка стала лискучо-синього кольору. Допплер усміхнувся, поправив сливовий капелюшок з пером білої чаплі, підтягнув пасок лютні, закинutoї на плече. Лютні, яка за мить ще була мечем.

— Скажу тобі, що я зроблю, відьмаче, — засміявся він звучним, перлистим сміхом Любистка. — Я піду собі, втиснуся у натовп і тихцем змінюся на будь-кого, хоча б і на жебрака. Бо волів би я бути жебраком у Новіграді, аніж доплером на пустищі. Новіград дещо винен мені, Геральте. Ця поява міста зіпсувала середовище, у якому ми могли б жити, жити в наших натуральних подобах. Нас винищили, полюючи на нас, наче на скажених собак. Я — один із небагатьох, хто вижив. Я хочу вижити — і виживу. Раніше, коли переслідували мене взимку вовки, я змінився на вовка й бігав зі зграєю кілька тижнів. І вижив. Зроблю так і тепер, бо не хочу тулитися по урочищах і зимувати в ямах від дерев. Не хочу бути вічно голодним, не хочу безперервно бути мішенню для стріл. Тут, у Новіграді, тепло, є їдло, можна заробити й тут дуже рідко стріляють навзаєм із луків. Новіград — це зграя вовків. Я долучуся до цієї зграї і виживу. Розумієш?

Геральт повільно кивнув.

— Ви дали, — продовжував доплер, кривлячи губи у наглючій посмішці Любистка, — скромну можливість асиміляції — гномам, половинчикам, навіть ельфам. Чому я маю бути гіршим? Чому мені відмовляють у цьому праві? Що я маю зробити, щоб жити в цьому місті? Перетворитися на ельфійку з очима сарни, шовковистим волоссям і довгими ногами? Га? Чим ельфійка краща за мене? Тим, що, бачачи ельфійку, ви перебираєте ногами, а коли бачите мене, вам хочеться блювати? Та можете підтертися таким аргументом. Я і так проживу. Знаю як. Як вовк, я бігав, вив і гризся з іншими через самицю. Як житель Новіграда, буду торгувати, плести кошики з верби, жебрати або красти, як один із вас робитиму те, що звичайно робить один із вас. Хтозна, може, я навіть оженюся?

Відьмак мовчав.

— Тож, як я і сказав, — спокійно продовжував Телліко, — я виходжу. А ти, Геральте, не намагатимешся мене затримувати, ти навіть з місця не зійдеш. Бо я, Геральте, на мить знав твої думки. І навіть ті, у яких ти не хочеш собі признатися, які ти приховуєш навіть від самого себе. Бо щоб мене зупинити, ти мав би мене вбити. А тебе ж думка про моє холоднокрівне вбивство сповнює відрази. Правда?

Відьмак мовчав.

Теллічо знову поправив ремінь лютні, розвернувся і рушив до виходу. Йшов сміливо, але Геральт бачив, як кам'яніє його спина й горбляться плечі в очікуванні свисту клинка. Він сунув меча до піхов. Допплер зупинився, озирнувся.

— Бувай, Геральте, — сказав він. — Дякую тобі.

— Бувай, Дуду, — відповів відьмак. — Удачі тобі.

Допплер відвернувся і рушив у бік людного базару, жвавим, веселим, розгойданим кроком Любистка. Наче Любисток, різко вимахував він лівою рукою і, наче Любисток, шкiрив зуби до дівок, повз яких проходив. Геральт поволі рушив за ним. Поволі.

Теллічо, крокуючи, схопив лютню, сповільнивши крок, узяв пару акордів, після чого вмiло пробринькав на струнах відому Геральтові мелодію. Розвернувшись трохи, заспiвав.

Зовсім як Любисток.

— Прийде весна, дощем упаде на дорогу
І сонячним теплом серця зігріє.
Так має бути, бо в нас горить вогонь потроху,
Вічний вогонь, яким стає надія.

— Повтори це Любистку, якщо запам'ятаєш! — крикнув. — І скажи йому, що «Зима» — назва кепська. Ця балада повинна зватися «Вічний Вогонь». Бувай, відьмаче!

— Гей! — почулося раптом. — Фазане!

Теллічо повернувся, вражений. З-за ятки впливля Веспуля, трусячи бюстом, міряючи його зловісним поглядом.

— На дівок зазираєшся, шахраю? — засичала вона, трусячи тілесами все сильніше. — Пісеньки співаєш, лайдаче?

Теллічо зняв капелюха та вклонився, широко усміхаючись характерною Любистковою посмішкою.

— Веспулю, моя дорогенька, — сказав він привітно. — Який же я радий тебе бачити. Вибач мені, моя солодка. Я тобі винен...

— Винен, винен, — урвала Веспуля голосно. — І те, що ти мені винен, зараз заплатиш! Ось тобі!

Велика мідна пательня блиснула на сонці і з глибоким гучним брязкотом гепнула об голову доплера. Теллічо із невимовно дурнуватою гримасою, що застигла на обличчі, похитнувся і впав, розкинувши руки, а фізіономія його раптом почала змінюватися, розпливатися і втрачати схожість із будь-ким. Побачивши те, відьмак скочив до нього, на бігу зриваючи з прилавка великий килим. Розстеливши килим на землі, він двома колпняками вкотив на нього доплера і швидко, але щільно загорнув його.

Усівшись на пакунку, він витер рукавом чоло. Веспуля, стискаючи пательню, дивилася на нього зловісно, а навколо густішав натовп.

— Він хворий, — сказав відьмак і вимушено посміхнувся. — Це для його добра. Не тисніть, добрі люди, бідаці повітря треба.

— Ви чули? — спокійно, але звучно запитав Шапелл, пропихуючись раптом крізь натовп. — Прошу без збіговиськ! Прошу розійтися! Збіговиська заборонені. Покарання — штраф!

Натовп миттєво розтанув — тільки для того, аби відкрити Любистка, що підходив швидким кроком під звуки лютні. Побачивши його, Веспуля перелякано заверещала, кинула пательню і бігом кинулася через майдан.

— Що з нею стало? — запитав Любисток. — Диявола побачила?

Ґеральт устав з пакунка, який уже почав слабенько ворухитися. Шапелл поволі наблизився. Був він сам, особистої його охорони було не видно.

— Я б не підходив, — тихо сказав Геральт. — Якби я був вами, пане Шапелле, то не підходив би.

— Та ти що? — Шапелл стиснув вузькі губи, холодно дивлячись на нього.

— Якби я був вами, пане Шапелле, то вдавав би, що я нічого не бачив.

— Так, напевне, — сказав Шапелл. — Але ти — не я.

З-за намету біг Дейнті Бібервельдт, задиханий та спітнілий. Побачивши Шапелла, він зупинився, посвистуючи, закривав руки за спину й удав, що роздивляється дах комори.

Шапелл підійшов до Геральта, дуже близько. Відьмак не ворухнувся, звузивши тільки очі. Хвильку вони дивилися один на одного, потім Шапелл схилився над пакунком.

— Дуду, — сказав до тиснених, дивно деформованих чобіт Любистка, що стирчали зі згорнутого килима. — Копією Бібервельдта, швидко.

— Це що? — крикнув Дейнті, перестаючи витріщатися на комору. — Це чого?

— Тихіше, — сказав Шапелл. — Ну, Дуду, як ти там?

— Уже, — пролунав із килима приглушений шепіт. — Уже... Осьо...

Тиснені чоботи, що стирчали зі згортка, розмазалися і перетворилися на волохаті босі стопи половинчика.

— Вилазь, Дуду, — сказав Шапелл. — А ти, Дейнті, сиди тихо. Для людей кожен половинчик виглядає однаково. Правда?

Дейнті щось буркнув невиразно. Геральт, усе ще мружачись, дивився на Шапелла із підозрою. Намісник же випростався і роззирнувся навколо, й тоді від глядачів, які ще стояли неподалік, лишився тільки стукіт дерев'яних сабо, що стихав удалечині.

Дейнті Бібервельдт Другий виповз і вигребся з пакунка, чхнув, усівся і протер очі й носа. Любисток присів на скрині, що лежала неподалік, бринькнув на лютні з виразом помірної зацікавленості на обличчі.

— Хто це такий, як думаєш, Дейнті? — лагідно запитав Шапелл. — Дуже подібний до тебе, тобі так не здається?

— То мій кузен, — випалив половинчик і вишкірив зуби. — Дуже близька рідня. Дуду Бібервельдт із Гречаної луки, світла голова у справах. Я, власне, вирішив...

— Так, Дейнті?

— Я вирішив вважати його своїм фактором у Новіграді. Що ти на те, кузене?

— Ох, кузене, дякую, — широко посміхнулася дуже близька рідня, гордість клану Бібервельдтів, світла голова у справах.

Шапелл також посміхнувся.

— Здійснилася мрія? — буркнув Геральт. — Про життя у місті? І що ви в цьому місті бачите, Дуду... і ти, Шапелле?

— От пожив би ти на вересовищах, — відбуркнув Шапелл, — поїв би корінців, помокнув та померзнув би — отоді знав би. Нам також хочеться жити, Геральте. Ми не гірші від вас.

— Ні, — кивнув Геральт. — Не гірші. Бува навіть, що кращі. Що зі справжнім Шапеллем?

— Удар його спіткав, — прошепотів Шапелл Другий. — Десь місяці зо два тому. Апоплексія. Хай земля йому буде пухом, і нехай світить йому Вічний Вогонь. Я саме опинився поблизу... Ніхто не зауважив... Геральте? Ти ж не будеш...

— Що ніхто не зауважив? — запитав відьмак незворушно.

— Дякую, — пробурмотів Шапелл.

— Вас тут більше?

— А це важливо?

— Ні, — погодився відьмак. — Не важливо.

З-за фургонів та яток випала й побігла підтюпцем невисока, на пару ліктів фігурна в зеленій шапочці й у хутрі плямистих кроликів.

— Пане Бібервельдте, — просопів гном і замовк, водячи очима з одного половинчика на другого.

— Вважаю, малий, — сказав Дейнті, — що ти маєш справу до мого кузена, Дуду Бібервельдта. Кажі. Кажі. Ото він.

— Турлука передає, що пішло усе, — сказав гном і широко усміхнувся, показуючи гострі зубки. — По чотири крони штука.

— Здається, я знаю, про що йдеться, — сказав Дейнті. — Шкода, що немає тут Вівальді, той мигцем би вирахував зиск.

— Дозвольте, кузене, — відізався Теллічо Люннгревінк Лерторт, скорочено Пенсток, для приятелів Дуду, а для всього Новіграда — член чисельної родини Бібервельдтів. — Дозволиш порахувати мені? У мене добра пам'ять на цифри. Як і на інші речі.

— Прошу, — вклонився Дейнті. — Прошу, кузене.

— Кошти, — наморщив чоло доплер, — були невисокі. Вісімнадцять за олію, вісім п'ятдесят за жир, гм-м... Усе разом, враховуючи шнур, сорок п'ять крон. Виручка: шістсот по чотири крони, чи дві тисячі чотириста. Комісії жодної, бо без посередників...

— Будь ласка, не забувайте про податок, — нагадав Шапелл Другий. — Будь ласка, не забудьте, бо стоїть перед вами представник влади міста й Церкви, який серйозно й сумлінно по-трактує свої обов'язки.

— Від податків воно звільнене, — заявив Дуду Бібервельдт. — Бо то на святу мету.

— Га?

— Змішані у відповідних пропорціях риб'ячий жир, віск, олія, підфарбовані краплею кошенілі, — пояснив доплер, — досить налити до глиняних мисок й у кожную засадити шматок шнура. Запалений шнур дає чарівний червоний вогник, який горить довго й мало смердить. Вічний Вогонь. Жерці потребували лампадок на олтарі Вічного Вогню. Уже не потребують.

— Холера... — пробурмотів Шапелл. — І вірно... Потрібні були лампадки... Дуду, ти геній.

— По матері, — скромно сказав Теллічо.

— Еге ж, вилита мати, — підтвердив Дейнті. — Тільки гляньте в ці мудрі очі. Вилита Бегонія Бібервельдт, улюблена моя тітка.

— Геральте, — простогнав Любисток. — Він протягом трьох днів заробив більше, ніж я співом за все своє життя!

– На твоєму місці, – серйозно сказав відьмак, – я б кинув співи і зайнявся торгівлею. Попроси його, щоб узяв тебе учнем.

– Відьмаче. – Телліно потягнув його за рукав. – Скажи мені, як я міг би тобі... віддячити...

– Двадцять дві крони.

– Що?

– На нову куртку. Глянь, що від моєї лишилося.

– Знаєте що? – крикнув раптом Любисток. – Ходімо всі в дім розпусти! До «Пассіфлори»! Бібервельдти проставляються!

– А впускають половинчиків? – затурбувався Дейнті.

– Нехай спробують не пустити. – Шапелл скорчив грізну міну. – Нехай тільки спробують – звинувачу весь той їхній бордель у ересі.

– Ну! – крикнув Любисток. – Тоді все в порядку. Геральте? Йдеш?

Відьмак тихо засміявся.

– А знаєш, Любистку, – сказав, – я – із радістю.

РОХИ ЖЕРТОВНОСТІ

I

Сирена наполовину випірнула з води й швидко, різко зашлюпотіла долонями по поверхні. Геральт переконався, що вона має прекрасні, майже досконалі перси. Ефект псував тільки колір — вишеньки її були темно-зелені, а їхні ореоли — не набагато світліші. Справно пристосовуючись до хвиль, сирена вигнулася спокусливо, труснула мокрим салатовим волоссям і мелодійно заспівала.

— Що? — Князь перехилився через борт кога. — Що вона говорить?

— Відмовляє, — сказав Геральт. — Каже, що не хоче.

— Ти розтлумачив, що я її кохаю? Що життя собі без неї не уявляю? Що хочу з нею одружитися? Що тільки вона й жодна інша?

— Розтлумачив.

— І що?

— І нічого.

— Повтори.

Відьмак торкнувся губ пальцями й видобув із себе вібруючу трель. Важко добираючи слова й мелодію, перекладав освідчення князя.

Сирена, улігшись навznak на воді, уврала його.

— Не тлумач, не мучся, — заспівала. — Я зрозуміла. Коли він мовить, що мене кохає, завжди має таку от дурнувату міну. Він сказав щось конкретне?

— Аж ніяк.

— Шкода. — Сирена затріпотіла у воді й пірнула, сильно вигинаючи хвоста, спінивши море піднятим плавником, що нагадував плавник бараболі.

— Що? Що вона сказала? — запитав князь.

— Що їй шкода.

— Шкода чого? Що воно має значити, та шкода?

— Здається мені, що то була відмова.

— Мені не відмовляють! — крикнув князь, суперечачи очевидним фактам.

— Пане, — буркнув капітан кога, підходячи до них. — Сітки у нас наготові, досить їх кинути — і буде вашою...

— Я б не радив, — промовив Геральт тихо. — Вона тут не сама.

Під водою їх більше, а в глибині під нами може бути кракен.

Капітан затремтів, зблід і обіруч схопився за дупу безглуздим жестом.

— Кра... кракен?

— Кракен, — підтвердив відьмак. — Я не раджу випробовувати фокуси із сітками. Їй вистачить крикнути, й від цього корита зостануться тільки дошки на поверхні, а нас потоплять, наче кошенят. А зрештою, Агловалю, тобі вирішувати, хочеш ти на ній оженитися чи схопити в сітку й тримати в діжці.

— Я кохаю її, — твердо сказав Агловаль. — Хочу її за дружину. Але для того в неї мають бути ноги, а не лускуватий хвіст. А це можна зробити, бо за два фунти чудових перлин я купив магичний еліксир, із повною гарантією. Вип'є — і виростуть у неї ніжки. Може, трохи постраждає, дня три, не довше. Кричи до неї, відьмаче, скажи те їй іще раз.

— Я говорив уже двічі. Сказала, що — ні, абсолютно не погоджується. Але додала, що знає морську чарівницю, моринку, яка закляттям готова перетворити твої ноги на елегантного хвоста. Безболісно.

— Здурила! Я повинен мати риб'ячий хвіст? Ніколи у житті! Клич її, Геральте!

Відмак сильно перехилюся через борт. Вода в його тіні була зеленою і здавалася густою, наче желе. Кричати не було потреби. Сирена раптом випірнула на поверхню у фонтані води. Мить вона майже стояла на хвості, потім ковзнула в хвилі, перевернулася навзнік, презентуючи в усій красі те, що мала в собі чарівного. Геральт проковтнув слину.

— Гей, ви! — заспівала вона. — Довго ще? У мене шкіра репаться від сонця! Біловолосий, запитай його, чи не погоджується.

— Не погоджується, — проспівав у відповідь відмак. — Ш'ееназ, зрозумій, він не може мати хвоста, він не може жити під водою. Ти можеш дихати повітрям, а він водою — аж ніяк!

— Я так і знала! — тоненько крикнула сирена. — Знала! Відмовни, глупі, наївні відмовни, ані на гріш жертвності! Хто кохас, той жертвує! Я для нього жертвувала, щодень вилазила до нього на скелю, луску собі витерла на задку, плавці обтріпала, мерзла заради нього. А він не хоче заради мене пожертвувати отими двома паскудними куксами? Любов — це ж не тільки брати, треба вміти відмовляти собі, жертвувати! Повтори йому це!

— Ш'ееназ! — закричав Геральт. — Ти не розумієш? Він не може жити під водою!

— Я не приймаю дурнувятих відмовок! Я також... Я також його люблю і хочу мати із ним мальків, але як, коли він не хоче давати молочка? Куди я йому ікру маю нести, га? У шапку?

— Що вона говорить? — крикнув князь. — Геральте! Я не привозив тебе сюди, аби ти із нею теревенив, а...

— Наполягає на своєму. І сердита.

— Давайте ті сітки! — гарикнув Агловаль. — Як потримаю її із місяць у басейні, то...

— А ось такого тобі! — крикнув у відповідь капітан, демонструючи в лікті, якого саме. — Під нами кракен може бути! Ви коли-небудь кракена бачили, пане? Скачіть у воду самі, як на те ваша воля, хапайте її руками! Я втручатися не стану. Я з цього кога живу.

— З моєї ласки живеш, лайдаче! Давай сітки, бо накажу тебе повісити!

— Та пса у жопу поцілуйте! На цьому козі моя воля сильніша від вашої!

— А ну тихо обидва! — гнівно крикнув Геральт. — Вона щось говорить, це важний діалект, я мушу зосередитися!

— З мене досить! — співуче прокричала Шееназ. — Я голодна! Ну, біловолосий, нехай він визначається, і нехай визначається тепер. Отаке йому перекажи: я більше не наражатимуся на кпини й не залицятимуся із ним, якщо він виглядатиме, наче чотирилапа морська зірка. Перекажи йому, що для тих ігор, які він пропонує мені у скелях, у мене є приятельки, які те роблять куди вправніше! Але я це вважаю за недозрілу забавку, добру для дітей до зміни луски. Я — нормальна здорова сирена...

— Шееназ...

— Не перебивай мене! Я ще не скінчила! Я нормальна, здорова й дозріла для нересту, а він, якщо справді мене хоче, має мати хвіст, плавник і все як у нормального тритона. Інакше я його й знати не хочу!

Геральт тлумачив швидко, намагаючись не бути вульгарним. Виходило не дуже. Князь почервонів, бридко вилаявся.

— Безсоромна дівна! — заверещав. — Макрель холодна! Хай собі тріску знайде!

— Що він сказав? — зацікавилася Шееназ, підпливаючи.

— Що не хоче мати хвіст!

— То скажи йому... Скажи йому, аби він висох!

— Що вона сказала?

— Сказала, — витлумачив відьмак, — щоб ти втопився.

II

— Ех, шкода, — сказав Любисток, — що я не зумів із вами попливати, але що робити, на морі я блюю так, що й казати шкода. А знаєш, я у житті не розмовляв із сиреною. Шкода, зараза.

— Наскільки я тебе знаю, — сказав Геральт, пануючи в'юни, — баладу ти напишеш і так.

– Та напевне. Я вже й перші строфи маю. У моїй баладі сирена пожертвує собою заради князя, змінить риб'ячий хвіст на чарівні ніжки, але заплатить за те втратою голосу. Князь її зрадить, покине, і тоді вона загине від жалю, перетвориться на морську піну, коли перше проміння сонця...

– Хто повірить у такі бздури?

– Не важливо, – пирхнув Любисток. – Балади пишуть не для того, щоб їм вірили. Їх пишуть, аби зворушувати. Але що я буду із тобою балакати, ти ж у тому анітрохи не розумієшся. Скажи мені краще, скільки тобі заплатив Агловаль?

– Нічого він мені не заплатив. Заявив, що я не впорався із завданням. Що він очікував чогось іншого, а платить він за результат, не за добрі наміри.

Любисток покивав, зняв капелюшок і глянув на відьмана із жалісливою гримасою.

– Чи воно значить, що ми й надалі не маємо грошей?

– Схоже.

Любисток скривив іще жалісливішу міну.

– То все моя вина, – простогнав. – Це все через мене. Геральте, ти злий на мене?

Ні, відьмак зовсім не злився на Любистка. Аніскільки.

Те, що їх спіткало, трапилося з вини Любистка, тут жодних сумнівів не було. Саме Любисток наполягав, аби вони вибралися на фестиваль до Чотирьох Кленів. Проведення фестивалів, розводився поет, заспокоює глибинні й природні потреби людей. Час від часу, твердив бард, людина має зустрічатися із іншими людьми у місці, де можливо посміятися і поспівати, нажертися вволю шашликів і пиріжків, напитися пива, послухати музику й помацати в танці спітнілі випуклості дівчат. Якби кожна людина задовольняла ці потреби вроздріб, розводився Любисток, випадково й неорганізовано, виник би неймовірний розгардіяш. Тому вигадали свята й фестивалі. А якщо є свята й фестивалі, то їх потрібно відвідувати.

Геральт не опирався, хоча в його власному списку глибинних і природних потреб участь у фестивалях посідала далеко не перше місце. Утім, він погодився супроводжувати Любистка, бо розраховував, що серед великої кількості людей роздобуде інформацію про можливі завдання чи зайняття – віддавна ніхто його не наймав, і його запас готівки критично зменшився.

Відмак злився на Любистка й за те, що той зачепив Лісничих. Та й сам був не безвинним – усе ж міг він втрутитися і зупинити барда. Не зробив того, бо терпіти не міг уславлених Стражів Пущі, прозваних Лісничими, – формацію добровольців, яка займалася переслідуванням нелюдів. Він і сам заводився, слухаючи їхні хвастощі про нашпигованих стрілами, зарізаних чи повішених ельфів, боровиків і мавок. Але Любисток, який, мандруючи в товаристві відмака, набув переконання у власній безкарності, перевершив себе самого. Стражі спершу не реагували на його жартики, зачіпки та брудні порівняння, що здіймали ураганний сміх селян, які на те дивилися. А от коли Любисток проспівав складений нашвидкуруч свинський та знущальний куплет, що закінчувався словами: «Якщо хочеш бути нічим – будь Лісничим», дійшло до сварки й жорсткої, загальної бійки. Сарай, що використовувався як танцювальний майданчик, пішов із димом. Утрутилася дружина комеса Будібога, прозваного Лиском, у волостях якого й були розташовані Чотири Клені. Лісничих, Любистка й Геральта визнали солідарно винними в усіх шкодах і злочинах, включно зі звабленням одної рудої малолітньої німої, яку після всього знайшли в куцах за током – рум'яну й по-дурнуватуму усміхнену, із платтям, задержаним аж до пахв. На щастя, комес Лисек знав Любистка, тож усе закінчилося сплатою штрафу, але той поглинув усі гроші, що в них були. А ще їм довелося утікати з Чотирьох Кленів щосили в конях, бо вигнані з села Лісничі погрожували помститися, а в навколишніх лісах увесь їх загін, що нарахував десь сорок хлопів, полював на русалок. Геральт не мав ані найменшого

бажання отримати стрілу Лісничих — стріли Лісничих мали вістря зубаті, наче гарпуни, й паскудно калічили.

Тоді вони мусили забути про первинний план, який включав об'їзд сіл біля пуці, де відьман мав таку-сяку вірогідність отримати роботу. Замість того поїхали над морем, до Бремерворду. На жаль, окрім любовної афери князя Агловаля і сирени Ш'ее-наз, яка, до того ж, із самого початку мала небагато шансів, зайнять для відьмака тут не знайшлося. Вони вже проїли золотий перстень Геральта й брошку з олександритом, яку трубадур колись отримав на пам'ять від однієї зі своїх численних наречених. Було важко. Але ні, відьмак не злився на Любистка.

— Ні, Любистку, — сказав він. — Я не злюся на тебе.

Любисток не повірив, що ясно впливало з того факту, що він мовчав. Бо Любисток мовчав рідко. Поплескав коня по шиї, невідомо в який раз обнишпорив в'юки. Геральт знав, що не знайде там нічого, що можна було б перетворити на гроші. Запах їжі, який бриз доносив від найближчої корчми, ставав нестерпним.

— Майстре? — крикнув хтось. — Гей, майстре!

— Слухаю. — Геральт розвернувся.

З двоколки, що зупинилася поруч, запряженої парою онагрів, вивалився пузатий статний чоловік у повстяних чоботях і важкій шубі з вовчих шкір.

— Е-е-е... того, — заклопотано сказав пузань, підходячи. — Не про вас, пане, йшлося... Тільки про пана Любистка...

— Це я, — гордо випростався поет, поправляючи капелюшок із пером чаплі. — І чого то вам треба, добрий чоловіче?

— З усією повагою, — сказав пузатий. — Я — Телері Дроугард, купець прянощів, старший тутешньої Гільдії. Син мій, Гаспар, саме заручився із Далією, дочкою Мествіна, капітана кога.

— Ха, — сказав Любисток, зберігаючи гордовиту позу. — Поздоровляю і зичу щастя молодій парі. Утім, чим я можу допомогти? Чи йдеться про право першої ночі? У цьому я ніколи не відмовляю.

— Га? Ні... того... Значить, нині увечері буде учта та бесіда на заручинах. Жона моя, як вість пішла, що ви, майстре, до Бремерворду завітали, діру мені в череві крутити почала... Ну, баба ж. Чуєш, каже, Телері, понажемо всім, що ми не хама, як вони, а за культуру й мистецтво стоїмо. Що й у нас — як учта, то духовна, а не абищо, аби налігатися і наригатися. Я їй, бабі дурній, кажу, я ж уже винайняв одного барда, чи не вистачить? А вона, що одного мало, що хо-хо, майстре Любистку, це ж слава така, що оце буде сусідам шпильна в жопу. Майстре? Ти зробиш нам честь... Двадцять п'ять талерів готівкою, яко символ, зрозуміло... Тільки аби мистецтву посприяти...

— Чи мене слух підвів? — запитав Любисток протяжно. — Я — я! — маю стати другим бардом? Додатком для якогось іншого музики? Я? Я ще не вправ так низько, мосьпане, щоби комусь акомпанувати!

Дроугард почервонів.

— Вибачте, майстре, — пробелькотів він. — Нічого такого я не... Тільки жона... Вибачте... Зробіть честь...

— Любистку, — просичав Геральт. — Не задирай носа. Нам потрібно пару грошей.

— Не повчай мене! — гарикнув поет. — Я задираю носа? Я? Подивіться на нього! А що сказати про тебе, який чи не кожного другого дня віднидає прибуткові пропозиції? Гіррікі не вб'єш, бо вмирає, войсилка — бо той нешкідливий, нічниці — бо миленька, дракона — бо кодекс забороняє. Я, уяви собі, також свій кодекс шаную! І теж його, свій, маю!

— Любистку, прошу тебе, зроби це заради мене. Трохи жертовності, хлопче, нічого більше. Обіцяю, що і я не вередуватиму при наступному завданні, яке трапиться. Ну, Любистку...

Трубадур дивився у землю, дряпав підборіддя, вкрите світлою м'якою щетиною. Дроугард, роззявивши рота, присунувся ближче.

— Майстре... Зробіть нам честь. Жона мені не подарує, якщо я вас не упрошу. Ну... Нехай буде тридцять.

– Тридцять п'ять, – твердо сказав Любисток.

Геральт посміхнувся, із надією втягнув носом запах їдла, яким віяло з корчми.

– Згода, майстре, згода, – швидко сказав Телері Дроугард так швидко, що очевидним стало, що дав би він і сорон, якби треба було. – А нині... Дім мій, якщо треба вам оправитися і відпочити, – ваш дім. А ви, пане... Як вас звуть?

– Геральт із Рівії.

– І вас, пане, зрозуміло, запрошую. З'їсти щось, випити...

– Авжеж, із приємністю, – сказав Любисток. – Покажіть дорогу, милий пане Дроугарде. І так, між нами, той другий бард – хто він?

– Шляхетна ланна Ессі Давен.

III

Геральт іще раз протер рукавом срібні заклепки куртки й пряжку пояса, причесав пальцями підперезане чистою пов'язкою волосся і почистив чоботи, потерши одну халяву об другу.

– Любистку?

– Так? – Бард розгладив прип'яте до капелюшка перо білої чаплі, поправив на собі кубрак. Обидва присвятили півдня чистці одягу й надання йому сякого-такого порядку. – Що, Геральте?

– Намагайся поводитися так, аби викинули нас після вечері, а не до неї.

– Ти хіба жартуєш? – обурився поет. – Сам стеж за манерами. Входимо?

– Входимо. Чуєш? Хтось співає. Жінка.

– Ти тільки тепер почув? То Ессі Давен, яку звуть Оченько. Що, ти ніколи не зустрічав жінки-трубадура? А, вірно, я забувся, ти оминаєш місця, де квітне мистецтво. Оченько – здібна поетка й співачка, хоча й не позбавлена вад, серед яких наглість не є, як я чув, найменшою. Те, що вона оце зараз співає, – моя

балада. Зараз вона почує за те кілька слів, причому таких, що
оченьки в неї сльозитимуться.

- Любистку, змилуйся. Нас викинуть.
- Не втручайся. То професійні справи. Входимо.
- Любистку?
- Га?
- Чому – Оченько?
- Побачиш.

Банкет відбувався на великому складі, звідки прибрали барильце із оселедцями та риб'ячим жиром. Запах – хоча й не повністю – забили, розвішавши де трапилося в'язки омели й вереса, декоровані кольоровими стрічками. Тут і там, як наказував звичай, висіли також косиці часнику, що мали відганяти вампірів. Столи й лавки, присунуті до стін, накрили білим полотном, у кутку зімпровізували велике вогнище й рожен. Було людно, але не гамірно. Понад півсотні людей найрізноманітніших станів і професій, а також прищавий наречений і кирпоноса наречена, яка не зводила з нього очей, у зосередженій тиші вслухалися у звучну й мелодійну баладу, яку співала дівчина в скромній синій сукні: сиділа на помості з лютнею, спертою на коліно. Дівчині не могло бути більше ніж вісімнадцять років, і була вона дуже худюю. Її волосся, довге й пухнасте, мало колір темного золота. У ту мить, коли вони увійшли, дівчина закінчила пісню, подякувала кивком за гучні оплески, труснула головою.

– Вітаю, майстре, вітаю. – Дроугард, святково вдягнений, жваво підскочив до них, потягнув їх на середину складу. – Вітаю і вас, пане Герарде... Це честь... Так... Дозвольте... Вельмишановне панство, вельмишановне панство! Ото наш почесний гість, що честь нам зробив і удостоїв нас почесі... Майстер Любисток, славетний співак і віршома... поет, значить, великою честью нас почастивав... Тож ми тут від честі цієї...

Пролунали крики й оплески, і дуже вчасно, бо схоже було, що Дроугард зачеститься і прозайкається до смерті. Любисток, почервонівши від гордощів, набрав зарозумілого вигляду й недбало

уклонився, а потім помахав дівчатам, що сиділи на довгій лавці, наче кури на сідалі, під ескортом старших матрон. Дівчата сиділи рівненько, справляючи враження приклеєних до лавки столярним клеєм чи яким іншим ефективним ліпилом. Усі вони, без винятку, тримали руки на судомно зведених колінах, а роти мали напіввідкриті.

— А тепер, — закричав Дроугард, — нумо до пива, друзяки, і до їдла! Просимо, просимо! Чим хата...

Дівчина в синій сукні пропхалася крізь натовп, який, наче морська хвиля, ринув на заставлені їдлом столи.

— Привіт, Любистку, — сказала вона.

Окреслення «очі як зорі» Геральт вважав банальним і затертим, особливо від того часу, як почав мандрувати із Любистком, бо трубадур звик кидати тим компліментом направо й наліво, зрештою, досить незаслужено. Але стосовно Ессі Давен навіть хтось настільки ж маловразливий щодо поезії, як відьмак, мусив визнати точність прізвиська. Бо на миленькому й симпатичному, але цілком звичайному обличчі горіло велике, чарівне, блискуче, темно-синє око, від якого неможливо було відвести погляд. Друге око Ессі Давен було здебільшого прикрите золотистим локоном, що спадав на щоку. Отой локон Ессі постійно відкидала, шарпаючи головою або дмухаючи на нього, й тоді виявлялося, що друге оченько Оченька нічим не поступається першому.

— Привіт, Оченько, — сказав Любисток, кривлячись. — Ладну баладу ти тільки що співала. Значно покращила репертуар. Я завжди говорив, що коли хто не вміє писати вірші, то треба позичати чужі. Чимало ти їх позичила?

— Кілька, — відразу відповіла Ессі Давен і посміхнулася, демонструючи білі зубки. — Дві чи три. Хотіла більше, але не вдалося. Жахливе белькотіння, а мелодії, хоча милі й непретензійні у своїй простоті, щоби не сказати примітивні, — це не те, чого очікують мої слухачі. Може, ти написав щось нове, Любистку? Щось я не чула.

— І не дивно, — зітхнув бард. — Мої балади я співаю там, куди запрошують виключно здібних і славетних, а ти ж у таких місцях не буваш.

Ессі трохи почервоніла і відкинула подмухом локон.

— Факт, — сказала. — Не буваю я у борделях, їх атмосфера мене пригноблює. Співчуваю тобі, що маєш співати в таких місцях. Але — що ж, уже є як є. Якщо немає таланту, то до публіки — зась.

Тепер помітно почервонів Любисток. Оченько, натомість, засміялася радісно, закинула йому раптом руки за шию і голосно поцілувала в щоку.

Відьмак здивувався, але не надто. Бо ж колега по фаху не могла занадто відрізнятися від Любистка з точки зору передбачуваності.

— Любистку, старий ти дзвонар, — сказала Ессі, усе ще обіймаючи його за шию. — Я тішуся, що знову тебе бачу, у доброму здоров'ї і при повному розумі.

— Ех, Лялечко... — Любисток підхопив дівчину за талію, підняв, закрутив навколо себе, аж сукня зафуркотіла. — Ти була чарівною, богами клянуся, давно я не чув таких добрих злостивостей. Лаєшся ти навіть красивіше, аніж співаєш! А виглядаєш і зовсім чудово!

— Я стільки разів тебе просила, — Ессі дмухнула на локон і глянула на Геральта, — щоб ти не звав мене Лялечкою, Любистку. Крім того, тепер найкращий час, аби представити мені свого товариша. Як бачу, він не належить до нашого братства.

— Бережи від того боги, — засміявся трубадур. — Він, Лялечко, не має ані голосу, ані слуху, а зрифмувати зуміє лише «дупа» і «ступа». Бо це представник цеху відьмаків, Геральт із Рівії. Наблизься, Геральте, поцілуй Оченьку рученьку.

Відьмак наблизився, не добре розуміючи, з чого почати. Руку, вірніше, перстень, звичайно цілували дамам від герцогині й вище, і до того ж треба було ставати на коліно. А щодо жінок, які стояли на нижчих щаблях, такий жест міг уважатися тут, на

Полудні, еротично недвозначним і як такий був зарезервований тільки до пар, занадто близьких одна одній.

Оченько, втім, розвіяла його сумніви, охоче й високо простягнувши долоню із пальцями, скерованими униз. Він узяв її незграбно й чмокнув. Ессі, усе ще витріщаючи на нього своє чарівне очко, зарум'янилася.

– Геральт із Рівії, – сказала. – А ти в неабиякому товаристві крутишся, Любистку.

– Це честь для мене, – забурмотів відьмак, свідомий, що красномовством він зараз дорівнює Дроугардові. – Пані...

– Ну вас до диявола, – пирхнув Любисток. – Не збивай Оченько тим беканням та титулуванням. Її звуть Ессі, його ім'я – Геральт. Кінець презентації. Перейдемо до справи, Лялечко.

– Якщо ти ще раз назвеш мене Лялечкою, дам у вухо. І що то за справа, до якої ти хочеш перейти?

– Треба вирішити, як ми співатимемо. Я пропоную по черзі, по кільна балад. Для кращого ефекту. Звичайно, кожен співає власні балади.

– Можна.

– Скільки тобі платить Дроугард?

– Не твоя справа. Хто починає?

– Ти.

– Згода. Ех, гляньте-но туди, хто до нас завітав. Його високість князь Агловаль. Саме входить, бачите?

– Хе-хе, – утішився Любисток. – Публіка стає якіснішою. Хоча, з іншого боку, можна на нього не розраховувати. Він скнара. Геральт може підтвердити. Тутешній князь холерно не любить платити. Наймає, аякже. А ось із платою – гірше.

– Чула я дещо. – Ессі, дивлячись на Геральта, відвела локон від щоки. – Говорили про те в порту й на пристані. Славетна Ш'ееназ, вірно?

Агловаль коротким кивком відповів на глибокі поклони людей біля дверей, майже одразу підійшов до Дроугарда й відвів

його в куток, давши знак, що не очікує уваги й почестей в центрі зали. Геральт спостерігав за ними скоса. Розмова була тихою, але помітно було, що обидва вони збуджені. Дроугард раз у раз витирав чоло рукавом, крутив головою і чухав шию. Ставив запитання, на які князь, похмурий і насуплений, відповідав коротким потиском плечей.

— Пан князь, — тихо сказала Ессі, присуваючись до Геральта, — здається заклопотаним. Невже знову серцеві справи? Розпочате нині вранці непорозуміння із відомою сиреною? Що, відьмаче?

— Можливо. — Геральт скоса глянув на поетку, заскочений зненацька її запитанням і дивним чином через нього роздратований. — Що ж, у кожного є якісь особисті проблеми. Але не всі люблять, аби про ті проблеми співали на ярмарках.

Оченько злегка зблідла, дмухнула на локон і глянула виклично.

— Сказавши це, ти мав намір мене образити чи тільки вражити?!

— Ані одне, ані друге. Я хотів всього лише випередити наступні запитання стосовно проблем Агловаля та сирени. Запитання, відповідати на які я себе не відчуваю уповноваженим.

— Розумію. — Чарівне око Ессі Давен трохи звузилося. — Я не поставлю тебе перед такою дилемою. Уже не поставлю жодних запитань, які мала намір поставити і які, якщо вже бути щирою, сприймала я виключно як вступ і запросини до милої розмови. Що ж, тоді не буде ніякої розмови, і ти не мусиш боятися, що її зміст буде виспіваний на якомусь ярмарку. Була рада познакомиться.

Вона швидко відвернулася і відійшла до столів, де одразу її радо привітали. Любисток переступив з ноги на ногу й значуще кахикнув.

— Не скажу, що ти виявив вишукану ввічливість, Геральте.

— Дурнувато вийшло, — погодився відьмак. — Я справді вразив її, цілком без причини. Може, піти за нею і перепросити?

– Заспокойся, – сказав бард і додав сентенційно: – Ніколи не буває другої okazji, щоб виправити перше враження. Ходімо, нап'ємося краще пива.

Пива вони напиться не змогли. Поміж групкою міщан, що саме гаряче розмовляли, пропхався Дроугард.

– Пане Герарде, – сказав. – Дозвольте. Його високість хоче із вами порозмовляти.

– Я вже йду.

– Геральте, – Любисток схопив його за рукав, – не забудь.

– Про що?

– Ти обіцяв прийняти будь-яке завдання, не вередуючи. Я слова дотримався. Як це ти сказав? Трохи жертвності?

– Добре, Любистку. Але звідки ти знаєш, що Агловаль...

– Я носом чую. Пам'ятай, Геральте.

– Добре, Любистку.

Вони відійшли із Дроугардом у куток зали, подалі від гостей. Агловаль сидів за низьким столиком. Супроводжував його барвисто одягнений загорілий чоловік із короткою чорною бородою, якого Геральт раніше не помітив.

– Знову ми бачимося, відьмаче, – почав князь. – Хоча ще сьогодні вранці я клявся, що не хочу тебе більше бачити. Але іншого відьмака я під рукою не маю, доведеться управлятися тобі. Познайомся із Зелестом, моїм коморником і головним у ловах перлів. Кажі, Зелесте.

– Нині вранці, – тихо сказав загорілий чоловік, – я вирішив вести лови поза звичним тереном. Один човен пішов далі на захід, за мис, у бік Драконячих Іклів.

– Драконячі Ікла, – втрутився Агловаль, – це два великі вулканічні рифи на кінці мису. Їх видно з нашого берегу.

– Ага, – підтвердив Зелест. – Звичайно тудою не плаваємо, бо вири там, каміння, пірнати небезпечно. Але на узбережжі перлів усе менше. Отож пішов туди один човен. Сім душ залози, двоє матросів і п'ятеро нирців, у тому числі одна жінка. Коли вони не повернулися увечері, ми почали непокоїтися, хоча море було

спокійне, наче оливою полите. Я послав кілька швидких скіфів, і ми швиденько знайшли човен, що дрейфував у морі. У човні не було нікого, ані живої душі. Наче камінь у воду. Невідомо, що трапилось. Але битва там мала бути, справжня різанина. Сліди були...

— Які? — Відьмак примружився.

— Ага, уся палуба була забризкана кров'ю.

Дроугард засичав і обернувся неспокійно. Зелест стишив голос.

— Було, як кажу, — повторив він, граючи жовнами. — Човен був забризканий кров'ю вздовж і впоперек. Не інакше як дійшло на палубі до справжньої різанини. Щось тих людей убило. Кажуть, морська потвора. Точно морська потвора.

— Не пірати? — тихо запитав Геральт. — Не конкуренти по перлах? А можливість звичайної різанини — ви виключаєте?

— Виключаємо, — сказав князь. — Тут немає жодних піратів і жодної конкуренції. А різанини не закінчуються зникненням усіх до одного. Ні, Геральте. Зелест має рацію. Це морська потвора, ніщо інше. Слухай, ніхто не відважується впливати в море, навіть на близькі, перевірені поля. Людей опанував блідий жах, і порт спаралізований. Навіть ноги й галери з пристані не рушають. Розумієш, відьмаче?

— Розумію, — кивнув Геральт. — Хто мені покаже те місце?

— Ха. — Агловаль поклав долоню на столі й забарабанив пальцями. — Це мені подобається. Це справді по-відьмацьки. Відразу до справи, без пустої балаканини. Так, це мені подобається. Бачиш, Дроугарде, я ж казав тобі, хороший відьмак — голодний відьмак. Га, Геральте? Адже якби не твій музичний приятель, то нині ви б знову лягли спати без вечері. Я добре проінформований, вірно?

Дроугард опустил голову. Зелест тупо витріщався перед собою.

— Хто мені покаже те місце? — повторив Геральт, холодно дивлячись на Агловаля.

— Зелест, — сказав князь, перестаючи посміхатися. — Зелест покаже тобі Драконячі Ікла й дорогу до них. Коли ти візьмешся до роботи?

— З самісінького ранку. Будьте на пристані, пане Зелесте.

— Добре, пане відьмаче.

— Чудово. — Князь потер руки, знову посміхнувся глузливо. — Геральте, я розраховую, що із тією потворою тобі вдасться краще, аніж зі справою Ш'ееназ. Я насправді на це розраховую. Ага, ще одне. Забороняю пліткувати про цю подію, не хочу, щоби піднялася паніка більша, аніж та, яку я вже маю на свою голову. Розумієш, Дроугарде? Язик наказу видерти, тож — ані пари з вуст.

— Розумію, княже.

— Добре. — Агловаль устав. — Тоді я піду, не заважатиму розвагам, не стану пліток провокувати. Бувай, Дроугарде, побажай нареченим щастя від мого імені.

— Дякую, княже.

Ессі Давен, яка сиділа на табуреточці, оточена густим гроном слухачів, співала мелодійну тужливу баладу, що розповідала про гідну жалоби долю покинутої коханки. Любисток, спершись об стовп, щось мимрив собі під носом, вираховував на пальцях такти та склади.

— Ну і як? — запитав. — Маєш роботу, Геральте?

— Маю. — Відьман не вдавався у подробиці, які, зрештою, барда не обходили.

— Я тобі казав: нюхом чую завдання та грошву. Добре, добре, добре. Я зароблю, ти заробиш, буде на що погуляти. Поїдемо до Цідарісу, встигнемо на свято збирання винограду. А зараз — перепрошую на хвильку. Там, на лавці, я помітив дещо цікаве.

Геральт прослідкував за поглядом поета, але, окрім кільканадцяти дівчат із напівроззявленими устами, нічого цікавого не помітив. Любисток обсминнув кубрак, зсунув капелюшок на праве вухо й з підскоками посунув до лавки. Розминувшись ловким фланговим маневром із матронами, які стерегли панянок, розпочав свій звичайний ритуал щирення зубів.

Ессі Давен скінчила баладу, отримала оплески, малий капшук і великий букет красивих, хоча й дещо прив'ялих хризантем.

Геральт крутився між гостями, чекаючи нагоди, аби нарешті зайняти місце при столі, заставленому їжею. Із тугою споглядав,

як у швидкому темпі зникають маринований оселедець, голубці з капусти, варена голова тріски й баранячі котлети, дивився на роздерті кільця ковбаси й на каплунів, на січених ножами копчених лососів і свинячу шинку. Проблема полягала у тому, що на лавках за столом не було вільного місця.

Панянки й матрони, дещо зворушені, обступили Любистка, пискляво домагаючись його виступу. Любисток посміхався нещиро і відмовлявся, погано вдаючи скромність. Геральт, переборюючи сором'язливість, майже силою пропхався до столу.

Підстаркуватий мосьпан, який гостро відгонив оцтом, посунувся на диво ввічливо й охоче, мало не збивши з лави кількох сусідів. Геральт без зволікань узявся за їжу й миттю спустошив єдину миску, до якої зміг дотягнутися. Мосьпан, який пахнув оцтом, підсунув йому наступну. Відьмак із вдячністю вислухав довгу тираду мосьпана, що стосувалася теперішніх часів і теперішньої молоді. Мосьпан наполегливо окреслював свободу звичаїв як «послаблення», тож Геральт доклав певних зусиль, щоб зберегти повагу.

Ессі стояла під стіною, під пучками омели, сама, настроюючи лютню. Відьмак бачив, як до неї наближається юнак у парчевому короткому каптані, як щось мовить до поетки, блідо усміхаючись. Ессі глянула на юнака, легко кривлячи ладні губи, швидко сказала кілька слів. Юнак скорчився і спішно відійшов, а вуха його, червоні, наче рубіни, ще довго горіли в напівтемряві.

— ...мерзота, ганьба й сором, — тягнув мосьпан, що пахнув оцтом. — Одне велике послаблення, пане.

— Правда, — невпевнено погодився Геральт, витираючи тарілку хлібом.

— Прошу тиші, шановне панство, шановні мосьпани! — закричав Дроугард, виходячи на середину зали. — Славетний майстер Любисток, хоча й дещо хворий тілесно й заморений, заспіває для вас славетну баладу про королеву Марієнн і Чорного Крука! А робить він те на гаряче прохання панни мірошниківни Веверки, якій, яко сказав, не може він відмовити.

Панна Веверка, одна із найменш вродливих дівчат на лавці, миттєво погарнішала. Вибухнули крики, оплески, що заглушили чергові «послаблення» мосьлана, що пахнув оцтом. Любисток дочекався повної тиші, зіграв на лютні ефектний вступ, після чого взявся співати, не зводячи очей з панни Веверки, яка розквітала строфа за строфою. «І справді, — подумав Геральт, — отой сучий син діє результативніше, аніж чародійські олійки й креми, які продає Йеннефер у своїй крамничці у Венгерберзі».

Побачив він, як Ессі йде за спинами тих, хто стояв півнолом, слухаючи Любистка, як обережно зникає за дверима на терасу. Під впливом дивного імпульсу він спритно виліз з-за столу й вийшов за нею.

Вона стояла, схилена, спершись ліктями на поруччя помосту, втягнувши голову в маленькі здійняті плечі. Дивилася на зморшкувате море, що полискувало від світла місяця і вогнів з порту. Під ногою Геральта скрипнула дошка. Ессі випросталася.

— Вибачте, не хотів заважати, — сказав він зажато, шукаючи на її губах отієї раптової гримаси, якою вона мить тому почастувала парчевого юнака.

— Ти мені не заважаєш, — відповіла вона, усміхнувшись, відкинула локон. — Я не шукаю самотності — тільки свіжого повітря. Тобі також докучають дим і задуха?

— Трохи. Але більше докучає мені усвідомлення, що я тебе образив. Прийшов вибачитися, Ессі, намагатися відшукати шанс на милу розмову.

— Це я перед тобою повинна вибачитися, — сказала вона, спираючись долонями на балюстраду. — Я відреагувала загостро. Я завжди реагую загостро, не вмію себе опановувати. Пробач і дай мені другий шанс. На розмову.

Він наблизився, сперся на поручень поблизу неї. Відчував тепло, що від неї йшло, легкий запах вербени. Він любив запах вербени, хоча запах вербени і не був запахом бузку й агрусу.

— Що нагадує тобі море, Геральте? — запитала вона раптом.

— Неспокій, — відповів він, майже не думаючи.

— Цікаво. А видаєшся ти спокійним і стриманим.

— Я не сказав, що я відчуваю непокій. Ти ж запитувала про те, що воно нагадує.

— Те, що нагадує нам дещо, є образом нашої душі. Я знаю про це, я ж поетка.

— А тобі, Ессі, що нагадує море? — запитав він швидко, аби покласти край розмовам про неспокій, який він повинен відчувати.

— Вічний рух, — відповіла вона не відразу. — Відмінність. І загадку, таємницю, щось, чого я не можу зрозуміти, що я могла б описати тисячами способів, у тисячах віршів, так і не діставшись суті, серцевини всього. Так, мабуть, саме це.

— А тому, виходить, — сказав він, відчуваючи, як вербена все сильніше на нього діє, — те, що ти відчуваєш, також є неспокоєм. А видаєшся такою спокійною і стриманою.

Вона повернулася до нього, відкинула золотистий локон, привидляючись своїми чудовими очима.

— Я ані спокійна, ані опанована, Геральте.

Воно трапилося раптово, неочікувано. Жест, який він зробив і який мав бути тільки дотиком, легким дотиком до її рук, перетворився на міцне стискання обох долонь на тоненькій талії, на швидкий, хоча й не різкий рух, що притягав її все ближче, аж до раптового зіткнення їхніх тіл, що збурило кров. Ессі раптом напружилася, вигнула корпус назад, схопила за його долоні, міцно, наче хотіла зірвати, скинути його руки зі своєї талії, але замість того лише стиснула його сильніше, нахилила голову уперед, розкрила уста, завагалася.

— Навіщо... навіщо це? — прошепотіла. Око її було широко розплющене, золотий локон стівав на щоку.

Спокійно, поволі він нахилив голову, наблизив обличчя, і раптом вони швидко поєднали в поцілунку губи. Утім Ессі навіть тоді не відпустила його долоні, що обіймали її талію, і надалі вигинала спину, уникаючи контакту тіл. Стоячи так, вони потроху оберталися, неначе в танці. Вона цілувала його охоче, вправно. І довго.

Тоді вміло й без зусилля вивільнилася з його рук, відвернулася, знову сперлася на балюстраду, втягнула голову в плечі. Геральт раптом відчув себе страшенно, невимовно глупо. Це відчуття стримало його від того, аби наблизитися до неї, обійняти її згорблені плечі.

— Навіщо? — запитала вона прохолодно, не повертаючись. — Навіщо ти це зробив?

Глянула на нього скоса, і відьмак раптом зрозумів, що схибив. Дізнався раптом, що фальш, брехня, удавання і бравурність завели його просто в трясовину, де між ним і безоднею залишаються тільки пружні, збиті в тонкий килим трави й мох, готові будь-якої миті піддатися, репнути, прорватися.

— Навіщо? — повторила вона.

Він не відповів.

— Шукаєш жінку на ніч?

Він не відповів. Ессі розвернулася поволі, торкнулася його плеча.

— Повернімося у залу, — сказала вільно, але його не ошукала та свобода, відчував він, наскільки вона напружена. — Не роби такого обличчя. Нічого не трапилося. А те, що я не шукаю чоловіка на ніч, — це не твоя провина. Правда?

— Ессі...

— Повертаємося, Геральте. Любисток уже тричі зірвав оплески. Моя черга. Ходімо, я заспіваю...

Глянула на нього дивно і здмухнула локон з ока.

— Заспіваю для тебе.

IV

— Ого! — Відьмак удав здивування. — Ти прийшов? Я думав, ти на ніч не повернешся.

Любисток зачинив двері на засув, повісив на кілок лютню і капелюшок із пером білої чаплі, зняв кубрак, обтрусив його й поклав на мішки, що лежали в кутку кімнатки. Окрім тих мішків,

цеберна й величезного, напханого гороховим лушпинням сінника, у кімнатці під стріхою не було меблів — навіть свічка стояла прямо на підлозі, у загуслій калюжці воску. Дроугард Любистка поважав, але, видно, не настільки, щоб віддати в його розпорядження комору або альков.

— І чого ж то, — запитав Любисток, знімаючи чоботи, — думав ти, що я не повернуся на ніч?

— Я думав, — відьмак підвівся на лікті, похрустуючи гороховим лушпинням, — що підеш співати серенади під вікном панни Веверки, у бік якої ти весь вечір розпушував хвоста, наче пес, який побачив сучку.

— Ха-ха, — засміявся бард. — Але ж ти й примітивно глупий. Нічого ти не зрозумів. Веверка? Що мені та Веверка? Хотів я викликати лише відчуття заздрості в панни Акеретти, до якої я позалицяюся завтра. Посунься.

Любисток звалився на сінник і стягнув з Геральта попону. Геральт, відчуваючи дивну злість, повернув голову до маленького віконця, у яке, якби не працюватимуть павуки, було б видно зоряне небо.

— Чого ти так надувся? — запитав поет. — Тобі заважає, що я залицяюся до дівчат? Відколи це? Може, ти став друїдом і дав обітницю бути цнотливим? А може...

— Припини токувати. Я втомився. Ти не зауважив, що ми вперше за два тижні маємо сінник і дах над головою? Не втішає тебе думка, що вранці не прокинемося у росі?

— Для мене, — розмріявся Любисток, — сінник без дівчини — і не сінник зовсім. Він — неповне щастя, а що таке неповне щастя?

Геральт тихенько застогнав — як завжди, коли на Любистка нападала нічна балакучість.

— А неповне щастя, — продовжував бард, зачарований власним голосом, — це як... Як перерваний поцілунок... Чого ти скреготиш зубами, можна дізнатися?

— Ти потворно нудний, Любистку. Нічого, окрім сінників, дівчат, задків, цицьок, неповного щастя та поцілунків, перерваних

собаками, якими тебе травлять родичі наречених. Що ж, мабуть, ти інакше не можеш. Мабуть, тільки фривольність, щоб не сказати — некероване гріхородство, дозволяє вам складати балади, писати вірші й співати. Вважаю, це — запиши — темний бік таланту.

Він сказав занадто багато й недостатньо холодно. А Любисток легко і безпомилково розшифрував його.

— Ага, — сказав спокійно. — Ессі Давен, на прізвисько Оченько. Чарівне оченько Оченька затрималося на відьмакові й наробило відьмакові сум'яття. Відьмак повівся з Оченьком наче жак із принцесою. І замість звинувачувати себе звинувачує її і шукає в ній темний бік.

— Мариш, Любистку.

— Ні, мій дорогоцінний. Ессі справила на тебе враження, ти цього не приховасш. Зрештою, я у тому не бачу нічого поганого. Але пильнуй, не зроби помилку. Вона не така, як ти думаєш. Якщо її талант має темний бік, то напевне не такий, який ти собі уявляєш.

— Здогадуюся, — сказав відьмак, опановуючи голос, — що ти знаєш її дуже добре.

— Досить добре. Але не так, як ти вважаєш. Не так.

— Досить оригінально, як на тебе, таке визнавати.

— Ти дурень. — Бард потягнувся, підклав обидві долоні під потилицю. — Я знаю Лялечку майже з дитинства. Вона для мене... ну... наче молодша сестра. Повторюю, не зроби щодо неї дурної помилки. Ти їй заподієш цим велику прикрість, бо й ти справив на неї враження. Признайся, тебе до неї тягне?

— Навіть якби й так, то на противагу тобі я не звик про таке дискутувати, — сказав Геральт різко. — Ані складати про таке пісеньок. Дякую тобі за те, що ти про неї сказав, бо, може, й справді ти застеріг мене від дурнуватої помилки. Але на тому — кінець. Тему я вважаю вичерпаную.

Любисток хвилику лежав нерухомо й мовчав, але Геральт знав його занадто добре.

— Знаю, — сказав нарешті поет. — Я вже все знаю.

— Та хрін ти там щось знаєш, Любистку.

— Знаєш, у чому полягає твоя проблема, Геральте? Тобі здається, що ти інший. Носишся із відмінністю, із тим, що вважаєш за ненормальність. Ту ненормальність ти нав'язливо перебільшуєш, не розуміючи, що для більшості мислячих тверезо людей ти найнормальніший під сонцем — аби усі були такими нормальними. Що з того, що ти маєш швидшу реакцію та вертикальні зіниці? Що бачиш у темряві наче кіт? Що розумієшся на чарах? Теж мені, велика справа. Я, мій друже, знав колись корчмаря, який умів хвилини десять без перерви бекати низом, і так, що те складалося у мелодію псалма «Вітай нас, вітай, зоря вранішня». І попри цей небуденний, як не крути, талант, був отой корчмар найнормальнішим серед нормальних, мав дружину, дітей і бабцю-паралітичну...

— Що воно має спільного з Ессі Давен? Можеш пояснити?

— Звичайно. Тобі безпідставно здалося, Геральте, що Оченок зацікавилася тобою із нездорового, майже збоченого інтересу, що дивиться вона на тебе, наче на дивовижу, двоголове теля чи саламандру в звіринці. Й ти одразу надувся, за першої ж нагоди дав негречну, не заслужену нею реприманду, повернув удар, якого вона не завдавала. Адже я був тому свідком. Свідком подальшого перебігу подій я уже не був, але помітив вашу втечу із зали й бачив її рожеві щічки, коли ви повернулися. Так, Геральте. Я тебе тут застерігаю від помилки, а ти її уже зробив. Ти хотів їй помститися за нездорову, з твоєї точки зору, цікавість. Вирішив ту її цікавість використати.

— Повторюю: ти мариш.

— Спробував ти, — продовжував бард незворушно, — перевірити, чи не вдасться піти із нею на сіно, чи не зацікавиться вона, як то — кохатися із дивовижею, із відьмаком-одмінцем. На щастя, Ессі виявилася мудрішою за тебе й завчасно змиловистилася над твоєю дурістю, зрозумівши її причину. Висновок роблю з факту, що ти не повернувся з балкона з опухлим писком.

— Ти скінчив?

— Я скінчив.

— Ну то на добраніч.

— Знаю, чого ти злишся і скрегочеш зубами.

— Напевне. Ти ж усе знаєш.

— Я знаю, хто тебе так скривив, завдяки кому ти не вмієш порозумітися із нормальною жінкою. Але ж залізла тобі за шкіру ота твоя Йеннефер, хай мене лихо, якщо я знаю, що ти у ній побачив.

— Облиш то, Любистку.

— Ти насправді не волів би нормальної дівчини, такої, як Ессі? Що має чародійка, чого не має Ессі? Хіба що вік. Оченько, може, й не наймолодша, але має стільки років, на скільки виглядає. А знаєш, у чому мені призналася Йеннефер після пари келихів? Ха-ха... Сказала мені, що коли вона вперше робила те із чоловіком, то було це за рік після того, коли винайшли дво-лемішовий плуг.

— Брешеш. Йеннефер тебе не терпить, наче морової зарази, й ніколи б тобі не звірялася.

— Ну й нехай, зізнаюся — я збрехав.

— Можеш і не визнавати. Я тебе знаю.

— Тобі тільки здається, що знаєш. Не забувай, я натура складна.

— Любистку, — зітхнув відьмак, справді відчуваючи сонливість, — ти цинік, свинтус, розпусник і брехун. І нічого, повір мені, немає у тобі складного. На добраніч.

— На добраніч, Геральте.

V

— Ти рано встаєш, Ессі.

Поетка усміхнулася, притримуючи волосся, яке шарпав вітер. Обережно спустилася на мол, оминаючи діри й гнилі дошки.

— Не могла я пропустити можливість подивитися на відьмака в ділі. Знову вважатимеш мене допитливою, Геральте? Що ж, не стану приховувати, я і насправді допитлива. Як тобі йдеться?

— Як мені йдеться що?

— Ох, Геральте, — сказала вона. — Ти недооцінюєш моєї допитливості, мого таланту до збору й тлумачення інформації. Я уже все знаю про випадок із ловцями, знаю подробиці твоєї умови із Агловалем. Знаю, що ти шукаєш моряка, який захотів би попливти туди, у бік Драконячих Ікол. Ти вже такого знайшов?

Він хвильку дивився на неї допитливо, потім раптово зважився.

— Ні, — відповів. — Не знайшов. Жодного.

— Боятися?

— Боятися.

— Тож як ти збираєшся зробити розвідку, не впливаючи у море? Як, не маючи змоги попливти, хочеш добратися до шкіри потвори, яка вбила ловців?

Він узяв її за руку й звів з помосту. Вони повільно пішли краєм моря, кам'янистим пляжем, уздовж витягнутих на берег баркасів, серед шпалер сіток, розвішаних на палях, серед завіс сушеної, розпанаханої риби, що погойдувалися на вітрі. Геральт зненацька зрозумів, що товариство поетки аніскільки йому не заважає, що воно зовсім не обтяжливе й не нав'язливе. Крім того, він мав надію, що спокійна й предметна розмова зітре наслідки того дурнуватою поцілунку на терасі. Фант, що Ессі прийшла на мол, сповнював його надії, що вона не почувается скривдженою. Був він тому радий.

— Добратися до шкіри потвори, — буркнув він, повторюючи її слова. — Аби я ще знав, як це зробити. Я дуже мало знаю про морських страшидл.

— Цікаво. З того, що мені відомо, у морі потвор значно більше, аніж на суші, як з точки зору кількості, так і відносно числа їх видів. Тож, здавалося б, море має бути непоганим полем для діяльності відьмаків.

— Але — не є.

— Чому?

— Експансія людей у море, — він кашлянув, відвертаючись, — триває віднедавна. Відьмаки були потрібні раніше, на суші, на

першому етапі колонізації. Ми не придатні до битви із потворами, що живуть у морі, хоча там і справді достатньо всілякої агресивної мерзоти. Але наших відьмацьких можливостей не вистачить проти морських потвор. Ті створіння є для нас або завеликі, або занадто броньовані, або занадто пристосовані до своєї стихії. Або усе те відразу.

— А потвора, яка вбила нирців? Ти не здогадаєшся, що воно було?

— Може, кракен?

— Ні. Кракен розбив би човен, а той був цілим. І, як говорили, повний крові. — Оченько переривчасто зітхнула й помітно зблідла. — Не думай, що я мудрую. Я виросла над морем, дещо та бачила.

— У такому разі, що воно могло бути? Великий кальмар? Міг постягувати тих людей з палуби...

— Не було б крові. Це не кальмар, Геральте, не косатка, не черепаходракон, бо це щось не розбило й не перевернуло човен. Це щось піднялося на борт й учинило там різанину. Може, ти помиляєшся, коли шукаєш його в морі?

Відьмак задумався.

— Я починаю дивуватися тобі, Ессі, — сказав. Поетка зарум'янилася. — Ти маєш рацію. Воно могло атакувати з повітря. Це міг бути орнітодракон, грифон, виверна, літавець або вилохвіст. Може, навіть рух...

— Вибач, — сказала Ессі. — Глянь, хто йде.

Берегом наближався Агловаль, сам, у сильно намоклому вбранні. Був помітно розлючений, а помітивши їх — аж почервонів з люті.

Ессі злегка присіла в поклони, Геральт схилив голову, прикладаючи до грудей кулака. Агловаль сплюнув.

— Сидів я на скелях три години, майже зі світанку, — проревів він. — Вона ж навіть не вигулькнула. Три години, наче дурень, на скелях, які заливали хвилі.

— Мені прикро... — пробурмотів відьмак.

— Прикро тобі? — вибухнув князь. — Прикро? Це твоя провина. Ти завалив справу. Зіпсував усе.

— Що саме я зіпсував? Я тільки працював тлумачем...

— До дідька таку працю, — гнівно урвав Агловаль, розвертаючись у профіль. Профіль він мав воістину королівський, хоч на монети карбуй. — Краще було б тебе не наймати. Це звучить парадоксально, але поки я не мав тлумача, ми краще розумілися, я і Шееназ, якщо ти розумієш, що я маю на увазі. А тепер... Чи ти знаєш, що говорять у містечку? Шепочуть по кутках, що ловці загинули, бо я розлютив сирену. Що то її помста.

— Дурня, — холодно прокоментував відьмак.

— Звідки я маю знати, що то — дурня? — пробурчав князь. — Чи я знаю, чого ти їй тоді наговорив? Чи я знаю, на що вона здатна? І з якими потворами вона кумається там, углибині? Прошу, доведи мені, що це дурня. Принеси мені голову потвори, яка вбила ловців. Візьмися до роботи, замість того щоби розважатися фліртом на пляжі...

— До роботи? — рознервувався Геральт. — Як? Може, мені попливти в море верхи на діджі? Твій Зелест погрожував морякам тортурами й шибеницею, і все одно ніхто не хоче. Сам Зелест також не квапиться. То як...

— А мене воно обходить — як? — заверещав Агловаль, уриваючи його. — Це твоя справа! Навіщо відьмаки, як не для того, аби порядні люди не мусили ламати голову, як позбутися потвор? Я найняв тебе для цієї роботи й хочу, аби ти її виконав. А якщо ні — то геть звідси батогами аж до кордонів моєї землі!

— Заспокойтеся, мосьпане княже, — сказала Оченько — тихо, але блідість і тремтіння рук видавали її схвильованість. — І не погрожуйте Геральту, дуже вас прошу. Так складається, що Любисток і я маємо кілька приятелів. Король Етайн із Цідарісу — наприклад — дуже любить нас і наші балади. Король Етайн є освіченим володарем і завжди говорить, що наші балади — то не тільки жвава музика й рими, а ще й метод передання інформації,

що вони — хроніка людства. Може, княже, прагнете залишитися у хроніці людства? Я можу це зробити.

Агловаль хвильку дивився на неї холодним, презирливим поглядом.

— Ловці, які щезли, мали дружин і дітей, — сказав він нарешті, значно тихіше й спокійніше. — Інші, коли голод зазирне до їхніх горняток, швиденько впливуть знову. Ловці перлин, губок, устриць й омарів, рибалки — усі. Зараз вони бояться, але голод переможе, страх. Впливуть. Але чи повернуться? Що ти на це, Геральте? Панно Давен? Цікаво мені, чи буде у вас балада, у якій ітиметься про це. Балада про відьмака, який бездіяльно стоїть на березі й дивиться на закривавлені палуби човнів, на дітей, які плачуть.

Ессі зблідла ще більше, але гордовито задерла підборіддя, дмухнула на локон і вже готувалася до відповіді, але Геральт швидко схопив її за руку й стиснув, випереджаючи слова.

— Досить, — сказав. — У цій словесній повені тільки одне має справжнє значення. Ти найняв мене, Агловалю. Я узявся за роботу й виконаю її, якщо виконати її можливо.

— Я на це розраховую, — коротко відказав князь. — Тож — до побачення. Кланяюся, панно Давен.

Ессі не присіла, тільки кивнула. Агловаль підтягнув мокрі штани й пішов у бік порту, зашпортовуючись об каміння. Геральт тільки тепер зауважив, що все ще тримає поетку за руку, а поетка зовсім не намагається її звільнити. Відпустив її. Ессі, повільно повертаючи нормальні кольори, повернулася до нього обличчям.

— Легко зробити так, щоб ти ризикнув, — сказала. — Досить кількох слів про дітей та жінок. А скільки говориться, що ви, відьмаки, начебто бездушні. Геральте, Агловаль срати хотів на жінок, дітей та старих. Він хоче, щоб відновили лови перлин, бо втрачає прибутки кожного дня, поки простій. Він тебе заманює голодними дітьми, а ти одразу готовий іти, ризикувати життям...

— Ессі, — урвав він її. — Я — відьмак. Це мій фах — ризикувати життям. Діти тут ні до чого.

– Ти мене не обдуриш.

– А звідки впевненість, що я маю такий намір?

– А звідти, що якби ти був таким холоднокровним професіоналом, яким хочеш здаватися, ти б намагався підвищити ціну. А ти про гроші й словом не обмовився. Ах, добре, хай йому вже. Повертаємося?

– Проїдемося ще трохи.

– Охоче. Геральте?

– Слухаю.

– Я говорила, що виросла на морі. Умію кермувати човном і...

– Викинь це з голови.

– Чому?

– Викинь це з голови, – повторив він різко.

– Ти міг би, – сказала вона, – сформулювати це більш гречно.

– Міг би. Але ти прийняла б це... диявол знає за що. А я – бездушний відьман і холоднокровний професіонал. Я ризикую власним життям. Не чужим.

Ессі замовкла. Він бачив, як вона стискає уста, як шарпає головою. Порив вітру знову розкуйовдив їй волосся, на мить закривши обличчя плутаниною золотих пасом.

– Я тільки хотіла тобі допомогти, – сказала вона.

– Я знаю. Дякую.

– Геральте?

– Слухаю.

– А якщо у плітках, про які говорив Агловаль, є сенс? Ти ж знаєш, що сирени не всюди й не завжди доброзичливі. Були випадки...

– Я не вірю.

– Моринки, – продовжувала замислено Оченько. – Нереїди, тритони, морські німфи. Хтозна, на що вони здатні. А Ш'ееназ... Вона мала причину...

– Я не вірю, – перебив він.

– Не віриш чи вірити не хочеш?

Він не відповів.

— І ти хочеш вважатися холоднокровним професіоналом? — запитала вона з дивною посмішкою. — За когось, хто мислить вістрям меча? Хочеш, я скажу тобі, який ти насправді?

— Я знаю, який я насправді.

— Ти вразливий, — сказала вона тихо. — У глибині душі, повної неспокою, мене не обдурять твоє кам'яне обличчя і холодний голос. Ти вразливий, і власне твоя вразливість наказує тобі зараз боятися, що те, проти чого ти маєш виступити із мечем у руці, може мати свої резони може, мати над тобою моральну перевагу...

— Ні, Ессі, — сказав він поволі. — Не шукай у мені тем для зворушливих балад, балад про відьмана, внутрішньо роздертото. Може, я й хотів би, щоб так було, але воно так не є. Мої моральні дилеми замість мене розв'язують кодекс і виховання. Дресура.

— Не кажи так, — обурилася вона. — Я не розумію, навіщо ти намагаєшся...

— Ессі, — урвав він її знову. — Я не хочу, аби ти мала про мене хибне уявлення. Я не мандрівний лицар.

— Холоднокровним і бездушним убивцею ти також не є.

— Ні, — погодився він спокійно. — Не є, хоча існують ті, хто думає інакше. Але не моя вразливість і переваги характеру роблять мене вищим, а лише пиха й зухвала гордість професіонала, переконаного у своїй вартості. Професіонала, в якого впаiano, що кодекс його професії і холодна рутинна — куди доречніші за емоції, що вони захищають від помилок, які можна зробити, якщо заплутатися у дилемах Добра й Зла, Порядка й Хаоса. Ні, Ессі. Це не я вразливий, а ти. Зрештою, того вимагає твоя професія, вірно? Це тебе занепокоїла думка, що симпатична на перший погляд сирена, коли її образили, напала на ловців перлин з розпачливої помсти. Ти відразу шукаєш для сирени виправдань, пом'якшувальних обставин, відмовляєшся від думки, що відьмак, оплачений князем, замордує чарівну сирену тільки за те, що вона насмілилася піддатися емоціям. А відьмак,

Ессі, вільний від таких дилем. І від емоцій. Якби навіть виявилося, що то сирена, — відьмак не вб'є сирену, бо кодекс йому забороняє. Кодекс розв'язує дилему за відьмака.

Оченько глянула на нього, раптово піднявши голову.

— Будь-яку дилему? — запитала швидко.

«Вона знає про Йеннефер, — подумав він. — Вона знає про неї. Ех, Любистку, холерний ти пліткар...»

Вони дивилися одне на одного.

Що криється у твоїх василькових очах, Ессі? Допитливість? Зачарування відмінністю? Якими є темні боки твого таланту, Оченько?

— Вибачаюся, — сказала вона. — Запитання було дурнуватим. І наївним. Натягло на те, що я повірила всьому, про що ти говорив. Повертаймося. Цей вітер пронизує наскрізь. Глянь, які буруни на морі.

— Бачу. Знаєш, Ессі, це цікаво...

— Що цікаво?

— Я б голову віддав, щоб камінь, на якому Агловаль зустрічається із сиреною, був ближче до берега. А тепер його не видно.

— Приплив, — коротко сказала Ессі. — Скоро вода сягне аж туди, під урвище.

— Аж туди?

— Так. Вода піднімається і спадає досить потужно, десь ліктів на десять, бо тут, у тіснині й у гирлі річки, бувають так звані припливні відлуння, чи як там їх звать моряки.

Геральт дивився у бік мису, на Драконячі Ікла, що вгризалися у прибій, що ревів і пінився.

— Ессі, — запитав він. — А коли починається відплив?

— А що?

— Як далеко відступить море?

— А що... Ах, розумію. Так, ти маєш рацію. Воно відступає аж до лінії шельфу.

— Лінії чого?

— Ну, наче полиці, яку творить дно, пласка мілізна, що уривається на межі глибини.

— А Драконячі Ікла...

— Є точно на тій границі.

— І до них можна буде дійти по сухому. Скільки я б мав часу?

— Не знаю, — Оченько нахмурилася. — Треба попитати місцевих. Але мені здається, Геральте, що це нехороша ідея. Глянь, між сушею й Іклами є скелі, весь берег потятий затоками й фіордами. Коли почнеться відплив, там з'являться ущелини, котли, повні води. Не знаю, чи...

З боку моря, від ледь помітних скель до них донісся плюскіт. І голосний, співучий окрик.

— Біловолосий! — крикнула сирена, граційно перескакуючи по гребнях хвиль, молотячи по воді короткими елегантними ударами хвоста.

— Ш'ееназ! — відгукнувся він, махаючи рукою.

Сирена підпливла до скель, зависла вертикально в спіненій зеленій безодні, обома руками відкидаючи з обличчя волосся, відкриваючи одночасно торс разом зі всіма принадами. Геральт зиркнув на Ессі. Дівчина трохи почервоніла і з виразом жалю й розчарування на мить глянула на власні принади, що ледь позначалися під сукнею.

— Де той мій? — заспівала Ш'ееназ, підпливаючи ближче. — Він же мав тут бути.

— Був. Чекав три години й пішов.

— Пішов? — здивувалася сирена високою треллю. — Не чекав? Не витримав якихось трьох годин? Так я і думала. Анітрохи жертвовності! Анітрохи! Бридкий, бридкий, бридкий! А ти що тут робиш, біловолосий? Прийшов прогулятися зі своєю коханою? Ладна з вас пара, тільки оті ноги вас спотворюють.

— Це не моя кохана. Ми ледь знайомі.

— Так? — здивувалася Ш'ееназ. — Шкода. Ви пасуєте одне одному, гарно виглядаєте разом. Хто це?

– Я – Ессі Давен, поетка, – заспівала Оченько з акцентом і мелодикою, порівняно із якими голос відьмака звучав наче каркання ворона. – Я рада познайомитися із тобою, Ш'ееназ.

Сирена плеснула по воді, засміялася звучно.

– Як чудово! – крикнула. – Ти знаєш нашу мову! Клянуся, ви, люди, вмiєте здивувати. Насправді не аж так багато нас розмежовує, як говорять.

Відьмак був здивований не менше за сирену, хоча й міг припускати, що освічена й начитана Ессі краще за нього знає Старшу Мову, мову ельфів, чию співучу версію уживали сирени, моринки й нереїди. Також зрозуміло, що співучість і складна мелодійність мови сирен були заважкі для нього, а для Оченька були легшими.

– Ш'ееназ! – закричав він. – Усе-таки нас дещо розмежовує, а тим, що нас інколи розмежовує, може бути й пролита кров! Хто... Хто вбив ловців перлин, там, біля двох скель? Скажи мені!

Сирена пірнула, збурюючи воду. За мить знову з'явилася на поверхні, а бліде личко її перекривилося і скорчилося у бридкій гримасі.

– Не думайте навіть! – крикнула вона пронизливо. – Навіть не думайте наближатися до сходів! Це не для вас! Не сваріться з ними! Це не для вас!

– Що? Що не для нас?

– Не для вас! – зойкнула Ш'ееназ, кидаючись навзнак у хвилі.

Бризки води підлетіли високо угору. Ще мить вони бачили її хвіст, роздвоєний, утятий плавник, що тріпотів на хвилях. Потім вона зникла у глибині.

Оченько поправила волосся, скуйовджене вітром. Стояла не рухаючись, схиливши голову.

– Я не знав, – Геральт кахикнув, – що ти так добре знаєш Старшу Мову, Ессі.

– Ти й не міг знати, – сказала вона з гіркотою в голосі. – Адже... Адже ми ледь знайомі.

VI

— Геральте, — сказав Любисток, розглядаючись, наче гончак. — Тут страшенно смердить, тобі не здається?

— А чи я знаю? — Відьмак потягнув носом. — Бував я у місцях, де смерділо й гірше. А це лише запах моря.

Бард повернув голову й плюнув між камінням. Вода булькотіла у скельних западинах, пінилася і шуміла, відкриваючи вимиті хвилями ущелинки.

— Дивися, як воно пречудово осушилося, Геральте. Де поділася уся вода? Як воно, холера, буває із тими відпливами і припливами? Звідки вони беруться? Ти ніколи не задумувався?

— Ні. Були в мене інші проблеми.

— Думаю, — Любисток трохи затремтів, — що там, у глибині, на самому дні цього клятого океану сидить собі величезна потвора, товста почвара, укрита лускою, жаба із рогами на паскудному лобі. І що якийсь час втягує вона воду в черево, а з водою і все, що живе й що можна з'їсти, — риб, тюленів, черепах, усе. А потім, пожерши здобич, виригає воду — і ми маємо приплив. Як думаєш, Геральте?

— Думаю, що ти дурень. Йеннефер колись казала, що припливи викликає місяць.

Любисток зареготав.

— Що за холерна дурня! Що має місяць до моря? На місяць тільки собаки виють. Підманула тебе, Геральте, та твоя брехуха, пожартувала з тебе. І, як я знаю, не вперше.

Відьмак не прокоментував. Дивився на лискуче від вологи каміння в розщілинах, відкритих відпливом. У них досі плескалася і пінилася вода, але здавалося, що пройти зуміють.

— Ну, то до справи, — сказав він, встаючи, поправив меч за спиною. — Довше чекати не можемо, бо не встигнемо до припливу. Ти й далі наполягаєш, щоб іти зі мною?

— Так. Теми для балад — то не шишки, їх під ялинками не знайдеш. Крім того, у Лялечки завтра день народження.

— Я не бачу зв'язку.

— А шкода. Серед нас, нормальних людей, панує звичай дарувати один одному презенти з нагоди народження. Купити щось — не зумію. Тож знайду їй щось на дні моря.

— Оселедця? Каракатицю?

— Дурню говориш. Знайду бурштин, може, морського коника, може, якусь ладну мушлю. Йдеться про символ, про доказ пам'яті й симпатії. Я люблю Оченько, хочу її порадувати. Не розумієш? Так я і думав. Рушаймо. Ти вперед, бо там може сидіти якась потвора.

— Добре. — Відмак зсунувся з урвища на слизьке, вкрите водоростями каміння. — Я йду попереду, щоб у разі чого тебе прикрити. Як доказ пам'яті й симпатії. Тільки пам'ятай: якщо крикну, то бери ноги в руки, і щоб не плутався мені під мечем. Ми не йдемо сюди морських коників збирати. Йдемо ми розправитися з потворою, яка мордує людей.

Вони рушили вниз, у розпадини відкритого дна, інколи йдучи по воді, що все ще плескалася у скельних ямах. Брели заглибинами, встеленими піском і фукусами. До того ж іще й дощ почався, тож скоро вони були мокрі згори донизу. Любисток щохвилини зупинявся, грібся паличкою у камінні й клубках водоростей.

— О, глянь, Геральте, рибка. Уся червона, хай мене диявол. А тут, оно, малий вугор. А це? Що воно? Виглядає наче величезна прозора блоха. А це... О матінко моя! Геральте-е-е!

Відмак різко розвернувся, із рукою на мечі.

Був то людський череп, білий і відшліфований камінням, вклинений у скельну щілину, заповнену піском. І не тільки. Любисток, побачивши в очниці поліхету, затремтів і видав неприємний звук. Відмак стенив плечима й пішов у бік відкритої хвилями кам'янистої рівнини, до двох зубатих рифів, що звалися Драконячими Іклами й виглядали зараз наче гори. Йшов він обережно. Дно було всіяне голотуріями, мушлями, купами фукусу. У калюжах і заглибинах погойдувалися великі медузи й вирували змії. Малі краби, кольорові, наче колібрі, утікали боком, перебираючи рухливими ногами.

Геральт здалеку помітив труп, що застряг між камінням. В утопленика ворушилися груди, помітні з-поміж водоростей, хоча й не мав уже, чим ворушити. Роїлися на ньому краби — ззовні та всередині. Не міг він бути у воді довше, ніж добу, але краби обібрали його так, що оглядати не мало сенсу. Відьмак мовчки змінив напрямок руху, обходячи труп стороною. Любисток нічого не помітив.

— Але ж смердить тут гниллю. — Він вилаявся, доганяючи Геральта, сплюнув, струсив воду з капелюшка. — Та і лле, і холодно. Змерзну, втрачу голос, псякрев...

— Не марудься. Якщо хочеш повернутися — дорогу ти знаєш.

Одразу за основою Драконячих Ікол розтяглася пласка скельна полиця, а далі вже була глибина, вільні хвилі моря. Межа відпливу.

— Ха, Геральте! — Любисток озирнувся. — Та твоя потвора, здається, мала досить розуму, аби відступити у відкрите море разом із водою. А ти, напевне, думав, що вона лежатиме десь тут, черевом догори, й чекатиме, поки ти її зарубаєш?

— Тихенько.

Відьмак наблизився до краю полиці, присів, обережно спер руки на гострі мушлі, якими обросли скелі. Не бачив нічого, вода була темною, а поверхня — збуреною, віспуватою від мжички.

Любисток нишпорив закамарками рифу, копняками відкидаючи з-під ніг крабів, що ставали все нахабнішими, оглядав й обмацував змочені водою скелі, бородаті від обвислих альг, прикрашені кострубатими колоніями рачків та мушель.

— Гей, Геральте!

— Що?

— Глянь на ту мушлю. Це ж перлові скойки, ні?

— Ні.

— Ти на тому знаєшся?

— Не знаюся.

— Тоді мовчи доти, аж поки не дізнаєшся. Це перлові скойки, я впевнений. Зараз назбираю перлин, буде хоча б якийсь профіт з тієї вилазки, а не тільки нежить. Назбирати, Геральте?

— Назбирай. Потвора нападає на ловців. Збирачі також підпадають під цю категорію.

— Я маю бути приманкою?!

— Збирай, збирай. Бери мушлі побільше, якщо не буде перлин, то юшну з них зваримо.

— Ще чого. Братиму самі перли, а шкаралупу — пес на кию крутив. Холера... Курва мать... Як воно... зараза... відкривається? Ти не маєш ножа, Геральте?

— А ти навіть ножа не взяв?

— Я поет, а не якийсь там ножар. А, шляг би його взяв, назбираю тоді в торбу, а перли виймемо потім. Ах ти! Пішов геть!

Копнутий краб пролетів над головою в Геральта, шубовснув у хвилі. Відьмак ішов поволі вздовж краю, вдивляючись у чорну, непрозору воду. Чув ритмічне стукання каменю, яким Любисток відбивав мушлі від скелі.

— Любистку! Йди сюди, поглянь!

Пощарпана, порепана полиця закінчувалася раптом рівною гострою гранню, спадала вниз під прямим кутом. Під поверхнею води було чітко видно величезні, вугласті, правильні блоки білого мармуру, що обросли водоростями, молюсками та актиніями, що погойдувалися у воді, наче квіти на вітрі.

— Що воно? Виглядає наче... Наче сходи.

— Бо воно і є сходами, — здивовано прошепотів Любисток. — О-о-о, це сходи, що ведуть до підводного міста. До легендарного Іса, який поглинули хвилі. Ти чув легенди про місто безодні, про Іс-під-Водами? О-о-о, я напишу про це баладу, та таку, що в конкурентів аж очі побіліють. Я мушу на те глянути зблизька... Дивися, там є якась мозаїка, щось там вирізане чи вибите... Якісь написи? Відсунься, Геральте.

— Любистку! Там глибина! Зсунешся...

— Е-е-е, та що там! Я і так мокрий. Дивися, тут мілко, ледве по пояс, на першому щаблі. І широко, наче у бальній залі. О, зараза!

Геральт блискавично підскочив до води й підтримав барда, який провалився по шию.

— Спіткнувся я об те гівно. — Любисток, хапаючи повітря, обтрусився, обома руками виймаючи з води велику пласку мушлю зі шкаралупою кобальтового кольору, оброслу кучериками водоростей. — Повно цього на тих сходах. Гарний колір, як вважаєш? Дай, суну її у твою торбу, моя вже повна.

— Вилазь звідти, — гарикнув розлючений відьмак. — Негайно вилазь на полицю, Любистку. Це не забавки.

— Тихо. Ти чув? Що воно було?

Геральт чув. Звук пролунав знизу, з-під води. Глухий, і глибокий, і водночас ледь чутний, тихий, короткий, уривчастий. Звук дзвону.

— Дзвін, хай мене, — прошепотів Любисток, вилазячи на полицю. — Я був правий, Геральте. Це дзвін затопленого Іса, дзвін міста примар, приглушений тягарем глибини. Це прокляті нагадують про те...

— Ти заткнешся нарешті?

Звук повторився. Значно ближче.

— ...нагадують нам, — продовжував бард, викручуючи замочені поли кубрака, — про свою страшну долю. Дзвін той — попередження...

Відьмак перестав звертати увагу на голос Любистка й напружив інші відчуття. Чув. Щось чув.

— Це попередження. — Любисток трохи висолопив язика, що звик робити, коли зосереджувався. — Попередження, аби... хм-м... Щоб ми не забули... хм-м... хм-м... Придумав!

Звучить глухо серце дзвону, пісню про смерть
Про смерть, стерпіль яку легше, аніж позабуть...

Вода поряд із відьмаком вибухнула. Любисток закричав. Вилупатоока потвора, що випірнула з піни, замахнулася на Геральта широким, щербатим, косоподібним вістрям. Геральт мав меча в руці, ще коли вода тільки починала горбитися, тож тепер він тільки впевнено крутнувся у стегнах і хльоснув потвору через обвисле, лускувате підгорля. Одразу розвернувся в інший бік,

де збурювала воду наступна, у дивному шоломі, у чомусь, що нагадувало броню з позеленілої міді. Відьмак широким замахом меча відбив вістря короткого списа, що цілив у нього, і з інерцією, яку дало йому те відбиття, тям через рептило-риб'ячий зубастий писок. Відскочив до краю полиці, розбризкуючи воду.

– Тікай, Любистну!

– Дай руку!

– Тікай, холера!

Наступне створіння зводилося з хвиль, свиснувши викривленою шаблею, яку воно тримало в зеленій кострубатій лапі. Відьман відштовхнувся спиною від краю скелі, що їжачилася мушлями, став у позицію, але рибооке створіння не наближалося. Ростом воно дорівнювало Геральту, вода сягала йому також до пояса, але за рахунок красивого зеленого гребеня на голові й роздутих зябер здавалося більшим. Grimаса, що кривила широку, озброєну зубами пащеку, занадто нагадувала жорстоку посмішку.

Створіння, не звертаючи уваги на два тіла, що здригалися, плаваючи в червоній воді, підняло свою шаблю, яку тримало обома руками за довге, позбавлене перехрестя руків'я. Ще сильніше напружуючи гребінь і зябра, уміло крутнуло клинком у повітрі. Геральт чув, як сичить і фуркоче легке вістря.

Створіння зробило крок уперед, посилаючи в бік відьмана хвилю. Геральт крутнув клинком хрест-навхрест, зафуркотів мечем у відповідь. І також зробив крок, приймаючи виклик.

Рибоокий уміло пересунув довгі пальці на руків'ї і поволі опустив броньовані черепаховим панциром і міддю руки, занурив їх аж по лікті, ховаючи зброю під водою. Відьмак узав меч обома руками – правою одразу під перехрестям, лівою на голівці, підняв зброю вверх і трохи убік, вище правого плеча. Дивився в очі потвори, але це були опалесцентні рибачі очі, очі із радужками у формі краплі, що поблискували холодно і металево. Очі, які нічого не виражали й нічого не виказували. Нічого, що могло б попередити про атаку.

Із глибини, із низу сходів, що губилися у чорній безодні, лунали звуки дзвону. Щоразу ближче, щоразу виразніше.

Рибоокий кинувся уперед, вириваючи клинок з-під води, атакував швидким, неначе думка, ударом знизу вбік. Геральту просто пощастило — він вирішив, що удар буде завдано справа. Парирував вістрям, спрямованим униз, сильно скручуючи корпус, одразу повернув меча, пласко в'яжучи його із шаблею потвори. Тепер усе залежало від того, хто з них скоріше проверне пальці на руків'ї, хто перший перейде від плаского, статичного сплетення клиннів до удару, удару, силу якого готували вже обидва, переносючи вагу тіла на відповідну ногу. Геральт уже знав, що вони обидва однаково швидкі.

Але у рибоокого були довші пальці.

Відьмак тяв його в бік, вище стегна, викрутився в напівоберті, шмагнув, напіраючи на клинок, без зусиль уник широкого й хаотичного, відчайдушного й позбавленого грації удару. Потвора, безголосно роззявлюючи риб'ячий писок, зникла під водою, у якій пульсували темно-червоні хмари.

— Дай руку! Швидко! — гукнув Любисток. — Вони пливають, цілою купою! Я їх бачу!

Відьмак схопив барда за правицю й вирвався з води на кам'яну полицю. За ним широко хлюпнула хвиля.

Починався приплив.

Утікали вони швидко, вода, що прибувала, наздоганяла їх. Геральт озирнувся й побачив, як з моря вистрибують чергові численні рибостворіння, як кидаються навздогін, уміло підстрибуючи на м'язистих ногах. Любисток і Геральт мовчки пришвидшилися.

Любисток хрипів, біг важко, розбрискуючи воду, що вже сягала колін. Раптом він спіткнувся, упав, хлюпнув між водорості, спираючись на тремтячі руки. Геральт схопив його за пояс, вирвав з піни, що кипіла довкола.

— Біжи! — крикнув він. — Я їх затримаю!

— Геральте...

— Біжи, Любистку! Зараз вода затопить розпадон, і ми звідси не виберемося! Біжи, чимдуж!

Любисток охнув та побіг. Відьман біг за ним, відчуваючи, як потвори розтягуються у погоні. Знав, що у битві з цілою групою шансів у нього немає.

Вони наздогнали його біля самого розпадку, бо вода вже була досить глибокою, щоб вони могли пливти, тоді як він, занурюючись у піну, із зусиллям дерся нагору по слизькому камінню. У розпадку, втім, було затісно, аби вони могли обступити його з усіх боків. Він зупинився там, де Любисток знайшов череп.

Зупинився, відвернувся. І заспокоївся.

Першого він дістав самим кінчиком меча в місце, де повинна бути скроня. Другому, озброєному чимось схожим на короткий бердиш, розпоров черево. Третій утік.

Відьмак кинувся ущелиною вгору, але в ту саму мить хвиля, що здійнялася, загуділа, вибухнула піною, закрутилася виром у камінні, зірвала його з кругляків і потягнула вниз, у кипіння. Він зіткнувся із рибостворінням, що тріпотіло у вирі, відкинув його копняком. Хтось схопив його за ноги й потяг вниз, на дно. Він ударився спиною об скелю, розплющив очі, саме вчасно, щоб побачити їхні темні форми, два швидні відблиски. Перший відблиск він парирував мечем, від другого рефлекторно закрився лівою рукою. Відчув удар, біль і відразу — гостре щипання солі. Він відштовхнувся від дна, випірнув уверх, до поверхні, склав пальці, ударив Знаком. Вибух був глухим, клонув вуха коротким болем. «Якщо я з того вийду, — подумав він, — молотячи воду руками й ногами, коли з того вийду, я поїду до Йен до Венгерберґа, намагатимуся ще раз... Якщо я з того вийду...»

Йому здалося, що він чує ревіння сурми. А може, рогу. Хвиля, знову вибухаючи в камінні, підняла його вгору, кинула черевом на великий камінь. Тепер він чув ревіння рогу виразно, а ще чув вереск Любистка, які, здавалося, долинали з усіх боків одночасно. Видмухав солону воду з носа, роззирнувся, відкидаючи

з обличчя мокре волосся. Був на березі, біля того місця, з якого вони вирушили. Лежав черевом на камінні, а навколо білою піною кипів прибій. За ним, в ущелині, яка зараз уже перетворилася на вузьку затоку, танцював на хвилях великий темний дельфін. На його хребті, мотіляючи мокрим блідо-зеленим волоссям, сиділа сирена. Мала чарівні груди.

— Біловолосий! — заспівала вона, махаючи рукою, у якій тримала велику гостроносу, спіральню скручену мушлю. — Ти живий?

— Живий, — відповів відьмак. Піна навколо нього стала рожевою. Ліве плече дерев'яніло, щипало від солі. Рукав куртки був розтятий, рівно й прямо, із порізу текла кров. «Я вийшов з того, — подумав він, — знову вдалося. Але ні, нікуди я не поїду».

Він побачив Любистна, який біг до нього, перечіплюючись об мокре каміння.

— Я їх втримала! — заспівала сирена й знову затрубила в мушлю. — Але не надовго! Тікай і не повертайся, біловолосий! Море... Воно не для вас!

— Я знаю! — крикнув він у відповідь. — Знаю! Дякую, Ш'ееназ.

VII

— Любистну, — озвалася Оченько, роздираючи зубами кінчик пов'язки й зав'язуючи вузол на зап'ястку в Геральта. — Поясни мені, звідки під сходами взялася купа шкаралуп від мушель? Дружина Дроугарда, власне, їх прибирає і не приховує, що про вас думає.

— Шкаралупи? — здивувався Любисток. — Які шкаралупи? Я поняття не маю. Може, викинули їх перелітні качки.

Геральт усміхнувся, відвертаючи обличчя у тінь. Він усміхнувся, згадавши прокльони Любистка, який провів увесь день, розкриваючи мушлі й грабуючись у слизькому м'ясі, покалічив собі пальці й вишмарував сорочку, але не знайшов жодної перлини. І не дивно, бо це, скоріше за все, були аж ніякі там не перлові скойки, а звичайні перлівниці або мідії. Ідею, щоб із

молюсків приготувати юшку, вони відкинули, коли Любисток відкрив першу шкаралупу, – м'ясо її було неапетитним на вигляд і смерділо так, що аж сльози текли.

Оченько закінчила перев'язку й усілася на перевернутому цеберці. Відьмак подякував, оглядаючи вміло перемотану руку. Рана була глибока й досить довга, сягала самого ліктя, який страшенно болів, коли він рухався. Нашвиднурч вони перетягнули рану ще на березі моря, але, коли дійшли додому, вона почала кривавити знову. Перед самим приходом дівчини Геральт улив у розсічене передпліччя коагулювальний еліксир, додав еліксир обезболювальний, а Ессі нагодилася у ту мить, коли вони із Любистком намагалися зашити рану за допомогою нитки, прив'язаної до рибацького гачка. Оченько вилаяла їх і сама взялася за перев'язку, а весь цей час Любисток розважав її цвітастою розповіддю про битву, кілька разів застерігши за собою виключне право на баладу про всю пригоду. Ессі, ясна річ, засипала Геральта лавиною питань, на які він не міг відповісти. Сприйняла те погано, схоже, їй здавалося, що він щось від неї приховує. Набурмосилася і припинила допит.

– Агловаль уже знає, – сказала. – Вас бачили, коли ви поверталися, а Дроугардова дружина, коли побачила кров на сходах, помчала пліткувати. Народ кинувся до скель у надії, що хвилі щось викинуть, вони й досі там крутяться, але, наскільки знаю, не знайшли нічого.

– І не знайдуть, – сказав відьмак. – До Агловаля я виберуся завтра, але, якщо можеш, попередь його, аби заборонив людям крутитися поблизу від Драконячих Ікол. Тільки ані слова, прошу тебе, про ті сходи й про Любисткові фантазії про місто Іс. Одразу ж знайдуться шукачі скарбів і сенсацій, і з'являться нові трупи...

– Я не пліткарка. – Ессі надулася, різко відкинула з чола локон. – Якщо я тебе про щось запитую, це не для того, аби одразу бігти із тим до криниці й розповідати усе прачкам.

– Вибачаюся.

— Я мушу вийти, — раптом заявив Любисток. — Я умовився із Акереттою. Геральте, я беру твій кубрак, бо мій нелюдський засвятий і все ще мокрий.

— Тут усе мокре, — іронічно сказала Оченько, із відразою торкаючись носком тувельки кинутих частин одягу. — Як так можна? Це треба розвісити, порядно висушити... Ви жакливі.

— Саме висохне. — Любисток натягнув вологу куртку Геральта і з приємністю придивився до срібних заклепок на рукавах.

— Не верзи дурниць. А це що? Ну ні, ця торба досі повна мулу й водоростей! А це... що це? Фу!

Геральт і Любисток мовчки дивилися на кобальтово-синю шкаралупу мушлі, яку Ессі тримала двома пальцями. Забули. Мушля була наполовину відкритою і сильно тхнула.

— Це презент, — сказав трубадур, відступаючи до дверей. — Завтра ж твій день народження, вірно, Лялечко? Ну, так це для тебе подарунок.

— Оце?

— Красива, вірно? — Любисток нюхнув і швидко сказав: — Це від Геральта. Це він для тебе вибрав. Ох, уже пізно. Бувайте...

Коли він пішов, Оченько якийсь час мовчала. Відьмак дивився на смердючу мушлю і відчував сором. За Любистна і за себе.

— Ти пам'ятав про мій день народження? — повільно запитала Ессі, тримаючи мушлю далеко від себе. — Справді?

— Дай мені це, — сказав він різко. Встав із сінника, намагаючись поберегти перебинтовану руку. — Вибачаюся за того ідіота...

— Ні, — запротестувала вона, витягаючи короткий ніжик з піхов на поясі. — Це й справді гарна мушля, збережу її на пам'ять. Тільки треба її відмити, а перед тим позбутися... того, що всередині. Винину за вікно, нехай коти з'їдять.

Щось стукнуло об підлогу, покотилося. Геральт розширив зіниці й побачив те щось значно раніше, ніж Ессі.

Це була перлина. Красива, сяюча і блискуча перлина блідо-блакитного кольору, велика, наче розплюле зернятко гороху.

– Боги... – Оченько також її помітила. – Геральте... Перлина!
 – Перлина, – засміявся він. – Виявляється, ти все-таки отримала подарунок, Ессі. Я радий.

– Геральте, я не можу її прийняти. Ця перлина варта...

– Вона твоя, – урвав він. – Любисток, хоча й розіграє дурника, насправді пам'ятав про твій день народження. Він насправді хотів тебе порадувати. Говорив про це, говорив уголос. Що ж, доля дослухалася й виконала належне.

– А ти, Геральте?

– Я?

– Чи ти... Також хотів порадувати мене? Ця перлина така красива... Вона, мабуть, дорого коштує... Ти не шкодуєш?

– Я втішаюся, що вона тобі подобається. А якщо я шкодую, то тільки про те, що вона була одна. І про те, що...

– Так?

– Що не знаю тебе так довго, як Любисток, так довго, щоб знати й пам'ятати про день твого народження. Щоб мати можливість дарувати тобі презенти й радувати тебе. Щоб мати можливість... називати тебе Лялечкою.

Вона наблизилася і раптом закинула йому руки на шию. Він зручно й швидко випередив її рух, уникнув її уст, поцілував холодно в щоку, обіймаючи здоровою рукою, незручно, відсторонено, делікатно. Відчув, як дівчина завмирає і поволі відступає, але тільки на довжину рук, що все ще лежали у нього на плечах. Він знав, чого вона чекає, але не зробив того. Не притягнув її до себе.

Ессі відпустила його, відвернулася до розкритого брудного віконця.

– Звичайно, – сказала вона раптом. – Ти ж ледь мене знаєш. Я забула, що ми із тобою ледь знайомі...

– Ессі, – сказав він по хвильці мовчання. – Я...

– Я також ледь із тобою знайома, – вибухнула вона, уриваючи його. – І що з того? Я тебе кохаю. Нічого не можу із тим зробити. Нічого.

— Ессі!

— Так. Кохаю тебе, Геральте. Мені все одно, що ти подумаєш. Я кохаю тебе з тієї миті, коли тебе побачила, там, на бенкеті з нагоди заручин...

Вона замовкла й опустила голову.

Стояла перед ним, а Геральт жалкував, що це вона, а не рибооний із шаблею, схованою під водою. Із рибооним він мав шанс. Із нею — ні.

— Ти нічого не говориш, — констатувала вона. — Нічого, ані слова.

«Я заморився, — подумав він, — і я холерно слабкий. Мушу сісти, темнішає у мене в очах, я втратив трохи крові й нічого не їв... Я мушу сісти. Проклята кімнатка, — подумав він, — аби вона згоріла під час найближчої грози, уражена блискавкою. Проклята відсутність меблів, двох дурнувятих стільців і столу, який би розділяв, через який так легко й безпечно розмовляється, можна навіть триматися за руки. А я мушу всістися на сінник, мушу попросити її, аби вона всілася поряд. А напханий гороховим лушпинням сінник небезпечний, звідси неможливо нікуди вивернутися, ухилитися...»

— Сядь поряд, Ессі.

Вона всілася. Зі зволіканням. Тактовно. Далеко. Занадто близько.

— Коли я довідалася, — прошепотіла вона, перериваючи довге мовчання, — коли почула, що Любисток тебе приволік, закривавленого, я вибігла з дому, наче шалена, гнала наосліп, ні на що не звертаючи уваги. І тоді... Знаєш, про що я подумала? Що це магія, що ти наклав на мене чари, таємно, зрадницьки причарував мене, приворожив Знаком, твоїм вовчим медальйоном, злим оком. Так я подумала, але не зупинилася, побігла далі, бо зрозуміла, що прагну... прагну опинитися у твоїй владі. А реальність виявилася страшнішою. Ти не накладав на мене чарів. Чому, Геральте? Чому ти мене не приворожив?

Він мовчав.

— Якби це була магія, — продовжила вона, — усе було б так просто й легко. Я б піддалася твоїй силі й була б щасливою. А так... Я мушу... Не знаю, що зі мною діється...

«До дідьна, — подумав він, — якщо Йеннефер, коли вона зі мною, почувасться так, як я зараз, то я їй співчуваю. І ніколи вже не дивуватимуся. Уже ніколи не буду її ненавидіти... Ніколи».

«Бо, може, Йеннефер відчуває те, що і я зараз, відчуває глибинну впевненість, що саме я повинен зробити те, що неможливо зробити, ще неможливіше, аніж зв'язок Агловаля із Ш'ееназ. Упевненість, що трохи жертвності тут не вистачило б, що треба жертвувати всім, та й того — невідомо, чи вистачило б. Ні, я не буду вже ненавидіти Йеннефер за те, що вона не може й не хоче дати мені більше, ніж трохи жертвності. Тепер я знаю, що й трохи жертвності — це занадто багато».

— Геральте, — застогнала Оченько, втягуючи голову в плечі. — Мені так соромно. Я соромлюся того, що відчуваю, того, що наче якась проклята неміч, наче пропасниця, як нестача дихання...

Він мовчав.

— Я завжди думала, що це чудовий та піднесений стан духу, шляхетний і гідний, навіть якщо він робить тебе нещасною. Я ж стільки балад про щось таке склала. А це — обмеження, Геральте, підле й пронизливе обмеження. Так може відчувати себе хтось хворий, той, хто випив отруту. Бо, як і той, хто випив отруту, ти готовий на все заради протиотрути. На все. Навіть на приниження.

— Ессі. Я прошу тебе...

— Так. Я відчуваю себе приниженою, приниженою тим, що я у всьому тобі зізналася, забувши про гідність, яка наказує терпіти мовчки. Тим, що моїм признанням я завдала тобі клопоту. Я відчуваю себе приниженою тим, що ти — заклопотаний. Але я не могла інакше. Я безсила. Віддана на ласку, як хтось, кого долає хвороба. Я завжди боялася хвороби, миті, коли я стану слабкою, безсилою, безпорадною і самотньою. Я завжди боялася хвороби, завжди вірила, що хвороба — найгірше, що могло б зі мною статися...

Він мовчав.

— Я знаю, — простогнала вона знову. — Знаю, що я повинна бути тобі вдячною, що... що ти не користуєшся ситуацією. Але я тобі не вдячна. І за це мені також соромно. Бо я ненавиджу це твоє мовчання, ці твої перелякані очі. Я ненавиджу тебе. За те, що ти мовчиш. За те, що не брешеш, що не... Її також ненавиджу, ту твою чародійку, охоче вдарила б її ножом за те, що... Я її ненавиджу. Накажи мені вийти, Геральте. Накажи мені, щоб я звідси вийшла. Бо сама, з власної волі, я не можу, а хочу вийти звідси, піти у місто, у корчму... Хочу помститися тобі за мій сором, за приниження, хочу знайти першого-ліпшого...

«Зараза, — подумав він, почувши, як її голос скаче, наче ганчірковий м'ячик, що котиться сходами. — Вона розплачеться, — подумав він, — напевне, розплачеться. Що робити, холера, що робити?»

Зігнуті плечі Ессі затремтіли сильніше. Дівчина відвернула голову й заплакала, тихим, жакливо спокійним, нестримним плачем.

«Я нічого не відчуваю, — зрозумів він зі страхом, — нічого, ані найменшого бажання. Те, що зараз я її обніму, це жест обдуманий, виважений, не спонтанний. Я обніму її, бо відчуваю, що так треба, а не тому, що хочу. Я нічого не відчуваю».

Коли він її обійняв, вона одразу ж перестала плакати, витерла сльози, сильно труснувши головою і відвертаючись так, щоб він не міг бачити її обличчя. А потім сильно притиснулася до нього, втискаючи голову в груди.

«Трохи жертвості, — подумав він, — просто трохи жертвості. Це ж її просто заспокоїть, обійми, поцілунки, спокійні пестощі... Вона більше нічого не хоче. А навіть якби вона й хотіла — то що? Трохи жертвості, адже вона красива й варта... Якби вона схотіла більшого... Це її заспокоїть. Тихий, спокійний, делікатний акт любові. А я... Мені ж — все одно, бо Ессі пахне вербеною, а не бузком і агрусом, у неї не холодна, наелектризована шкіра, волосся Ессі не чорне торнадо лискучих локонів,

очі Ессі красиві, м'які, теплі й сині, не палають вони холодним, байдужим, глибоким фіолетом. Ессі потім засне, відвернеться, трохи відкриє рота, Ессі не посміхнеться із триумфом. Бо Ессі...

Ессі — це не Йеннефер.

І тому я не можу. Не можу видобути з себе трохи жертвності».

— Прошу, Ессі, не плач.

— Не буду. — Вона дуже повільно відсунулася від нього. — Не буду. Я розумію. Інакше не може бути.

Вони мовчали, сидючи поряд на сіннику, напханому гороховим лушпинням. Наближався вечір.

— Геральте, — сказала вона раптом, а голос її тремтів. — А може... Може, було б так... як із тією мушлею, із тим дивним подарунком? Може, ми все ж знайшли б перлину? Через якийсь час?

— Я бачу ту перлину, — сказав він із зусиллям. — Оправлена в срібло, у срібну квіточку із майстерними пелюстками. Бачу її на твоїй шиї, на срібному ланцюжку, так, як я ношу свій медальйон. Це буде твій талісман, Ессі. Талісман, який збереже тебе від будь-якого зла.

— Мій талісман, — повторила вона, опускаючи голову. — Моя перлина, яку я оправлю у срібло, із якою я ніколи не розлучуся. Мій клейнод, який я отримала замість... Чи такий талісман може принести щастя?

— Так, Ессі. Будь певна.

— Чи я можу посидіти тут ще трохи? Із тобою?

— Можеш.

Сутеніло, й спадала темрява, а вони сиділи на напханому гороховим лушпинням сіннику, у кімнатці під стріхою, у якій не було меблів, у якій було тільки цеберко й незапалена свічка на підлозі, у калюжі застиглому воску.

Вони сиділи мовчки, у цілковитій тиші, дуже довго. А потім прийшов Любисток. Вони чули, як він наближається, бряжчить на лютні й підспіває. Любисток увійшов, побачив їх і не сказав нічого, ані слова. Ессі, також мовчки, встала й вийшла, не дивлячись на них.

Любисток не сказав ані слова. Але відьмак бачив у його очах слова, які так і не були сказані.

VIII

— Розумна раса, — замислено повторив Агловаль, спираючись ліктем на бильце стільця, а підборіддям — у груди. — Підводна цивілізація. Риболоуди, що живуть на дні моря. Сходи, що ведуть у глибину. Геральте, ти маєш мене за геть легковірного князя.

Оченько, яка стояла поряд із Любистком, гнівно пхикнула. Любисток недовіркою похитав головою. Геральт геть не переймався.

— А мені все одно, — сказав він тихо. — Все одно, повіриш ти мені чи ні. Утім, моїм обов'язком є тебе попередити. Човен, який наблизиться до Драконячих Ікол, або люди, які там з'являться під час припливу, наражаються на небезпеку. Смертельну небезпеку. Якщо хочеш перевірити, чи це правда, якщо хочеш ризикувати — то твоя справа. Я — просто попереджаю.

— Ха, — раптом відізався володар Зелест, що сидів за Агловалем у віконній ніші. — Якщо воно потвори, як ото ельфи чи всілякі там інші гобліни, то нам вони не страшні. Страхався я, що воно щось гірше та, боги змилюйтеся, чарівне. З того, що оце відьмак каже, так воно немовби морські утопці-плавуні. А на утопців є способи. Чутка була, що один чародій мигцем із утопцями зарадив собі на озері Моква. Улив у воду барильце магічного фільтрату — і по засраних утопцях стало. І сліду не лишилося.

— Вірно, — одізався Дроугард, який до того часу мовчав. — Сліду не лишилося. Як щук, лящів, раків і беззубок. Навіть твань на дні вигнила й вільхи на берегах усохли.

— Капітально, — сказав саркастично Агловаль. — Дякую за чудову ідею, Зелесте. Може, є їх у тебе більше?

— Ну, ніби й справді, — зарум'янився володар. — Магік трохи перегнув чарівну паличку, занадто розмахнувся. Але ми й без магіків можемо собі зарадити, княже. Відьмак каже, що битися

з отими потворами можна й убити їх теж можна. Тоді війна, пане. Як раніше. Нам воно не новина, еге ж? Жили в горах боболаки – де вони зараз? По лісах плентаються ще дикі ельфи й мавки, але й тим скоро кінець настане. Видеремо, що наше. Як наші діди...

– А перлини побачать мої внуки? – скривився князь. – Задовго чекати, Зелесте.

– Ну, аж так погано не буде. Бачиться мені... Скажу так: із кожним човном ловців – два човни лучників. Бігом потвор розуму навчимо. Навчимо їх страху. Вірно, пане відьмаче?

Геральт глянув на нього холодно, не відповів.

Агловаль відвернув голову, демонструючи свій шляхетний профіль, закусив губу. Потім глянув на відьмака, мружачись і морщачи лоба.

– Ти не виконав завдання, Геральте, – сказав. – Знову завалив справу. Я не заперечую, виказав ти чимало добрих намірів. Але я за добрі наміри гроші не плачу. Плачу за результат. За ефект. А ефект, вибач уже, є гівняним. Тому гівно ти й заробив.

– Чудово, мосьпане княже, – скривився насмішкувато Любисток. – Шкода, що вас тоді з нами не було біля Драконячих Ікол. Тоді б ми з відьмаком, може, дали вам шанс зустрітись з одним із тих, із моря, з мечем у руці. Може, тоді б ви зрозуміли, у чому річ, і перестали б дражнитися із платнею...

– Наче перекупка, – втрутилася Оченько.

– Не маю звички дражнитися, торгуватися чи дискутувати, – відповів спокійно Агловаль. – Я сказав, що не заплачу тобі ані гроша, Геральте. Умова звучала: знешкодити небезпеку, знешкодити загрозу, зробити можливою ловлю перлин без ризику для людей. А ти? Приходиш і розповідаєш мені про розумну расу на дні моря. Радиш, аби я тримався подалі від місця, яке приносить мені прибуток. Що ти зробив? Начебто забив... Скількох?

– Не має значення скількох. – Геральт трохи зблід. – Принаймні для тебе, Агловалю.

– Власне. Тим більше що й доказів немає. Якби ти хоча б приніс правиці отих рибожаб, хтозна, може, я видав би тобі звичайну ставку, таку, яку бере мій лісник за пару вовчих вух.

– Що ж, – сказав холодно відьмак. – Не залишається мені нічого іншого, як тільки попроситися.

– Ти помиляєшся, – сказав князь. – Залишається тобі ще дещо. Постійна праця за цілком непогані гроші й утримання. Положення і патент капітана моєї збройної сторожі, яка з цього часу супроводжуватиме ловців. Це не буде назавжди, досить і того, коли ота начебто розумна раса набереться достатньо розуму, аби триматися подалі від моїх човнів, уникати їх, наче вогню. Що ти на таке?

– Дякую, не скористаюся. – Відьмак скривився. – Така робота мене не влаштовує. Воювати з іншими расами я вважаю ідіотизмом. Може, воно непогана розвага для пересичених княжат. Але не для мене.

– Ах, як же гордовито, – посміхнувся Агловаль. – Як же презирливо. Воістину, ти відкидаєш пропозиції так, як не кожному королю вдається. Відмовляєшся від чималих грошенят із міною багача після ситого обіду. Геральте? Ти сьогодні обідав? Ні? А що завтра? А післязавтра? Бачу невеличкі шанси, відьмаче, насправді невеличкі. Навіть у нормі тобі непросто із заробітком, а тепер, із рукою на перев'язі...

– Як ти смієш! – крикнула Оченько. – Як ти смієш так до нього говорити, Агловалю! Руку, яку він носить на перев'язі, розрубали йому під час виконання твого доручення! Як ти можеш бути настільки підлим...

– Досить, – сказав Геральт. – Досить, Ессі. Це не має сенсу.

– Неправда, – кинула вона гнівно. – Це має сенс. Хтось має нарешті йому сказати правду в очі, цьому князю, який князем іменує себе сам, користуючись тим, що ніхто не конкурував із ним за титул владця цього шматка скелястого узбережжя, і який вважає тепер, що може зневажати інших.

Агловаль почервонів і стиснув губи, але не сказав ані слова, не ворухнувся навіть.

— Так, Агловалю, — продовжувала Ессі, стискаючи в кулаки тремтливі руки. — Бавить і тішить тебе можливість зневажати інших, радієш ти презирству, яке можеш виказати відьмаку, що готовий ризикувати головою за твої гроші. Але знай, що відьмак кепкує собі з твого презирства й з твоєї зневаги, що не справляють вони на нього ані найменшого враження, що він навіть не зауважує їх. Ні, відьмак не відчуває і того, що відчувають твої слуги й піддані, Зелест і Дроугард, а відчувають вони сором, глибокий і пекучий сором. Відьмак не відчуває і того, що ми, я і Любисток, а ми відчуваємо огиду. Чи ти знаєш, Агловалю, чому це так? Я скажу тобі. Відьмак знає, що він — кращий за тебе. Він вартісніший, ніж ти. І це дає йому силу, якою він володіє.

Ессі замовкла, опустила голову — не досить швидко, аби Геральт устиг помітити сльозу, що блиснула в кутку чарівного ока. Дівчина торкнулася долонею квітки зі срібними пелюстками, що висіла на шиї, квітки, усередині якої була велика блакитна перлина. Квітка мала майстерно сплетені пелюстки, виконали її дуже красиво. «Дроугард, — подумав відьмак, — проявив себе дуже добре. Ремісник, якого він порекомендував, виконав чудову роботу. І не взяв із них ані гроша. Дроугард заплатив за все».

— Тому, мосьпане княже, — продовжувала Оченько, піднявши підборіддя, — не сміши нас, пропонуючи відьмаку роль найманця в армії, яку ти хочеш виставити проти океану. Не наражайся на сміх, бо пропозиція твоя викликати може тільки його. Ти ще не зрозумів? Відьмаку ти можеш заплатити за виконання завдання, можеш найняти його, щоби він охороняв людей від зла, щоби запобіг небезпеці, яка їм загрожує. Але ти не можеш купити відьмака, не можеш використати його для власних цілей. Бо відьмак, навіть поранений і голодний, буде кращим за тебе. Вартим більшого. Тому він насміхається собі з твоєї нудної пропозиції. Зрозумів?

— Ні, панно Давен, — холодно сказав Агловаль. — Не зрозумів. Навпаки, розумію я усе менше. А основне, що я не розумію, це те, чому я досі не наказав повісити всю вашу трійцю, спершу почастувавши батогом і припикши червоним залізом. Ви, панно Давен, намагаєтеся справити враження всезнайки. Тоді скажіть мені, чому я цього не роблю?

— Будь ласка, — негайно випалила поетка. — Ти не робиш цього, Агловалю, бо десь там, глибоко всередині, тліє в тобі іскорка добропорядності, решток гонору, не задюшена ще пихою нуворіша й купчиська. Усередині, Агловалю. На дні серця. Серця, яке все ж таки здатне кохати сирену.

Агловаль зблід, наче полотно, і стис руки на поручнях крісла. «Браво, — подумав відьмак, — bravo, Ессі, чудово». Він пишався нею. Але одночасно відчував жаль, жахливий жаль.

— Їдьте, — сказав Агловаль тихо. — Йдіть собі. Куди забажаєте. Залиште мене в спокої.

— Прощавай, княже, — сказала Ессі. — А на прощання прийми добру пораду. Пораду, яку повинен був дати тобі відьмак, але я не хочу, аби відьмак тобі її давав. Аби принижувався до того, щоби ті поради тобі давати. Зроблю це за нього.

— Слухаю.

— Океан — великий, Агловалю. Ніхто ще не дослідив, що є там, за горизонтом, якщо взагалі щось там є. Океан більше будь-якої пущі, в глибини якої ви випхали ельфів. Він менш доступний, аніж будь-які гори та ущелини, у яких ви вирізали боболаків. А там, на дні океану, живе раса, яка застосовує зброю, яка знає таємниці обробки металів. Стережися, Агловалю. Якщо із ловцями плаватимуть лучники, ти розпочнеш війну із чимось, чого ти не знаєш. Те, що ти хочеш зачепити, може виявитися гніздом шершнів. Раджу вам, лишіть море їм, бо море — не для вас. Ви не знаєте й ніколи не довідаєтеся, куди ведуть сходи, які ведуть униз Драконячих Ікол.

— Ви помиляєтеся, панно Ессі, — спокійно сказав Агловаль. — Ми довідаємося, куди ведуть ті сходи. Більше того, ми тими сходами зійдемо. Перевіримо, що є на тому боці океану, якщо там

взагалі щось є. І витягнемо з того океану все, що тільки вдасться витягнути. А якщо не ми, то зроблять це наші внуки або внуки наших внуків. Це лише питання часу. Так, ми це зробимо, хоч би океан той мав стати червоним від крові. І ти про це знаєш, Ессі, мудра Ессі, яка пише хроніки людства своїми баладами. Життя — це не балада, мала, бідна, чарівноока поетко, яка загубилася серед своїх красивих слів. Життя — це битва. А битвам нас навчили саме оті, більше нашого варті відьмаки. То вони показали нам шлях, вони торували його для нас, вони встелили його трупами тих, хто боронив від нас цей світ. Ми, Ессі, цю битву просто продовжуємо. Це ми, а не твої балади творимо хроніку людства. І нам уже не потрібні відьмаки, нас і так вже нічого не стримає. Нічого.

Ессі, зблідла, дмухнула на локон і смикнула головою.

— Нічого, Агловалю?

— Нічого, Ессі.

Поетка посміхнулася.

Із передпокою раптом долинув галас, крики, тупіт. До зали увірвалися пажі та стража, одразу під дверима вони впали на коліна або зігнулися у поклонах, творячи живий коридор.

У дверях стояла Ш'ееназ.

Її блідо-зелене волосся було майстерно зачесане, прикрашене чудовими діадемами з коралів і перлин. Була вона в сукні кольору морської води, із оборками білими, наче піна. Сукня була сильно декольтована, так, що принади сирени, хоча й частково приховані й декоровані намистом із нефритів та ляпіс-лазурі, усе ще викликали захват.

— Ш'ееназ... — простогнав Агловаль, падаючи на коліна. — Моя... Ш'ееназ...

Сирена повільно наблизилася, а крок її був м'яким і сповненим грації, плавним, наче хвиля.

Вона зупинилася перед князем, блиснула в усмішці дрібними білими зубками, потім швидко зібрала сукню малими долонями й підняла її, досить високо, настільки високо, аби кожен міг оцінити якість праці морської чарівниці, моринки. Геральт лише

ковтнув слину. Не було сумнівів: моринка знала, що таке гарні ноги і як їх робити.

– Ха! – закричав Любисток. – Моя балада... Так само як у моїй баладі... Вона отримала заради нього ніжки, але втратила голос!

– Нічого я не втратила, – сказала Ш'ееназ співуче, найчистішою загальною. – Поки що. Після цієї операції я – наче нова.

– Ти говориш нашою мовою?

– А що, не можна? Як ся маєш, біловолосий? О, і твоя кохана тут, Ессі Давен, як я пам'ятаю. Ти вже краще її знаєш чи все ще ледь-ледь?

– Ш'ееназ... – застогнав Агловаль несамовито, наближаючись до неї на колінах. – Моє кохання! Моя любов... єдина... Тож – нарешті. Нарешті, Ш'ееназ!

Сирена гордим жестом подала йому руку для поцілунку.

– Так. Бо я також кохаю тебе, дурнику. А що воно було б за кохання, якби той, хто кохає, не наважився б на трохи жертвності?

IX

Вони виїхали з Бремерворду раннім холодним ранком, серед імлі, що притлумлювала яскравість червоної кулі сонця, коли те вставало з-за горизонту. Виїхали вони втрьох. Як і вирішили. Не розмовляли про це, нічого не планували – просто хотіли бути разом. Якийсь час.

Вони полишили кам'янистий мис, попрощалися із урвистими, пошарпаними кліфами над пляжами, дивними формаціями, висіченими хвилями й вітрами з вапняних скель. Але коли вони спустилися в квітучу й зелену долину Дол Адалатте, то й далі відчували в носі запах моря, а у вухах – гуркіт прибою і пронизливі крики чайок.

Любисток безустанно плескав язиком, перескакував з теми на тему – і практично жодної не скінчив. Розповідав про Країну Барса, де дурний звичай наказує дівчатам стерегти цноту аж до заміжжя, про залізних птахів з острова Ініс Порете, про живу воду

й мертву воду, про смак і дивні властивості сапфірового вина, що зветься шії, про королівських четвернят з Еббінга, страшно набридлих карапузів, які зуться Путці, Грітці, Мітці й Хуан Пабло Вассерміллер. Розповідав про поширювані конкурентами нові напрями в музиці й поезії, що, з точки зору Любистка, були жахом, що симулює тваринні інстинкти.

Геральт мовчав. Ессі не мовчала або відповідала односкладно. Відмак відчував на собі її погляд. Погляд, якого він уникав.

Через річку Адалатте вони переправилися паромом, причому їм самим довелося тягти канати, бо перевізник був у стані патетично п'яної, трупно-білої, дрижаково-задерев'янілої, задивленої у безодню блідості, не міг відпустити стовп під навісом, за який він тримався обіруч, і на всі запитання, які йому ставили, відповідав одним-єдиним словом, що звучало як «вург».

Країна на іншому березі Адалатте відьмаку сподобалася — села, що лежали вздовж річки, були здебільшого оточені гостроколом, а це обіцяло певні шанси знайти роботу.

Коли вони поїли коней, удень, Оченько підійшла до нього, скориставшись із факту, що Любисток відійшов. Відмак відійти не зумів. Спіймала його зненацька.

— Геральте, — сказала тихенько. — Я вже... не можу цього знести. Це понад мої сили.

Він старався уникати необхідності дивитися їй в очі. Вона цього не дозволила. Стала перед ним, граючись блакитною перлиною, оправленою у срібну квіточку, що висіла на шії. Стояла так, а він знову шкодував, що це не рибокий із шаблею, схованою під водою.

— Геральте... Ми маємо щось із цим зробити, правда?

Чекала на його відповідь. На слова. На трохи жертвності. Але відмак не мав нічого, що міг би їй пожертвувати, знав про те. Не хотів брехати. А до правди не міг удатися, бо не міг зробити те, що завдало б їй болю.

Ситуацію врятував Любисток, незамінний Любисток, з'явившись раптово. Любисток зі своїм незамінним тактом.

— А напевне! — гукнув і з розмаху кинув у воду палицю, якою він розгортав очерет і величезну річкову кропиву. — А напевне щось ви маєте із тим зробити, саме час на те! Я не хочу більше дивитися на те, що між вами діється! Чого ти від нього очікуєш, Лялечко? Неможливого? А ти, Геральте, на що розраховуєш? На те, що Оченько прочитає твої думки, наче... Наче та? І що вона цим задовольниться, а ти зручно промовчиш, не мусячи нічого пояснювати, нічого заявляти, ні від чого не відмовлятися? Не мусячи відкритися? Скільки часу, скільки фактів вам обом треба, щоб зрозуміти? І коли ви хочете це зрозуміти, за кілька років, у спогадах? Ми ж уранці маємо роз'їхатися, хай вам грець! Ох, досить вам, богами клянуса, обох я вас маю отут і отам! Добре, послухайте, я зараз виламаю ліщину й піду на риболовлю, а ви будете мати хвильну тільки для себе, зможете все одне одному сказати. Скажіть одне одному все, намагайтеся порозумітися. Це не так важко, як вам здається. А потім, заради богів, зробіть це. Зроби це з ним, Лялечко. Зроби це з нею, Геральте, і будь до неї добрим. А тоді, холера, або у вас пройде, або...

Любисток різко відвернувся і відійшов, ламаючи очерет і лаяючись. Зробив вудку з ліщинового прута й кінського волосу й ловив до сутінок.

Коли він пішов, Геральт й Ессі довго стояли, спершись на покручену вербу, що схилилася над течією. Стояли, тримаючись за руки. Потім відмак говорив, говорив тихо й довго, а Оченька були повні сліз.

А потім, боги, вони це зробили, він і вона.

І все було добре.

Х

Наступного дня вони влаштували собі щось схоже на урочисту вечерю. У селі, через яке вони проходили, Ессі й Геральт купили справне ягнятко. Поки ж вони торгувалися, Любисток тихцем

украє часнику, цибулі й моркви з грядок за халупою. Відїжджаючи, вони ще стьобнули казанок з тину за кузнею. Казанок був трохи дірявий, але відьмак залудив його Знаком Ігні.

Вечеря відбулася на галявинці, у глибині пуші. Вогонь весело потріскував, казанок булькотів. Геральт ретельно мішав у ньому мішалом, зробленим з обдертого від кори вершечка ялинки. Любисток чистив цибулю і шкрябав моркву. Оченько, яка й поняття не мала про куховарство, розважала їх, граючи на лютні й співаючи непристойні куплети.

Це була урочиста вечеря. Бо вранці вони мали розіхатися.

Уранці кожен із них мав рушити своєю дорогою, на пошуки чогось, що вони вже мали. Але не відали, що мають, навіть про те не здогадувалися. Не здогадувалися і про те, куди приведуть їх дороги, якими мали вирушити вранці. Кожен окремо.

Коли вони обїлися й облилися подарованим Дроугардом пивом, попліткували й посміялися, Любисток й Ессі влаштували співочі змагання. Геральт, із руками під головою, лежав на лігві зі смерекових гілок і думав, що ніколи він не чув таких чудових голосів і настільки ж чарівних балад. Думав про Йеннефер. Думав також і про Ессі. Мав передчуття, що...

Наприкінці Оченько проспівала разом із Любистком славний дует Цинтії і Вертверна, чудову пісню про любов, що починалася словами: «Сльозу не одну я вже пролила...» Геральтові здавалося, що навіть дерева схилилися, слухаючи цих двох.

Потім Оченько, яка пахла вербеною, лягла поруч із ним, втиснулася йому під руку, вкрутила голову в груди, зітхнула може, кілька разів і спокійно заснула. Відьмак заснув значно, значно пізніше.

Любисток, вдивляючись у пригасаюче вогнище, сидів іще довго, сам, тихо бренькаючи на лютні. Почалося з кількох тактів, із яких склалася доладна, спокійна мелодія. Вірш, суголосний мелодії, виникав одночасно із нею, слова розчинялися у музиці, залишалися у ній, наче комахи в прозоро-золотих брилках бурштину.

У баладі йшлося про одного відьмака й про одну поетку. Про те, як відьмак і поетка зустрілися на березі моря, серед крику чайок, як покохали одне одного з першого погляду. Про те, яким сильним і чарівним було їхнє кохання. Про те, що ніщо, навіть смерть, не було в змозі знищити те кохання і розділити їх.

Любисток знав, що мало хто повірить у ту історію, яку розповідає балада, але не переймався тим. Знав, що балади не пишуться для того, щоб їм вірили, — пишуть їх, щоб вони зворушували.

Кількома роками пізніше Любисток міг змінити зміст балади, написати про те, що сталося насправді. Не став цього робити. Бо правдива історія не зворушила б нікого. Хто ж хотів би почути про те, що відьмак й Оченько більше ніколи, ані разу не бачилися? Про те, що через чотири роки Оченько померла від віспи під час епідемії, що шаліла у Візімі? Про те, як він, Любисток, виніс її на руках з-поміж трупів, що палали на вогнищах, і поховав далеко від міста, у лісі, самотню і спокійну, а разом із нею, як вона й просила, дві речі — її лютню і блакитну перлину. Перлину, із якою вона не розлучалася ніколи.

Ні, Любисток лишив першу версію балади. Але й так ніколи її не співав. Ніколи. Нікому.

Перед ранком, ще у темряві, до табору підкрався голодний і лютий вовкулака, але побачив, що це Любисток, тож — послухав хвильну й пішов собі.

М ЕЧ ПРИЗНАЧЕННЯ

I

Перший труп він знайшов біля полудня.

Вигляд убитих рідко коли приголомшував відьмака, значно частіше він дивився на останки абсолютно байдуже. Цього разу байдужим він не був.

Хлопцю було десь близько п'ятнадцяти. Лежав він навznak, із широко розкинутими ногами, на губах його застигла гримаса переляку. Крім того, Геральт знав, що хлопець загинув одразу, не страждав і, скоріше за все, навіть не знав, що помирає. Стріла вдарила його в око, глибоко увіткнувшись у череп, аж до потиличної кістки. Стріла була оперена смугастим, пофарбованим у жовте маховим пір'ям фазанихи. Древячко із пір'ям стирчало над волоттям трав.

Геральт роззирнувся, швидко й легко знайшов, що шукав. Другу стрілу, ідентичну, що стирчала у стовбурі сосни, якихось шість кроків позаду. Знав, що трапилося. Хлопець не зрозумів застереження, почувши свист і стукіт стріли, він перелякався і побіг у невірному напрямку. У бік тієї, хто наказала йому зупинитися і йти геть. Шипучий, отруйний і пір'яний свист, короткий стук дерева, що втикається у дерево. Ані кроку далі, людино, — говорить той свист і той стук. Геть, людино, негайно тікай із Брокілону. Ти здобула увесь світ, людино, тебе усюди багато, ти завжди приносиш із собою те, що звеш сучасністю, ерою змін, те, що ти звеш прогресом. Але ми не хочемо тут ані тебе, ані твого прогресу. Ми не бажаємо собі змін, які ти приносиш. Свист і стук. Геть із Брокілону!

«Геть із Брокілону, людино, — подумав відьмак. — Не важливо, що тобі п'ятнадцять і ти лізеш крізь ліс, нетямлячись від переляку, не в змозі знайти дорогу додому. Не важливо, що тобі сімдесят і ти маєш піти по хмиз, бо через непридатність тебе виженуть з халупи, не дадуть жерти. Не важливо, що тобі шість і тебе звабили квіти, які голубіють на залитій сонцем галлявині. Геть із Брокілону! Свист і стук».

«Раніше, — думав Ґеральт, — перш ніж стріляти на ураження, вони попереджали двічі. Навіть тричі».

«Раніше, — подумав, рушаючи далі. — Раніше».

Що ж, прогрес.

Ліс, здавалося, не заслуговував на ту страшну славу, яку мав. Щоправда, він був геть диким і непростим для проходу, але була це звичайна складність гущавини, де будь-який просвіт, будь-яка сонячна пляма, пропущена крізь гілки й листя великих дерев, негайно використовували десятки молодих беріз, вільх, грабів, ожин, ялівця і папороті, які густотою відростків укривали хрустку трясовину трухи, сухих галузок і прогнилих стовбурів найстарших дерев, тих, що програли битву, тих, які віджили своє. Утім, гущавина не мовчала зловісним важким мовчанням, яке більш пасувало б такому місцю. Ні, Брокілон жив. Дзижчали комахи, шелестіли під ногами ящірки, пробігали райдужні торуни, тремтіло від крапель павутиння тисяч павуків, дятли розбивали стовбури швидкими серіями стукоту, верещали сойки.

Брокілон жив.

Але відьмак не обманювався. Знав, де перебуває. Пам'ятав про хлопця зі стрілою в оці. Серед моху й хвої інколи бачив білі кістки, по яких бігали червоні мурашки.

Він йшов далі, обережно, але швидко. Сліди були свіжими. Розраховував на те, що встигне, що зуміє затримати й повернути людей, які йшли попереду. Сподівався, що ще не було пізно.

Було.

Другий труп він би не помітив, якби не відблиск сонця на клинку короткого меча, якого вбитий стискав у долоні. Цей був зрілим чоловіком. Проста одежа бурого кольору вказувала на низьке походження. Одежа — якщо не враховувати плям крові, які оточували дві вбиті в груди стріли, — була чистою і новою, тому не міг це бути звичайний пахолок.

Геральт роззирнувся і побачив третій труп, одягнений у шкіряну куртку й короткий зелений плащ. Земля навколо ніг убитого була столоченою, мох і хвоя — зриті аж до піску. Не було сумнівів: той чоловік помирав довго.

Геральт почув стогін.

Швидко розгорнув ялівці, помітив глибоку яму від вивернутого дерева, яку ті маскували. У ямі, на відкритому корінні сосни, лежав чоловік потужної статури, із чорним кучерявим волоссям і такою само бородою, що контрастували із жакливою, майже трупною блідістю обличчя. Світлий каптан із оленячої шкіри був червоним від крові.

Відьмак зіскочив у яму. Поранений розплющив очі.

— Геральте... — простогнав. — О боги... Я, хіба, сплю...

— Фрайксенете? — здивувався відьмак. — Ти тут?

— Я... Ох...

— Не рухайся. — Геральт присів поруч. — Куди отримав? Не бачу стріли...

— Пройшла... навиліт. Я відламав вістря і витяг... Слухай, Геральте...

— Мовчи, Фрайксенете, бо захлинешся кров'ю. У тебе проbito легеню. Зараза, я мушу тебе звідси витягти. Що ви, диявол вас візьми, робили в Брокілоні? Це територія дріад, їх санктуарій, звідси ніхто живим не виходить. Ти про це не знав?

— Потім... — Фрайксенет загарчав, сплюнув кров'ю. — Потім тобі розповім... А зараз витягай мене... Ох, зараза! Обережніше... О-о-ох...

— Не зможу. — Геральт випростався, глянув навколо. — Ти заважкий...

— Лиши мене, — застогнав поранений. — Лиши мене, хай там... Але рятуй її... боги, рятуй її...

— Кого?

— Княжну... Ох... Знайди її, Геральте...

— Лежи спокійно, хай тобі грець! Зараз що-небудь змонтую і виволочу тебе.

Фрайксенет важко закашлявся і знову сплюнув, густа, тягуча нитка крові повисла в нього на бороді. Відьмак вилаявся, вискочив з ями, роззирнувся. Йому потрібні були два молоді деревця. Швидко рушив до краю галявини, де трохи раніше бачив купу вільх.

Свист і стук.

Геральт завмер на місці. Стріла, що встрягла у стовбур на рівні його голови, мала оперення з яструбового пір'я. Він глянув у напрямку, куди вказувало ясенове деревко, знав, звідки стріляли. За якихось п'ятдесят кроків була ще одна яма від вивернутого дерева, сам повалений стовбур, плутанина коріння, що стирчало вгору, все ще стискаючи в обіймах величезну брилу піщаної землі. Тернові зарості й темрява, перекреслена світлішими смугами березових стовбурів. Не бачив він нікого. Знав, що не побачить.

Він підняв обидві руки. Дуже повільно.

— *Ceadmil! Va an Eithne maeth e Duen Canell! Essea Gwynbleidd!*

Цього разу він почув тихе клацання тятиви й побачив стрілу, бо вистрелили її так, щоб він її помітив. Різко вгору. Він дивився, як та злітає, як ламає траєкторію, як падає по кривій. Не ворухнувся. Стріла вбилася у мох вертикально, за два кроки від нього. Майже одразу ж поряд із нею встряла друга, під ідентичним кутом. Він боявся, що наступної може вже не побачити.

— *Maeth Eithne!* — крикнув він знову. — *Essea Gwynbleidd!*

— *Glaeddyv vort!* — Голос, ніби подих вітру. Голос, не стріла.

Він жив. Потроху розпустив пряжку поясу, витягнув руку з мечем далеко вбік, відкинув. Друга дріада безшелесно впливла з-за обплетеного ялівцем стовбура ялини, не більше ніж за десять

кроків від нього. Хоча була вона маленькою і дуже худю, стовбур здавався тоншим. Відьмак не мав уявлення, яким чином міг не помітити її, коли підходив. Може, маскував її костюм, не спотворюючи зграбного тіла, комбінація дивно зшитих шматків тканини багатьох відтінків зеленого й бурого, всіяна листям і шматочками кори. Волосся її, перев'язане на чолі чорною хусткою, мало оливковий колір, а обличчя перетинали смуги, намальовані горіховим лушпинням.

Зрозуміло, лук вона мала нап'ятим і цілилася в нього.

— Eithne... — почав він.

— Thaess aep!

Він слухняно замовк, стоячи нерухомо, тримаючи руки пода-лі від тулуба. Дріада не опустила лук.

— Дунка! — крикнула. — Бренн! Saemm vort!

Та, яка стріляла перший раз, вискочила з терновища, пробігла по зваленому стовбуру, спритно перестрибуючи яму. Хоча й лежала там купа сухого хмизу, він не почув, щоб під її ногою хруснула хоча б галузка. Позаду, близько, він почув легенький відгомін, наче листя на вітрі. Знав, що третя стоїть за спиною.

Власне, та третя, блискавично з'явившись збоку, підняла його меч. Ця мала волосся кольору меду, стягнене стрічкою з очерету. Колчан, повний стріл, колихався у неї за плечима.

Та, найдалша, з ями, швидко наблизилася. Одяг її нічим не відрізнявся від одягу товаришок. На матовому, цеглясто-рудому волоссі носила вона вінок, сплетений з конюшини й вересу. Тримала лук, не нап'ятий, але стріла була на тятіві.

— Ten thesse in maeth aep Eithne llew? — запитала вона, підходячи ближче. Голос мала незвично мелодійний, очі величезні й чорні. — Ess' Gwynbleidd?

— Ae... aesse... — почав він, але слова брокілонського діалекту, що у вустах дріади звучали наче спів, у нього грузнули в горлі й драгували губи. — Жодна з вас не говорить загальною? Я не дуже добре знаю...

— An' vaill. Vort llinge, — відрізала та.

— Я — Гвинблейдд, Білий Вовк. Пані Ейтне мене знає. Я йду до неї із посольством. Я вже бував у Брокілоні. У Дуен Канелі.

— Гвинблейдд. — Цегляста примружилася. — Vatt'ghern?

— Так, — підтвердив він. — Відьмак.

Олівкова пирхнула гнівно, але опустила лук. Цегляста дивилася на нього широко розкритими очима, а її позначене зеленими смугами обличчя було абсолютно нерухоме, мертва, наче обличчя скульптури. Нерухомість ця не дозволяла класифікувати її обличчя як красиве чи бридке — замість такої класифікації спадала на думку байдужість і бездушність, якщо не жорстокість. Геральт подумки картався за таку оцінку, влімавши себе на олюдненні дріад, а це могло завести на манівці. Адже він мав знати, що вона просто старша за отих двох. Незважаючи на зовнішність, була вона значно, значно старшою від них.

Вони стояли в нерішучій мовчанці. Геральт чув, як Фрайксенет стогне, хрипить і кашляє. Цегляста також мусила це чути, але її обличчя навіть не здригнулося. Відьмак спер руку на пояс.

— Там, у ямі, — сказав він спокійно, — лежить поранений. Якщо він не отримає допомоги, то помре.

— Thaess aep! — Олівкова нап'яла лук, направивши стрілу просто йому в обличчя.

— Дасте йому здохнути? — Він не підвищував голосу. — Дозволите йому отак просто вдавнитися кров'ю? Тоді краще вам його добити.

— Стули пельку! — гавкнула дріада, перейшовши на загальну. Але опустила лук і зменшила напругу тятиви. Глянула запитливо на ту другу. Цегляста кивнула, вказала на яму. Олівкова побігла, швидко й безшелесно.

— Я хочу побачитися із пані Ейтне, — повторив Геральт. — Я несу повідомлення...

— Вона, — цегляста вказала на медову, — проведе тебе до Дуен Канела. Йди.

— Фрай... А той поранений?

Дріада глянула на нього, мружачись. Усе ще бавилася стрілою на тятіві.

— Не переймайся, — сказала. — Йди. Вона тебе проведе.

— Але...

— *Va'ep vort!* — відрізала вона, стискаючи губи.

Він стенов плечима, розвернувся у бік тієї, із волоссям кольору меду. Здавалася наймолодшою з усієї трійці, але він міг і помилятися. Зауважив, що очі в неї сині.

— Тоді ходімо.

— Ага, — тихо сказала медова. Повагавшись мить, віддала йому меч. — Ходімо.

— Як тебе звуть? — запитав він.

— Стули пельку.

Ішла вона крізь хащі дуже швидко, не оглядаючись. Геральту довелося прикласти чималих зусиль, аби її наздогнати. Знав, що дріада робить це навмисно, знав, що хоче, аби людина, яка за нею йде, зі стогоном застрягла в хащах, аби звалилася на землю, вичерпана, не в силах продовжувати марш. Звичайно, не знала, що має вона справу із відьмаком, не з людиною. Була занадто молодою, щоб знати, хто такий відьмак.

Дівчина — Геральт вже знав, що вона не чистокровна дріада, — зупинилася раптом, розвернулася. Він бачив, що груди її швидко здіймаються під плямистим кубрачком, що вона насилу стримується, щоби не дихати ротом.

— Словільнімося? — запропонував він усміхаючись.

— *Yea.* — Вона неохоче глянула на нього. — *Aeen esseath Sidh?*

— Ні, я не ельф. Як тебе звуть?

— Бренн, — відповіла вона, знову закрокувавши вперед, але вже повільніше, не намагаючись його випереджати. Йшли вони поряд, близько. Він відчував запах її поту, звичайного поту молодій дівчини. Піт дріад мав запах розтертих у долонях вербових листків.

— А як ти звалася раніше?

Вона глянула на нього, губи її раптово скривилися, він подумав, що вона обуриться чи накаже йому мовчати. Не зробила того.

— Не пам'ятаю, — сказала вона після паузи. Йому не здалося, що це — правда.

Не виглядала більше ніж на шістнадцять і не могла бути в Брокілоні довше, аніж років шість-сім, — якби потрапила сюди раніше, маленькою дитиною чи майже немовлям, він би вже не розгледів у ній людину. Сині очі й натурально світле волосся траплялися і в дріад. Діти дріад, що були зачаті у священних контактах із ельфами або людьми, переймали органічні риси виключно від матерів, і були це виключно дівчинки. Надзвичайно рідко і звичайно в якомусь із наступних поколінь, народжувалася інколи дитина із волоссям або очима анонімного людського протопласта. Але Геральт був упевненим, що Бренн не мала в собі ані краплі крові дріад. Зрештою, це не мало великого значення. Кров чи ні, нині вона була дріадою.

— А тебе, — вона скоса глянула на нього, — як звати?

— Гвинблейдд.

Вона кивнула.

— Тоді ходімо... Гвинблейдде.

Ішли вони повільніше, ніж перед тим, але все ще швидко. Бренн зрозуміло, знала Брокілон — Геральт, будь він тут сам, не зумів би ані утримати темп, ані знайти потрібного напрямку. Бренн проходила крізь гущавину ледь помітними, замаскованими стежками, долала ущелини, вправно, наче по мостах, перебігаючи по звалених стовбурах дерев, сміло хлюпотіла зеленими від ряски, лискучими плямами трясовин, куди відмак ступити не відважився б і витратив би години, якщо не дні, щоб їх обійти.

Присутність Бренн оберігала його не тільки від дикості лісу — були місця, де дріада сповільнювала кроки, йшла дуже обережно, мацаючи стежку ногою, тримаючи його за руку. Він знав навіщо. Про пастки Брокілону ходили легенди — розказували про ями, повні загострених кілків, про самостріли, про дерева, що валяться тобі на голову, про страхітливого «їжака» — колючу кулю на мотузці, що падала зненацька, вимітаючи стежку. Були також і місця, де Бренн затримувалася і мелодійно свистіла, а із

кущів відповідали їй таким само свистом. Також були місця, де вона зупинялася із рукою на колчані, наказуючи йому стояти тихо, й чекала в напрузі, поки щось, що хрустіло в гущавині, не віддаляться.

Попри швидкий марш вони мусили затриматися на ніч. Бренн обрала місце безпомилково — на пагорбі, куди різниця температур виносила подув теплого повітря. Спали вони на сухій папороті, близько одне до одного, за звичаєм дріад. Серед ночі Бренн обійняла його, притулилася міцно. І нічого більше. Він обійняв її. І нічого більше. Була вона дріадою. Йшлося лише про тепло.

На світанку, ще майже затемна, вони рушили далі.

II

Вони долали пасмо узгір'їв, із рідкою рослинністю, петляючи по імлистих котловинках, ідучи широкими трав'янистими галявинами, вітроломами.

Бренн учергове зупинилася і роззирнулася. Здавалося, наче загубила шлях, але Геральт знав, що це неможливо. Утім, користуючись перервою у марші, він присів на повалене дерево.

І тоді почув крик. Тонкий. Високий. Розпачливий.

Бренн блискавично присіла, витягаючи з колчана одночасно дві стріли. Одну вона схопила в зуби, другу зачепила за тятиву, нап'яла лук, цілячись наосліп, через кущі, на голос.

— Не стріляй! — крикнув він.

Перескочив через стовбур, продерся крізь зарості.

На невеличкій галявинці біля підніжжя кам'янистого урвища стояла мала істотка в сірому кубрачку, притиснута спиною до стовбура сухого граба. Перед нею, за якихось п'ять кроків, щось рухалося — поволі, розгортаючи трави. Це щось мало близько двох сажнів довжини й було темно-бурим. Першої миті Геральт подумав, що це змія. Але помітив жовті, рухливі, гачкуваті ніжки, пласкі сегменти довгого тулуба й зрозумів, що це ніяка не змія. Що це щось значно гірше.

Притулена до дерева істотка тоненько писнула. Величезний вій підняв над травою довгі тремтячі вуса, ловив ними запах і тепло.

– Не рухайся! – крикнув відьмак і тупнув, аби привернути увагу сколопендроморфа до себе.

Але вій не відреагував, вуса його вже підхопили запах найближчої жертви. Потвора ворухнула ніжками, крутнулася і рушила вперед. Яскраво-жовті лапки його мигтіли серед трав, рівномірно, наче весла галери.

– Їгерн! – крикнула Бренн.

Геральт двома стрибками увірвався на галявину, на бігу вириваючи меч із піхов за спиною, з розгону, стегном, ударив скам'янілу під деревом істотку, відкинувши її вбік, у кущі ожини. Сколопендроморф зашелестів у траві, швидше перебираючи ніжками, й кинувся на нього, піднімаючи передні сегменти, клацаючи кліщами, з яких стікала отрута. Геральт затанцював, перескочив через пласке тіло й з півоберта рубанув мечем, цілячись у найм'якше місце, між броньованими плитами тулуба. Утім, потвора була занадто швидкою, меч ударив у хітинову шкаралупу, не прорубавши її, – товстий килим моху амортизував удар. Геральт відскочив, але не досить спритно. Сколопендроморф обвив задньою частиною тіла його ноги – із жахливою силою. Відьмак упав, скрутився і спробував вирватися.

Безрезультатно.

Вій вигнувся і розвернувся, аби дотягнутися до нього клішнями, при цьому різко задряпав пазурами по дереву, пройшовся по ньому. У цю мить над головою в Геральта сикнула стріла, із тріском пробиваючи панцир, приколочуючи потвору до стовбура. Вій скрутився, зламав стрілу й звільнився, але одразу вдарили в нього дві наступні. Відьмак копняком відкинув від себе ослаблу нижню половину, відкотився набік.

Бренн, лаючись, шила з лука в неймовірному темпі, пакуючи в сколопендроморфа стрілу за стрілою. Вій ламав їх і звільнявся, але чергова стріла знову прибавала його до стовбура. Пласка,

блиснуча, темно-руда довбешка потвори клацала і скреготіла кліщами біля тих місць, куди били стріли, нерозумно намагаючись дістати ворога, що її поранив.

Геральт підскочив збоку і тям мечем із широкого замаху, закінчуючи бій одним ударом. Дерево спрацювало, наче катівський пеня.

Бренн наблизилася поволі, із нап'ятим луком, копнула туб, що звивався поміж трав, перебираючи ніжками, плюнула на нього.

— Дякую, — сказав відьмак, розтרוшуючи відтату голову вія ударами підборів.

— Е-е?

— Ти врятувала мені життя.

Дріада глянула на нього. У цьому погляді не було ані розуміння, ані емоцій.

— Їгерн, — сказала вона, ткнувши чоботом тіло, що тремтіло. — Поламав мені шипи.

— Ти врятувала життя і мені, і цій малій дріаді, — повторив Геральт. — Зараза, де ж вона є?

Бренн вправно розгорнула куці ожини, встромила руки поміж колючих галузок.

— Так я і думала, — сказала, витягаючи з хащів істотку в сірому кубрачку. — Глянь сам, Гвиннблейдде.

Це була не дріада. Не був це також ельф, сильфіда, пак чи половинчик. Це була найзвичайнісінька на світі людська дівчинка. Посеред Брокілому, у найнезвичайнішому місці для звичайних, людських дівчинок.

Мала вона світле, мишачо-попелясте волосся і великі яскраво-зелені очі. Не могло їй бути більше десяти років.

— Хто ти? — запитав він. — Звідки ти тут узялася?

Вона не відповіла. «Де я її вже бачив? — подумав він. — А вжедесь я її бачив. Її чи когось дуже на неї схожу».

— Не бійся, — сказав він нерішуче.

— Я не боюся, — буркнула вона невиразно. Схоже, мала катар.

— Віємосья звідси, — відізвалася раптом Бренн, роздивляючись навколо. — Де один їгерн, там видивляйся і другого. А в мене залишилося малувато шипів.

Дівчинка глянула на неї, роззявила рота, протерла личко долонею, розмазуючи пилюку.

— Хто ти, най тебе диявол, така? — повторив Геральт, нахилиючись. — Що ти робиш у... у цьому лісі? Як ти сюди потрапила?

Дівчинка опустила голову й хлопнула сопливим носом.

— Ти оглухла? Хто ти така, питаю? Як тебе звуть?

— Цірі, — шморгнула.

Геральт відвернувся. Бренн, оглядаючи лук, зиркала на нього оком.

— Слухай, Бренн...

— Чого?

— Чи це можливо... Чи це можливо, щоби вона... втекла від вас з Дуен Канела?

— Е-е?

— Не вдавай кретинки, — нервувався він. — Я знаю, що ви викрадаєте дівчаток. А ти сама що, з неба впала до Брокілону? Питаю, чи можливе...

— Ні, — відрізала дріада. — Я її ніколи в очі не бачила.

Геральт придивився до дівчинки. Її попелясте волосся було скуйовджене, повне хвої та листя, але пахло чистотою, не димом, хлівом чи жиром. Руки, хоча й неймовірно брудні, були малими й делікатними, без шрамів і мозолів. Хлоп'яче вбрання, кубрачок із червоним каптуром, який вона носила, ні на що не вказувало, але високі чобітки зроблені були з м'якої дорогої телячої шкіри. Ні, напевне не була це сільська дитинка. «Фрайксенет, — подумав раптом відьмак. — Це її шукав Фрейксенет. За нею пішов він у Брокілон».

— Звідки ти, шмаркачко, питаю?

— Як ти зі мною говориш?! — Дівчинка гордовито задерла голову й тупнула ніжкою. М'який мох звів нанівець ефект такого тупання.

— Ха, — сказав відьмак і посміхнувся. — І справді — княжна. Принаймні за мовою, бо вигляд — нікчемний. Ти з Вердена, правда? Знаєш, що тебе шукають? Не переймайся, відвезу тебе додому. Слухай, Бренн...

Щойно він відвернувся, дівчинка блискавично крутнулася на п'ятах і пустилася прожогом через ліс, по положистому узбіччі пагорба.

— Bloede turd! — зойкнула дріада, тягнучись до колчана. — Saemm'ere!

Дівчинка, перечіплюючись, мчала наосліп через ліс, витріскуючи хмизом.

— Стій! — крикнув Геральт. — Куди, зараза!

Бренн блискавично нап'яла лук. Стріла ядуче засичала, летючи по пласкій параболі, вістря зі стукотом вбилося у дерево, мало не зачепивши волосся дівчинки. Мала зіщулилася і припала до землі.

— Ти холерна ідіотка, — просичав відьмак, наближаючись до дріади. Бренн зграбно видобула з колчана наступну стрілу. — Ти могла її убити!

— Тут Брокілон, — сказала вона гордовито.

— А це — дитина!

— Ну то й що?

Він глянув на оперення стріли. Було на ній смугасте пір'я з крила самиці фазана, фарбоване в жовте відваром з кори. Не сказав ані слова. Відвернувся і швидко пішов у ліс. Дівчинка лежала під деревом, скулена, обережно піднімаючи голову й дивлячись на стрілу, що стирчала зі стовбура. Почула його кроки й схопилася на ноги, але він коротким стрибком наздогнав її, схопив за червоний каптур нубрачка. Вона повернулася і глянула на нього, потім на руку, що тримала каптур. Він відпустив її.

— Навіщо ти втікала?

— Яке тобі діло? — шморгнула вона. — Облиш мене в спокої, ти... ти...

— От дурепа, — просичав він люто. — Тут Брокілон. Мало тобі було вія? Сама ти в цьому лісі й до ранку не доживеш. Ти ще не зрозуміла?

— Не торкайся мене! — дерлася вона. — Ти, пахолку! Ти! Я княжна, не думай собі!

— Ти дурна шмаркачка.

— Я княжна!

— Княжни не лазять по лісу самі. Княжни мають чисті носи.

— Накажу голову тобі відрубати! І їй також! — Дівчинка витерла носа долонею і вороже глянула на дріаду, що саме наближалася.

Бренн пирхнула сміхом.

— Ну добре, досить цього вереску, — урвав її відьмак. — Навіщо ти втікала, княжно? І куди? Чого ти боїшся?

Вона мовчала, хлюпаючи носом.

— Добре, як хочеш. — Він підморгнув дріаді. — Ми йдемо. Хочеш залишатися сама у лісі — воля твоя. Але іншим разом, як дорветься до тебе їїґерн, — не верещи. Княжнам воно не личить. Княжни помирають, навіть не писнувши, попередньо начисто витерши носа. Ходімо, Бренн. Прощавай, ваша високосте.

— За... зачекай.

— Так?

— Я піду з вами.

— Це велика честь для нас. Правда, Бренн?

— Але ти не приведеш мене знову до Кістріна? Обіцяєш?

— Хто то... — почав він. — Ах, псякрев! Кістрін. Княжич Кістрін? Син короля Ервіла з Вердена?

Дівчинка надула маленькі губки, шморгнула й відвернулася.

— Досить цих ігор, — похмуро відізвалася Бренн. — Ходімо.

— Зараз, зараз. — Відьмак випростався і глянув на дріаду згори. — Плани потребують деяких змін, моя чарівна лучнице.

— Е-е? — Бренн підняла брову.

— Пані Ейтне зачекає. Я мушу відправити цю малу додому. У Верден.

Дріада примружилася, сягнула до колчана.

— Нікуди ти не підеш. Як і вона.

Відьмак паскудно посміхнувся.

— Бережися, Бренн, — сказав він. — Я не щеня, якому ти вчора впакувала стрілу в око із засідки. Я вмю оборонятися.

— Bloede arss! — просичала вона, піднімаючи лук. — Ти йдеш до Дуен Канела, вона також! Не до Вердена!

— Ні! Не до Вердена! — Попелястovolosa дівчинка припала до дріади, притиснулася до її худого стегна. — Я йду з тобою! А він нехай собі сам йде до Вердена, до дурнуватою Кістріна, якщо вже так хоче!

Бренн навіть не глянула на неї, не спускаючи очей з Геральта. Але лук опустила.

— 'Ss turd! — Плюнула йому під ноги. — Авжеж! Іди куди очі бачать! Подивимось, чи зумієш. Здохнеш, раніше ніж вийдеш із Брокілону.

«Вона права, — подумав Геральт. — Я не маю і шансу. Без неї я не вийду з Брокілону, не доберуся до Дуен Канела. Ото халепа. Може, вдасться відговорити Ейтне...»

— Ну, Бренн, — сказав він примирливо посміхнувшись. — Не злися, красуне. Добре, нехай буде по твоєму. Всі йдемо до Дуен Канела. До пані Ейтне.

Дріада щось буркнула під ніс, зняла стрілу з тятиви.

— Тоді в дорогу, — сказала, поправляючи пов'язку на волоссі. — Уже достатньо часу згаяли.

— Ой... — застогнала дівчинка, роблячи крок.

— Чого там?

— Щось мені сталося... У ногу.

— Зачекай, Бренн! Іди, шморкуле, візьму тебе на шию.

Була вона теплесенька й пахнула наче мокрий горобчик.

— Яке маєш ім'я, княжно? Я забув.

— Цірі.

— А володіння твої — де лежать, якщо можна запитати?

— Не скажу тобі, — буркнула вона. — Не скажу, й усе.

– Переживу. Не крутися і не шмаркай у мене над вухом. Що ти робила в Брокілоні? Загубилася? Заблукала?

– Та зараз! Я ніколи не заблукою!

– Не крутися. Ти втекла від Кістріна? Із замка Настроґ? До чи після шлюбу?

– Звідки ти знаєш? – шморгнула вона занепокоєно.

– Бо я небачено мудрий. Чого ти втекла саме до Брокілону? Не було більш безпечних напрямків?

– Дурний кінь поніс.

– Брешеш, княжко. При твоїй статурі ти найбільше на kota могла б сісти. Та й те – на лагідного.

– То Марек їхав. Зброєносець рицаря Войміра. А в лісі кінь спіткнувся і зламав ногу. І ми загубилися.

– Ти ж казала, що із тобою такого не буває.

– То він заблукав, не я. Була імла. І ми погубилися.

«Ви погубилися, – подумав Ґеральт. – Бідний зброєносець лицаря Войміра, який мав нещастя натрапити Бренн і її товаришок. Щеня, не пізнавши, напевне, що таке жінка, допомагає утекти зеленоокій шмаркулі, бо наслухалося лицарських оповідок про дівчат, яких змушують до шлюбу. Допомагає їй утекти, щоб умерти від стріли несправжньої дріади, яка не знає ще, напевне, що таке чоловік. Але вже вмiє вбивати».

– Я питав, ти завіялася з замку Настроґ до шлюбу чи після?

– Утекла, та й годі, що тобі до того? – забурчала вона. – Бабця сказала, що я маю туди їхати, познайомитися із ним. Із тим Кістріном. Тільки познайомитися. А той його батько, той король-товстун...

– Ервил.

– ...відразу: шлюб та шлюб. А я його не хочу. Того Кістріна. Бабця сказала...

– Що він, такий гидкий, той княжич Кістрін?

– Не хочу його, – гордовито заявила Цірі, шморгнувши носом, у якому аж трубило. – Він товстий, дурнуватий, і в нього бридко тхне з рота. Перед тим як я туди поїхала, мені показали

парсунку, а на парсунці він товстим не був. Не хочу я такого чоловіка. Я взагалі чоловіка не хочу.

— Цірі, — сказав відьмак нерішуче. — Кістрін ще дитя, як і ти. За пару років з нього може вийти й цілком пристойний юнак.

— То нехай мені пришлють іншу парсуну, за пару років — пирхнула вона. — І йому також. Бо сказав мені, що на парсуні, яку йому показали, я була куди красивіше. І признався, що кохає Альвіну, придворну даму, й хоче бути її лицарем. Бачиш? Він мене не хоче, і я його не хочу. Навіщо той шлюб?

— Цірі, — буркнув відьмак. — Він княжич, а ти — княжна. Княжичі й княжни саме так й одружуються, не інакше. Такий звичай.

— Говориш як усі. Вважаєш, що коли я мала, то мені можна набрехати.

— Я не брешу.

— Брешеш.

Геральт замовк. Бренн, яка йшла попереду, аж обернулася, напевне здивована тишею. Стенувши плечима, пішла далі.

— Куди ми йдемо? — похмуро відізвалася Цірі. — Я хочу знати!

Геральт мовчав.

— Відповідай, як я тебе запитую! — сказала вона грізно, посилюючи наказ голосним шморганням. — Чи ти знаєш, хто... Хто на тобі сидить?

Він не відреагував.

— Бо вкушу тебе за вухо! — крикнула вона.

Відьмакові це набридло. Він стягнув дівчинку з шиї і поставив на землю.

— Слухай-но, шмаркачко, — сказав він різко, розпускаючи пряжку ремня. — Зараз я покладу тебе через коліно, стягну тобі труси й надаю по задку ременем. Ніхто мене не стримає, бо тут не королівський двір, а я не твій придворний чи слуга. Зараз ти пожалієш, що не лишилася у Настрозі. Зараз ти побачиш, що все ж краще бути княжною, аніж загубленою в лісі шмаркачкою. Бо княжні справді можна поводитися нестерпно. Княжну навіть

тоді ніхто не лупить по задку ремнем — а якщо й лупить, то сам пан князь особисто.

Цірі скорчилася і кілька разів шморгнула носом. Бренн, спершись на дерево, спокійно на них дивилася.

— Ну як? — запитав відьмак, накручуючи пояс навколо зап'ястка. — Станемо поводитися гідно й благородно? Якщо ні, то візьмемося до шмагання її високості по задку. Ну? Так чи ні?

Дівчинка захлипала й потягнула носом, після чого квапливо закивала.

— Будеш гречною, княжна?

— Буду, — буркнула вона.

— Скоро стемніє, — відізвалася дріада. — Ходу, Гвинблейдде.

Ліс порідшав. Ішли вони через піщані молодняки, через вересові зарості, через затягнені імлою луки, на яких паслися стада оленів. Холоднішало.

— Шляхетний пане... — відізвалася Цірі після довгого, довгого мовчання.

— Звуся Геральтом. У чому річ?

— Я страшенько голодна.

— Зараз ми зупинимося. Скоро сутінки.

— Не витримаю, — захлипала вона. — Я нічого не їла від...

— Не переймайся. — Він сягнув у сакви, витягнув шматок солонини, малий круг сиру й два яблуки. — Тримай.

— Що воно, оте жовте?

— Солонина.

— Цього я їсти не стану, — буркнула.

— От і гаразд, — сказав він невиразно, засовуючи солонину до рота. — З'їж сир. І яблуко. Одне.

— Чому одне?

— Не крутись. З'їж обидва.

— Геральте?

— М-м?

— Дякую.

— Нема за що. Їж на здоров'я.

— Я не... Не за це. За це також, але... Ти врятував мене перед тою стоніжкою... Бр-р-р... Я мало не померла зі страху...

— Ти мало не померла, — підтвердив він серйозно. «Ти мало не померла надзвичайно болісним та паскудним способом», — подумалося йому. — А дякувати ти повинна Бренн.

— А хто вона?

— Дріада.

— Мавка?

— Так.

— То вона нас... Вони крадуть дітей! Вона нас викрала? Е-е, ти ж не малий. А чому вона так дивно говорить?

— Говорить як говорить, це не важливо. Важливо, як вона стріляє. Не забувай їй подякувати, коли ми зупинимось.

— Не забуду, — шморгнула вона.

— Не крутись, княжно, майбутня княгине Вердена.

— Не буду, — буркнула вона, — жодною княгинею.

— Добре-добре. Не будеш княгинею. Станеш хом'яком і будеш жити в норі.

— Неправда! Ти нічого не знаєш!

— Не пиши в мене над вухом. І не забувай про ремінь!

— Я не буду княгинею. Буду...

— Ну? Чим?

— Це таємниця.

— Ах, так, таємниця. Чудово. — Він підняв голову. — Що сталося, Бренн?

Дріада зупинилася, знизала плечима, подивилася у небо.

— Я заморилася, — сказала м'яко. — І ти, напевне, заморився, несучи її, Гвинблейдде. Тут станемо. Уже темно.

III

— Цірі?

— М-м? — хлюпнула носом дівчинка, шелестячи галуззям, на якому лежала.

— Тобі не холодно?

— Ні, — зітхнула вона. — Зараз тепло. Вчора... Учора я страшненько змерзла, ой-йой.

— Диво, — одізувалася Бренн, розпускаючи ремені довгих м'яких чобіт. — Така малесенька, а пройшла такий шмат лісу. І через чати пройшла, через твань, через гущину. Міцна, здорова й сильна. Вона й насправді згодиться... Згодиться нам.

Геральт швидко кинув оком на дріаду, на її блискучі в напівморозці очі. Бренн сперлася спиною на дерево, зняла пов'язку, розпустила рухом голови волосся.

— Вона увійшла до Брокілону, — буркнула, випереджуючи коментар. — Вона наша, Гвінблейдде. Ми йдемо до Дуен Канела.

— Пані Ейтне вирішить, — сказав він уїдливо. Але знав, що Бренн має рацію.

«Шкода, — подумав він, дивлячись на дівчинку, яка крутилася на зеленій постелі. — Такий рішучий гномик. Де я її вже бачив? Не важливо. Але шкода. Світ такий великий і такий чарівний. А її світом уже буде Брокілон, до кінця її днів. І, може, небагатьох днів. Може, тільки до того дня, коли вона впаде в папороть, під крики й свист стріл, воюючи в цій безглуздій війні за ліс. На боці тих, хто має програти. Має. Раніше чи пізніше».

— Цірі?

— Га?

— Де живуть твої батьки?

— Немає батьків, — хлипнула вона носом. — Потонули на морі, коли я була маленькою.

«Так, — подумав він. — Це пояснює багато що. Княжна, дитина мертвої княжої пари. Хтозна, чи не третя дочка після чотирьох синів. Титул, що на практиці значить менше, аніж титул камергера чи конюшого. Зеленооке та попелястоволосе щось, що крутиться при дворі і що треба якнайшвидше спекати, видати заміж. Якнайшвидше, доки не дозріла й не стала малою жінкою, загрозою скандалу, мезальянсу чи інцесту, до якого недовго в спільній замковій спальні».

Її втеча відьмака не дивувала. Він багато разів зустрічався із княжнами — і навіть принцесами, — які швендяли разом із трупами мандрівних акторів, щасливі, що їм вдалося втекти від старезного короля, який, проте, все ще бажав мати нащадка. Бачив він і принців, які приймали непевну долю найманців замість вибраної батьком кульгавої чи віспуваної принцеси, чиє перетримане або сумнівне дівоцтво мало стати ціною союзу й династичної спорідненості.

Він ліг поряд із дівчинкою, прикрив її своєю курткою.

— Спи, — сказав. — Спи, мала сирітка.

— Та де там! — забурчала вона. — Я — княжна, а не сирітка. І маю бабцю. Моя бабця — королева, не думай. Коли я їй розповім, що ти хотів відлупцювати мене ременем, моя бабця накаже тобі голову відрубати, от побачиш.

— Жахливо! Цірі, май милосердя!

— Та де там!

— Ти ж добра дівчинка. Відрубання голови жахливо болюче. Ти ж правда нічого не розповіси?

— Розповім.

— Цірі.

— Розповім, розповім, розповім! Боїшся, га?

— Страшенно. Знаєш, Цірі, коли людині відрубують голову, то можна від того померти.

— Смієшся?

— Якби ж то я насмілився.

— Ще пожалкуєш, от побачиш. З моєю бабцею годі жартувати, як тупне ногою, то найбільші лицарі й воїни на коліна падають перед нею, я сама бачила. А якщо хтось не послухається, то — р-раз, і голови нема.

— Страшне. Цірі?

— Ага?

— Мабуть, голову тобі відрубують.

— Мені?

— Авжеж. Адже це твоя бабця-королева домовилася про заручини із Кірстіном і вислала тебе до Вердена, до Настрога.

А ти була неслухняною. Щойно повернешся... Р-раз! І немає голови.

Дівчинка замовкла, навіть крутитися перестала. Він чув, як вона цмокає, закусюючи нижню губку зубками, як шморгає шмаркатим носом.

— Неправда, — сказала. — Бабця не дозволить відрубати мені голову, бо... Бо то ж моя бабця, ну ні? Е-е, найбільше, отримаю...

— Ага, — засміявся Геральт. — З бабцею не пожартуєш? Бували вже й різки в роботі, так?

Цірі гнівно пирхнула.

— Знаєш що? — сказав він. — Снажемо твоїй бабці, що я вже тебе відхльостав, а двічі за ту саму провину карати не можна. Домовилися?

— Ти, хіба, немудрий! — Цірі підвелася на ліктях, шелестячи галузками. — Як бабця почує, що ти мене бив, то голову тобі запросто відрубає!

— Тож тобі усе-таки моєї голови шкода?

Дівчинка замовкла, знову шморгнула носом.

— Геральте...

— Що, Цірі?

— Бабця знає, що я мушу повернутися. Я не можу бути жодною там княгинею або дружиною того гупого Кістріна. Я мушу повернутися — і все тут.

«Масш, — подумав він. — На жаль, не залежить це ні від тебе, ні від твоєї бабці. Залежить те від настрою старої Ейтне. І від мого вміння переконувати».

— Бабця це знає, — продовжувала Цірі. — Бо я... Геральте, присягнися, що ти нікому не скажеш. То страшенна таємниця. Жакхлівінька, нажу тобі. Присягнися.

— Присягаюся.

— Ну то я тобі скажу. Моя мама була чарівницею, не думай. І мій тато також був зачарований. Це все розповіла мені одна

няня, а як бабця про те довідалася, то був страшний скандал. Бо я – призначена, знаєш?

– До чого?

– Не знаю, – сказала Цірі схвильовано. – Але я призначена. Так няня казала. А бабця сказала, що не дозволить, що спершу увесь хорел... хорремний замок завалиться. Розумієш? А няня сказала, що на призначення – хоч би там що, а нічого не допоможе. Ха! А потім няня плакала, а бабця верещала. Бач? Я призначена. Не буду дружиною глупого Кістріна. Геральте?

– Спи, – позіхнув він так, що аж щелепа затріщала. – Спи, Цірі.

– Розкажи мені казку.

– Що?

– Казку мені розкажи, – пхинула вона. – Що я, без казки маю спати? Е-е, чого б то?

– Не знаю я, холера, жодної казки. Спи.

– Не бреш. Бо знаєш. Як ти був малим, то що, ніхто тобі казок не розповідав? З чого ти смієшся?

– Ні з чого. Пригадав собі дещо.

– Ага! Бачиш. Ну, то розповідай.

– Що?

– Казку.

Він засміявся знову, закинув руки за голову, дивлячись на зорі, що підморгували з-за гілок над їх головами.

– Був собі якось... кіт, – почав він. – Такий звичайний, смугастий мишолов. І одного разу той кіт пішов собі, сам-один, у далекий шлях до страшного темного лісу. Він ішов... Ішов... Ішов...

– Навіть не думай, – пробурмотіла Цірі, притуляючись до нього. – Я не засну, доки він не дійде.

– Тихо, шмаркую. Так... Він ішов, ішов, аж зустрів лиса. Рудого лиса.

Брени зітхнула й лягла поряд із відьмаком з другого боку, теж злегка притулилася.

– Ну, – Цірі шморгнула. – Розповідай, що було далі.

— Подивився лис на kota. Хто ти? — питає. Я кіт, — відповів кіт. Ха, — сказав лис, — а не боїшся, коте, лазити сам по лісі? А як стане король їхати на лови, то що? Із псами, загоничами, на конях? Кажу тобі, коте, — каже лис, — полювання — це страшна біда для таких, як ти і я. Ти маєш хутро, я маю хутро, ловці ніколи не дарують таким, як ми, бо ловці мають наречених і коханок, а в тих лапи мерзнуть і шия, от і роблять із нас коміри та муфточки для тих дівок, щоб носили вони їх.

— Що воно — муфточки? — запитала Цірі.

— Не перебивай. І додав лис: я, коте, вмю їх перехитрити, маю я на тих мисливців тисячу двісті вісімдесят шість хитрощів, ото такий я умілий. А ти, коте, скільки маєш хитрощів для ловців?

— Ох, яка ладна казка, — сказала Цірі, притуляючись до відьмака ще сильніше. — Розповідай, що там кіт?

— Ага, — прошепотіла з іншого боку Бренн. — Що там кіт?

Відьмак повернув голову. Очі дріади блищали, уста її були напіввідкриті, водила по них язиком. «Ясно, — подумав він. — Малі дріади хочуть казок. Так, як і малі відьмаки. Бо й тим, й іншим рідко хто розповідає байки перед сном. Малі дріади засинають, слухаючи шум дерев. Малі відьмаки засинають, вслухаючись у біль у м'язах. У нас так само світилися очі, як у Бренн, коли ми слухали байки Весеміра, у Каер Морені. Як же давно це було... Так давно...»

— Ну, — набридло Цірі чекати. — Що далі?

— А кіт на те: я, лисе, не маю жодних хитрощів. Я умю лише одне: хоп на дерево. Цього має вистачити, вірно? Лис — у сміх. Ех, — каже, — але ж ти й дурник. Задирай свій смугастий хвіст і біжи звідси, загинеш тут, як стануть тебе ловити мисливці. І раптом, ні з того, ні з сього, як заграють роги! І вискочили з кущів мисливці, побачили kota й лиса — і на них!

— Йой! — шморгнула Цірі, а дріада різко ворухнулася.

— Тихо. І на них, кричучи: уперед, обідерти з них хутро! На муфточки їх, на муфточки! І натравили на kota й лиса псів. А кіт — хоп на дерево, по-котячому. На саму верхівку. А пси лиса —

цап! До того як рудий встиг застосувати одну зі своїх хитрощів, уже пішов на комір. А кіт з верхівки дерева нявчав та форкав на мисливців, а вони нічого не могли зробити, бо дерево було високе, наче холера. Постояли ті знизу, полаялися на чому світ стоїть, але мали піти ні з чим. І тоді кіт зліз із дерева і спокійно повернувся додому.

– І що далі?

– Нічого. Це кінець.

– А мораль? – запитала Цірі. – Казки ж мають мораль, хіба ні?

– Е-е? – відізвалася Бренн, міцніше притуляючись до Геральта. – Що воно – мораль?

– Добра казка має мораль, а погана моралі не має, – сказала Цірі переконано і шморгнула носом.

– Ця була добра, – позіхнула дріада. – Тоді має, що мати повинна. Треба було тобі, крихітко, від їгерна на дерево, як отой розумний кіт. Не думати, а тільки зразу на дерево. От і вся мудрість. Вижити. Не датися.

Геральт тихо засміявся.

– Не було дерев у замковому парку, так, Цірі? В Настрозі? Замість бігти в Брокілон могла б ти вилізти на дерево й сидіти там, на самій верхівці, поки в Кістріна не минула б охота до одруження.

– Смієшся?

– Ага.

– А знаєш що? Терпіти тебе не можу.

– Це страшно, Цірі. Влучила ти мені в саме серце.

– Я знаю, – погодилася вона серйозно, шморгнувши носом, після чого міцно притулилася до нього.

– Добраніч, Цірі, – пробурмотів він, вдихаючи її милий, горобчиковий запах. – Спи. На добраніч, Бренн.

– Dearme, Гвинблейдде.

Над їх головами Брокілон шумів мільярдом гілок і сотнями мільярдів листя.

IV

Наступного дня вони дісталися Дерев. Бренн стала на коліно, нахилила голову. Геральт відчував, що повинен зробити те саме. Цірі зітхнула здивовано.

Дерева — головним чином, дуби, тиси й гікорі — мали по кільканадцять сажнів в обхваті. Неможливо було оцінити, як високо сягали їхні крони. Навіть місця, де потужне вигнуте коріння переходило в рівний стовбур, були високо над їхніми головами. Вони могли йти швидше — гіганти росли рідко, а в їхній тіні не втрималася б жодна рослинність: був тільки килим прилого листя.

Могли йти швидше. Але йшли повільно. Тихо. Похиливши голови. Були тут, серед Дерев, малими, дрібними, неістотними. Не бралися до уваги. Навіть Цірі зберігала тишу — не відзивалася десь із півгодини.

А через годину маршу вони проминули пояс Дерев і знову заглибилися в ущелини, у мокрі букові хащі.

Нежить дошкуляв Цірі все сильніше. Геральт не мав хусточки, але коли йому набридло її постійне шморгання носом, навчив її шмаркатися у пальці. Дівчинці це страшенно сподобалося. Дивлячись на її усмішку та блискучі очі, відьмак був глибоко переконаний, що вона втішається думкою, що скоро зможе похвалитися цим фокусом при дворі, під час урочистого бенкету чи аудієнції заморського посланця.

Бренн раптом зупинилася, розвернулася.

— Гвинблейдде, — сказала, відмотуючи зелену хустку, обв'язану навколо ліктя. — Іди сюди. Я зав'яжу тобі очі. Так треба.

— Я знаю.

— Проведу тебе. Дай руку.

— Ні, — запротестувала Цірі. — Я буду його вести. Бренн?

— Добре, крихітко.

— Геральте?

— Га?

– Що то значить: Гвин... блейдд?

– Білий Вовк. Так мене звать дріади.

– Бережися, корінь. Не спіткнися! Звуть тебе так, бо маєш біле волосся?

– Так... Зараза!

– Я ж казала, що корінь.

Вони йшли. Поволі. Під ногами було слизько від опалого листя. Він відчув на обличчі тепло, блиск сонця проредся крізь хустку, що заслоняла йому очі.

– Ох, Геральте, – почув він голос Цірі. – Тут так гарно... Шнода, що ти не можеш бачити. Тут стільки квітів. І пташок. Чуєш, як вони співають? Ох, скільки ж їх тут є. Безліч. О, й білочки. Бережися, будемо переходити через річку, по кам'яному мостку. Не влади у воду. Ох, скільки тут рибок! Повно. Плавають у воді, знаєш? Скільки тут звірятон, йой. Ніде стільки немає...

– Ніде, – пробурмотів він. – Ніде. Тут – Брокілон.

– Що?

– Брокілон. Останнє Місце.

– Не розумію...

– Ніхто не розуміє. Ніхто не хоче зрозуміти.

V

– Зніми хустку, Гвинблейдде. Уже можна. Ми на місці.

Бренн стояла по коліна в густому килимі з імлі.

– Дуен Канел, – вказала вона рукою.

Дуен Канел, Місце Дубу. Серце Брокілону.

Геральт уже був тут колись. Двічі. Але не розповідав про те нікому. Ніхто б не повірив.

Долина закрита кронами великих зелених дерев. Скупана в імлі й випарах, що виходять із землі, зі скель, з гарячих джерел. Долина...

Медальйон на його шиї злегна затремтів.

Долина, скупана у магії. Дуен Канел. Серце Брокілону.

Бренн підвела голову, поправила колчан на спині.

– Ходімо. Дай ручку, крихітко.

Спочатку долина здавалася вимерлою. Безлюдною.

Ненадовго. Пролунав голосний модульований свист, і по ледь помітних східцях з трутовиків, що спірально оточували найближчий стовбур, зграбно спустилася гнучка темноволоса дріада, одягнена, як і всі, у плямистий маскувальний одяг.

– Caed, Braenn.

– Caed, Sirussa. Va'n vort maeth Eithne a?

– Neen, aefder, – відповіла темноволоса, міряючи відьмака очима з поволокою. – Ess'aen Sidh?

Посміхнулася, блиснула білими зубами. Була незвичайно вродливою, навіть за людськими стандартами. Геральт почувавсь невпевнено й гупо, розуміючи, що дріада без ніяковості його оцінює.

– Neen, – похитала головою Бренн. – Ess' vatt'ghem, Gwynbleidd, a vaen maeth Eithne va, a'ss.

– Gwynbleidd? – Красива дріада скривилася. – Bloede caerme! Aen'ne caen n'wedd vort! Tess foile!

Бренн захихотіла.

– Про що йдеться? – запитав відьмак, стаючи злим.

– Ні про що, – знову захихотіла Бренн. – Ні про що. Ходімо.

– Ох... – Цірі була у захваті. – Глянь, Геральте, які смішні хатинки!

У глибині долини й починався, власне, Дуен Канел – «смішні хатинки», що формою нагадували гігантські кулі омели, обліплювали стовбури та крони дерев на різній висоті, як низько, понад самою землею, так і високо, і навіть дуже високо – під самими кронами. Геральт також помітив кілька більших, наземних конструкцій, куренів зі сплетених, усе ще вкритих листям гілок. Бачив рух в отворах садиб, але самих дріад було майже не видно. Було їх значно менше, ніж тоді, коли був він тут минулого разу.

– Геральте, – прошепотіла Цірі. – Ті хатинки ростуть. Вони мають листя!

— Вони з живого дерева, — кивнув відьмак. — Саме так і живуть дріади, так вони й будують свої будинки. Жодна дріада ніколи не скривдить дерево, рубаючи його чи пилячи. Вони кохають дерева. Утім вміють зробити, аби гілля росло так, щоб створити хатинку.

— Чарівно. Хотіла б і я мати таку хатинку в нашому парку.

Бренн зупинилася перед одним з куренів.

— Увійди, Гвинблейдде, — сказала. — Тут зачекаєш на пані Ейтне. Va faill, крихітко.

— Що?

— То було прощання, Цірі. Сказала вона: до побачення.

— Ах. До побачення, Бренн.

Вони увійшли. Усередині «хатинки» мигтіли, наче в калейдоскопі, сонячні плями, що протискувалися і просіювалися крізь структуру даху.

— Геральте!

— Фрайксенете!

— Ти живий, хай мене дияволи!

Поранений блиснув зубами, підводячись на постелі зі смерекового віття. Побачив Цірі, що вчепилася у ногу відьмака, й очі його розширилися, а на обличчя виповз рум'янець.

— Ти мала холеро! — закричав він. — Я мало життя через тебе не втратив! Ох, твоє щастя, що я встати не можу, я б уже тобі за шкіру залив!

Цірі надула губки.

— Це вже другий, — сказала вона, смішно морщачи ніс, — який хоче мене побити. Я дівчинка, а дівчинок бити не можна!

— Уже б я тобі показав... що можна. — Фрайксенет розкашлявся. — Ти мала заразо! Ервил там божеволіє... Вістки розсилає, увесь переляканий, що твоя бабця піде на нього з військом. Хто йому повірить, що ти сама завіялася? Усі знають, який він, Ервил, і що він полюбляє. Усі думають, що тобі... щось зробив по-п'яному, а потім наказав притопити в ставку! Війна з Нільфгардом на волосині, а договір і союз із твоєю бабкою диявол через тебе взяв! Бачиш, що ти наробила?

— Не збуджуйся, — остеріг відьмак, — бо може крововилив статися. Як ти сюди так швидко дістався?

— Кат його знає, я більшість часу непритомний був. Щось гидотне мені в горло влили. Насильно. Заткнули мені носа й... Такий сором, пес його матір...

— Ти живеш завдяки тому, що вони влили тобі в горло. Принесли тебе сюди?

— На плащі. Я про тебе питав, вони нічого не казали. Я був упевнений, що ти стрілу отримав. Ти так раптово тоді зник... А тут — цілий-цілісінький, навіть не в путах, а ще й, прошу, врятував княжну Ціріллу... Хай мене зараза, ти всюди собі раду даси, Геральте, завжди на чотири лапи падаєш, наче кіт.

Відьмак посміхнувся, не відповів. Фрайксенет закашлявся важко, відвернувся, сплюнув рожевою слиною.

— Ага, — додав. — І те, що мене вони не прикінчили, також, я впевнений, влаштував ти. Знають вони тебе, кляті мавки. Уже вдруге ти мене від проблем рятуєш.

— Та нехай йому, бароне.

Фрайксенет, стогнучи, намагався усістися, але припинив те.

— Та гівно з моїм баронством, — просапав. — Бароном я у Хаммі був. Тепер я щось наче воєвода в Еврила, у Вердені. Чи то — був ним. Навіть якщо вимеруся якось із цього, вилізу з лісу, у Вердені для мене вже місця немає, хіба що на ешафоті. Це ж з-під моєї руки й охорони завіялася ота мала ласка, Цірілла. Думаєш, я з примхи своєї сам-третій у Брокілон пішов? Ні, Геральте, я також завіявся, на милість Еврила я міг розраховувати, тільки якби знову її привів. Ну й наштовхнулися ми на клятих мавок... Якби не ти, я б там, у ямі під корінням, і здох би. Знову ти мене врятував. Це призначення — ясно, наче сонце.

— Перебираєш.

Фрайксенет похитав головою.

— Це призначення, — повторив він. — Наперед мало те бути писане, що ми знову зустрінемося, відьмаче. Що ти знову вря-

туеш мені шкіру. Пам'ятаю, говорили про це у Хаммі після того, як ти зняв з мене те пташине прокляття.

— Випадок, — холодно сказав Геральт. — Випадок, Фрайксенете.

— Який там випадок. Зараза, адже, якби не ти, я б, напевне, до сьогодні був тим бакланом...

— Ти був бакланом? — крикнула піднесено Цірі. — Справжнім бакланом? Птахом?

— Був, — виширився барон. — Зачарувала мене одна така... дівка... Пес її... З помсти.

— Напевно, ти їй хутра не дав, — заявила Цірі піднесено. — На ту, ну... муфточку.

— Була інша причина, — трохи почервонів Фрайксенет, після чого грізно лупнув на дівчинку. — Але це тебе не обходить, ти, мальок!

Цірі зробила ображене личко й відвернулася.

— Так, — сказав Фрайксенет. — На чому то я... Ага, на тому, як ти відчарував мене в Хаммі. Якби не ти, Геральте, зостався я б бакланом до кінця життя, літав би навколо озера й обсирав би гілля, сподіваючись, що врятує мене сорочка з кропивного лика, яку ткала моя сестриця — із завзятістю, гідною ліпшої справи. Зараза, як я собі ту сорочку пригадаю, так маю охоту когось копнути. Та ідіотка...

— Не кажи так, — посміхнувся відьмак. — Хотіла вона якнайкраще. Погано її інформували, от і все. Про зняття проклять кружляє чимало безглузвих міфів. Тобі й так пощастило, Фрайксенете. Могла наказати тобі пірнути в молоко, що кипить. Чув я і про такий випадок. А вдягти сорочку з кропиви, як не крути, нешкідливо для здоров'я, навіть якщо не дуже допомагає.

— Ха, може, й правда. Може, я від неї забагато вимагаю. Еліза завжди була дурнувата, з дитинства: чарівна й глупа, насправді — чудовий матеріал для дружини короля.

— Що таке чудовий матеріал? — запитала Цірі. — І чому — для дружини?

— Не втручайся, мальку, кажу. Так, Геральте, мав я щастя, що ти тоді з'явився у Хаммі. І що король-швагер був схильним пожертвувати ту пару дукатів, яких ти забажав за зняття закляття.

— Знаєш, Фрайксенете, — сказав Геральт, посміхаючись іще ширше, — що чутки про той випадок розійшлися широко?

— Правдива версія?

— Не дуже. По-перше, додали тобі десятох братів.

— Ну ні! — Барон підвівся на лікті, закашлявся. — Це що, рахуючи Елізу, мало нас бути дванадцятеро? Що за холерний ідіотизм? Моя матуся була не кролицею!

— Це не все. Було вирішено, що баклан — малоромантичний.

— Бо мало! Нічого романтичного в ньому немає! — Барон скривився, мацаючи груди, обв'язані ликом і шматками березової кори. — Тоді в що, за оповідями, мене заклили?

— У лебедя. Вірніше — у лебедів. Було ж вас одинадцятеро, не забувай.

— А чим, до ясної холери, лебідь більш романтичний, ніж баклан?

— Не знаю.

— Як і я. Але готовий закластися, що в оповідах саме Еліза відчарувала мене за допомогою її страшної сорочизни з кропиви?

— Ти виграв. А що чути про Елізу?

— Має сухоти, бідолашна. Довго не протягне.

— Шкода.

— Шкода, — підтвердив Фрайксенет байдуже, дивлячись убік.

— Повертаючись до прокляття. — Геральт сперся спиною на стіну з пружних сплетених гілок. — Рецидивів немає? Пір'я в тебе не росте?

— Хвала богам — ні, — зітхнув барон. — Усе добре. Єдине, що залишилося в мене з отих часів, то смак до рибки. Немає для мене, Геральте, їдла кращого за рибу. Часом з самого рання йду собі до рибалок, на пристань, а ще до того, як відшукають вони

мені щось шляхетніше, то я собі одну-другу жменю уклеюк прямо з садка, пару піскарів, яльця чи тараньку... Розкіш, а не їдло.

— Він був бакланом, — повільно промовила Цірі, дивлячись на Геральта. — А ти його відчарував. Ти вмєєш чарувати!

— Це ж зрозуміло, — сказав Фрайксенет, — що вмєє. Будь-який відьмак умєє.

— Відь... відьмак?

— Ти не знала, що це відьмак? Славетний Геральт Рівєць? Правда, звідки такий мальок, як ти, має знати, хто це — відьмак. Бо зараз — не те що в минулі часи. Тепер уже мало відьмаків, майже не стикаєшся із ними. Напевне, ти в житті своєму відьмака не бачила?

Цірі повільно похитала головою, не зводячи з Геральта погляду.

— Відьмак, мальку, це та... — Фрайксенет урвав себе і зблід, побачивши Бренн, яка увійшла до хатки. — Ні, не хочу! Не дам собі нічого вливати в горлянку, ніколи, ніколи більше! Геральте! Скажи їй...

— Заспокойся.

Бренн кинула на Фрайксенета лише короткий погляд. Відразу підійшла до Цірі, що сиділа навпочіпки біля Геральта.

— Ходімо, — сказала. — Ходімо, крихітко.

— Куди? — скривилася Цірі. — Не піду. Хочу бути із Геральтом.

— Іди, — вимушено посміхнувся відьмак. — Побавишся із Бренн та молодими дріадами. Покажуть тобі Дуен Канел...

— Вона не зав'язала мені очі, — дуже повільно сказала Цірі. — Коли ми сюди йшли, вона не зав'язала мені очі. Тобі зав'язала. Щоб ти не міг сюди потрапити, коли підеш. Це значить...

Геральт глянув на Бренн. Дріада стєнула плечима, потім обійняла й притулила до себе дівчинку.

— Це значить... — Голос Цірі раптом зламався. — Це значить, що я звідси не піду. Так?

— Ніхто не втече від свого призначення.

Усі повернули голови на звук того голосу. Тихого, але звучного, твердого, наполегливого. Голосу, що змушував слухатися,

що не визнавав спротиву. Бренн схилилася. Геральт став на одне коліно.

— Пані Ейтне...

Владичиця Брокілону носила довгі вільні ясно-зелені шати. Як і більшість дріад, була вона невисокою і худорлявою, але завдяки гордовито піднятій голові, обличчю із серйозними різкими рисами й рішучими губами видавалася вищою і могутнішою. Її волосся й очі мали колір розтопленого срібла.

Вона увійшла до куреня у супроводі двох молодших дріад, озброєних луками. Мовчки кивнула Бренн, і та одразу схопила Цірі за ручку й потягнула до виходу, низько схиливши голову. Цірі ступала рівно й незграбно, бліда й оніміла. Коли вона проходила поряд із Ейтне, срібноволоса дріада швидким рухом узяла її за підборіддя, підняла, довго вдивлялася в очі дівчинки. Геральт бачив, як Цірі тремтить.

— Іди, — сказала нарешті Ейтне. — Йди, дитино. Не бійся нічого. Уже нічого не зуміє змінити твоє призначення. Ти в Брокілоні.

Цірі слухняно подибала за Бренн. На виході вона озирнулася. Відьмак помітив, що губи її тремтять, а зелені очі скляніють від сліз. Не сказав ані слова. Стояв на одному коліні, схиливши голову.

— Встань, Г'винблейдде. Вітаю тебе.

— Вітаю, Ейтне, Пані Брокілону.

— Я знову маю приємність приймати тебе в моєму Лісі. У який ти прибув без мого відома та згоди. А входити до Брокілону без мого відома та згоди ризиковано, Білий Вовче. Навіть для тебе.

— Я прибув із посланням.

— Ах... — ледь посміхнулася дріада. — Так от звідки твоя сміливість, яку я не хотіла б окреслювати іншим, образливішим словом. Геральте, недоторканність послів — це звичай, що існує серед людей. Я його не приймаю. Не визнаю нічого людського. Тут — Брокілон.

— Ейтне...

— Мовчи, — урвала вона його, не підвищуючи голосу. — Я наказала пощадити тебе. Вийдеш з Брокілону живим. Не тому, що ти — посланець. З інших причин.

— Тебе не цікавить, чий я посланець? Звідки прийшов і від чийого імені?

— Щиро кажучи — ні. Тут Брокілон. Ти прийшов іззовні, зі світу, який мене не обходить. Чому я мала б витратити час на вислуховування посланців? Чим можуть бути цікавими для мене якісь пропозиції, якісь ультиматуми, придумані кимось, хто думає і відчуває інакше, аніж я? Яке мені діло до того, що думає король Венцлав?

Геральт зі здивуванням покрутив головою.

— Звідки ти знаєш, що я прийшов від Венцлава?

— Це ж зрозуміло, — сказала дріада із посмішкою. — Еккегард — занадто дурний. Ервил і Віраксас занадто мене ненавидять. Володіння інших із Брокілоном не межують.

— Ти знаєш чимало про те, що діється поза Брокілоном, Ейтне.

— Я знаю дуже багато, Білий Вовче. Це — привілей мого віку. А тепер, як дозволиш, я б хотіла вирішити конфіденційну справу. Чи цей чоловік зі статурою ведмеда, — дріада перестала посміхатися і глянула на Фрайксенета, — твій приятель?

— Ми знайомі. Я його колись відчарував.

— Проблема полягає у тому, — холодно сказала Ейтне, — що я не знаю, що із ним робити. Адже я тепер не можу наказати добити його. Дозволила б йому видужати, але він небезпечний. Не виглядає фанатиком. Значить, він — мисливець за скальпами. Я знаю, що Ервил платить за кожен скальп дріади. Не пам'ятаю скільки. Зрештою, ціна росте зі зниженням вартості грошей.

— Ти помиляєшся. Він не мисливець за скальпами.

— То навіщо він поліз у Брокілон?

— Шукати дівчинку, яку було довірено його опіці. Він ризикнув життям, аби її знайти.

— Дуже гупо, — холодно сказала Ейтне. — Це навіть важко назвати ризиком. Він ішов на певну смерть, те, що він живий,

має завдячувати виключно кінському здоров'ю і витривалості. Якщо ж ідеться про ту дитину, то й вона вціліла випадково. Мої дівчата не стріляли, бо думали, що то пак чи лепреккон.

Вона ще раз глянула на Фрайксенета, а Геральт помітив, що губи її втратили неприємну твердість.

— Ну добре. Якось відзначимо цей день.

Вона підійшла до постелі з віття. Обидві дріади, що її супроводжували, також наблизилися. Фрайксенет зблід і скорчився, аж ніяк не ставши через те меншим.

Ейтне хвильку дивилася на нього, трохи мружачи очі.

— Ти маєш дітей? — запитала нарешті. — До тебе говорю, колодо.

— Га?

— Я, здається, висловилася ясно.

— Я не... — Фрайксенет відхаркнув, закашлявся. — Я не одружений.

— Мені немає діла до твого родинного життя. Мене цікавить, чи ти спроможний викресати хоча б щось зі своїх жирних стегон. Великим Деревом клянуся! Ти колись зробив жінку вагітною?

— Е-е... Так... Так, пані, але...

Ейтне недбало махнула рукою, повернулася до Геральта.

— Він залишиться в Брокілоні, — сказала, — до повного одужання — і ще деякий час. Потім... Нехай іде куди забажає.

— Дякую тобі, Ейтне, — схилився відьмак. — А... Дівчинка? Що з нею?

— Навіщо ти запитуєш? — Дріада окинула його холодним поглядом срібних очей. — Адже ти знаєш.

— Це не звичайне сільське дівча. Це — нняжна.

— На мене це не справляє враження. І тут немає різниці.

— Послухай...

— Ані слова більше, Гвинблейдде.

Він замовк, закусив губу.

— Що з моїм посланням?

— Я його вислухаю, — зітхнула дріада. — Ні, не з цікавості. Я зроблю це для тебе, аби ти міг відзвітуватися перед Венцлавом й отримати платню, яку він, напевне, обіцяв за те, щоб ти достався до мене. Але не зараз, зараз я буду зайнята. Прийди увечері до мого Дерева.

Коли вона вийшла, Фрайксенет звівся на лікті, застогнав, кашлянув, сплюнув на долоню.

— Про що тут йдеться, Геральте? Навіщо я маю тут залишатися? І про що йшлося із тими дітьми? У що ти мене всадив, га?

Відмак усівся.

— Ти збережеш голову, Фрайксенете, — сказав він змученим голосом. — Будеш одним із небагатьох, хто вийшов звідси живим, принаймні останнім часом. І станеш батьком маленької дріади. Може, кількох.

— Це як? Я маю стати... запліднювачем?

— Називай це, як собі забажаєш. Вибір маєш обмежений.

— Розумію, — буркнув барон і ласо посміхнувся. — Що ж, я бачив бранців, які працюють у копальнях, і тих, хто риє канали. З двох зол я волію... Аби мені тільки сил вистачило. Їх тут чимало...

— Припини дурнувато усміхатися, — скривився Геральт. — І марити. Нехай тобі не мріється про почесні, музику, вино, віяла і рой закоханих у тебе дріад. Буде одна, може, дві. І не буде кохання. Вони поставляться до справи дуже тверезо. А до тебе — ще більше.

— Їм це неприємно? Але ж, маю сподівання, прикро без прикостей?

— Не будь дитиною. З цієї точки зору вони нічим не відрізняються від жінок. Принаймні фізично.

— Це значить — що?

— Від тебе залежить, чи буде воно для дріади приємне або прикре. Але це не змінить факту, що їй буде важливий виключно ефект. Твоя особа має другорядне значення. Не очікуй вдячності. Ага, і за жодних обставин не намагайся нічого робити з власної ініціативи.

— З власної чого?

— Якщо зустрінеш її вранці, — терпляче пояснив відьмак, — вклонися, але, диявол тебе візьми, без посмішок та підморгувань. Для дріади то справа смертельно серйозна. Якщо вона посміхнеться або підійде до тебе, можеш із нею порозмовляти. Найкраще — про дерева. Якщо не знаєшся на деревах, то — про погоду. Але якщо вона удасть, що тебе не бачить, то тримайся від неї подалі. І тримайся подалі від інших дріад, а ще стеж за своїми руками. Для дріади, яка не готова, цих справ не існує. Торкнешся її й отримаєш ножем, бо не зрозуміє твоїх бажань.

— А ти обізнаний, — посміхнувся Фрайксенет, — із їх шлюбними звичаями. Із тобою таке бувало?

Відьмак не відповів. Перед очима мав красиву зграбну дріаду, її зухвалу посмішку. *Vatt'ghern, bloede saerne*. Відьмак, холерна вдача. Що ж ти нам привела, Бренн? Навіщо він нам? Жодного користі з відьмака...

— Геральте?

— Що?

— А княжна Цірілла?

— Забудь про неї. Буде з неї дріада. За два-три роки влакує стрілу в око власному брату, якщо той спробує увійти до Брокілоу.

— Хай йому грець! — Фрайксенет вилаявся, кривлячись. — Ервил буде розлючений. Геральте? А не вдалося б...

— Ні, — відрізав відьмак. — Навіть не намагайся. Ти б не вийшов живим із Дуен Канела.

— Значить, дівчинку вже втрачено.

— Для вас — так.

VI

Деревом Ейтне був, зрозуміло, дуб, а вірніше — три дуби, які зрослися разом. Усе ще зелені, без жодних ознак усихання, хоча Геральт оцінював їхній вік щонайменше в триста років. Дуби були порожнистими, а дупло було розміром із чималу

кімнату з високою стелею, що звужувалася догори. Було воно освітлене каганцем, що не давав ніптяви, і скромно, але не примітивно перетворене на зручне житло.

Ейтне стояла на колінах посередині, на чомусь схожому на волокнисті килимки. Перед нею, випростана й нерухома, наче скам'яніла, сиділа, підібгавши ноги, Цірі, умита, вилікувана від нежитю, із широко розплющеними великими смарагдовими очима. Відмак зауважив, що її личко, тепер, коли зникли з нього бруд і гримаса напосного дияволятка, було в цілому гарненьке.

Ейтне розчісувала довге волосся дівчинки, повільно й ніжно.
— Увійди, Гвинблейдде. Сядь.

Він усівся, церемонно стаючи спочатку на одне коліно.

— Ти відпочив? — запитала дріада, не дивлячись на нього й не припиняючи розчісувати. — Коли ти можеш вирушити у зворотню дорогу? Що скажеш про завтрашній ранок?

— Як накажеш, — сказав він холодно, — Пані Брокілону. Досить буде одного твого слова, аби я перестав дратувати тебе своєю присутністю у Дуен Канелі.

— Геральте, — Ейтне повільно повернула голову, — не зрозумій мене неправильно. Я тебе знаю і шаную. Знаю, що ти б ніколи не скривдив дріади, русалки, сільфіди чи німфи, а навпаки, бувало, що й ставав ти на їхній захист, рятував їм життя. Але це нічого не змінює. Забагато нас розділяє. Належимо ми до різних світів. Я не хочу й не можу робити винятків. Ні для кого. Не питатиму, чи розумієш ти це, бо знаю, що так воно і є. Питаю, чи ти це приймаєш.

— Що це змінить?

— Нічого. Але я хочу знати.

— Приймаю, — підтвердив він. — А з нею? Із Цірі? Вона також належить до іншого світу.

Цірі глянула на нього наполохано, потім кинула погляд вверх, на дріаду. Ейтне посміхнулася.

— Уже ненадовго, — сказала.

— Ейтне, прошу. Подумай.

– Над чим?

– Віддай її мені. Нехай повернеться зі мною. У світ, якому вона належить.

– Ні, Білий Вовче. – Дріада знову занурила гребінець у попелясте волосся дівчинки. – Не віддам її. Уже хто-хто, а ти повинен розуміти.

– Я?

– Ти. Навіть до Брокілону долинають вістки зі світу. Вістки про одного відьмака, який за надані послуги вимагає інколи давати дивні клятви. «Даси мені те, чого не сподіваєшся застати вдома». «Даси мені те, що вже маєш і про що не відаєш». Знайомо звучить? Усе ж з певного часу ви намагаєтеся таким чином керувати призначенням, шукаєте хлопців, яким судилося стати вашими наступниками, хочете захиститися від вимирання і забуття. Перед небуттям. Тож чого ти мені дивуєшся? Я піклююся про долю дріад. Хіба це не справедливо? За кожную вбиту людьми дріаду – одну людську дівчинку.

– Затримуючи її тут, ти викличеш ворожість і прагнення помсти, Ейтне. Викличеш запеклу ненависть.

– У цьому нічого нового для мене, в людській ненависті. Ні, Геральте. Я її не віддам. Особливо враховуючи, що вона здорова. Останнім часом таке буває нечасто.

– Нечасто?

Дріада втупила в нього великі срібні очі.

– Підкидають мені хворих дівчаток. Дифтерит, скарлатина, круп, навіть віспа. Думають, що в нас немає імунітету, що епідемія нас знищить або, принаймні, прорідить. Розчаруй їх, Геральте. У нас є дещо більше за імунітет. Брокілон дбає про своїх дітей.

Вона замовкла, схилившись, обережно розчесала пасмо сплутаного волосся Цірі, допомагаючи собі другою рукою.

– Чи можу я, – відьмак кашлянув, – приступити до послання, з яким прислав мене сюди король Венцлав?

– А не шкода тобі на те часу? – підвела голову Ейтне. – Навіщо тобі напружуватися? Адже я чудово знаю, чого бажає король

Венцлав. Для цього не треба мати пророчих здібностей. Хоче, аби я віддала йому Брокілон, напевне, аж до річки Вду, яку він, наскільки мені відомо, вважає — або хоче вважати — натуральним кордоном поміж Брюгге й Верденом. Натомість, як припускаю, жертвує мені анклав, малий і дикий шматочок лісу. Й напевне гарантує королівським словом і королівською опікою, що той малий і дикий закуток, той окрасць пущі буде належати мені довіку й що ніхто не насмілиться непокоїти там дріад. Що дріади зможуть жити там у спокої. Так, Геральте? Венцлав хотів би завершити війну за Брокілон, що триває уже два століття. А щоб її закінчити, дріади мали б віддати те, за що вони гинуть уже двісті років? Отак просто віддати? Віддати Брокілон?

Геральт мовчав. Не мав чого додати. Дріада посміхнулася.

— Чи не так звучала королівська пропозиція, Гвинблейдде? Чи, може, була вона ще більш щирою, говорячи: «Не задирай носа, лісове страшидло, бестія з пущі, релікт із минулого, але послухай, чого бажаємо ми, король Венцлав. А ми бажаємо кедра, дуба й гікорі, бажаємо червоного дерева й золотої берези, тису на луки й щоглових сосен, бо Брокілон ми маємо під боком, а мусимо привозити деревину з-за гір. Бажаємо заліза й міді, що є тут під землею. Бажаємо золота, що лежить на Краг Ані. Бажаємо рубати, та пиляти, та рити землю, не мусячи вслухатися у свист стріл. І що найважливіше — бажаємо нарешті стати королем, якому покірне все в королівстві. Не бажаємо ми собі в нашому королівстві якогось Брокілону, лісу, в який ми не можемо увійти. Такий ліс дратує нас, злить і гонить нам сон з очей, бо ми — люди, ми пануємо над світом. Ми можемо, якщо захочемо, сприймати існування у тому світі кількох ельфів, дріад чи русалок. Якщо ті не будуть занадто зухвалими. Підкорися нашій волі, Відьма Брокілону. Або згинь».

— Ейтне, ти ж сама призналася, що Венцлав — не дурень і не фанатик. Напевне, ти знаєш і те, що це король справедливий і миролюбний. Він переймається і страждає від крові, що тут ллється...

– Якщо він триматиметься подалі від Брокілоу, не проллється і крапля крові.

– Ти добре знаєш... – Геральт підняв голову. – Добре знаєш, що це не так. Вбивають людей на Випалках, на Восьмій Милі, на Совиних узгір'ях. Вбивають людей у Брюгге, на лівому березі Стрічки. Поза Брокілоном.

– Місця, які ти перерахував, – спокійно відповіла дріада, – це Брокілон. Я не визнаю людських мап і кордонів.

– Але ліс там вирубали сто літ тому!

– Що для Брокілона значать сто літ? І сто зим?

Геральт замовк. Дріада відклала гребінець, погладила Цірі по попелястому волоссі.

– Погодься на пропозицію Венцлава, Ейтне.

Дріада глянула на нього прохолодно.

– Що це дасть нам? Нам, дітям Брокілоу?

– Можливість вижити. Ні, Ейтне, не перебивай. Я знаю, що ти хочеш сказати. Розумію твої думки щодо незалежності Брокілоу. А втім, світ змінюється. Щось закінчується. Чи хочеш ти того, чи ні, панування людини над світом є фактом. Виживуть ті, хто асимілюється з людьми. Інші загинуть. Ейтне, є ліси, де дріади, русалки й ельфи живуть спокійно, домовившись із людьми. Ми ж досить близькі. Люди можуть бути батьками ваших дітей. Що дає тобі війна, яку ти ведеш? Потенційні батьки ваших дітей падають під вашими стрілами. І який результат? Скільки серед дріад Брокілоу – чистої крові? А скільки з них викрадені, перероблені людські дівчата? Навіть Фрайксенета ти мусиш використати, бо не маєш вибору. Якось не бачу я тут маленьких дріад, Ейтне. Я бачу тільки її – людську дівчинку, перелякану й отупілу через наркотики, паралізовану страхом...

– І нічого я не боюся! – крикнула раптом Цірі, на мить повертаючи свою звичайну міну малого дияволятка. – І я зовсім не опупіла. Не думай собі! Зі мною тут нічого не може статися. Так-так! Я не боюся! Моя бабця говорить, що дріади не злі,

а моя бабця — наймудріша на світі! Моя бабця... Моя бабця говорить, що таких лісів, як цей, має бути більше...

Вона замовкла, опустила голову. Ейтне засміялася.

— Дитя Старшої Крові, — сказала вона. — Так, Геральте. Усе ще народжуються на світі Діти Старшої Крові, про яких говориться у пророцтвах. А ти говориш, щось закінчується... Переймаєшся, чи ми виживемо...

— Шмаркуля мала вийти заміж за Кістріна з Вердена, — перебив Геральт. — Шкода, що не вийде. Кістрін колись отримає владу від Ервила, а під впливом дружини із такими поглядами припинилися б, може, рейди до Брокілону.

— Не хочу я того Кістріна! — тонко крикнула дівчинка, а в її зелених очах щось блиснуло. — Нехай собі Кістрін знайде гарний та дурний матеріал! Я — ніякий там не матеріал! Не буду ніякою там княгинею!

— Тихо, Дитино Старшої Крові. — Дріада пригорнула Цірі. — Не кричи. Звичайно, княгинею ти не будеш...

— Звичайно, — кисло втрутився відьмак. — А ти, Ейтне, і я — добре знаємо, чим вона буде. Бачу, що це вже вирішено. Ну, нехай. Яку відповідь я маю передати королю Венцлаву, Пані Брокілону?

— Жодної.

— Як це — жодної?

— Жодної. Він це зрозуміє. Раніше, набагато раніше, коли Венцлава ще не було на світі, до Брокілону під'їжджали вже герольди, дуділи роги й труби, блищала зброя, вилися прапорці й штандарти. «Скорися, Брокілоне!» — кричали. «Король Козізубен, володар Лисої Гірки й Підмоклої Луки, жадає, щоб ти скорився, Брокілоне!» А відповідь Брокілону завжди була однаковою. Коли ти залишиш мій Ліс, Гвинблейдде, озирнися і послухай. У шумі листя ти почувеш відповідь Брокілона. Перекажи її Венцлаву й дай, що іншої він не почує ніколи, поки стоять дуби у Дуен Канела. Доки росте тут хоча б одне дерево й живе хоча б одна дріада.

Геральт мовчав.

— Ти говориш, щось закінчується, — повільно продовжувала Ейтне. — Неправда. Є речі, які не закінчуються ніколи. Ти говориш мені про виживання? Я за виживання б'юся. Бо Брокілон стоїть завдяки моїй битві, а дерева живуть довше за людей, треба тільки берегти їх від ваших сокир. Ти говориш мені про королів і князів. Хто вони такі? Ті, яких я знаю, — це білі скелети, що лежать у некрополях Крааґ Ану, там, у глибині лісу. У мармурових мавзолеях, на стосах жовтого металу й блискучих камінців. А Брокілон існує, дерева шумлять над руїнами палаців, коріння розриває мармур. Чи твій Венцлав пам'ятає, ким були ті королі? Чи ти пам'ятаєш це, Ґвинблейдде? А якщо ні — то як ти можеш твердити, що щось закінчується? Звідки ти знаєш, кому призначено погибель, а кому — вічність? Що уповноважує тебе говорити про призначення? Чи ти хоча б знаєш, чим є призначення?

— Ні, — погодився він. — Не знаю. Але...

— Якщо не знаєш, — урвала вона, — для жодного «але» місця вже немає. Ти не знаєш. Просто не знаєш.

Вона замовкла, торкнулася рукою чола, відвернулася.

— Коли ти був тут уперше, роки тому, — продовжила, — ти також не знав. А Моренн... Моя дочка... Геральте, Моренн мертва. Загинула над Стрічкою, боронячи Брокілон. Я не впізнала її, коли принесли тіло. Мала обличчя, розбите копитами ваших коней. Призначення? І тепер ти, відьмак, який не міг дати Моренн дитини, приводиш мені її, Дитя Старшої Крові. Дівчинку, яка знає, що таке призначення. Ні, це не те знання, із яким би ти погодився, яке б міг прийняти. Вона просто вірить. Повтори, Цірі, повтори те, що ти сказала мені перед тим, як сюди увійшов цей відьмак, Геральт із Рівії, Білий Вовк. Відьмак, який не знає. Повтори, Дитино Старшої Крові.

— Вельмож... Шляхетна пані, — сказала Цірі, і голос її ламався. — Не затримуй мене тут. Я не можу... Я хочу... додому. Хочу повернутися додому із Геральтом. Я мушу... З ним...

— Чому з ним?

— Бо він... Він — моє призначення.

Ейтне відвернулася. Була дуже блідою.

— І що ти на це, Геральте?

Він не відповів. Ейтне сплеснула в долоні. Усередину дуба, випливаючи, наче дух з ночі, яка панувала назовні, увійшла Бренн, обома руками тримаючи великий срібний кубок. Медальйон на шиї відьмака швидко, ритмічно затремтів.

— І що ти на це? — повторила срібноволоса дріада, встаючи. — Вона не хоче залишатися в Брокілоні! Вона не хоче бути дріадою! Вона не хоче замінити мені Моренн, хоче піти, піти за своїм призначенням! Чи не так, Дитино Старшої Крові? Чи ти саме цього хочеш?

Цірі кивнула, схиливши голову. Плечі її тремтіли. Відьмаку було досить.

— Навіщо ти знущаєшся з цієї дитини, Ейтне? Адже за хвилю ти даси їй Води Брокілону, й те, чого вона хоче, перестане мати будь-яке значення. Навіщо ти це робиш? Навіщо робиш це у моїй присутності?

— Хочу показати тобі, чим є призначення. Хочу довести тобі, що нічого не закінчується. Що все лише починається.

— Ні, Ейтне, — сказав він, встаючи. — Мені прикро, зіпсую тобі цю демонстрацію, але не маю наміру на це дивитися. Ти задалено зайшла, Пані Брокілону, намагаючись підкреслити ту прірву, яка нас розділяє. Ви, Старший Люд, любите повторювати, що ненависть вам чужа, що це відчуття, властиве виключно людям. Але це неправда. Ви знаєте, що таке ненависть, і умієте ненавидіти, тільки виказуєте її трохи інакше, мудріше й менш різко. Але через те — й більш жорстоко. Я приймаю твою ненависть, Ейтне, від імені всіх людей. Я заслуговую на неї. Мені прикро через Моренн.

Дріада не відповідала.

— І, власне, це і є відповідь Брокілона, яку я маю переказати Венцлаву із Брюгге, правда? Застереження і виклик? Наочний

доказ ненависті й Сили, що дрімають між цими деревами, по волі яких за мить людська дитина вип'є отруту, що нищить пам'ять, узявши її з рук іншої людської дитини, чию психіку й пам'ять уже знищено? І ту відповідь має віднести Венцлаву відьмак, який знає – і полюбив – обох дітей? Відьмак, винний у смерті твоєї доньки? Добре, Ейтне, підкорюся твоїй волі. Венцлав почує твою відповідь, почує мій голос, побачить мої очі й усе в них прочитає. Але дивитися на те, що має статися, я не мушу. І не хочу.

Ейтне все ще мовчала.

– Прощавай, Цірі. – Геральт став на коліно, пригорнув дівчинку. Плечі Цірі затрусилися сильніше. – Не плач. Адже ти знаєш, що з тобою тут не може статися нічого поганого.

Цірі шморгнула носом. Відьмак устав.

– Прощавай, Бренн, – сказав він молодшій дріаді. – Будь здоровою й бережися. Виживи, Бренн, живи так довго, як твоє дерево. Як Брокілон. І ще одне...

– Так, Гвинблейдде? – Бренн підняла голову, а в очах її засяяли сльози.

– Легко вбивати з лука, дівчино. Як же легко спустити тятиву й думати: це не я, не я, це стріла. На моїх руках немає крові того хлопця. Це стріла вбила, не я. Але стрілі нічого не сниться вночі. Нехай і тобі не сниться вночі, синьоока дріадо. Прощавай, Бренн.

– Мона... – сказала невиразно Бренн. Кубок, який вона тримала в долоні, тремтів, рідина, що його наповнювала, хлюпала.

– Що?

– Мона! – простогнала вона. – Я – Мона! Пані Ейтне! Я...

– Досить цього, – різко сказала Ейтне. – Досить. Опануй себе, Бренн.

Геральт сухо розсміявся.

– Ось твоє призначення, Лісова Пані. Я шаную твою завзятість і твою війну. Але я знаю, що скоро ти будеш воювати сама. Остання дріада Брокілону, яка посилає на смерть дівчат, які, втім, усе ще пам'ятають свої справжні імена. Незважаючи ні на що – зичу тобі щастя, Ейтне. Прощавай.

– Геральте... – прошепотіла Цірі, сидючи нерухомо, із опущеною головою. – Не залишай мене... саму...

– Білий Вовче, – сказала Ейтне, обіймаючи згорблені плечі дівчинки. – Ти мав чекати, аж поки вона тебе про це попросить? Щоб ти її не кидав? Аби витримав біля неї до кінця? Навіщо ти хочеш лишити її у таку мить? Залишити саму? Куди ти хочеш втекти, Гвинблейдде? І від чого?

Цірі ще більше нахилила голову. Але не розплакалась.

– Аж до кінця, – кивнув відьмак. – Добре, Цірі. Не залишишся самою. Я буду поряд. Не бійся нічого.

Ейтне вийняла кубок із тремтячих рук Бренн, підняла його.

– Ти вмєш читати Старші Руни, Білий Вовче?

– Умію.

– Прочитай, що викарбувано на кубці. Це кубок із Крааґ Ану. Пили з нього королі, яких уже ніхто не пам'ятає.

– *Duettaenn aef cirran Caerne Glaeddyv. Yn a esseath.*

– Чи ти знаєш, що воно означає?

– Меч призначення має два леза... Одним є ти.

– Підведися, Дитино Старшої Крові. – У голосі дріади задзвеніла сталь наказу, якому неможливо було пручатися, воля, якій не можна було протистояти. – Пий. Це Вода Брокілому.

Геральт закусив губу, вдивляючись у сріблясті очі Ейтне. Не дивився на Цірі, яка повільно підносила до губ край кубка. Уже бачив це – колись. Конвульсії, судоми, несамовитий, страшенний, поволі згасаючий крик. І пустка, омертвіння й апатія в очах, що поволі відкриваються.

Він це вже бачив.

Цірі пила. По нерухомому обличчю Бренн повільно котилася сльоза.

– Досить. – Ейтне відібрала в неї кубок, поставила на землю, обома руками погладила волосся дівчинки, що спадало на плечі попелястими хвилями.

– Дитино Старшої Крові, – сказала. – Вибирай. Бажаєш ти залишитися у Брокілоні чи вирушити за своїм призначенням?

Відьмак із недовірою похитав головою. Цірі дихала дещо швидше, зарум'янилася. І нічого більше. Нічого.

— Хочу вирушити за моїм призначенням, — сказала дівчинка, дивлячись в очі дріади.

— Тож нехай так станеться, — сказала Ейтне коротко й холодно. Бренн голосно зітхнула.

— Я хочу залишитися сама, — сказала Ейтне, повертаючись до них спиною. — Прошу, вийдіть.

Бренн схопила Цірі, торкнулася плеча Геральта, але відьмак відвів її руку.

— Дякую тобі, Ейтне, — сказав.

Дріада поволі повернулася.

— За що ти мені дякуєш?

— За призначення, — посміхнувся він. — За твоє рішення. Бо це ж не була Вода Бронілону, правда? Призначенням Цірі було повернутися додому. І це ти, Ейтне, відіграла роль призначення. І я за це тобі дякую.

— Як мало ти знаєш про призначення, — гірко сказала дріада. — Як мало ти знаєш, відьмаче. Як мало ти бачиш. Як мало ти розумієш. Ти дякуєш мені? Дякуєш за роль, яку я відіграла? За ярмарковий фокус? За жартик, за обман, за містифікацію? За те, що меч призначення був, як тобі здається, з дерева, вкритого позолотою? Тоді давай, не дякуй, а викрий мене. Наполягай на своєму. Доведи, що правда на твоєму боці. Жбурни мені свою правду в обличчя, покажи, як тріумфує твереза, людська істина, здоровий глузд, завдяки яким, як вам здається, ви завоюєте світ. Ось Вода Бронілону, ще трохи залишилося. Зважишся, здобувачу світу?

Геральт, хоча й раздратований її словами, завагався, але тільки на мить. Вода Бронілону, навіть автентична, не мала на нього впливу, на ті токсини, що в ній містилися, на галюциногенні таніни він був повністю відпорний. Але ж це не могла бути Вода Бронілону, Цірі пила її, і нічого їй не сталося. Він узяв кубок, обіруч, глянув у сріблясті очі дріади.

Земля утекла в нього з-під ніг, миттєво, повалила його на спину. Потужний дуб закрутився і затрусився. Насилу мацаючи довкола здерев'янілими руками, він розплющив очі, й було це так, наче відпихав мармурову плиту саркофага. Побачив над собою маленьке личко Бренн, а за ним блискучі, наче ртуть, очі Ейтне. І ще інші очі, зелені, наче смарагди. Ні, світліші. Наче трава навесні. Медальйон на його шиї трусився і вібрував.

— Гвинблейдде, — почув він. — Дивися уважно. Ні, аніскільки не допоможе тобі, якщо заплющиш очі. Дивися, дивися на своє призначення.

— Пам'ятаєш?

Раптовий вибух світла, що рве завісу диму, великі, важкі від свічок канделябри, по яких стікають фестони воску.

Кам'яні стіни, стрімкі сходи. Зеленоока попелястovolоса дівчина, що йде ними, — у діадемці, із майстерно різьбленою гемою, у сріблясто-блакитній сукні з подолом, який притримує паж у багровому кубрачку.

— Пам'ятаєш?

Його власний голос, що говорить... Говорить...

Повернуся сюди за шість років...

Альтанка, тепло, запах квітів, важке, монолітне гудіння бджіл. Він сам, на колінах, подає троянду жінці з попелястим волоссям, що розсипалося локонами з-під вузького золотого обруча. На пальцях долоні, що бере троянду з його руки, персні зі смарагдами, великі зелені кабошони.

— Повернися сюди, — говорить жінка. — Повернися сюди, якщо зміниш рішення. Твоє призначення буде чекати.

«Я ніколи не повернувся, — подумав він. — Я ніколи туди... не повернувся. Ніколи не повернувся до...»

Куди?

Попелясте волосся. Зелені очі.

Знову його голос, у темряві, у мороці, в якому гине все. Є тільки вогні, вогні аж до горизонту. Курява іскор у пурпурному димі. Беллетейн! Травнева Ніч! Із клубів диму дивляться темні,

фіалкові очі, що сяють на блідому трикутному обличчі, яке закриває чорна кучерява буря локонів.

Йеннефер!

— Замало. — Вузькі губи видіння раптом кривляться, по блідій щоці тече сльоза. Швидко, все швидше, наче крапля воску по свічці.

— Замало. Треба чогось більшого.

— Йеннефер!

— Ніщо за ніщо, — говорить видіння голосом Ейтне. — Ніщо й пуста, яка є у тобі, здобувачу світу, який не може навіть здобути жінку, яку кохає. Від якої ти йдеш і тікаєш, маючи її на відстані витягнутої руки. Меч призначення має два леза. Одним є ти. А що є іншим, Білий Вовче?

— Немає призначення. — Його власний голос. — Немає.

Немає. Не існує. Єдиним, що призначено всім, є смерть.

— Це правда, — говорить жінка з попелястим волоссям і з загадковою усмішкою. — Це правда, Геральте.

Жінка має на собі сріблястий обладунок, закривавлений, погнутий, продірявлений вістрями пік чи алебард. Кров вузьким струмком тече з кутика її загадково й некрасиво усміхнених вуст.

— Ти насміхаєшся з призначення, — говорить вона, не перестаючи посміхатися. — Насміхаєшся з нього, граєш із ним. Меч призначення має два леза. Одним є ти. Іншим... є смерть? Але це ми помираємо, помираємо через тебе. Тебе смерть не може дістати, тож вона задовольняється нами. Смерть іде за твоєю спиною, Білий Вовче. Але це інші помирають. Через тебе. Пам'ятаєш мене?

— Ка... Каланте!

— Ти можеш його врятувати. — Голос Ейтне з-за завіси диму. — Можеш його врятувати, Дитино Старшої Крові. До того як він зануриться у ніщо, яке він так уподобав. У чорний безкінечний ліс.

Очі, зелені, наче трава навесні. Дотик. Голоси, що кричать незрозумілим хором. Обличчя.

Він не бачив уже нічого, летів у прірву, у пустку, у темряву. Останнім, що він почув, був голос Ейтне:

– Тож нехай так станеться.

VII

– Геральте! Прокинься! Прокинься, прошу!

Він розплющив очі, побачив сонце, золотий дукат із чітким краєм, угорі, над верхівками дерев, за каламутною заслоною вранішньої імлі. Лежав він на мокрому губчастому мосі, твердий корінь муляв йому в спину.

Цірі стояла перед ним на колінах, шарпаючи за полу куртки.

– Зараза... – Він відкашлявся, роззирнувся. – Де це я? Як я тут опинився?

– Не знаю, – сказала вона. – Я прокинулася мить тому, тут, поряд із тобою, страшненько задубла. Не пам'ятаю, як... Знаєш що? Це чари!

– Напевне ти маєш рацію. – Він усівся, витрусив соснові голки з-за коміру. – Напевне ти маєш рацію, Цірі. Вода Брокі-лону, холера... Здається, дріади повеселилися за наш кошт.

Він устав, підняв свій меч, що лежав поряд, перекинув пояс через плечі.

– Цірі?

– Ага?

– Ти також повеселилася за мій кошт.

– Я?

– Ти донька Паетти, внучка Каланте з Цінтри. Ти знала від самого початку, хто я такий?

– Ні, – почервоніла вона. – Не з початку. Ти відчарував мого тата, правда?

– Неправда, – похитав він головою. – Це зробила твоя мама. І твоя бабуся. Я тільки допоміг.

– Але няня назала... Назала, що я призначена. Бо я – Несподіванка. Дитя Несподіванка. Геральте?

— Цірі, — він подивився на неї, похитуючи головою і посміхаючись, — повір мені, ти найбільша несподіванка, яка могла мене сліткати.

— Ха! — Обличчя дівчинки проясніло. — Це правда! Я призначена. Няня казала, що прийде відьмак, у якого буде біле волосся, й забере мене. А бабця верещала... А, що там! Куди ти мене забереш, скажи?

— Додому. До Цінтри.

— Ах... А я подумала, що...

— Подумаєш дорогою. Ходімо, Цірі, треба вийти з Брокілону. Це небезпечне місце.

— Я не боюся!

— Але я боюся.

— Бабця говорила, що відьмаки нічого не бояться.

— Бабця перебільшує. Ходімо, Цірі. Аби я ще знав, де ми... Він глянув на сонце.

— Ну, ризикнемо... Підемо туди.

— Ні. — Цірі зморщила ніс, вказала в протилежному напрямку. — Туди.

— А ти звідки знаєш?

— Знаю, — знизала вона плечима, глянула на нього беззахисним і здивованим смарагдовим поглядом. — Яюсь... Щось там... Не знаю.

«Дочка Паветти, — подумав він. — Дитя... Дитя Старшої Крові? Можливо, щось унаслідувала від матері».

— Цірі. — Він розв'язав сорочку, витягнув медальйон. — Торкнися його.

— Ох, — відкрила вона рот. — Але страшний вовк. Ото в нього ікла.

— Торкнися.

— Йой!!!

Відьмак посміхнувся. Він також відчув різке тремтіння медальйону, різку хвилю, що пробігла срібним ланцюжком.

— Він ворухнувся! — зітхнула Цірі. — Ворухнувся!

— Знаю. Ідемо, Цірі. Веди.

— Це чари, правда?

— Авжеж.

Було так, як він і передбачав. Дівчинка відчула напрям. Яким чином — не знав. Але швидко, швидше, аніж він очікував, ви-йшли вони на дорогу, на вилopodobне, потрійне розгалуження. Це був кордон Брокілону — принаймні, для людей. Ейтне, як він пам'ятав, цього не визнавала.

Цірі закусила губу, зморщила ніс, завагалася, дивлячись на перехрестя, на піщані вибоїсті дороги, вибиті копитами й колесами возів. Але Геральт уже знав, де вони є, не мав і не хотів покладатися на її непевні здібності. Рушив шляхом, що вів на схід, до Брюгге.

Цірі, усе ще наморщена, поглядала на західну дорогу.

— Туди — до замку Настрог, — покепкував він. — Ти за Кістріном скучила?

Дівчинка забурчала, пішла за ним слухняно, але ще кілька разів оглядалася.

— У чому річ, Цірі?

— Не знаю, — прошепотіла вона. — Але це поганий шлях, Геральте.

— Чому? Ми йдемо до Брюгге, до короля Венцлава, який живе в красивому замку. Випуємося у лазні, виспимося на ліжку із периною...

— Це погана дорога, — повторила вона. — Погана.

— Факт, я бачив і кращі. Припини крутити носом, Цірі. Йдемо, жвавніше.

Вони минули різкий поворот. І виявилось, що Цірі мала рацію.

Обступили їх раптово, швидко, з усіх боків. Люди у високих шоломах, кольчугах і темно-синіх туніках із жовто-чорною шахівницею Вердена на грудях. Оточили їх, але жоден не наблизився і не торкнувся зброї.

— Звідки й куди це ви? — гарикнув кремезний чолов'яга у витертій зеленій одежині, встаючи перед Геральтом на широко

розставлених кривих ногах. Обличчя мав темне й зморщене, наче сушена сливка. Лук і стріли з білим пір'ям стирчали в нього з-за спини, високо над головою.

– З Випалок, – невимушено збрехав відьмак, зі значенням стискаючи ручку Цірі. – Повертаюся до себе, у Брюгге. А що?

– Королівська служба, – сказав темноволосий трохи гречніше, наче тільки тепер помітивши меч за спиною Геральта. – Ми...

– Давай-но його сюди, Юнґхансе! – крикнув хтось, хто стояв далі на дорозі. Солдатня розступилася.

– Не дивися, Цірі, – швидко сказав Геральт. – Відвернися. Не дивися.

На дорозі лежало звалене дерево, що блокувало проїзд плутаниною коренів. Надрубана й зламана частина стовбура білила в придорожніх хащах довгими променями трісок. Перед деревом стояв віз, накритий полотнищем, що приховував вантаж. Малі кошлаті коні лежали на землі, заплутані в дишла й віжки, нашпиговані стрілами, вишкіривши жовті зуби. Один ще жив, важно хрипів, кидався.

Були там також і люди, які лежали в темних пасмах крові, що просякнула пил, перевішувалися через борти возу, корчилися біля коліс.

З-поміж згромаджених навколо воза озброєних людей вишло поволі двоє, потім долучився до них третій. Інші – було їх десь із десятків – стояли нерухомо, тримали коней.

– Що тут трапилося? – запитав відьмак, стаючи так, аби заслонити від очей Цірі картину різанини.

Косоокий чоловік у короткій кольчuzі й у високих чоботах допитливо подивився на нього, із хрускотом потер заросле підборіддя. На лівому передпліччі мав витертий і блискучий шкіряний манжет, який носили лучники.

– Напад, – сказав коротко. – Вибили купців лісові мавки. А ми тут слідство ведемо.

– Мавки? Напали на купців?

— Ти ж бачиш, — вказав рукою косоокий. — Набиті стрілами, наче їжаки. На гостинцю! Нахабнішають лісові відьми. Уже не тільки в ліс не можна увійти, уже навіть шляхом уздовж лісу не можна.

— А ви, — примружився відьмак, — хто такі?

— Еврилова дружина. Із настрозьких десяток. Під бароном Фрайксенетом служимо. Але барон у Брокілоні загинув.

Цірі відкрила рота, але Геральт міцно стиснув їй ручку, наказуючи мовчати.

— Кров за кров, кажу! — заgrimів товариш косоокого, гігант в оббитому латунню каптані. — Кров за кров! Цього не можна їм спустити. Спершу Фрайксенет і викрадена княжна з Цінтри, тепер купці. Боги, мститися, мститися, кажу вам! Бо як ні — то побачите, завтра, післязавтра почнуть вони людей на порогах власних домівок убивати!

— Брік вірно каже, — сказав косоокий. — Правда? А ти ж, брате, запитаю, звідки?

— З Брюгге, — збрехав відьмак.

— А та мала — дочка?

— Дочка. — Геральт знову стиснув долоню Цірі.

— З Брюгге, — нахмурився Брік. — Ото я тобі, брате, скажу, що саме твій король, Венцлав, тих потвор роззухвалює. Не хоче із нашим Ервиллом зійтися, і з Віраксасом із Керака. А коли б із трьох сторін на Брокілон піти, нарешті б видавили ту мерзоту...

— Як до цього дійшло? — повільно запитав Геральт. — Хто знає? Хтось із купців вижив?

— Свідків немає, — сказав косоокий. — Але знаємо, що трапилось. Юнгханс, лісник, по слідах читає, наче в книзі. Скажи йому, Юнгхансе.

— Ага, — сказав отой, зі зморшкуватим обличчям. — Так воно було: купці гостинцем їхали. Наїхали на засіку. Бачте, пане, поперек шляху сосна повалена, свіжозрубана. У гущині сліди є, хочте глянути? Ну, а як купці стали, аби дерево відвалити,

вистріляли їх у три миті. Звідти, із чагарника, де ота крива безреза. І отамочки сліди є. А стріли, бачте, усі — мавкиної роботи, пера живицею клеєні, пір'я ликом кручене.

— Бачу, — урвав відьмак, дивлячись на вбитих. — Кільна, здається, обстріл пережили, їм горлянки перерізали. Ножами.

З-за спин солдатні, які стояли перед ним, вийшов ще один — худий і невисокий, у лосячому каптані. Мав він чорне, дуже коротко стрижене волосся, щоки сині від гладенько виголеної чорної щетини. Відьмакові вистачило одного погляду на малі вузькі долоні в коротких чорних рукавичках без пальців, на бліді риб'ячі очі, на меч, на руків'я кинджалів, що стирчали з-за пояса і з халяви лівого чобота. Геральт уже бачив багато вбивців, аби одразу розпізнати ще одного.

— А швидке у тебе око, — сказав чорний дуже повільно. — Воїстину, багато ти бачиш.

— І це добре, — сказав косоокий. — Що бачив, нехай королю своєму розповість, Венцлав усе клянеться, що мавок убивати не слід, бо вони милі й добрі. Напевне, травневою порою до них ходить і їх трахає. Після того вони, може, й добрі. Що ми й самі перевіримо, як котрусь живцем упіймаємо.

— Та хоч би й напівживцем, — зареготав Брік. — Ну, зараза, де там той друїд? Скоро полудень, а від нього — ані сліду. Час вирушати.

— Які маєте наміри? — запитав Геральт, не відпускаючи руки Цірі.

— А тобі що до того? — прошипів чорний.

— Ну, навіщо відразу отак гостро, Левену? — бридко посміхнувся косоокий. — Ми люди поштиві, секретів не маємо. Ервил присилає нам друїда, великого мага, який навіть із деревами може розмовляти. І він, ото, поведе нас у ліс, мститися за Фрайксенета, намагатися княжну відбити. Це, брате, не просто так, а карна екс... екс...

— Експедиція, — кивнув отой чорний, Левек.

– Ага. З язика в мене зняв. Тож, брате, рушай своєю дорогою, бо тут скоро має стати гаряче.

– Та-ак, – протягнув Левек, дивлячись на Цірі. – Небезпечно тут, особливо із дівчинкою. Мавки на таких дівчаток тільки й чекають. Що, мала? Мама вдома чекає?

Цірі, затремтівши, кивнула.

– Було б шкода, – продовжував чорний, не спускаючи з неї ока, – якби не дочекалася. Напевно, тоді погнала б до короля Венцлава й сказала б: ти дріадам поблажки робив, королю, й от, будь ласка, моя донька й мій чоловік – на твоїй совісті. Хтозна, може, Венцлав тоді б знову задумався про союз із Ервиллом?

– Облиште, пане Левену, – буркнув Юнгханс, а зморщене обличчя його зморщилося ще сильніше. – Нехай ідуть.

– Бувай, мала. – Левек простягнув руку й погладив Цірі по голові.

Цірі затрусилася, відсахнулася.

– Чого то ти? Боїшся?

– У тебе кров на руці, – тихо сказав відьмак.

– Ах... – Левек підняв долоню. – І справді. То їх кров. Купців. Перевіряв я, чи якийсь не вижив. Але, на жаль, мавки стріляють точно.

– Мавки? – відгукнулася тремтячим голосом Цірі, не реагуючи на потиск долоні відьмака. – Ох, шляхетний лицарю, помиляєшся. Не могли це бути дріади!

– Що ти там плескаєш, мала? – Бліді очі чорного звузилися.

Геральт кинув оком направо-наліво, оцінив.

– Це не могли бути дріади, пане лицарю, – повторила Цірі. – Це ж ясно!

– Га?

– Адже те дерево... Те дерево – зрубане! Сокирою! А дріади ніколи б не зрубали дерева, вірно?

– Вірно, – сказав Левек і подивився на косоногого. – Ох, яка мудра з тебе дівчинна! Занадто мудра.

Відьмак уже бачив його вузьку долоню в рукавичці, що, ніби чорний павук, повзла до руків'я кинджала. Хоча Левек не зводив погляду з Цірі, Геральт знав, що удар буде спрямовано на нього. Зачекав мить, доки Левек торкнеться зброї, а косоокий стримає подих.

Три рухи. Тільки три. Укрите срібними заклепками передпліччя гелнуло чорного в голову. Раніше, ніж він упав, відьмак уже стояв між Юнгхансом і косооком, а меч, із сичанням вискакуючи з піхов, завив у повітрі, розвалюючи скроню Бріка, гіганта в оббитому латунню каптані.

— Тікай, Цірі!

Косоокий, добуваючи меча, стрибнув, але не встиг. Відьмак тям його через груди, навскоси, згори униз й одразу, застосовуючи енергію удару, знизу вгору, присідаючи на коліно, розхльостуючи жовніра кривавим «Х».

— Хлопці! — заверещав Юнгханс до решти, скам'янілої від несподіванки. — До мене!

Цірі добігла до кривого бука й, наче білочка, шмигнула вгору по гілках, зникаючи в листі. Лісник послав за нею стрілу, але промахнувся. Інші бігли, розсипаючись півколом, витягаючи луки й стріли з колчанів. Геральт, усе ще на одному коліні, склав пальці й ударив Знаком Аард, не в лучників, бо були ті задалеко, а в піщану дорогу перед ними, засипаючи їх курявою.

Юнгханс, відскакуючи, справно вихопив із колчана другу стрілу.

— Ні! — крикнув Левек, підхоплюючись з землі з мечем у правій і кинджалом у лівій руці. — Облиш його, Юнгхансе!

Відьмак плавно розвернувся до нього.

— Він мій, — сказав Левек, труснувши головою, витираючи передпліччям щоку й рот. — Тільки мій!

Геральт, схилившись, рушив півколом, але Левек не кружляв, атакував одразу, діставшись до нього за два стрибки.

«А він меткий», — подумав відьмак, заледве зв'язуючи клинок убивці короткою «вісімкою», напівобертом унікаючи удару

кинджалом. Він спеціально не блокував, відскочив, розраховуючи на те, що Левек намагатиметься поцілити в нього довгим, витягнутим ударом, що втратить рівновагу. Але вбивця не був новачком. Згорбився і також пішов півколом, м'яко, по-котячому. Несподівано скочив, крутнув мечем, закрутився, скорочуючи дистанцію. Відьмак не вийшов назустріч, обмежився швидким верхнім фінтом, який змусив убивцю відскочити. Левек знову згорбився, стаючи в четверту позицію, ховаючи руку із кинджалом за спиною. Відьмак і цього разу не атакував, не скоротив дистанцію, знову пішов півколом, обходячи його.

— Ага, — процідив Левек, вирівнюючись. — Продовжимо забаву? Чому б і ні. Доброї забави ніколи не буває забагато!

Він скочив, закрутився, ударив раз, другий, третій, у швидкому темпі — верхній удар мечем, рубаючи, й одразу — зліва, пласко, удар кинджалом, наче косою. Відьмак не збився з ритму — парирував, відскакував і знову йшов півколом, змушуючи вбивцю розвертатися. Левек раптом відступив, пішов півколом у протилежному напрямку.

— Будь-яка забава, — просичав крізь стиснуті зуби, — повинна закінчуватися. Що скажеш про один удар, спритнику? Один удар, а потім застрелимо твого ублюдка на дереві. Що ти на це?

Геральт знав, що Левек стежить за своєю тінню, що чекає, поки тінь простягнеться до супротивника, даючи знак, що сонце тепер світить тому в очі. Він перестав кружляти, аби полегшити вбивці завдання.

І звузив зіниці у вертикальні шпарочки, у дві вузьенькі риски.

Щоб приховати зміни, він трохи зморщив обличчя, вдаючи осліплення.

Левек скочив, закрутився, утримуючи рівновагу рукою з кинджалом, відставленою вбік, ударив з майже неможливого вигину зап'ястка, знизу, цілячись у пах. Геральт стрибнув уперед, повернувся, відбив удар, вигинаючи руку й зап'ясток так само неможливо, відкинув убивцю інерцією блоку й хльоснув його кінчиком клинка через ліву щоку. Левек похитнувся, хапаючись

за обличчя. Відьмак зробив напівоберт, переніс тягар тіла на ліву ногу й коротким ударом розрубав йому сонну артерію. Левек зіщулився, бризкаючи кров'ю, упав на коліна, зігнувся і занурився обличчям у пил.

Геральт поволі розвернувся до Юнгханса. Той, викрививши зморщене обличчя лютою гримасою, цілився з лука. Відьмак нахилився, узявши меч обома руками. Інші жовніри також підняли луки, у глухій тиші.

— Чого чекаєте! — гарикнув лісник. — Стріляти! Стріляти й ньо...

Він спіткнувся, похитнувся, ступив пару кроків уперед й упав обличчям униз, із його потилиці стирчала стріла. Стріла мала смугасте пір'я із крил фазанихи, фарбоване жовтим у відварі кори.

Стріли летіли зі свистом і шипінням довгими пласкими параболлами з боку чорної стіни лісу. Летіли, здавалося, повільно й спокійно, шуміли пір'ям, розгону й сили набували, наче тільки вдаряючи в тіло. А били безпомильно, косячи настрозьких найманців, валячи їх на піщаний шлях, нерухомих і зрубаних, ніби соняшники, збиті палицею.

Ті, хто вижив, кинулися до коней, відштовхуючи одне одного. Стріли не припиняли свистіти, наздоганяли їх на бігу, били в сідлах. Тільки троє зуміли послати коней у галоп і рушити, верещачи, кривавлячи острогами боки жеребчиків. Але й ці не поїхали далеко.

Ліс склепився, заблокував шлях. Раптом не стало вже скупаного сонцем піщаного гостинця. Була зімкнена, непробивна стіна чорних стовбурів.

Найманці зіп'яли коней, перелякані й остовпілі, намагалися повернути, але стріли летіли безупинно. І влучили в них, звалили з сідел серед тупотіння та іржання коней, серед вереску.

А потім стало тихо.

Стіна лісу, що замикала гостинець, мигнула, змазалася, засвітилася райдужно — і зникла. Знову стало видно дорогу, а на дорозі стояв сивий кінь, а на сивому коні сидів вершник — могутній, із лляною бородою, схожою на мітлу, у кубраку з тюленьячої шкіри, навкіс перев'язаному шарфом із картої вовни.

Сивий кінь, відвертаючи голову і гризучи вудило, ступив уперед, високо піднімаючи передні копита, храплячи й бокуючи від трупів, від запаху крові. Вершник випростався у сідлі, підняв руку — й раптовий порив вітру вдарив по гілках дерев.

З гущавини на дальньому краєчку лісу випірнули малі фігурки в тісних одежах, скомбінованих із зеленого й бурого, з обличчями, перетягнутими смугами, намальованими горіховим лушпинням.

— Caedmil, Wedd Brokiloene! — крикнув вершник. — Faill, Ana Woedwedd!

— Faill! — Голос із лісу, ніби подих вітру.

Зелено-бурі фігурки почали зникати, одна по одній, танучи в гущавині бору. Залишилася тільки остання, із розпущеним волоссям кольору меду. Ступила кілька кроків, наблизилася.

— Va faill, Гвинблейдде! — крикнула вона, підходячи ще ближче.

— Прощавай, Моно, — сказав відьмак. — Я тебе не забуду.

— Забудь, — сказала вона твердо, поправляючи колчан за спиною. — Немає Мони. Мона — це був сон. Я — Бренн. Бренн з Брокілоу.

Вона ще раз махнула їм рукою. І зникла.

Відьмак розвернувся.

— Мишовуре, — сказав, дивлячись на вершника на сивому коні.

— Геральте, — кивнув вершник, міряючи його холодним поглядом. — Цікава зустріч. Але почнемо від справ більш важливих. Де Цірі?

— Тут! — крикнула захована в листі дівчинка. — Можу вже злізти?

— Можеш, — сказав відьмак.

— Але я не знаю як!

— Так само як залізла, тільки навпаки.

— Я боюся! Я на самій верхівці!

— Злазь, кажу! Ми маємо поговорити, моя панно!

— Ніби про що?

— Навіщо, холера, ти туди залізла, замість того щоб тікати в ліс? Я втік би за тобою, не мусив би... А, зараза. Злазь!

— Я зробила, як кіт у казці! Як щось зроблю, так зараз — погано! Чому б то, хотіла б я знати?

— Я також, — сказав друїд, спішуючись, — хотів би це знати. І твоя бабуся, королева Каланте, також хотіла б це знати. Давай, злазь, княжно.

З дерева посипалося листя і сухі гілки. Потім почувся різкий тріск порваної тканини, а тоді з'явилася і Цірі, яка з'їжджала по стовбуру. Замість каптура на кубраку мала мальовничі обривки.

— Дядько Мишовуре!

— Власною особою. — Друїд обійняв, пригорнув дівчинку.

— Тебе бабуся прислала? Дядю? Вона дуже переймається?

— Не дуже, — посміхнувся Мишовур. — Занадто зайнята намочуванням різок. Шлях до Цінтри, Цірі, займе трохи часу. Присвяти його тому, щоб придумати пояснення своїм учинкам. Якщо хочеш скористатися моєю порадою, то має це бути дуже коротке і змістовне пояснення. Таке, яке можна проказати дуже, дуже швидко. Та й так мені здається, що закінчення доведеться прокричати, княжно. Дуже, дуже голосно.

Цірі болісно скривилася, наморщила носа, пирхнула стиха, а долоні її машинально поповзли до місця, що мало постраждати.

— Ходімо звідси, — сказав Геральт, оглядаючись. — Ходімо звідси, Мишовуре.

VIII

— Ні, — сказав друїд. — Каланте змінила плани, вже не бажає одруження Цірі з Кістріном. У неї свої причини. Я не повинен тобі додатково пояснювати, що після тієї паскудної авантюри із несправжнім нападом на купців король Ервил сильно втратив у моїх очах, а мої очі в королівстві чогось та варті. Ні, ми навіть не завертатимемо до Настрога. Забираю малу просто в Цінтру. Їдь із нами, Геральте.

— Навіщо? — Відьмак кинув погляд на Цірі, яка дримала під деревом, укутана кожухом Мишовура.

— Ти добре знаєш навіщо. Ця дитина, Геральте, тобі призначена. Втретє, так, утретє зустріються ваші шляхи. Переносно, ясна річ, особливо якщо йдеться про два попередні рази. Ти ж не називатимеш це випадковістю?

— Яка різниця, як я це назву. — Відьмак криво посміхнувся. — Не в назві справа, Мишовуре. Навіщо мені їхати до Цінтри? Я вже був у Цінтрі, уже зустрічував, як ти це окреслив, шляхи. І що з того?

— Геральте, ти тоді зажадав клятви від Каланте, від Паветти і її чоловіка. Клятву дотримано. Цірі є Несподіванкою. Призначення бажає...

— Щоб я забрав цю дитину й перетворив її на відьмака? Дівчинку? Глянь на мене, Мишовуре. Ти собі уявляєш мене як гоже дівчисько?

— До диявола відьмацтво, — занервував друїд. — Про що ти взагалі говориш? Що одне з іншим має спільного? Ні, Геральте, я бачу, що ти нічого не розумієш, тож мушу вдатися до простих слів. Слухай, будь-який дурень, у тому числі й ти, може зажадати клятви, може промовити обітницю, але через те він не стане незвичайним. Незвичайною є дитина. І незвичайним є зв'язок, який з'являється, коли дитина народжується. Ще ясніше? Та будь ласка, Геральте: з моменту народження Цірі стало вже неважливим, чого ти хочеш і що плануєш, також немає жодного значення, чого ти не хочеш і від чого відмовляєшся. Ти сам, холера ясна, стаєш неважливий! Не розумієш?

— Не кричи, розбудиш її. Наша Несподіванка спить. А коли прокинеться... Мишовуре, навіть із незвичайних речей можна... треба інколи відмовлятися.

— Адже ти знаєш, — друїд глянув на нього холодно, — що власної дитини ніколи не матимеш?

— Знаю.

— І відмовляєшся?

— Відмовляюся. Хіба мені не можна?

— Можна, — сказав Мишовур. — Аякже. Але ризиковано. Є таке старе прислів'я, яке говорить, що меч призначення...

— Має два леза, — закінчив Геральт. — Я чув.

— А, роби як знаєш. — Друїд відвернувся, сплюнув. — Подумати тільки, я готовий був ризикувати через тебе головою...

— Ти?

— Я. На відміну від тебе, я у призначення вірю. І знаю, як небезпечно гратися із двосічним мечем. Не грайся, Геральте. Skorистайся із шансу, який у тебе є. Перетвори те, що пов'язує тебе із Цірі, на нормальний, здоровий зв'язок дитини й опікуна. Бо якщо ні... тоді той зв'язок може проявитися інакше. Страшніше. У спосіб негативний і деструктивний. Хочу я тебе від цього вберегти, і тебе, і її. А якби ти хотів її забрати, я не протидівав би. Узяв би на себе ризик пояснювати Каланте, чому я так зробив.

— Звідки ти знаєш, що Цірі хотіла б зі мною піти? Зі старих пророцтв?

— Ні, — серйозно сказав Мишовур. — З того, що заснула вона тільки тоді, коли ти її пригорнув. З того, що вона бурмоче крізь сон твоє ім'я і шукає ручкою твоєї руки.

— Досить, — Геральт устав, — бо я розчулюся. Бувай, бороданю. Уклонися від мене Каланте. А щодо Цірі... Щось вигадай.

— Ти не зумієш втекти, Геральте.

— Від призначення? — Відьмак підтягнув попругу трофейного коня.

— Ні, — сказав друїд, дивлячись на сплячу дівчинку. — Від неї.

Відьмак кивнув, скочив у сідло. Мишовур сидів нерухомо, тицяючи паличкою у вогнище, що згасало.

Він відїхав повільно, через верес, що сягав стремен, узбіччям, що вело в долину, до чорного лісу.

— Ге-е-еральте!

Він озирнувся. Цірі стояла на вершині пагорба, маленька сіра фігурка з розпущеним попелястим волоссям.

— Не їдь!

Він помахав рукою.

— Не їдь! — крикнула вона тоненько. — Не ї-ї-ї-ї-ї-ї-ї!

«Я мушу, — подумав він. — Мушу, Цірі. Тому що...»

«Я завжди їду».

— Тобі все одно не вдасться! — крикнула вона. — Не думай собі! Не втечеш! Я твоє призначення, чуєш?

«Немає призначення, — подумав він. — Не існує. Єдине, що призначено усім, це смерть. То смерть є іншим лезом двосічного меча. Одним є я. А іншим є смерть, яка іде за мною нога в ногу. Не можу, не треба мені ризикувати тобою, Цірі».

— Я твоє призначення! — долинуло до нього з вершини пагорба, тихіше й розпачливіше.

Він торкнув коня п'ятою і рушив собі, занурюючись, наче в безодню, у чорний, холодний і мокрий ліс, у приятну, знайому тінь, у темряву, яка, здавалося, не мала кінця.

ОСЬ БІЛЬШЕ

I

Коли по колодах мосту раптом застукали копита, Йурґа навіть голови не підвів — тільки завив стиха, відпустив обід колеса, із яким він морочився, заповз під воза так швидко, як тільки зумів. Розпластаний, тручись хребтом об шорстку шкаралупу гною і болота, що вкривали низ підводи, він уривчасто підвивав і трусився від страху.

Кінь потроху наблизився до воза. Йурґа бачив, як делікатно й обережно ставить він копита на підгнилих, порослих мохом колодах.

— Вилазь, — сказав невидимий вершник.

Йурґа застукав зубами й втягнув голову в плечі. Кінь форкнув і тупнув.

— Спокійно, Пліточко, — сказав вершник. Йурґа почув, як він плескає тварину по шиї. — Вилазь звідти, чоловіче. Я тебе не скривджу.

Купець аніскільки не повірив у декларації незнайомця. Утім, у голосі його було щось заспокійливе й водночас інтригуюче, хоча голос не належав до тих, чиє звучання могло вважатися приємним. Йурґа, бурмочучи молитви до кільканадцяти божеств одразу, обережно вистромив голову з-під воза.

Вершник мав волосся біле, наче молоко, стягнене на чолі шкіряним паском, і чорний вовняний плащ, що спадав на зад рудої кобили. Він не дивився на Йурґу. Схилений у сідлі, пригля-

дався до колеса воза, що аж по маточину провалилося між тріщиною в колодах мосту. Раптом він підняв голову, обвів купця поглядом і з нерухожим обличчям оглянув гушавину над краями ущелини.

Йурґа виповз назовні, заморгав, витер ніс долонею, розмазуючи по обличчю дьоготь з маточини колеса. Вершник втупив в нього очі, темні, змружені, проникливі, гострі, наче риб'ячі кістки. Йурґа мовчав.

— Удвох — не витягнемо, — сказав урешті незнайомиць, вказуючи на застрягле колесо. — Ти їхав сам?

— Сам-третій, — видавив Йурґа. — Зі слугами, пане. Але втекли, гади...

— Не дивуюся, — сказав вершник, дивлячись під міст, на дно ущелини. — Аж ніяк не дивуюся. І вважаю, що ти маєш зробити те саме, що й вони. Саме час.

Йурґа не став дивитися туди ж, куди й незнайомиць. Не хотів бачити стос черепів, ребер і гомілок, розкиданих між камінням, лопухами та кропивою на дні пересохлої річки. Він боявся, що вистачить одного погляду на чорні очні ями, вишкірені зуби й потріскані кістки, аби все в ньому порвалося, аби рештки розпачливої відваги втекли з нього, наче повітря з риб'ячого пухиря. Аби він помчав гостинцем угору, назад, давлячись криком, так само як візниця і пахолок десь із годину тому.

— Чого чекаєш? — запитав тихо вершник, розвертаючи кобилу. — Сутінок? Тоді стане запізно. Вони прийдуть за тобою, ледь стемніє. А може, й раніше. Уперед, застрибуй на коня, позаду мене. Забираємося звідси обидва, і якнайшвидше.

— А віз, пане? — завив на повний голос Йурґа, не дуже розуміючи — зі страху, розпачу чи люті. — А товари? Цілий рік праці? Та краще мені здохнути! Не зали-и-ишу!

— Здається мені, що ти ще не зрозумів, куди тебе лихо занесло, приятелю, — спокійно сказав незнайомиць, простягаючи руку в бік потворного цвинтаря під мостом. — Не кинеш воза,

нажеш? А я тобі кажу, що як настануть сутінки, то не врятує тебе навіть скарбниця короля Дезмода, не те що твій паршивий віз. Най тобі диявол, що на тебе напало, щоб скорочувати шлях через це урочище? Ти не знаєш, що тут коїться з часу війни?

Йурґа похитав головою на знак того, що не знає.

— Не знаєш, — кивнув незнайомиць. — Але те, що лежить унизу, ти ж бачив? Важко його не зауважити. Це ті, які тут скорочували шлях. А ти кажеш, що не кинеш воза. А що ж, цікаво, маєш ти на тому возі?

Йурґа не відповів, дивлячись на вершника спідлоба, намагаючись вибрати поміж версією «клоччя» та версією «старі ганчірки».

Вершник, здавалося, не дуже цікавився відповіддю. Заспокоїв руду кобилку, що гризла вудило й трусилася головою.

— Пане... — промимрив нарешті купець. — Допоможіть. Рятуйте. До кінця життя буду вдячний... Не залиште... Що захочете дам, чого тільки зажадаєте... Рятуйте, пане!

Незнайомиць різко повернув до нього голову, обіруч спершись на луку сідла.

— Як ти сказав?

Йурґа мовчав, роззявивши рота.

— Ти даси, чого я зажадаю? Повтори.

Йурґа заплямкав губами, закрив рота й пошкодував, що завчасно не відкусив собі язика. Голова його обертом ішла від фантастичних припущень щодо нагороди, яку міг би зажадати дивний прибулець. Утім, більшість, у тому числі й привілей щотижневого використання його молоді дружини, Злотолітки, не були настільки страшними, як перспектива втрати воза, й уже напевне не такими жахливими, як можливість спочити на дні яру як ще один побілілий скелет. Купецька рутинна змусила його до блискавичних обчислень. Вершник, хоча й не нагадував звичайного голодранця, волоцюгу чи мародера, яких після війни було повно на дорогах, аж ніяк не міг бути й вельможею,

комесом, як не міг бути й одним із тих гордовитих лицарків, які високо цінували грабіж ближніх і знаходили в тому присмність. Йурґа оцінював його не більше ніж у двадцять штук золота. Утім, торгова натура стримувала його від оголошення ціни. Обмежився він просто белькотінням про «вдячність до смерті».

— Я питаю, — спокійно нагадав незнайомиць, переважаючи, поки купець замовкне, — чи даси ти мені те, що я забажаю?

Виходу не було. Йурґа проковтнув слину, похилив голову й кивнув, підтверджуючи. Незнайомець, чого він не очікував, не засміявся зловісно, навпаки, він зовсім не виглядав радим з триумфу на торгах. Схилившись у сідлі, він сплюнув у яр.

— Що я роблю, — сказав похмуро. — Що я, на богів, роблю... Ну що ж, добре. Спробую витягнути тебе з цього, хоча й не знаю, чи не закінчиться воно фатально для нас обох. А якщо вдасться, ти взамін...

Йурґа скорчився, готовий розплакатися.

— Даси мені те, — раптом швидко промовив вершник у чорному плащі, — що вдома, повернувшись, застанеш і на що не сподівався. Клянешся?

Йурґа застогнав і кивнув швидко.

— Добре, — скривився незнайомиць. — А тепер відсунься. А краще за все — знову залізть під воза. Сонце зараз зайде.

Він зіскочив з коня, стягнув з плечей плаща. Йурґа побачив, що незнайомиць носить меч на спині, на поясі, який навкіс перетинає груди. Мав неясне відчуття, що вже колись чув про людей, які таким ото чином носять зброю. Чорна, шкіряна, до стегон куртка з довгими манжетами, що іскрилися від срібних заклепок, могла б вказувати, що незнайомиць походить з Новіграда чи близьких до нього місць, але останнім часом мода на такий одяг поширилася, особливо серед затяжних. Утім, затяжним незнайомиць не був.

Вершник, стягнувши з кобили в'юки, повернувся. На грудях його гойдався на срібному ланцюжку округлий медальйон.

Під пахвою він тримав невеличку окуту скриньку й довгий пакунок, загорнутий у шкіри й оперезаний.

— Ти ще не під возом? — запитав він, підходячи ближче.

Йурґа побачив, що на медальйоні зображено вовчу голову із розчахнутою, повною іклів пащею.

І раптом він пригадав.

— Ви... відьмак? Пане?

Незнайомиць здвигнув плечима.

— Ти вгадав. Я відьмак. А тепер іди. На той бік воза. Не виходь звідти й сиди тихо. Я мушу хвильку побути наодинці.

Йурґа послухався. Присів біля колеса, загорнувшись в опанчу. Не хотів дивитися, що робить незнайомиць з іншого боку воза, а тим більше на кістки на дні яру. Тож дивився він на свої чоботи й на зелені, зіркові паростки моху, якими заросли прогнилі колоди мосту.

Відьмак.

Сонце заходило.

Він почув кроки.

Незнайомиць повільно, дуже повільно вийшов з-за воза на середину мосту. Стояв спиною — Йурґа побачив, що меч на його спині — не той меч, який він бачив раніше. Тепер це була красива зброя — ефес та окуття піхов блищали, наче зорі, навіть у сутінках відбиваючи світло, хоча світла вже майже й не було — згасла навіть пурпурово-золота заграва, яка ще недавно висіла над лісом.

— Пане...

Незнайомиць повернув голову. Йурґа ледве стримав крик.

Обличчя чужинця було білим — білим і пористим, наче відтиснутий і відкинутий сир. А очі... Боги, завило щось в Йурзі. Очі...

— За віз. Швидко, — прохрипів незнайомиць.

Це не був голос, який Йурґа чув раніше. Купець раптом відчув, як сильно заважає йому переповнений сечовий міхур. Незнайомиць відвернувся і відійшов далі на міст.

Відьмак.

Кінь, прив'язаний до воза, форкнув, заіржав, глухо забив копитами об колоди.

Над вухом Йурґи задзижчав комар. Купець навіть рукою не ворухнув, аби його відігнати.

Задзижчав наступний. Цілі хмари комарів дзижчали в гуща-вині з того боку яру. Дзижчали. І вили.

Йурґа, до болю стискаючи зуби, зрозумів, що то не комарі.

З темряви, що густішала на зарослому кущами узбіччі, ви-гулькнули малі потворні фігури — не вище чотирьох ліктів, стра-шенно худі наче скелети. Увійшли на міст дивною, чаплиною ходою, високо й різко піднімаючи шишкуваті коліна. Очі під пласкими зморшкуватими лобами світилися жовтим, у широких, жаб'ячих пащеках блищали білі гострі інолки. Наближалися потвори з шипінням.

Незнайомиць, нерухомий, наче статуя посеред мосту, підняв раптом праву долоню, дивно складаючи пальці. Потворні карлики відсахнулися, засичали голосніше, але одразу кинулися уперед, швидко, усе швидше, піднімаючи довгі худі пазуристі лапи.

По колодах, зліва, заскреготали пазурі, ще одна потворка вистрибнула раптом з-під мосту, а інші кинулися уперед неса-мовитими підскоками. Незнайомець крутнувся на місці, блиснув видобутий невідомо коли меч. Голова потвори, що вдряпувала-ся на міст, підлетіла на сажень вгору, потягши слідом крапель-ки крові. Біловолосий одним стрибком увірвався у групу інших, закрутився, швидко рубаючи направо-наліво. Потвори, вима-хуючи лапами й виючи, кинулися на нього з усіх боків, не звер-таючи уваги на сяючий клинок, що тнув, наче бритва. Йурґа зіщулився, притулившись до воза.

Щось упало просто йому під ноги, оббризкуючи кров'ю. Була це довга кістлява лапа, із чотирма пазурами й лускувата, наче куряча нога.

Купець закричав.

Почув, як щось проходить повз нього. Скорчився, бажаючи пірнути під віз, але в той самий момент інше щось упало йому на карк, а пазуристі лаписька схопили його за скроню і щоку. Він заплющив очі, гарчав і шарпався, скочив і невпевненим кроком вибіг на середину мосту, спотикаючись об трупи, що лежали на колодах. На мосту кипіла битва — Йурґа вже не бачив нічого, окрім лютої колотнечі, клубка, з якого раз по раз блискав промінь срібного вістря.

— Ряту-у-у-унку! — завив він, відчуваючи, як гострі ікла, пробиваючи повсть капюшону, впиваються йому у потилицю.

— Голову вниз!

Він притис підборіддя до грудей, ловлячи краєм ока блиск клинка. Той свиснув у повітрі, зачепив капюшон. Йурґа почув огидне мокре хрупання, після чого на спину його, наче з відра, потекла гаряча рідина. Він упав на коліна, кинутий униз уже безвладним тягарем, що висів у нього на карку.

На його очах чергові три потвори вистрибнули з-під мосту. Підскакуючи, наче чудернацькі стрибунці, вчепилися у стегна незнайомцю. Один, коротко рублений поперек жаб'ячий писок, ступив напружено кілька кроків і звалився на колоди. Другий, ударений самим кінчиком меча, упав, забився в корчах. Інші обложили біловолового, неначе мурашки, зіпхнули на красчок моста. Черговий з них вилетів з того клубка назад, бризкаючи кров'ю, трусячись і виючи. Той ж миті увесь вируючий клубок перекотився за край і звалився в урвище. Йурґа впав, закриваючи голову руками.

З-під мосту пролунав повний тріумфу писк потвор, який, утім, відразу перетворився на крики болю, вереск, переривані лише свистом клинка. Потім із темряви долинули гуркіт каміння і хрускіт розтоптуваних, трощених скелетів, потім знову були свист меча й раптовий обірваний, розпачливий вереск, що заморожував кров у жилах.

А потім уже була тільки тиша, що порушувалася лише раптовим криком переляканого птаха в глибині лісу, серед величезних дерев. Потім замовк і птах.

Йурґа ковтнув сухим горлом, підняв голову, важко встав. Далі було тихо, навіть листя не шелестіло, весь ліс, здавалося, онімів від жаху. Небо затягнули рвані хмари.

– Гей...

Він відвернувся, мимоволі заслоняючись піднятими руками. Відмак стояв перед ним, чорний, нерухомий, із блискучим мечем у низько опущеній долоні. Йурґа помітив, що стоїть той якось криво, що хилить його убік.

– Пане, що з вами?

Відмак не відповів. Зробив крок, незграбно й важко, тягнучи ліве стегно. Витягнув руку, ухопився за віз. Йурґа помітив кров, блискучу й чорну, що стікала на колоди.

– Вас поранено, пане!

Відмак не відповів. Дивлячись просто в очі купцю, раптом повис на козлах і повільно зсунувся на міст.

II

– Обережно, помалу... Під голову... Хай хтось підтримає йому голову!

– Сюди, сюди, на віз!

– Боги, він стече кров'ю... Пане Йурґо, кров тече крізь пов'язку...

– Не балакайте! Уперед, жени, Поквіте, живо! Накрий його кожухом, Велле, не бачиш, як він трясеться?

– Може, йому трохи горілки в рота влити?

– Непритомному? Оце ти удумав, Велле. Але горілку дай, треба б йому напитися... Ви, пси, падлюки, боягузи прокляті! Щоб так утекти, щоб самого мене залишити!

– Пане Йурґо! Він щось говорить!

– Що? Що говорить?

– Е-е-е, щось невиразно... Наче ім'я чиєсь...

– Яке?

– Йеннефер...

III

— Де... я?

— Лежіть, пане, не рухайтесь, бо там усе знову подереться і порветься. До кістки вам стегно погризли ті паскуди, сила-силена крові з вас вийшла... Не впізнаєте мене? Я Йурга! То мене ви на мосту врятували, пам'ятаєте?

— Ага...

— Спрагли ви?

— Як диявол...

— Пийте, пане, пийте. Гарячка вас травить.

— Йурга... Де ми?

— Возом ідемо. Не кажіть, пане, нічого, не рухайтесь. Тре' нам з лісів вилізти, до садиб людських. Тре' нам когось знайти, хто на лікуванні знається. Того, що ми вам на ногу замотали, може замало бути. Воно тільки кров трохи стримує...

— Йурго...

— Так, пане?

— У моїй скриньці... Флакон... Зеленим сургучем залитий. Здери печатку і дай мені... У якійсь чарці. Чарку добре помий, флаконів нехай ніхто не торкається... Якщо життя вам миле... Швидко, Йурго. Зараза, як же той віз трясе... Флакон, Йурго...

— Вже... Пийте.

— Дякую... Тепер пильнуй. Зараз я буду спати. Буду кидатися і марити, потім лежатиму, наче неживий. То нічого, не бійся...

— Лежіть, пане, бо рани відкриються і вийде з вас кров.

Він звалився на шкіри, голова його перекочувалася з боку на бік, він відчував, як купець накриває його кожухом і попоною, що смердить кінським потом. Віз трясся, кожен струс жахливим болем віддавався в стегні та нозі. Геральт стис зуби. Над собою бачив міріади зірок. Так близько, що видавалося — досить руку простягнути. Відразу над головою, відразу над верхівками дерев.

Ідучи, він обирав шлях так, аби триматися подалі від світла, від сяяння вогнищ, аби завжди перебувати в зоні миготливих тіней. Це було непросто – стоси ялинкових гілок палали навкруги, били в небо червоною загравою, затканою блиском іскор, означували темряву світлими прапорцями диму, тріскали, вибухали блиском між фігурами, що танцювали навколо.

Геральт затримався, аби пропустити хоровод, що котився у його бік, – розшалілий, блокуючий шлях, крикливий і дикий. Хтось шарпнув його за плече, намагаючись захвати в долоню дерев'яний, мокрий від піни жбаник. Він відмовився, легко, але рішуче відсунув від себе чоловіка, який хитався, бризкав навколо пивом із барильця, що тримав під пахвою. Не хотів пити.

Не такої ночі, як ця.

Неподалік, на помості з березових стовбурів, що підносилися над величезним вогнищем, світловолосий Травневий Король у вінку й полотняних штанях цілував руду Травневу Королеву, обмацуючи її перси крізь тонку, мокру від поту сорочку. Монарх був хмільний, хилитався, утримував рівновагу, обіймаючи плечі Королеви, притискаючись до них рукою, в якій міцно тримав кухоль пива. Королева, також не зовсім твереза, у вінку, зсунутому на очі, обіймала Короля за ший і перебирала ногами. Натопт танцював під підмостками, співав, верещав, тряс жердинами, обмотаними гірляндами зелені та квітів.

– Беллетейн! – крикнула просто у вухо Геральту молода невисока дівчина.

Потягнувши його за рукав, змусила закрутитися серед хороводів, що його оточили. Затанцювала поряд, фуркотючи спідницею і віючи волоссям, повним квітів. Він дозволив, аби вона закрутила його в танці, обертався, уміло поступаючись дорогою іншим парам.

– Беллетейн! Травнева Ніч!

Поряд із ними – шарпанина і писк, нервовий сміх наступної дівчини, яка удавала боротьбу й опір, коли хлопець ніс її у темряву, за межі світла. Хоровод, покрикуючи, згорнувся змією між

палаючими багаттями. Хтось спіткнувся, упав, рвучи ланцюг рук, ділячи вервечку на менші групки.

Дівчина, дивлячись на Геральта з-під листя, що прикрашало її чоло, наблизилася, притулилася різко, обнімаючи, важко дишаючи. Він схопив її брутальніше, аніж хотів, відчував кризь тонкий льон, під долонями, притиснутими до її спини, гарячу вологість її тіла. Вона підняла голову. Очі її були прикриті, зуби блищали з-під трохи задертої, скривленої верхньої губи. Пахло від неї потом, лепехою, димом і бажанням.

«Чому ні, — подумав він, мнучи долонею її платтячко й спину, тішачись мокрим паруючим теплом під пальцями. Дівчина була не його типу — була занадто малою, занадто пухкенькою, — він відчував під долонею місце, де затісний пояс суконьки вривався у тіло, ділив спину на дві виразно відчутні округлості — у тому місці, де відчувати їх не повинно б. — Чому ні, — подумав він, — адже в тану ніч... Це не має значення».

Беллетейн... Вогні аж до горизонту. Беллетейн. Травнева Ніч.

Найближче багаття із тріском пожерло кинуті в нього розчепірені ялинкові лаписька, плюнуло золотим сяйвом, світлом, що заливало усе. Дівчина розплющила очі, дивлячись угору, на його обличчя. Він почув, як вона голосно втягує повітря, відчув, як напружується, як різко впирається долонями йому в груди. Одразу ж відпустив її. Вона завагалася. Відхиляючи тулуб на довжину легко розпрямлених рук, не відривала стегон від його стегна. Опустила голову, потім відняла долоні, відсунулася, дивлячись убік.

Хвильку вони стояли нерухомо, поки хоровод не повернувся і не ринув на них знову, не завертів ними, не розкидав. Дівчина швидко розвернулася, утєкла, незграбно намагаючись долучитися до танцюристів. Оглянулася. Лише раз.

Беллетейн...

Що я тут роблю?

У темряві загорілася зірка, заіскрилася, прикувала до себе погляд. Медальйон на шиї відьмака затремтів. Геральт мимоволі розширив зіниці, без зусилля пробив поглядом темряву.

Жінка не була селянкою. Селянки не носили чорних оксамитових плащів. Селянки, яких чоловіки несли чи тягнули в гущавину, кричали, хихотіли, билися і пручалися, наче форель, викинута з води. Жодна з них не справляла враження, що це вона веде в темряву високого світловолового хлопця у розхристаній сорочці.

Селянки ніколи не носили на шиях оксамиток і прикрашених діамантами зірок з обсидіану.

— Йеннефер.

Раптово розширені фіалкові очі, що горіли на блідому трикутному обличчі.

— Геральте...

Вона відпустила долоню світловолового херувима, чії груди полискували від поту, наче мідна бляха. Хлопець похитнувся, заточився, упав на коліна, водив, розглядаючись, головою, кліпав. Устав поволі, провів по них заклопотаним, безтямним поглядом, а тоді невпевненим кроком пішов у бік вогнищ. Чародійка на нього навіть не глянула. Уважно дивилася на відьмака, й рука її міцно стиснула красчок плаща.

— Я радий знову тебе бачити, — сказав він повільно. І відразу відчув, як спадає напруга, що встановилася між ними.

— Навзаєм, — посміхнулася вона. Йому здалося, що в тій посмішці було щось вимушене, але не був упевнений. — Цілком мила несподіванка, не заперечую. Що ти тут робиш, Геральте? Ах... перепрошую, вибач за незручність. Звичайно, робиш те саме, що і я. Адже це Беллетейн. Та й ти впіймав мене, так би мовити, на гарячому.

— Я тобі перешкодив.

— Переживу, — засміялася вона. — Ніч триває. Як захочу, зурочу іншого.

— Шкода, що я так не зумію, — сказав він, із великим зусиллям вдаючи байдужість. — Власне, одна побачила у світлі мої очі й утекла.

— Під ранок, — сказала вона, посміхаючись усе більш штучно, — коли вони порядно розшаленіють, не стануть на таке звертати увагу. Ще знайдеш собі якусь, от побачиш...

— Йен... — дальші слова зав'язли в нього в горлі.

Вони дивилися одне на одного довго, дуже довго, а червоний відблиск вогню грав на їхніх обличчях. Йеннефер раптом зітхнула, ховаючи очі за віями.

— Геральте, ні. Не починаймо...

— Це Беллетейн, — урвав він її. — Ти забула?

Вона наблизилася неспішно, поклала йому долоні на плечі, поволі й обережно притулилася до нього, торкнулася чолом його грудей. Він гладив її вороново-чорне волосся, розсипане локонами, покрученими, наче змії.

— Вір мені, — прошепотіла, піднімаючи голову. — Я не задумувалась би ані на хвилини, якби в гру входило лише... Але в цьому немає сенсу. Усе почнеться знову й скінчиться так само, як і раніше. Немає сенсу нам...

— Чи усьому має бути сенс? Це Беллетейн.

— Беллетейн. — Вона відвернулася. — І що з того? Притягло нас щось до цих вогнищ, до цих радісних людей. Ми мали намір танцювати, шаліти, трохи запаморочитися і скористатися зі свободи звичаїв, що панує тут щорону і нерозривно пов'язана із повтором свята циклу природи. І прошу — ми зустрічаємося через... Скільки минуло від... Рік?

— Рік, два місяці й вісімнадцять днів.

— Ти мене зворушуєш. Навмисно?

— Навмисно. Йен...

— Геральте, — урвала вона його, відсовуючись раптом, піднімаючи голову. — Будемо чесні. Я не хочу.

Він кивнув на знак, що справа йому досить ясна.

Йеннефер відкинула плащ на плече. Під плащем вона мала тонку білу сорочку й чорну спідницю, стягнену паском зі срібних ланок.

— Я не хочу, — повторила вона, — починати знову. А думка про те, щоб зробити із тобою те... що я мала намір зробити із тим блондинчиком... За тими самими правилами... Ця думка,

Геральте, видається мені якоюсь неправильною. Вона ображає і тебе, й мене. Розумієш?

Він знову кивнув. Вона подивилася на нього з-під опущених вій.

– Ти не йдеш?

– Ні.

Вона мовчала хвилику, неспокійно ворухнула плечима.

– Ти злишся?

– Ні.

– Ну, то ходімо, сядемо десь, подалі від цього шуму, порозмовляємо хвилику. Бо, бач, я радію цій зустрічі. Справді. Посидимо ж хвилику разом. Добре?

– Добре, Йен.

Вони відійшли в темряву, далі на вересові поля, до чорної стіни лісу, оминаючи сплетені в обіймах пари. Аби знайти місце тільки для себе, мали відійти дуже далеко. Сухий пагорб, прикметний кущем ялівцю, струнким, наче кипарис.

Чародійка розстегнула фібулу плаща, труснула ним, розіслала на землі. Геральт сів поруч. Дуже хотів її обійняти, але наперекір собі самому цього не зробив. Йеннефер поправила глибоко розстібнуту сорочку, подивилася на нього проникливо, зітхнула й обняла його. Він міг на це сподіватися. Щоб читати думки, їй доводилося напружуватися, але наміри вона зчитувала рефлекторно.

Вони мовчали.

– Ех, холера, – сказала вона раптом, відсовуючись. Підняла руку, викрикнула закляття. Над їхніми головами пурхнули червоні й зелені кулі, лопаючись високо в повітрі, створюючи кольорові перисті квіти. З боку вогнищ пливли сміх і радісні крики.

– Беллетейн, – сказала вона гірко. – Травнева Ніч... Цикл повторюється. Нехай бавляться... якщо можуть.

Поблизу були й інші чародії. Удалині вистрелили в небо три помаранчеві блискавки, а з іншого боку, з-під лісу, вибухнув справжній гейзер райдужних, кружляючих метеорів. Люди біля вогнищ голосно охнули з подиву, закричали. Геральт, напружений,

гладив локони Йеннефер, вдихав запах бузку й агрусу, який ішов від них. «Якщо я буду занадто сильно її хотіти, — думав він, — вона відчує і відштовхне. Нашорошиться, найкачиться і відіпхне мене. Запитаю спокійно, що у неї чути...»

— Нічого у мене не чути, — сказала вона, й у голосі її щось затремтіло. — Нічого, про що варто було б розповідати.

— Не роби того, Йен. Не читай мене. Це мене бентежить.

— Вибач. Це я рефлекторно. А в тебе, Геральте, що нового?

— Нічого. Нічого, про що варто було б розповідати.

Вони мовчали.

— Беллетейн! — раптом крикнула вона, він відчув, як застигає і напружується її рука, притиснута до його грудей. — Бавляться. Святкують віковичний цикл відродження природи. А ми? Що ми тут робимо? Ми, релікти, приречені на вимирання, на погибель і забуття? Природа відроджується, цикл повторюється. Але не ми, Геральте. Ми не можемо повторюватися. Позбавлено нас цієї можливості. Дано нам здібність робити із природою незвичайні речі, а інколи — й речі, що їй суперечать. Але одночасно забрано в нас те, що в природі є найпростішим і найнатуральнішим. Що з того, що ми живемо довше за них? Після нашої зими весна не настане, ми не відродимося, те, що скінчиться, скінчиться разом із нами. Але й тебе, й мене тягне до цих вогнищ, хоча наша присутність тут — злостива й блюзнірська насмішка з цього світу.

Він мовчав. Не любив, кола вона піддавалася такому настрою, причину якого він знав аж занадто добре. «Знову, — подумав він, — знову це починає її мучити». Був час, коли здавалося, що вона забула, що змирилася, як й інші. Він обійняв її, пригорнув, колисав легенько, наче дитинку. Вона дозволила. Він не здивувався. Знав, що вона того потребує.

— Знаєш, Геральте, — сказала вона раптом, уже спокійно. — Найбільше бракувало мені твого мовчання.

Він торкнувся губами її волосся, вуха. «Я хочу тебе, Йен, — подумав він, — хочу тебе, ти ж знаєш. Ти ж про це знаєш, Йен».

– Знаю, – прошепотіла вона.

– Йен...

Вона знову зітхнула.

– Тільки сьогодні, – сказала, дивлячись на нього широко розплющеними очима. – Тільки на ніч, яка враз промине. Нехай це буде наш Беллетейн. Уранці – розлучимося. Прошу, не розраховуй на більше, не можу, не змогла б я... Вибач. Якщо я тебе вразила, поцілуй мене та йди.

– Якщо я тебе поцілую – то не піду.

– Я на це розраховувала.

Вона нахилила голову. Він торкнувся устами її розкритих губ. Обережно. Спершу верхньої, тоді нижньої. Уплів пальці у звивисті локони, торкнувся її вуха, її діамантової сережки, її шиї. Йеннефер, повертаючи поцілунок, притиснулася до нього, а її умілі пальці швидко й упевнено давали раду із гачками його куртки. Вона лягла навзнік на плащ, розстелений на м'якому мосі. Він притис уста до її грудей, відчув, як твердішає сосок, як випинається під тонкою тканиною сорочки.

Вона неспокійно відхилилася.

– Йен...

– Нічого не кажи... Прошу...

Дотик її голої, гладенької, холодної шкіри електризував пальці й долоню. Тремтіння уздовж спини, роздряпаної її нігтями. З боку вогнищ – крик, співи, свист, далека курява іскор у пурпуровому диму. Ласки й дотики. Її. Його. Тремтіння. І нетерпіння. Різкі рухи її струнких стегон, що обіймають його, що сходяться, наче клямра.

Беллетейн!

Дихання, розірване на зітхання. Блиск під повіками, запах бузку й агрусу. Травнева Королева й Травневий Король? Блюзнірська насмішка? Забуття?

Беллетейн! Травнева Ніч!

Стогін. Її? Його? Чорні локони на очах, на устах. Сплетені пальці тремтливих рук. Крик. Її? Чорні вії. Мокрі. Стогін. Його?

Тиша. Ціла вічність у тиші.

Беллетейн... Вогні аж до горизонту...

– Йен?

– Ох, Геральте...

– Йен... Ти плачеш?

– Ні!

– Йен...

– Я обіцяла собі... Обіцяла...

– Нічого не кажи. Не треба. Тобі не холодно?

– Холодно.

– А тепер?

– Тепліше.

Небо світлішало в лякаючому темпі, чорна стіна лісу вигострила контури, вирізала з безформенної темряви виразну, зубату лінію верхівок дерев. Блакитна обіцянка світанку, що виповзла з-за неї, розлилася уздовж горизонта, гасячи лампадки зірок. Похолоднішало.

Він пригорнув її сильніше, накрив плащем.

– Геральте?

– Гм?

– Буде світати.

– Знаю.

– Я тебе скривдила?

– Трохи.

– Почнеться знову?

– Ніколи не кінчалося.

– Я прошу тебе... Робиш так, що я почуваюся...

– Нічого не кажи. Усе добре.

Запах диму, що пласко пливе серед вересу. Запах бузку й агрусу.

– Геральте?

– Так?

– Пам'ятаєш нашу зустріч у Пустульських горах? І того золотого дракона... Як він звався?

– Три Галки. Пам'ятаю.

– Він сказав нам...

– Я пам'ятаю, Йен.

Вона поцілувала його туди, де шия переходила в ключицю, потім втиснула туди голову, лоскочучи волоссям.

– Ми створені одне для одного, – прошепотіла. – Може, ми призначені одне одному? Але ж нічого з того не буде. Шкода, але щойно настане світанок, ми розлучимося. Не може бути інакше. Ми маємо розлучитися, аби не скривдити одне одного. Ми призначені одне для одного. Створені одне для одного. Шкода. Той чи ті, що творили нас одне для одного, мали б подбати про щось більше. Самого призначення не вистачить, цього замало. Треба чогось більшого. Вибач мені. Я мала тобі це сказати.

– Я знаю.

– Я знала, що не мало сенсу нам кохатися.

– Ти помилялася. Мало. Незважаючи ні на що.

– Їдь до Цінтри, Геральте.

– Що?

– Їдь до Цінтри. Їдь туди і цього разу не відмовляйся. Не роби того, що тоді... Коли ти там був...

– Звідки ти знаєш?

– Я знаю про тебе все. Ти забув? Їдь до Цінтри, їдь якнайшвидше. Настають погані часи, Геральте. Дуже погані. Ти маєш зуміти...

– Йен...

– Нічого не кажи, прошу.

Холодніше. Усе холодніше. І все світліше.

– Не йди ще. Зачекаємо до світанку...

– Зачекаємо.

IV

– Не рухайтесь, пане. Треба мені вам перев'язку змінити, бо рана мокра, а нога у вас жахливо пухне. Боги, як паскудно виглядає... Треба медика якнайшвидше знайти...

– На хєр медика, – простогнав відьмак. – Давай сюди мою скриньку, Йурго. О, цей флакон. Лий просто на рану. О, ясна холера!!! Нічого, нічого, ще лий... О-о-ох!!! Добре. Забинтуй потовще й накрій мене...

– Пухне, пане, усе стегно. І гарячка вас жере...

– На хєр гарячку. Йурго?

– Так, пане?

– Забув тобі подякувати...

– Не вам, пане, дякувати, а мені. То ви мені життя врятували, постраждали, мене захищаючи. А я? Що я такого зробив? Людину поранену, непритомну, перев'язав, на віз поклав, щезнути не дав? Це ж звичайна справа, пане відьмаче.

– Не така вже й звичайна, Йурго. Уже кидали мене... у подібних ситуаціях... Як собаку...

Купець, опустивши голову, помовчав.

– Ну, що ж, паскудний світ нас оточує, – пробурмотів нарешті. – Але це не причина, аби всі ми спаскудилися. Добра нам треба. Того мене мій батько вчив, і того я моїх синів вчу.

Відьмак мовчав, вдвлявся у гілля дерев, що висіло над дорогою, пересуваючись у міру руху возу. Стегно пульсувало. Болю він не відчував.

– Де ми є?

– Перейшли річку Траву убрід, уже ми в Мехунських лісах. Це вже не Темерія, а Содден. Кордон ви проспали, як митники на возі бушували. Скажу ж вам, що вам вони сильно дивувалися. Але старший над ними вас знав, без тяганини пропустити наказав.

– Знав мене?

– Ага, точно. Геральтом вас називав. Так сказав – Геральт із Рівії. Це ваше ім'я?

– Моє...

– Той митник обіцяв погнати когось із вісткою, що медик потрібен. А я йому ще трохи в руку дав, щоби не забув.

– Дякую тобі, Йурго.

— Ні, пане відьмаче. Як я мовив уже, то я вам дякую. І не тільки. Я вам дещо винен. Умовлялися ми... Що із вами, пане? Зле вам?

— Йурго... Флакон із зеленою печаткою...

— Пане... Знову будете... так ви тоді страшенно крізь сон кричали...

— Мушу, Йурго.

— Воля ваша. Чекайте, зараз у чарку наллю... Боги, медицина треба, якнайшвидше, бо інакше...

Відьмак відвернувся. Чув крики дітей, які розважалися у сухому внутрішньому рові, що оточував замкові сади. Було їх десь із десяти. Шмаркачі здійняли такий гармидер, що аж у вухах лящало, перекрикуючи один одного тонкими схвильованими голосами, що раз у раз ламалися у фальцет. Бігали по дну рову туди й назад і нагадували табунець швидких рибок, що блискавично й неочікувано змінює напрям, але завжди тримається разом. Як завжди, слідом за крикливими, худими наче горобчики, старшими хлопцями бігав задиханий малюк, що ніяк не міг за ними встигнути.

— Багацько їх, — зауважив відьмак.

Мишовур кисло усміхнуся, смикаючи бороду, стенив плечима.

— Ага, багато.

— А який з них... Який з тих хлопців є тією славною Несподіванкою?

Друїд відвів погляд.

— Я не можу, Геральте...

— Каланте?

— Звичайно. Ти ж хіба вірив, що вона віддасть дитинку так легко? Ти ж її уже знаєш. Це залізна жінка. Скажу тобі дещо, про що говорити я не повинен, з надією, що ти зрозумієш. Також розраховую, що ти мене не видаси.

— Кажі.

— Коли дитина народилася, шість років тому, вона викликала мене й наказала, аби я тебе відшукав. І вбив.

— Ти відмовився.

— Каланте не відмовляють, — серйозно сказав Мишовур, дивлячись йому просто в очі. — Я був готовий у дорогу, коли викликала вона мене знову. І відкликала наказ, не коментуючи. Будь обережний, коли розмовлятимеш із нею.

— Буду. Мишовуре, скажи, як воно сталося із Дані й Паве́ттою?

— Пливли зі Скелліге до Цінтри. Заскочив їх шторм. Від корабля навіть друзок не лишилося. Геральте... Те, що дитини із ними не було, це диявольськи дивна справа. Неможливо її пояснити. Мали взяти її із собою на корабель, в останню мить не взяли. Ніхто не знає, що було причиною, Паве́тта ніколи не розлучалася з...

— Як Каланте це перенесла?

— А як вважаєш?

— Розумію.

Репетуючи, наче банда гоблінів, хлопці видряпалися угору й пролетіли повз них. Геральт помітив, що неподалік від голови швидкого табунця біжить дівчинка, також худа й криклива, наче хлопці, от тільки — із розкуйовдженою світлою кіскою. Із диким вереском громадка сипонула знову вниз уривистим узбіччям рову, принаймні половина, у тому числі дівчинка, з'їхала на дупах. Найменший, усе ще не в силах їх наздогнати, беркицьнувся, скотився, вже унизу розплакався голосно, тримаючись за збите коліно. Інші хлопці оточили його, глузуючи й сміючись, потім помчали далі. Дівчинка присіла біля малого, обійняла його, витерла сльози, розмазуючи на скривленому личкові пилюку й бруд.

— Ходімо, Геральте. Королева чекає.

— Ходімо, Мишовуре.

Каланте сиділа на великій лавці зі спинкою, що була підвішена на ланцюгах на гілці величезної липи. Здавалося, вона дрімає, але цьому суперечив короткий рух ноги, що час від часу розгойдував лавку. Були з нею три молоді жінки. Одна сиділа на траві поряд із гойдалкою, її сукня біліла на тлі зелені, наче кляпоть снігу. Дві інші, неподалік, щebetали, обережно розводячи гілки на кущах малини.

— Пані. — Мишовур уклонився.

Королева підвела голову. Геральт став на одне коліно.

— Відьмак, — промовила вона сухо.

Як і раніше, прикрашала вона себе смарагдами, що пасували до зеленої сукні. І до кольору очей. Як і раніше, носила вона вузький золотий обруч на попелясто-сірому волоссі. Але долоні, які він запам'ятав білими й вузькими, були вже не такими вузькими. Вона поповнішала.

— Слався, Каланте з Цінтри.

— Привіт, Геральте із Рівії. Устань. Я чекала на тебе. Мишовуре, друже, відведи панн до замку.

— Як накажете, королево.

Вони лишилися самі.

— Шість років, — відізналася Каланте без посмішки. — Ти страшенно пунктуальний, відьмаче.

Він не прокоментував.

— Бували миті, та що там — бували роки, коли я жила ілюзією, що ти забудеш. А може, що інші причини не дозволять тобі прийти. Ні, нещастя я тобі аж ніяк не бажала, але все ж мала брати до уваги не дуже безпечний характер твоєї професії. Кажуть, що смерть іде за тобою крок у крок, Геральте із Рівії, але ти ніколи не оглядаєшся. А потім... Коли Паветта... Ти вже знаєш?

— Знаю. — Геральт схилив голову. — Я співчуваю тобі усім серцем...

— Ні, — урвала вона. — Це було давно. Як бачиш, я вже не ношу жалобу. Носила досить довго. Паветта й Дані... Призначені одне одному. До кінця. І як тут не вірити у силу призначення?

Вони мовчали обоє. Каланте ворухнула ногою, знову розгойдала лавку.

— Й ось повернувся відьмак після шести умовлених років, — сказала вона повільно, а на губах її розквітла дивна посмішка. — Повернувся він і зажадав виконання клятви. Як вважаєш, Геральте, чи саме таким чином розповідатимуть про нашу зустріч

байкарі, як мине років сто? Я вважаю, що саме так. Тільки що вони, напевне, прикрасять розповідь, ударять у струни чутливості, заграють на емоціях. Так, вони це вміють. Можу це уявити. Послухай, прошу. І сказав жорстокий відьмак: «Виконай призначене, королево, або ж упаде на тебе моє прокляття». А королева, сльозами залившись, упала перед відьмаком навколішки й закричала: «Змилуйся! Не забирай у мене це дитя! Лишилося в мене вже тільки воно!»

— Каланте...

— Не перебивай мене, — сказала вона різко. — Я казку розповідаю, ти не помітив? Слухай далі. Злий, жорстокий відьмак затупав ногами, замахав руками й крикнув: «Стережися, віроломна, стережися помсти долі. Якщо не дотримаєш клятви, не мине тебе кара». А королева відповіла: «Тож добре, відьмаче. Нехай буде так, як доля захоче. Оно, дивися, граються отам десятеро дітей. Якщо впізнаєш, яке з них тобі призначене, візьмеш його, наче своє, і залишиш мене з розбитим серцем».

Відьмак мовчав.

— У казці, — усмішка Каланте ставала все менш чарівною, — королева, як я собі те уявляю, дозволила б відьмакові вгадувати тричі. Але ми вже не у казці, Геральте. Ми тут насправді, ти, і я, і наша проблема. І наше призначення. Це не казка, це життя. Паршиве, погане, важке, таке, що не прощає помилок, кривд, жалю, розчарувань і нещастя, таке, що не прощає їх нікому, ані відьмакам, ані королевам. І тому, Геральте із Рівії, ти вгадуватимеш тільки раз.

Відьмак мовчав.

— Тільки один-єдиний раз, — повторила Каланте. — Але, як я і казала, це не казка, а життя, яке ми самі маємо заповнювати собі моментами щастя, бо на долю і її усмішки розраховувати, як ти знаєш, не можна. Тому, незалежно від результату відгадування, ти не підеш звідси ні з чим. Забереш одну дитину. Ту, на яку впаде твій вибір. Дитину, з якої ти зробиш відьмана. Якщо та дитина витримає Випробування Травами, ясна річ.

Геральт різко підняв голову. Королева посміхнулася. Він знав ту посмішку, паскудну й злу, презирливу через те, що не приходила вона штучності.

— Ти здивувався, — ствердила вона факт. — Що ж, я трохи повчилася. Оскільки дитина Павеетти має шанс стати відьмаком, я завдала собі клопоту з цим. Утім, мої джерела, Геральте, мовчать про факт, скільки дітей із десятих витримують Випробування Травами. Чи не схотів би ти задовольнити мою цікавість щодо цього?

— Королево, — відкашлявся Геральт. — Ти завдала собі чимало клопоту з вивчення, аби знати, що кодекс і присяга забороняють мені навіть вимовляти ту назву, уже не кажучи про те, щоб про неї говорити.

Каланте різко зупинила гойдалку підбором, який проорав землю.

— Троє, щонайбільше — четверо з десяти, — сказала вона, киваючи в удаваній задумі. — Жорстка селекція, дуже жорстка, сказала б я, причому на кожному з етапів. Спочатку Вибір, потім Випробування. А тоді Зміни. Скільки підлітків отримує наприкінці медальйони й срібні мечі? Один з десятих? Один з двадцятих?

Відьмак мовчав.

— Я довго над цим думала, — продовжувала Каланте, уже без посмішки. — І дійшла висновку, що селекція дітлахів на етапі Вибору є неважливою. Тож яка різниця, Геральте, що за дитя помре чи з'їде з глузду, нафаршироване наркотиками? Яка різниця, чий мозок розірветься від маячні, чиї очі лопнуть і витечуть, замість того щоб стати очима kota? Яка різниця, чи в крові й блювотинні сконає дитина, справді вказана призначенням, чи дитина зовсім випадкова? Скажи мені.

Відьмак сплів руки на грудях, аби опанувати їх тремтіння.

— Навіщо? — запитав він. — Ти очікуєш відповіді?

— Справді, не очікую. — Королева знову посміхнулася. — Як завжди, ти не помиляєшся у висновках. Утім, хтозна, може,

не очікуючи відповіді, я б ласкаво захотіла присвятити трохи уваги твоїм добровільним і щирим словам? Словам, які, хтозна, може, ти захотів би з себе видобути — а разом із ними й те, що гнітить тобі душу? Але як ні — то ні. Тоді берімося до справи, треба дати казкарям матеріал. Ідемо вибирати дитя, відьмаче.

— Каланте, — сказав він, дивлячись їй в очі. — Не варто перейматися казкарями: якщо не вистачить їм матеріалу, вони й так щось вигадують. А маючи у своєму розпорядженні автентичний матеріал, вони його перебрешуть. Як ти слушно зауважила, це не казка, це життя. Паршиве й гидке. А тому, до холери й зарази, проживемо його в міру пристойно й добре. Обмежимо кількість кривд, які ми чинимо іншим, до необхідного мінімуму. У казці — авжеж, там королева має благати відьмака, а відьмак — вимагатиме свого й тупатиме ногами. У житті королева може просто сказати: «Не забирай, прошу, дитину». А відьмак відповідь: «Якщо просиш, то не заберу». І піде у бік призахідного сонця. Таке життя. Але за такий кінець казки казкар не отримав би від слухачів і грошика — найбільше, копняка під сраку. Бо це — нудно.

Каланте перестала посміхатися, в очах її мигнуло щось, що він уже колись бачив.

— Що це означає? — просичала вона.

— Не станемо бігати навколо куца, Каланте. Ти знаєш, що я маю на увазі. Як я сюди приїхав, так і поїду. Маю обирати дитя? А навіщо воно мені? Уважаєш, що аж так мені це важливо? Що я їхав сюди, у Цінтру, гнаний манією одібрати в тебе онука? Ні, Каланте. Хотів я, може, глянути на ту дитину, глянути в очі призначенню... Бо й сам не знаю... Але не бійся. Не забери її, досить і того, що ти попросиш...

Каланте зірвалася із сідала, в очах її розгорався зелений вогонь.

— Просити? — прошипіла люто. — Тебе? Боятися? Я мала б боятися тебе, клятий чаклуно? Ти насмілюєшся кидати мені в обличчя свою презирливу милість? Полегшувати моє життя

твоїм співчуттям? Закидати мені боягузливість, ставити під сумнів мою волю? Я зробила тебе своєю довірою зухвалим! Стережися!

Відьмак вирішив не здвигати плечима, дійшовши висновку, що безпечніше припасти на одне коліно й схилити голову. Не помилився.

— Ну, — сичала Каланте, стоячи над ним. Руки мала опущені, долоні були стиснуті в кулаки й найжачені перснями. — Ну нарешті. Оце вірна позиція. З такої позиції відповідають королеві, якщо королева поставить запитання. А якщо це буде не запитання, а наказ, то ти ще нижче схилиш голову й підеш його виконувати, без хвили роздумів. Ти зрозумів?

— Так, королево.

— Чудово. Устань.

Він устав. Вона глянула на нього, закусила губу.

— Тебе занадто сильно вразив мій вибух? Я кажу про форму, не про суть.

— Не занадто.

— Добре. Намагатимуся уже не вибухати. Тож, як я і казала, там, у рові, грається десятеро хлопців. Вибереш одного, який видасться тобі найвідповіднішим, забереш його й, заради богів, зробиш із нього відьмака, бо так хоче призначення. А як не призначення, то знай, що я так хочу.

Він глянув їй в очі, низько схилився.

— Королево, — сказав. — Шість років тому я довів тобі, що є речі, сильніші від королівської волі. Боги, якщо вони існують, доведуть це тобі знову. Ти не змусиш мене робити вибір, робити який я не хочу. Вибачаюся за форму, не за суть.

— У мене глибокі ями під замком. Застерігаю, ще мить, ще слово — і згинеш у них.

— Жоден з дітей, які граються у рові, не підходить на відьмака, — сказав він поволі. — І немає серед них сина Паветти.

Каланте примружилася. Він навіть не здригнувся.

— Ідемо, — сказала вона нарешті, розвернувшись на п'ятах.

Він рушив за нею, між рядами квітнучих кущів, між клумбами й живоплотом. Королева увійшла до ажурної альтанки. Стояли там чотири великі плетені крісла, що оточували стіл з малахіту. На прожилкуватій плиті, яку підтримували чотири грифи, стояли жбан і два срібні кубки.

— Сідай. І налий.

Цокнулася із ним, різко, солідно, по-чоловічому. Він відповів тим самим, не сідаючи.

— Сідай, — повторила вона. — Хочу порозмовляти.

— Слухаю.

— Звідки ти дізнався, що сина Паетти немає серед дітлахів у рові?

— Я не знав. — Геральт зважився на щирість. — Сказав на вмання.

— Ага. Я могла б і здогадатися. А те, що жоден з них не підходить на відьмака? Це правда? І як ти міг це зрозуміти? За допомогою магії?

— Каланте, — сказав він тихо. — Я не мусив того ані перевіряти, ані розуміти. У тому, що ти сказала перед тим, була сама правда. Будь-яка дитина надається. Вирішує усе селекція. Згодом.

— Боги моря, як говорить мій вічно відсутній чоловік! — засміялася вона. — Значить, це все неправда? Увесь той Закон Несподіванки? Ті легенди про дітей, яких хтось не сподівався, про тих, які першими вийшли назустріч? Я так і вважала! То гра! Гра з випадком, забавка з долею! Але це диявольськи небезпечна гра, Геральте.

— Я знаю.

— Гра із чиеюсь кривдою. Навіщо, скажи мені, ви змушуєте батьків або опікунів до настільки важких і непростих клятв? Навіщо забираєте в них дітей? Адже навколо повно тих, кого не треба відбирати. Шляхами плентаються цілі ватаги бездомних і сиріт. У будь-якому селі можна задешево купити дитину, наприкінці зими будь-який кмет охоче продасть її, бо що йому там, зробить собі іншу. Тож — навіщо? Навіщо ти змусив клястися

Дані, Паветту, мене? Навіщо ти заявляєшся рівно через шість років після народження дитини? І навіщо, холеро, не бажаєш її, навіщо говориш, що немає тобі до неї діла?

Він мовчав. Каланте кивнула.

— Не відповідаєш, — заявила, відхилиючись на спинку стільця. — Давай замислимося над причиною твого мовчання. Логіка — мати будь-якого знання. І що вона нам підказує? Що ми тут маємо? Відьмака, який шукає призначення, прихованого в дивному й сумнівному Законі Несподіванки. Відьмака, який знаходить це призначення. І раптом від нього відмовляється. Не хоче, як стверджує, Дитя Несподіванки. Обличчя має кам'яне, у голосі його звучать лід та метал. Уважає, що королева — усе ж таки жінка — дасть себе ошукати, підманути удаваній чоловічій жорсткості. Ні, Геральте, я тебе не пожалію. Знаю, чому ти відмовляєшся від вибору дитини. Відмовляєшся, бо не віриш у призначення. Бо ти не впевнений. А ти, коли не впевнений... тоді ти боїшся. Так, Геральте. Те, що керує тобою, це страх. Ти боїшся. Запереч мені.

Він поволі відставив бокал на стіл. Поволі, аби брязкотом срібла об малахіт не видати тремтіння руки, яке ніяк не міг опанувати.

— Не заперечиш?

— Ні.

Вона нахилилася швидко, вхопила його руку. Міцно.

— Ти виріс у моїх очах, — сказала вона. І усміхнулася. Це була добра посмішка.

Мимоволі, зовсім мимоволі, він усміхнувся у відповідь.

— Як ти до цього додумалася, Каланте?

— Я не додумалася, — не відпустила вона його руки. — Сказала навмання..

Вони розсміялися одночасно. Потім сиділи мовчки серед зелені й запаху черемхи, серед тепла й гудіння бджіл.

— Геральте?

— Так, Каланте?

– Ти не віриш у призначення?

– Я не знаю, чи вірю хоча б у щось. А щодо призначення... Я побоююся, що його не вистачить. Треба чогось більшого.

– Я мушу про щось тебе запитати. Що з тобою? Адже, кажуть, ти сам був Несподіванкою. Мишовур стверджує...

– Ні, Каланте. Мишовур думав про дещо зовсім інше. Мушовур... Він, хіба, знає. Але користується цим міфом, коли йому вигідно. Це неправда, що я був тим, кого застали вдома, на те не сподіваючись. Неправда, що нібито саме тому я став відьмаком. Я – звичайний знайда, Каланте. Небажаний байстрюк жінки, яку я не пам'ятаю. Але я знаю, ким вона є.

Королева проникливо глянула на нього, але відьмак не став продовжувати.

– Чи всі розповіді про Закон Несподіванки – легенди?

– Усі. Випадок важко назвати призначенням.

– Але ви, відьмаки, не припиняєте шукати?

– Не припиняємо. Але це не має сенсу. Ніщо не має сенсу.

– Ви вірите, що Дитя Призначення пройде Випробування без ризику?

– Ми віримо, що таке дитя не вимагатиме Випробування.

– Одне запитання, Геральте. Досить особисте. Ти дозволиш? Він кивнув.

– Як відомо, немає кращого способу передавати наслідувані риси, ніж спосіб природний. Ти пройшов Випробування і вижив. Якщо для вас так важлива дитина, яка має спеціальні властивості й опірність... Чому ти не знайдеш жінку, яка... Я не делікатна, так? Але ж, здається, я вгадала?

– Як завжди, – усміхнувся він сумно, – ти безпомилъна у висновках, Каланте. Ти, звичайно, вгадала. Те, про що ти говориш, для мене недосяжне.

– Вибач, – сказала вона, й усмішка з її обличчя зникла. – Що ж, це – людське.

– Це не людське.

– Ах... Тож жоден відмак...

— Жоден. Випробування Травами, Каланте, є страшним. А те, що із хлопцями робиться під час Змін, — ще гірше. І незворотне.

— От тільки не розчулюйся, — пробурмотіла вона. — Бо це тобі не личить. Не важливо, що із тобою робили. Я бачу результат. Як на мене, він цілком задовільний. Якби я могла бути впевнена, що дитина Павеетти колись стане подібною до тебе, то не вагалася б ані хвилини.

— Ризик занадто великий, — сказав він швидко. — Так, як ти й сказала. Вживає найбільше четверо з десяти.

— До диявола, чи тільки Випробування Травами ризиковане? Чи тільки майбутні відьмаки ризикують? Життя повне ризику, у житті також триває селекція, Геральте. Селекціонує нещасний випадок, хвороба, війна. Протистояти долі може бути настільки ж ризикованим, як і віддатися у її руки. Геральте... Я б віддала тобі дитину. Але... Я також боюся.

— Я б не забрав дитину. Не зміг би взяти на себе відповідальність. Не погодився б обтяжити нею себе. Не хотів би, аби дитина колись згадувала тебе так... Як я...

— Ти ненавидиш ту жінку, Геральте?

— Мою матір? Ні, Каланте. Я здогадався, що вона стояла перед вибором... А може, вибору й не мала? Ні, таки мала, адже, знаєш, досить було застосувати відповідне закляття чи еліксир... Вибір. Вибір, який треба вшанувати, бо це святе й беззаперечне право будь-якої жінки. Емоції тут значення не мають. Вона мала беззаперечне право на рішення і вирішила. Але думаю, що зустріч із нею, вираз обличчя, який вона тоді б мала... Це дало б мені щось на зразок збоченого задоволення, якщо розумієш, про що я кажу.

— Чудово розумію, про що ти кажеш, — посміхнулася вона. — Але в тебе мало шансів на таку приємність. Не можу оцінити твій вік, відьмаче, але готова закластися, що ти куди старший, аніж виглядаєш. Тому й та жінка...

— Та жінка, — урвав він холодно, — напевне виглядала б тепер куди молодшою за мене.

— Чародійка?

— Так.

— Цікаво. Я вважала, що чародійки не можуть...

— Вона, напевне, теж так вважала.

— Напевне. Але ти маєш рацію, ми не дискутуємо щодо права жінки на рішення, бо це питання поза дискусією. Повернімося до нашої проблеми. Не забереш дитину? Безповоротно?

— Безповоротно.

— А якщо... Якщо призначення не є виключно міфом? Якщо існує воно насправді, то чи не спадає тобі на думку, що воно може помститися?

— Якщо воно стане мститися, то мені, — відповів він спокійно. — Це я виступив проти нього. Ти ж виконала свою частину зобов'язання. Тож якщо призначення не легенда, серед вказаних тобою дітей я мусив би вибрати правильне. Адже дитина Павеетти є серед тих дітлахів?

— Є. — Каланте повільно нахилила голову. — Хочеш її побачити? Хочеш глянути в очі призначенню?

— Ні. Не хочу. Відмовляюся, зрікаюся. Зрікаюся того хлопця. Не хочу дивитися в очі призначенню, бо не вірю в нього. Бо я знаю: щоб з'єднати двох людей, самого призначення не вистачить. Треба чогось більшого, аніж призначення. Я сміюся з такого призначення, не стану йти за ним, наче сліпець, якого ведуть за руку, наївний і безтямний. Це моє остаточне рішення, Каланте із Цінтри.

Королева встала. Посміхнулася. Він не міг відгадати, що криється під тією посмішкою.

— Тож нехай так станеться, Геральте із Рівії. Може, призначенням твоїм було саме зрентися і відмовитися? Вважаю, що саме так воно й було. Тож, якби ти вибрав, якби вибрав вірно, зрозумів би, що призначення, з якого ти смієшся, жорстоко насміялося з тебе.

Він глянув у її ядуче-зелені очі. Вона посміхалася. Він не міг розшифрувати ту посмішку.

Поряд із альтанкою ріс кущ троянди. Він зламав стебло, зірвав квітку, устав на коліно, простягнув їй обома руками, схиливши голову.

– Шкода, що ми не познайомилися раніше, біловолосий, – пробурмотіла вона, беручи троянду з його рук. – Підведися.

Він підвівся.

– Якщо зміниш рішення, – сказала вона, підносячи троянду до обличчя. – Якщо наважишся... Повертайся до Цінтри. І твоє призначення тебе чекатиме. Може, не нескінченно, але ще якийсь час – напевне.

– Прощавай, Каланте.

– Прощавай, відьмаче. Бережи себе. Я маю... Мала хвилю тому передчуття... Дивне передчуття... що бачу тебе востаннє.

– Прощавай, королево.

V

Він прокинувся і з подивом зрозумів, що біль, який шматував його стегно, щез, здавалося, перестала дошкуляти й опухлість, що пульсувала і напинала шкіру. Він хотів сягнути рукою, торкнутися, але не зміг поворухнутися. Раніше, ніж зрозумів, що ворухнутися йому не дає виключно тягар шкір, якими він був укритий, холодний і огидний жах наповнив його черево, уп'явся в нутрощі, наче яструбові шпони. Він стискав та розтискав пальці, розмірено, повторюючи подумки: ні, ні, я не...

Паралізований.

– Ти прокинувся.

Ствердження, не запитання. Тихий, але виразний, м'який голос. Жінка. Напевне, молода. Він повернув голову, застогнав, намагаючись підвестися.

– Не рухайся. Принаймні не так різко. Болить?

– Н-н-н-н... – Наліт, що зліплював губи, розірвався. – Н-ні. Рана ні... Спино...

— Пролезні, — байдуже, холодне ствердження, що не пасувало до того м'якого голосу. — Із тим я впораюся. Давай, випий це. Поволі, малими ковтками.

У рідині домінував запах і смак ялівцю. «Старий спосіб», — подумав він. Ялівець або м'ята, обидва додатки не мають значення, вони тільки для того, аби замаскувати справжній склад. І все ж він розпізнав шитначек, може, тянигроно. Так, напевне тянигроно, тянигроном нейтралізують токсини, очищують кров, зіпсовану гангреною чи зараженням.

— Пий. До кінця. Повільніше, а то захлинешся.

Медальйон на його шиї почав легесенько вібрувати. Тож магія була й у напої. Він насилу розширив зіниці. Тепер, коли вона підняла його голову, міг її роздивитися. Була дрібною статури. Носила чоловічий одяг. Обличчя мале й бліде в темряві.

— Де ми?

— На галявині смолокурів.

Справді, у повітрі відчувалася живиця. Він чув голос, що долітав з боку вогнища. Хтось саме докинув хмизу, полум'я із тріском стрелило вгору. Він знову подивився, скориставшись світлом. Волосся вона мала перев'язане ремінцем зі зміїної шкіри. Волосся...

Біль здавив горло й сонячне сплетіння. Долоні різко стислися у кулаки.

Волосся вона мала руде, вогняно-руде, підсвічене блиском вогнища, здавалося воно червоним, наче кіновар.

— Болить? — Вона зчитала емоції, але не точно. — Уже... Хвильку...

Він відчув раптовий удар тепла, що полилося з її руки, розтеклося по спині, стекло вниз, до сідниць.

— Давай тебе перевернемо, — сказала вона. — Не намагайся сам. Ти занадто ослаблий. Гей, чи хтось може мені допомогти?

Кроки з боку вогнища, тіні, фігури. Хтось схилився. Йурґа.

— Як ви почуваетесь, пане? Краще вам?

— Допоможіть мені перевернути його на живіт, — сказала жінка. — Обережно, потроху. О, так... Добре. Дякую.

Він уже не мусив на неї дивитися. Лежачи на животі, уникнув ризику дивитися їй в очі. Заспокоївся, опанував тремтіння рук. Вона могла відчувати. Він чув, як брязкають пряжки її торби, як стукають флакони й порцелянові баночки. Чув її дихання, чув тепло її стегна. Стояла на колінах поряд.

— Моя рана, — відіззався він, не в змозі витримати тишу, — завдала клопоту?

— Авжеж, трохи. — Холод у голосі. — Так воно буває із зараженнями від зубів. Найпаскудніший різновид ран. Але для тебе, схоже, не новий, відьмаче.

Вона знає. Гребеться у його думках. Читає? Схоже, ні. І я знаю чому. Вона боїться.

— Так, схоже, не новий, — повторила вона, знову дзенькаючи скляним начинням. — Бачила я на тобі кілька шрамів... Але впоралася. Я, бач, чародійка. Й цілителька одночасно. Спеціалізація.

«Збігається», — подумав він. Не сказав ані слова.

— Повертаючись до рани, — продовжувала вона спокійно, — маю тобі сказати, що тебе врятував твій пульс, учетверо повільніший за пульс звичайної людини. Інакше ти не вижив би, можу стверджувати це з повною відповідальністю. Я бачила те, що було зав'язане на нозі. Мало воно імітувати перев'язку, але імітувало невдало.

Він мовчав.

— Згодом, — продовжувала вона, закочуючи йому сорочку аж до шиї, — почалося зараження, звичне при ранах від укусів. Було пригальмоване. Уважаю, відьмачий еліксир? Сильно допоміг. Утім, я не розумію, навіщо ти одночасно приймав галюциногени. Я наслухалася твоєї маячні, Геральте із Рівії.

«Читає, — подумав він, — усе ж таки читає. А може, це Йурґа сказав їй, як я звуся? Може, я сам це випатякав крізь сон під впливом "чорної чайки"? Холера його знає... Але нічого їй не

дасть знання про те, як я зв'язу. Нічого. Вона не знає, хто я такий. Поняття не має, ким я є».

Відчув, як обережно вона втирає йому в спину холодну, заспокійливу мазь із гострим запахом камфори. Долоні вона мала маленькі й дуже м'які.

— Вибач, що роблю це класично, — сказала вона. — Могла б позбутися пролежнів за допомогою магії, але я трохи втомилася від цієї рани на нозі й почуваюся не найкраще. На нозі я зв'язала й закрила, що вдалося, нічого вже тобі не загрожує. Утім, найближчі два дні не вставай. Навіть магічно зв'язані жили й м'язи полюбляють рватися, матимеш паскудні спайки. Шрам, зрозуміло, зостанеться. Ще один, до колекції.

— Дякую... — Він притис щону до шкіри, щоби змінити голос, замаскувати його ненатуральне звучання. — Чи можу я знати... Кому я дякую?

«Не скаже, — подумав він. — Або збреше».

— Зв'язу Вісенною.

«Я знаю», — подумав він.

— Тішуся, — сказав повільно, усе ще зі щогою на шкірах. — Тішуся з того, що зійшлися наші шляхи, Вісенно.

— Що ж, випадок, — сказала вона прохолодно, натягуючи йому сорочку на спину й накриваючи кожухами. — Вість про те, що я потрібна, отримала від митників на кордоні. А коли я потрібна, то їду. Таку вже маю дивну звичку. Послухай, мазь я лишу купцеві, попроси його, щоб натирив тебе вранці й увечері. Як він твердить, ти врятував йому життя, тож нехай віддячить.

— А я? Як я міг би тобі віддячити, Вісенно?

— Не будемо про це. Я не беру плату з відьмаків. Якщо хочеш, назви це солідарністю. Професійною солідарністю. І симпатією. У межах цієї симпатії — доброзичлива порада чи, якщо хочеш, рекомендація цілительки. Припини приймати галюциногени, Геральте. Галюциногени не лікують. Нічого.

— Дякую, Вісенно. За допомогу й за пораду. Дякую тобі... за все.

Виборсався рукою з-під шкір, намацав її коліно. Вона здригнулася, після чого вклала йому долоню в долоню, злегка стиснула. Він обережно звільнив пальці, провів ними по її руці, по передпліччю.

Авжеж. Гладенька шкіра молоді дівчини. Вона здригнулася ще сильніше, але не прибрала руки. Він повернувся пальцями до її долоні, з'єднав руки потиском.

Медальйон на шиї завібрував, ворухнувся.

— Дякую тобі, Вісенно, — повторив він, опанувавши тремтіння в голосі. — Я радий, що зійшлися наші шляхи.

— Випадок... — сказала вона, але цього разу в її голосі не було холоду.

— А може, призначення? — запитав він, дивуючись, бо піднесення і хвилювання раптом і безслідно злетіли з нього. — Ти віриш у призначення, Вісенно?

— Так, — відповіла вона не відразу. — Вірю.

— У те, — продовжував він, — що люди, зв'язані призначенням, завжди зустрічаються?

— У це також... Що ти робиш? Не повертайся...

— Я хочу глянути тобі в обличчя... Вісенно. Хочу глянути в твої очі. А ти... Ти мусиш глянути в мої.

Вона зробила рух, наче хотіла підхопитися з колін. Але залишилася біля нього. Він поволі повернувся, кривлячи від болю губи. Було світліше, наче хтось докинув дров у вогнище.

Вона вже не рухалася. Тільки повернула голову вбік, профілем, але тим виразніше він бачив, що губи її тремтять. Вона стиснула пальці на його долоні, сильно.

Він дивився. Не було жодної схожості. Мала вона зовсім інший профіль. Малий ніс. Вузьке підборіддя. Мовчала. Потім раптом нахилилася, глянула йому просто в очі. Зблизька. Без слів.

— Вони тобі подобаються? — запитав він спокійно. — Мої виправлені очі? Такі... небуденні. Чи знаєш, Вісенно, що роблять із очима відьмаків, аби їх виправити? Чи знаєш, що не завжди те вдається?

— Припини, — сказала вона м'яко. — Припини, Геральте.

— Геральт... — раптом він відчув, як щось у ньому рветься. — Це ім'я дав мені Весемір. Геральт із Рівії! Я навіть навчився наслідувати рівійський акцент. Мабуть, з внутрішньої необхідності мати рідну сторону. Хоч би й вигадану. Весемір... дав мені ім'я. Весемір також видав мені твоє. Досить неохоче.

— Тихо, Геральте, тихо.

— Кажеш мені сьогодні, що ти віриш у призначення. А тоді... Тоді ти вірила? Ах, так, мусила вірити. Мусила вірити, що призначення накаже нам зустрітися. Це тим належить пояснювати факт, що сама ти не дуже прагнула цієї зустрічі.

Вона мовчала.

— Я завжди хотів... Роздумував над тим, що я тобі скажу, коли ми врешті зустрінемося. Думав я про запитання, яке тобі поставлю. Вважав, що це принесе мені збочене задоволення...

Те, що блиснуло на її щоці, було сльозою. Поза сумнівом. Він відчув, як до болю стискається горло. Відчув втому. Сонливість. Слабкість.

— При світлі дня... — простогнав він. — Завтра, при сонячному світлі, я подивлюся тобі в очі, Вісенно... І поставлю тобі моє запитання. А може, не поставлю, бо вже запізно. Призначення? О, так, Йен мала рацію. Не досить бути призначеними одне для одного. Треба чогось більшого... Але я гляну завтра тобі в очі... При сонячному світлі...

— Ні, — сказала вона лагідно, тихо, оксамитово, голосом, який дражнив, який шарпав прошарки пам'яті, пам'яті, якої вже не було. Якої ніколи не було, але ж яка була.

— Так! — запротестував він. — Так. Я цього хочу...

— Ні. Зараз ти заснеш. А коли прокинешся, хотіти перестанеш. Навіщо нам дивитися одне на одного при світлі сонця? Що воно змінить? Уже не можна нічого змінити, не можна нічого прибрати. Який сенс ставити мені запитання, Геральте? Чи той факт, що я не зумію на них відповісти, насправді принесе тобі збочене задоволення? Що дасть нам взаємна кривда? Ні, не

станемо ми дивитися одне на одного при світлі дня. Спи, Геральте. І так, між нами, це зовсім не Весемір дав тобі те ім'я. Хоча це також нічого не змінить і нічого не відмінить, я б хотіла, щоб ти про це знав. І не намагайся мене шукати...

— Вісенно...

— Ні, Геральте. Зараз ти заснеш. А я... я була твоїм сном. Будь здоровим.

— Ні! Вісенно!

— Засни. — В оксамитовому голосі тихий наказ, що ламає волю, шматує її, наче тканину. Тепло, що раптом витікає з її долоні. — Засни.

Він заснув.

VI

— Ми вже в Заріччі, Йурґо?

— Відучора, пане Геральте. Скоро вже річка Яруга, а далі — це вже моя сторона. Гляньте, навіть коники швидше йдуть, головами махають. Відчувають, дім близько.

— Дім... Ти в місті живеш?

— У передмісті.

— Цікаво. — Відьмак роззирнувся. — Майже не видно слідів війни. Кажали, що країна ця була страшенно понищена війною.

— Ага, — сказав Йурґа. — Чого-чого, а руїн нам тут не бракувало. Придивіться уважніше, мало не на кожній хаті, на кожній загорожі все аж біле від новісінького тесання. А за річкою, побачите, там ще гірше було, там ущент усе вигоріло... Але що ж, війна — війною, та жити треба. Ми пережили найбільшу завірюху, коли Чорні котилися нашою землею. Правда, здавалося тоді, що тут усе перетвориться на пустелю. Багато з тих, що тоді втекли, не повернулися. Але на їх місці поселилися нові. Жити треба.

— Це факт, — буркнув Геральт. — Жити треба. Не важливо, що було. Треба жити...

— Ваша правда. Ну, тримайте, надягайте. Зашив я вам штани, залатав. Будуть, як нові. Це як із тією землею, пане Геральте. Роздерло її війною, переорало, наче залізом борони, порвало, кров'ю вона стекла. Але зараз — наче нова буде. І ще краще родитиме. Навіть ті, що в землі цій згнили, добру послужать, удобрять земельку. Поки що орати важко, бо кості, залізячча всюди на полях, але земля і з залізом собі зарадить.

— Не боїтеся, що нільфгардці... що Чорні повернуться? Раз уже вони дорого крізь гори знайшли...

— Ага, страшно нам. І що тепер? Сісти й плакати, трястися? Жити треба. А що буде — те буде. Якщо призначено що, так того й не уникнути.

— Віриш у призначення?

— А як мені не вірити? Після того як ми на мосту зустрілися, на урочищі, як ви мене від смерті врятували? Ох, пане відьмаче, побачите, кинеться вам Злотолітка в ноги...

— Та годі вже. Щиро кажучи, то я тобі завдячую. Там, на мосту... Адже це моя робота, Йурґо, мій фах. Я ж бороню людей за гроші. Не через доброту сердечну. Признайся, Йурґо, чув ти, що люди про відьмаків теревенять? Що невідомо, хто гірше, вони чи потвори, яких убивають...

— Неправда це, пане, не знаю, чом ви так кажете. Що я, очей не маю? Ви ж, хоч як крути, з тієї ж глини зліплені, що й ота цілителька...

— Вісенна...

— Не назвала нам імені. Але ж поскакала за нами, бо знала, що потрібна, наздогнала ввечері, зайнялася вами, ледве із сідла спустилася. О, пане, намучилася із вашою ногою, від магії тієї аж повітря тріщало, а ми зі страху в ліс втекли. А їй потім кров носом йшла. Непроста, видно, воно справа — чарувати. О, дбайливо вас перев'язувала, воістину як...

— Як мати? — Геральт зціпив зуби.

— Ага. Добре ви сказали. А як заснули ви...

— Так, Йурґо?

— На ногах вона ледь трималася, бліда була наче полотно. Але прийшла, питала, чи не потребує хтось із нас допомоги. Вілікувала смолокурові руку, що тому деревина привалила. Гроша не взяла, ще й ліків залишила. Ні, пане Геральте, у світі, знаю, різне про відьмаків балакають і різне про чарівників кажуть. Але не в нас. Ми, з Верхнього Соддену, й люди з Заріччя краще знаємо. Забагато ми чарівникам завдячуємо, щоб не знати, які вони. Пам'ять про них у нас не в плітках і балачках, а в камені викарбувана. Самі побачите, нехай-но тільки гайок скінчиться. Зрештою, самі ви, напевне, краще знаєте. Тож та битва була на весь світ голосна, а ледь рік минув. Мали ви чути.

— Не було мене тут, — буркнув відьмак. — Уже рік. Був я на півночі. Але чув... Друга битва за Содден...

— Отож-бо. Зараз пагорб і камінь побачите. Раніше ми те узгір'я завжди називали Шуліковою горою, але нині усі на неї кажуть Чародійська гора або гора Чотирнадцяти. Бо двадцятєро і двоє було їх на узгір'ї, двадцятєро і двоє чарівників стало там на битву, й чотирнадцятєро загинули. Страшна була то битва, пане Геральте. Земля дибки ставала, вогонь з неба лився, ніби дощ, блискавки гатили... Трупи густо слалися. Але перемогли чарівники Чорних, зламали Міць, що їх вела. І чотирнадцятєро їх загинуло в тій битві. Чотирнадцятєро поклато життя... Що, пане? Що вам?

— Нічого. Кажі далі, Йурґо.

— Страшна була битва, йой, якби не оті чарівники з узгір'я, хтозна, може, й не балакали б ми тут нині, додому ідучи, бо й дому не було б, і мене, а може, й вас... Так, завдяки чарівникам воно. Чотирнадцятєро їх загинуло, нас захищаючи, людей із Соддену й Заріччя. Ха, інші — аякже! — також там билися, вояки й шляхта, та й з хлопів, хто міг, взявся за вили, або коси, або ж хоча б за палиці... Усі мужньо вставали, і не один поліг. Але чарівники... То не штука — воякові гинути, бо це ж фах його, а життя і так закоротке. Але чарівники ж можуть жити так довго, як тільки схочуть. Але не завагалися.

— Не завагалися, — повторив відьмак, тручи долонею чоло. — Не завагалися. А я був на Півночі...

— Що вам, пане?

— Нічого.

— Так... то ми туди, з усіх околиць, квіти тепер носимо, на те узгір'я, а травневою порою, на Беллетейн, завше вогонь там палає. Й у віки віків палати буде. Й вічно житимуть вони у пам'яті людей, оті чотирнадцятеро. А таке у пам'яті життя, це ж... Це... щось більше! Більше, пане Геральте!

— Маєш рацію, Йурго.

— Будь-яка дитинка в нас імена знає тих чотирнадцятьох, у камені викарбуваних, тому, що на вершині пагорба стоїть. Не вірите? Послухайте: Ансель, званий Рябим, Трісс Меррігольд, Атлан Керк, Ванель із Брюгге, Дагоберт з Воле...

— Досить, Йурго.

— Що з вами, пане? Бліді ви наче смерть!

— Нічого.

VII

Він ішов угору дуже повільно, обережно, прислухаючись до роботи м'язів і сухожиль у магічно вилікуваній рані. Хоча й здавалася вона абсолютно зціленою, він і далі оберігав ногу й не ризикував ставати на неї усією вагою. Було жарко, а запах трав бив у голову, приголомшував, але приголомшував приємно.

Обеліск не стояв у центрі пласкої верхівки узгір'я, відступав углиб, за круг гострого каміння. Якби він піднявся сюди перед заходом сонця, тінь менгіра, падаючи на круг, визначила б його чіткий діаметр, вказала б напрямок, куди були звернені обличчя чарівників під час битви. Геральт глянув у тому напрямку, у бік безкрайніх горбкуватих полів. Якщо й були там кістки полеглих — а були вони напевно, — то приховувала їх буйна трава. Кружляв там яструб, виписуючи спокійні кола на широко розгорнутих крилах. Єдина рухома крапка серед завмерлого у спеці пейзажу.

Обеліск був широким біля основи – аби обійняти його, мали б з'єднати долоні щонайменше четверо-п'ятеро людей. Було очевидним, що без допомоги магії його не витягли б нагору. Звернена до кам'яного круга площина менгіру була гладенько стесана, й виднілися на ній вирізані рунічні знаки.

Імена тих чотирнадцятьох, які загинули.

Він поволі наближався. Йурґа і справді мав рацію. Біля підніжжя обеліску лежали квіти – звичайні польові квіти: маки, люпини, мальви, незабудки.

Імена чотирнадцятьох.

Він читав повільно, згори, а перед очима з'являлися обличчя тих, кого він знав.

Каштанововолоса Трісс Меррігольд, весела, яка хихотіла з будь-якого приводу, яка виглядала наче підліток. Він любив її. І вона його також.

Лаудбор з Муррівелю, із яким вони якось мало не побилися у Візімі, коли спіймав чарівника на маніпулюванні в грі у кості за допомогою легенького телекінезу.

Литта Нейд, на прізвисько Корал. Прізвисько походило від кольору губної помади, яку вона застосовувала. Литта колись обмовила його перед королем Белогуном, та так, що він тиждень просидів у ямі. Коли його випустили, він пішов запитати в неї про причини. Невідомо як опинився в її ліжку й там провів другий тиждень.

Старий Горазд, який хотів заплатити йому сто марок за можливість дослідити його очі й пропонував тисячу за можливість виконати розтин, «не обов'язково зараз», як він тоді висловився.

Залишилися три імені.

Почув позаду легкий шелест і відвернувся.

Вона була босою, у простій лляній суконці. На довгому світлому волоссі, що вільно спадало на плечі й спину, носила вінок, сплетений з маргариток.

– Привіт, – сказав він.

Вона підняла на нього холодні блакитні очі, не відповіла.

Помітив, що вона незасмагла. Було це дивно: зараз, наприкінці літа, коли сільських дівчат сонце вже обпалило на бронзу, її обличчя і відкриті плечі мали колір злегка золотистий.

— Ти принесла квіти?

Вона усміхнулася, опустивши вії. Він відчув холод. Вона минула його мовчки, стала навколішки біля основи менгіра, торкаючись каменя рукою.

— Я не приношу квітів, — сказала, зводячи голову. — Але ці, що тут лежать, для мене.

Він дивився на неї. Вона стояла навколішки так, що закривала останнє ім'я, вирізане на камені менгіра. Була вона світлою, ненатурально, сяюче-світлою на темному тлі каменя.

— Хто ти? — запитав він повільно.

Вона усміхнулася, і повіяло холодом.

— Ти не знаєш?

«Знаю, — подумав він, дивлячись у холодну блакить її очей. — Так, здається, я знаю».

Він був спокійний. Не вмів інакше. Уже — ні.

— Мені завжди було цікаво, як ти виглядаєш, пані.

— Ти не мусиш мене так називати, — відповіла вона тихо. —

Ми знайомі довгі роки.

— Ми знайомі, — підтвердив він. — Кажуть, що ти йдеш за мною крок у крок.

— Іду. Але ти ніколи не озирався. До сьогодні. Сьогодні ти вперше озирнувся.

Він мовчав. Нічого не міг сказати. Був стомленим.

— Як... Як це відбудеться? — запитав нарешті, холодно й без емоцій.

— Я візьму тебе за руку, — сказала вона, дивлячись йому просто в очі. — Візьму тебе за руку й поведу через луку. В імлю, холодну й мокру.

— А далі? Що буде далі, за імлюю?

— Нічого, — усміхнулася вона. — Далі немає вже нічого.

— Ти йшла за мною крок у крок, — сказав він. — А приходила до інших, до тих, кого я минав по дорозі. Чому? Йшлося про те, щоб я лишився сам, правда? Щоб я нарешті почав боятися? Признаюся тобі. Я завжди тебе боявся, завжди. Не озирався я зі страху. З переляку, що побачу тебе, як ти йдеш одразу за мною. Я завжди боявся, життя моє минуло у страху. Я боявся... до сьогодні.

— До сьогодні?

— Так. До сьогодні. І от стоїмо ми обличчям до обличчя, а я не відчуваю страху. Ти забрала в мене все. Забрала в мене також і страх.

— Тож чому очі твої сповнені страху, Геральте із Рівії? Твої руки тремтять, ти блідий. Чому? Аж так сильно боїшся ти останнього, чотирнадцятого імені, вирізаного на обеліску? Якщо хочеш, скажу тобі, як звучить те ім'я.

— Не мусиш. Я знаю, яке те ім'я. Коло замикається, змія кусає власний хвіст. Так має бути. Ти й це ім'я. І квіти. Для неї і для тебе. Чотирнадцяте ім'я, вирізане на камені, ім'я, яке я вимовляв посеред ночі й при світлі сонця, в мороз, у спеку й дощ. Ні, я не боюся вимовити його зараз.

— Тож вимови його.

— Йеннефер... Йеннефер з Венгерберга.

— А квіти — для мене.

— Покінчимо з цим, — сказав він із зусиллям. — Візьми... Візьми мене за руку.

Вона встала, наблизилася, він відчув холод, що віяв від неї, різкий і пронизливий.

— Не сьогодні, — сказала вона. — Колись — так. Але не сьогодні.

— Ти забрала в мене все...

— Ні, — урвала вона. — Я нічого не забираю. Я тільки беру за руку. Для того, щоб ніхто в той час не був сам. Сам в імлі... До побачення, Геральте із Рівії. Колись.

Він не відповів. Вона розвернулася поволі й відійшла. В імлу, яка раптом облягла верхівку пагорбу, в імлу, у якій зникло все,

у білу мокру імлу, у якій розчинився обеліск, квіти, які лежали біля його основи, й вирізані на ньому чотирнадцять імен. Не було нічого, була тільки імла й мокрі, блискучі від роси трави під ногами, трави пахли п'янко, важко, солодко, аж до болю у скронях, до забуття, втоми...

— Пане Геральте! Що з вами? Заснули ви? Я ж вам казав, ви ще слабкі. Навіщо було лізти на вершину?

— Я заснув. — Він потер долонею обличчя, заморгав. — Я заснув, холера... Нічого, Йурго, це та спека...

— Ага, гаряче, диявол його... Треба нам їхати, пане. Ходімо, допоможемо вам зійти там, де стрімко.

— Зі мною нічого...

— Нічого, нічого. Цікаво тоді, чого то ви хитаєтеся. На яку заразу ви лазили на вершину в таку жару? Хотіли імена їхні прочитати? Я міг би всі їх вам сказати. Що з вами?

— Нічого... Йурго... Ти справді пам'ятаєш усі імена?

— Напевне.

— Перевірю, яка в тебе пам'ять... Останнє. Чотирнадцяте. Яке це ім'я?

— Ото ви недовірливий. Ні в що не вірите. Перевірити хочете, чи я не брешу? Я ж вам говорив, ті імена в нас кожна дитинка знає. Останнє, кажете? Ага, останній — це Йойль Гретин з Карперасу. Може, знали ви його?

Геральт потер зап'ястком повіки. І глянув на менгір. На всі імена.

— Ні, — сказав. — Не знав.

VIII

— Пане Геральте?

— Так, Йурго?

Купець схилив голову, якийсь час помовчавши та накручуючи на палець рештки тонкого ремінця, яким він підлатав сідло

відьмака. Нарешті він підвівся, злегка стукнув кулаком у спину пахолка, що правив возом.

– Сідай на підмінного, Поквіте. Я правитиму. Сядьте зі мною на козли, пане Геральте. А ти чого біля воза крутишся, Поквіте? Далі, уперед скачи! Ми тут побалакати хочемо, нам твоїх вух не треба!

Плітка, що дріботіла за возом, заіржала, шарпнула вуздою, як видно, заздричи кобилі Поквіта, що йшла риссю гостинцем.

Йурґа цмокнув, злегка шмагнув коней віжками.

– Ага, – сказав, подумавши трохи. – Отака справа, пане. Я обіцяв вам... Тоді, на мосту... Склав вам обітницю...

– Не треба, – швидко урвав відьмак. – Не треба, Йурґо.

– Треба, – різко сказав купець. – Слово моє не дим. Те, що вдома застану й чого не сподівався, ваше буде.

– Та заспокойся. Нічого я від тебе не хочу. Ми квити.

– Ні, пане. Якщо щось такого вдома застану, значить – призначення. А якщо з призначення сміятися, якщо збрехати йому, то воно тоді жорстоко карає.

«Знаю, – подумав відьмак. – Знаю».

– Але... Пане Геральте...

– Що, Йурґо?

– Нічого я вдома не застану, чого не сподівався. Нічого, й уже, напевне, не те, на що ви розраховували. Пане відьмаче, чуєте: Злотолітка, жінка моя, дітей більше мати не може – після останнього чого-чого, а дитинки вдома не буде. Бачиться, не влучили ви в ціль.

Геральт не відповів.

Йурґа також мовчав. Плітка форкнула, помотала головою.

– Але я маю двох синів, – раптом швидко сказав Йурґа, дивлячись перед собою на гостинець. – Двох здорових, сильних і не дурних. І кудись-то я мушу їх у навчання дати. Один, думав, зі мною стане купецтву вчитися. А другий...

Геральт мовчав.

— Що скажете? — Йурґа повернув голову, глянув на нього. — Ви на мосту обітниці зажадали. Йшлося вам про дитину для вашого відьмацького навчання, адже ні про що інше. То чому ж то мала б це бути дитина несподівана? А сподіваною — бути не може? Двох я маю, тож нехай один із них на відьмака вчиться. Фах як фах. Не кращій, не гірший.

— Ти впевнений, — тихо відіззався Ґеральт, — що не гірший? Йурґа примружився.

— Боронити людей, життя їм рятувати — це, по-вашому, яка справа, зла чи добра? Ті чотирнадцять на узгір'ї? Ви на тому мосту? Що то ви вчиняли, добро чи зло?

— Не знаю, — із зусиллям сказав Ґеральт. — Не знаю, Йурґо. Часом видається мені, що знаю. А інколи маю сумніви. Чи хотів би ти, щоби твій син мав такі сумніви?

— А нехай має, — серйозно відповів купець. — Нехай би він їх мав. Бо то, власне, справа людська і добра.

— Що?

— Сумніви. От тільки погано, пане Ґеральте, коли немає їх. А призначення свого ніхто уникнути не зможе.

Відьмак не відповів.

Гостинець повертав під високим укосом, до кривих беріз, незрозумілим чином тримаючись прямовисного узбіччя. Берези стояли в жовтому листі. «Осінь, — подумав Ґеральт, — знову осінь». Унизу блискала ріка, білів новенький частокіл кордегардії, дахи хат, тесані стовпи пристані. Скрипів коловорот. Паром підходив до берега, женучи поперед себе хвилю, розштовхуючи воду тупим носом, розгортаючи солону та листя, що плавали на поверхні — нерухомі в брудному кожусі пилу. Скрипіли канати, що їх тягнули перевізники. Натопт, збитий на березі, галасував, у тому галасі було все: крики жінок, прокльони чоловіків, плач дітей, ревіння худоби, іржання коней, бекання овець. Одностайна, басова музика страху.

— Геть! Геть, відступити, псячі курви! — верещав кінний із головою, обв'язаною закривавленим шматтям.

Кінь, занурений у воду аж по черево, борсався, високо підкидаючи передні ноги, розбризкував воду. На пристані вереск, крик – щитоносці брутально розпихували натовп, лупили куди прийдеться держаками списів.

– Геть від парому! – репетував кінний, розмахуючи мечем. – Тільки військо! Геть, бо голови порозвалюю!

Геральт натягнув вузду, зупинив кобилу, що танцювала на краю ущелини.

Ущелиною, у брязкоті зброї та обладунку, йшли чвалом важкоозброєні, здіймаючи густу пилюку, що закривала щитоносців, які бігли позаду.

– Геральте-е-е!

Він глянув вниз. На кинутому, зіпханому з гостинця возі, заповненому дерев'яними клітками, підскакував і вимахував руками худий чоловік у вишневому кубрану й у капелюшку з пером чаплі. У клітках билися і дерлися кури й гуси.

– Геральте-е-е! Це я!

– Любистку! Ходи сюди!

– Геть, геть від парому! – гарчав на пристані вершник із перев'язаною головою. – Паром тільки для війська! Хочете на той берег, псячі хвости, то за сокири й у ліс, плоти збивати! Паром тільки для війська!

– Боги, Геральте, – сапав поет, видряпавшись по узбіччю ущелини. Вишневий кубрак його був, наче снігом, усіяний пташиним пір'ям. – Бач, що діється? Оті, з Соддену, напевне програли битву, почався відступ. Та що це я, який там відступ? Це втеча, просто панічна втеча! І нам треба звідси валити, Геральте. На той берег Яруги...

– Що ти тут робиш, Любистку? Звідки ти тут узявся?

– Що роблю? – крикнув бард. – Ти ще питаєш? Пкаю, як і всі, весь день на тому возі товчуся! Вночі якийсь сучий син коня у мене вкрав! Геральте, благаю, витягни мене з цього пекла! Скажу тобі, нільфгардці можуть бути тут кожної хвилини! Хто не відгородиться від них Яругою, той під ніж піде. Під ніж, розумієш?

— Не панікуй, Любистку.

Унизу, на пристані іржали коні, яких силою затягали на паром, били копитами в дошки. Вереск. Замішання. Плюскіт води, у яку вкотився зіпханий віз, ревіння волів, що виставляли морди над поверхнею. Геральт дивився, як клунки та скрині з возу крутяться у вирі, б'ють об борт парому, пливають собі. Крики, прокльони. В ущелині хмара пилу, тупіт.

— По черзі! — дерся перев'язаний, найжджаючи конем на натовп. — Порядок, пес вашу мати! По черзі!

— Геральте, — простогнав Любисток, хапаючись за стремено. — Бачиш, що діється? У житті не зуміємо ми дістатися на паром. Вояки переправлять ним стільки, скільки зможуть, а тоді сплять, щоб не придався нільфгардцям. Вони ж так звичайно й роблять, ну ні?

— Точно, — кивнув відьмак. — Так вони звичайно й роблять. Утім, я не розумію, звідки та паніка? Це що, перша війна, інших не бувало? Як завжди, дружини королів поріжуть одна одну, а тоді королі домовляться, підпишуть мир й обидва нажеруться з тієї оказії. Для тих, хто оце зараз ламає собі ребра на пристані, в принципі нічого не зміниться. Тож звідки увесь той гвалт?

Любисток уважно глянув на нього, не відпускаючи стремено.

— Ти маєш кепську інформацію, Геральте, — сказав він. — Або не можеш зрозуміти її значення. Це не звичайна війна за наслідування трону чи за кляпоть землі. Це не сутичка двох феодалів, на яку хлопи позирають, не перериваючи сінокосу.

— А тоді що воно таке? Просвіти мене, бо я і насправді не розумію, про що йдеться. Так, між нами, це не дуже мене цікавить, але поясни, прошу.

— Ніколи не було подібних воєн, — серйозно сказав бард. — Армії Нільфгарду залишають за собою випалену землю і трупи. Цілі поля трупів. Це війна на знищення, на повне знищення. Нільфгард проти всіх. Жорстокості...

— Немає і не бувало війни без жорстокостей, — урвав його відьмак. — Ти перебільшуєш, Любистку. Це так, як із поромом:

так воно звичайно й робиться. Така, сказав би я, військова традиція. Споконвічно армії, що йдуть країнами, убивають, грабують, палять і гвалтують, не обов'язково в цій послідовності. Споконвічно хлопи під час війни ховаються у лісах з бабами та підручним майном, а як усе закінчується, то повертаються...

— Не в цій війні, Геральте. Після цієї війни не буде кому повертатися і до чого повертатися. Нільфгард лишає після себе попелище, армії йдуть лавою і виганяють усіх. Шибениці й палі тягнуться уздовж гостинців милями, дими здіймаються у небо, наче другий горизонт. Кажеш, споконвічно не було чогось такого? Ага, це точно. Так, споконвічно. У нашому світі. Бо виглядає на те, що нільфгардці прибули з-за гір, аби наш світ знищити.

— Це безглуздо. Кому треба знищувати світ? Війни не ведуть, аби нищити. Війни ведуть з двох причин. Одна — це влада, а друга — гроші.

— Не філософствуй, Геральте! Того, що діється, філософією не зміниш! Чому ти не слухаєш? Чому не бачиш? Чому не хочеш розуміти? Повір мені, Яруга не затримає нільфгардців. Зимою, як річка замерзне, вони підуть далі. Кажу тобі, треба валити, валити аж на Північ, може, туди вони не дійдуть. Але навіть якщо вони туди не дійдуть, світ наш ніколи не стане вже таким, яким він був. Геральте, не кидай мене тут! Я собі ради сам не дам! Не кидай мене!

— Ти хіба здурів, Любистку. — Відьмак перехилився у сідлі. — Хіба здурів ти зі страху, якщо міг подумати, що я тебе кину. Дай руку, застрибуй на коня. Тут тобі шукати нічого, на паром ти все одно не пропхнешся. Відвезу тебе вгору річкою, пошукаємо човна чи пліт.

— Нільфгардці нас схоплять. Вони вже близько. Бачиш тих кінних? Видно, що йдуть просто з битви. Їдьмо вниз річки, у бік гирла Іни.

— Досить каркати. Пробежемося, от побачиш. Вниз річкою також тягнуться натовпи люду, біля кожного порому буде те саме, що й тут, усі човни вони, напевне, також позахоплювали.

Їдьмо вгору, проти течії, не бійся, я тебе хоча б і на колоді переправлю.

— Той берег ледь видно!

— Не ний. Сказав, що тебе переправлю.

— А ти?

— Застрибуй на коня. Поговоримо дорогою. Гей, диявол тебе, тільки не з цим мішком! Хочеш, аби у Плітки хребет зламався?

— Це Плітка? Плітка була гнідою, а ця — руда.

— Усі мої кобили звуться Плітками. Ти про це добре знаєш, тож зуби мені не заговорюй. Сказав же — мішок геть. Що там у тебе, до холери? Золото?

— Рукописи! Вірші! І трохи їдла...

— Кидай у річку. Напишеш нові вірші. А їдлом я із тобою поділюся.

Любисток скорчив жалібну фізіономію, але довго не роздумував, з розмаху кинув сакви у воду. Застрибнув на коня, повертівся, пристроюючись на в'юках, ухопив відьмака за пояс.

— У дорогу, у дорогу, — підганяв неспокійно. — Не гаймо часу, Геральте, скочимо у ліси, поки...

— Припини, Любистку, бо ота твоя паніка передається Пліточці.

— Не смійся з мене. Якби ти бачив, що бачив я...

— Заткнися, холера. Їдьмо, я б хотів ще до сутінків влаштувати тобі переправу.

— Мені? А ти?

— Я маю справи по цей бік річки.

— Та ти здурів, Геральте. Життя тобі не дороге? Які справи?

— Це тебе не обходить. Їду в Цінтру.

— У Цінтру? Цінтри вже немає.

— Що ти говориш?

— Немає вже Цінтри. Є попелище й купа уламків. Нільфгардці...

— Злазь, Любистку.

— Що?

— Злазь! — Відьмак розвернувся різко.

Трубадур зазирнув йому в обличчя і скочив з коня на землю, відсахнувся на крок, перечепився.

Геральт спішився поволі. Перекинув узду через голову кобили, стояв хвильку нерішуче, потім потер обличчя долонею в рукавичці. Сів на краю урвища, під тереном із криваво-червоними гілками.

— Йди-но сюди, Любистку, — сказав він. — Сідай. І розповідай, що із Цінтрою. Усе.

Поет сів.

— Нільфгардці увійшли туди через перевал, — почав він по хвильці мовчання. — Було їх тисячі. Оточили війська Цінтри в долині Марнадаль. Дійшло до битви, що тривала цілий день, від світанку до сутінок. Цінтрійці стояли мужньо, але прорідили їх. Король загинув, і тоді їхня королева...

— Каланте.

— Так. Не допустила паніки, не дозволила, щоб вони розбіглися, збрала навколо себе й штандарту кого тільки зуміла, пробилися крізь кільце, відступили за річку, у бік міста. Хто зумів.

— А Каланте?

— Зі жменькою лицарів боронила переправу, захищала відступ. Кажуть, билася, наче чоловік, кидалася як шалена в найгірший вир. Пробили її піками, коли атакувала нільфгардську піхоту. Тяжко поранену вивезли її до міста. Що в цій фляжці, Геральте?

— Горілка. Хочеш?

— Так.

— Кажі. Кажі далі, Любистну. Усе.

— Місто взагалі не оборонялося, облоги не було, не було вже кому стояти на мурах. Рештки лицарів із родинами, вельможі й королева... Вони забарикадувалися у замку. Нільфгардці здобули замок с ходу, їхні чародії розвалили у пил браму й частину мурів. Боронився тільки донжон, видно, був зачарованим, бо опирався нільфгардській магії. Й усе ж за чотири дні нільфгардці вдерлися усередину. Не застали нікого живого. Нікого.

Жінки забили дітей, чоловіки забили жінок і кинулися на мечі або... Що з тобою, Геральте?

– Кажі, Любистку.

– Або... як Каланте... Головою вниз, із мурів, із самого верху. Говорили, що просила, аби її... Ніхто не хотів. Тож вона доповзла до краю і... Головою вниз. Кажуть, страшенні речі робили з її тілом. Не хочу про це... Що з тобою?

– Нічого. Любистку... У Цінтрі була... Дівчинка. Онука Каланте, десь років десять-одинадцять. Звалася Цірі. Ти щось чув про неї?

– Ні. Але в місті й у замку сталася страшенна різанина, і майже ніхто не врятувався. А з тих, хто захищав донжон, – зовсім ніхто, я казав уже. Більшість жінок і дітей значних родів були саме там.

Відьмак мовчав.

– Та Каланте, – сказав Любисток. – Ти її знав?

– Знав.

– А дівчинку, про яку запитував? Цірі?

– І її знав.

З річки повіяв вітер, зморщив воду, шарпнув гілками, з гілок миготливою курявою полетіло листя. «Осінь, – подумав відьмак, – знову осінь».

Він устав.

– Ти віриш у призначення, Любистку?

Трубадур підняв голову, глянув широко розплющеними очима.

– Чому ти питаєш?

– Відповідай.

– Ну... вірю.

– А чи ти знаєш, що самого призначення – замало? Що треба чогось більшого?

– Не розумію, Геральте.

– Не ти один. Але саме так воно і є. Треба чогось більшого. Проблема полягає у тому, що я... Я вже ніколи не довідаюся, чого саме.

- Що з тобою, Геральте?
- Нічого, Любистку. Давай, залазь. Їдьмо, шкода дня. Хтозна, скільки часу займуть у нас пошуки човна, а ми потребуємо великого. Адже Плітку я не кину.
- Переправимося разом? – утішився поет.
- Так. З цього боку річки мені вже нічого шукати.

IX

- Йурго!
- Злотолітко!
- Вона бігла від воріт, волосся, що вибилося з-під хустки, віялося за нею, вона ж перечіплювалася, кричала. Йурґа кинув віжки пахолкові, скочив з воза на землю, побіг назустріч, схопив її за талію, міцно, підняв з землі, закружляв, закрутив.
- Я тут, Злотолітко! Я повернувся!
- Йурґо!
- Я повернувся! Гей же, розчиніть ворота! Господар повернувся. Ех, Злотолітко!
- Вона була мокрою, пахла мильною водою. Мабуть, прала. Він поставив її на землю, але й тоді вона його не відпустила, схвильована, тепла.
- Веди мене в дім, Злотолітко.
- Боги, ти повернувся... Я ночами не спала... Йурґо... Ночами не спала...
- Я повернувся. Ех, повернувся! І добре повернувся, Злотолітко. Бачиш віз? Гей, поганяй, заїжджай у ворота! Бачиш віз, Злотолітко? Досить добра везу, щоби...
- Йурґо, що мені добро, що мені віз... Ти повернувся... Здоровий... Цілий...
- І з добром повернувся, кажу ж. Зараз побачиш...
- Йурґо? А він хто? Отой, у чорне вдягнений? Боги, і з мечем...
- Купець озирнувся. Відмак зліз з коня, відвернувшись, удавав, що поправляє попрягу й в'юки. Не дивився на них, не підходив.

— Потім тобі розповім. Ох, Злотолітко, якби не він... А де діти? Здорові вони?

— Здорові, Йурго, здорові. У поле пішли, ворон стріляти, але сусіди їм передадуть, що ти вдома. Враз прилетять, уся трійця...

— Трійця? Як же це, Злотолітко? Може...

— Ні... Але дещо мушу тобі сказати... Не гніватимешся?

— Я? На тебе?

— Я дівчинку пригріла, Йурго. Від друїдів узяла, знаєш, від тих, що після війни дітей рятували... Збирали по лісах, бездомних і погублених... Ледве живих... Йурго? Гніваєшся?

Йурга приклав долоню до лоба, обернувся. Відьмак поволі йшов за возом, вів коня. Не дивився на них, усе ще відвертав голову.

— Йурго?

— О, боги, — простогнав купець. — О, боги! Злотолітко... Щось, чого я не сподівався! Удома!

— Не гнівайся, Йурго... Побачиш, ти її полюбиш. Дівчинка мудра, мила, роботяща... Трохи дивна. Не хоче говорити, звідки вона, зразу плаче. То я і не запитую. Йурго, знаєш, як я завжди хотіла, аби була дочка... Що з тобою?

— Нічого, — сказав він тихо. — Нічого. Призначення. Усю дорогу він крізь сон говорив, марив у гарячці, тільки призначення та призначення... Боги... Не нашого розуму справа, Злотолітко. Не зрозуміти нам, що такі, як він, думають. Про що сни бачать. Не зрозуміти нам...

— Тату!!!

— Надборе! Суліну! Але ж ви й вирости, наче бички! Ага, давайте сюди, до мене! Живо...

Він урвав себе, побачивши малу худеньку попелястоволосу істотку, яка повільно йшла за хлопцями. Дівчинка глянула на нього, він помітив великі очі, зелені, наче трава навесні, блискучі, наче дві зірочки. Побачив, як дівчинка раптом підривається, як біжить, як... Почув, як вона кричить, тоненько, пронизливо:

— Геральте!

Відьмак обернувся від коня, блискавичним, спритним рухом. І побіг назустріч. Йурґа дивився, зачарований. Ніколи не думав, що людина може рухатися настільки швидко.

Зустрілися вони посередині подвір'я. Попелястоволоса дівчинка в чорній суконці. І біловолосий відьмак із мечем за спиною, увесь у чорній шкірі, що блищала від срібла. Відьмак у м'якому стрибку, дівчинка підтюпцем, відьмак на колінах, тонкі рученята дівчинки навколо його шиї, попелясте, мишаче волосся на його плечі. Злотолітка крикнула глухо. Йурґа обійняв її, мовчки пригорнув до себе, другою рукою зібрав і притулив обох хлопців.

— Геральте! — повторювала дівчинка, горнучись до грудей відьмана. — Ти мене знайшов! Я знала! Я завжди знала! Знала, що ти мене знайдеш!

— Цірі, — сказав відьмак.

Йурґа не бачив його обличчя, схованого в попелястому волоссі. Бачив долоні в чорних рукавичках, що стискали плечі й руки дівчинки.

— Ти мене знайшов! Ох, Геральте! Я увесь час чекала! Так страшененько довго... Ми вже будемо разом, правда? Тепер ми будемо разом, так? Скажи, Геральте! Назавжди! Снажи!

— Назавжди, Цірі.

— Так, як і казали! Геральте! Так, як казали... Я твоє призначення? Скажи! Я — твоє призначення?

Йурґа побачив очі відьмака. І дуже здивувався. Чув тихий плач Злотолітки, відчував тремтіння її спини. Дивився на відьмака й чекав, увесь напружений, на його відповідь. Знав, що не зрозуміє тієї відповіді, але чекав на неї. І дочекався.

— Ти — дещо більше, Цірі. Дещо більше.

Коментарі

«Меч призначення» дещо відрізняється від першої збірки оповідань зі світу Геральта, «Останнього бажання». Та, по суті, була просто збіркою, скомпанованою як своєрідний «вінок сонетів» завдяки підрозділам з оповідання «Голос розуму», що поєднували досить розпорошені за тематикою оповістки у якусь подобу цілого.

Не так із «Мечем призначення». Цю збірку автор вибудував цілком свідомо, із повним розумінням, що він робить і чого бажає досягнути. Більшість оповідань пов'язані між собою спільними мотивами, почасти вони прояснюють окремі теми й історії, розпочаті в «Останньому бажанні» чи в «Питанні ціни», що стануть домінуючими в наступних книжках циклу: це тема кохання і тема любові — кохання до жінки й любові до дитини; це тема призначення — і дивовижних шляхів, якими воно рухається задля досягнення мети.

«Межа можливого», оповідання, що відкриває збірку, починається з обіцянки дива — того дива, досягнути яке, здавалося б, неможливо через суто природне обмеження.

Закінчується ж збірка оповіданням «Щось більше», де це диво реалізовано. Заразом читачеві стає зрозумілим і той шлях, яким у світі відьмака втілюється призначення. Бо призначення тут подібне до меча, тому й винесено в назву всієї збірки образ, що стає своєрідною «точкою складання» попередніх оповідань і сюжетів. А меч, як ми знаємо з однієї зі Святих Книг нашого світу, є символом істини: «Але нехай буде слово ваше: «Так, так, ні, ні; а що понад це, — те походить від лукавого»¹. І саме ці слова («Si, si, po, po») різьбили на середньовічних мечах, тому що, як відомо вже читачеві, «у меча призначення дві сторони: однією є ти, іншою — смерть».

¹ Євангелія від Матвія 5:37. Переклад О. Гижі.

Саме тому призначення тут — безжальне й надлюдське: йому немає діла до наших бажань та інтенцій. Воно здійснюється, хочемо ми того або ні. Але інколи втілюється як бажання, виконане джином: зовсім не так, як ми на те сподівалися.

Ще одна особливість обох збірок: своєрідність їхньої оптики. Її влаштовано так, що ми бачимо всі події очима (а значить, і крізь сприйняття) лише одного персонажа — відьмана Геральта. А Геральт не любить місто, його, Білого Вовка, годують ноги. У містах чи фортецях (й у рідному Каер Морені також) він намагається лише зимувати. Він узагалі вважає за краще шукати роботу в місцинах диких, де залишків реліктової фауни (а відповідно, й роботи) більше.

Щонайменше кілька разів Геральт опиняється при королівських дворах. Але й там він раз за разом відчуває себе не на своєму місці — та й володарі ставляться до нього відповідно. Відьмана не цікавлять інтриги коронованих осіб, а короновані особи не сприймають його як рівнозначного гравця, лише як виконавця владних бажань.

Оптика ця зміниться лише в наступних романах, коли ми побачимо світ не тільки очима Геральта, але й так, як бачать його чародії та короновані особи, воїни та рицарі, селяни й бійці по обидва боки фронту у війні Нільфгарда й країн Півночі. І коли поступово ставатиме зрозуміліше, що події навколо війни й людей, у неї вплутаних, не зводяться до етики Добра і Зла.

Але ж, як казав Борх Три Галки, *«те, що являє собою Хаос, є загрозою, є агресивною стороною. А порядок — це сторона, якій загрожують, яка потребує захисту. Потребує захисника»*.

А із захисником у цих книжках усе добре.

МЕЖА МОЖЛИВОГО

...він же навіть без дзеркала поліз — згідно з «ученими» віруваннями, перемогти василіска можна було за допомогою дзеркала, що відбивало його смертельний погляд на самого гада.

...чесних літарів, не пообрізуваних — оскільки в середньовіччі монету карбували на вагу, існувало два головні способи її фальшування: використання сплавів із недорогоцінних або менш вартісних металів (найчастіше — на державному рівні) або обрізання країв монет (із переплавлянням обрізаних частин — цим і займалися ті, через чіі руки монети проходили). Вага обрізаної монети була меншою, аніж нормальної, а тому зменшувалася і її вартість.

Борх Три Галки — звернімо увагу, що й у нашій реальності серед польських родів є герб, що зветься «Борх» або ж «Три Галки» (описується

він так: «На срібному полі три галки чорні, дві вище, одна знизу»; варіант із трьома птахами, вишикуваними в ряд, описано в гербарії «*Artorial general*» Й. Б. Ріштапа).

Забили вівцю, напхали її щільно чемерником, беладоною, блекотою, сіркою та шевською смолою — земні легенди знають кілька прикладів такого поводження із драконами; однією із найбільш відомих є легенда про вавельського дракона, якого саме таким чином перемогли чи то брати-князі Крак і Лех, чи то чоботар Скуба.

Рокош — бунт, заколот, який найчастіше здійснюється шляхтою, а не холопством.

...для чого ж існують еліксири з мандрагори — відзначимо, що мандрагора в народних магічних віруваннях пов'язана, окрім іншого, з любовною магією (від приготування приворотних напоїв до застосування її «парфумерних» можливостей — вважалося, що запах мандрагорового листа має збуджувальний ефект).

Фактотум (від лат. «*facere totum*» — «робити все») — довірена персона для різного роду доручень.

...колекзистенція, чи як там — Ярпен Зігрін має на увазі «коекзистенція», від лат. «*existencia*», «існування»; буквально — «співіснування».

Ніщука — ім'я одного з Рубайл походить від польської назви реліктової риби-хижака — панцирної щуки (*Lepisosteus*), що збереглася у Центральній Америці.

...проїдлив Кеннет, прозваний Пильщиком — а цей Рубайло прізвиськом своїм завдячує назві комах-шкідника *Cephus pygmaeus*, так званому «хлібному пильщику».

...старий ієрофант — у стародавніх греків — старший жрець в Елевсинських містеріях; назва походить від грецького «*hierophantes*» — «той, хто знає майбутнє». Пізніше — жрець або священик високого рівня.

...розірвали щуролаки — слово створено за такими самими правилами, що й знайоме вже читачеві «вовкулаки»; інакше кажучи, мова йде про щурів-перевертнів.

...той міст тролі в давні часи побудували — за народними уявленнями, троль найчастіше ховається під мостом і вимагає плату за проїзд; інколи йдеться про те, що саме тролі ті мости й будують.

...мовить Свята Книга... — усі нижчі казання Ейка з Денесле є парадоксом із біблійних образів, зокрема з Апокаліпсиса Івана Богослова.

...Відьмака, який є мерзотним підлюдьком — підкидьком зветься ельфійська дитина, якою батьки, згідно із народними віруваннями, можуть підмінити дитину людську; цю образу відьмак буде чути на сторінках циклу неодноразово.

КРИХТА ЛЬОДУ

Зойгл, як я і думав — за звучанням найближчим відповідником цієї істоти є одна з двох назв старовинного гігантського кита-базилозавра (*Zeuglodon cetoides*, він же *Basilosaurus*).

Дратував його факт, що банник не запропонував йому дівку — у середньовічному місті лазня вважалася не тільки місцем, пов'язаним із гігієною, але й місцем розпусти (це уявлення настільки вкорінилося, що лазебник неодноразово згадували в церковних проповідях та казаннях як гріховну територію; іконографія ж лазні майже обов'язково включала в себе зображення чоловіків і жінок, які сидять в одній балії).

На підвищенні стояв ганебний стовп із делінквентом — делінквент (від лат. «*delinquens*» — правопорушник) означає особу, яка порушує правові норми. Стосовно ж ганебного стовпа, то практика його використання як засобу покарання була широко розповсюдженою протягом усього Середньовіччя, а подекуди й за часів ранньомодерної доби. До ганебного стовпа приковували за незначні порушення, що не потребували жорстокіших тілесних покарань, делінквент же стояв біля нього або прикутий ланцюгом за нашійник, або в колодках.

Староста — треба мати на увазі, що слово «староста» використовується у циклі в трохи незвичному для нас контексті. Це не виборний голова територіальної сільської громади (ним є війт), а урядник, поставлений центральною владою (королівською чи князівською). Він контролював міську скарбницю, судочинство й поліцейську владу, мав так зване «право меча» — можливість засуджувати на смерть.

Геральт не додав, що також — візники, бо жарт, хоча й старий, смішив не всіх — нам цей анекдот більше відомий у варіанті «У всьому винні жиди й листоноші» (або, інколи, велосипедисти).

Чи що, опі твої зойгли плодяться наче блохи чи миші, з гнилої соломи в сніжку — від часів античності низка природознавців (включаючи Арістотеля) вірили в можливість самозародження у межах опису світу як сплетення чотирьох стихій. У числі тих тварин, які могли самозародитися, згадувалися черв'яки, жаби й миші. В «Історії тварин» Арістотель пише: «Одна властивість притаманна як тваринам, так і рослинам. Деякі рослини виникають із насіння, а інші самозароджуються. (...) Так і з тваринами, серед яких одні відповідно до своєї природи походять від батьків, тоді як інші виникають не від батьківського коріння, а з гнилої землі чи тканини рослин подібно до деяких комах; інші самозароджуються усередині тварин завдяки секретії їхніх органів».

Прийшов ти сюди із чорнявою ворожною, як там її, забувся... Гвіневер, хба — звернімо увагу, що ім'я Йеннефер справді за своїм походженням

близьке до імені дружини короля Артура (біля витонів і того, й другого імені лежить валлійське ім'я «*Gwenwyfar*»).

...**помік складом та цейгаузом** — цейгаузом у середньовічних містах зазвичай звалася комора для зберігання зброї та амуніції.

Гомункул (від лат. «*homunculus*» — людинка) штучно створена людиноподібна істота в алхімічному мистецтві, яка мала й певні магичні властивості.

Вказівним пальцем водив він по зубчастому краю отвору й кістці скроні — зубчастий отвір найчастіше виникає від смертельного удару, що пробиває череп; таким чином, череп під рукою Істредда не просто покійника, а істоти, вбитої у бою, свідок історії взаємин людей та ельфів.

ВІЧНИЙ ВОГОНЬ

Веспуля — доречно звернути увагу, що ім'я жінки збігається із латинською назвою для роду ос у біології: «*Vespula*».

...**І розваги — ешафот, шибениця із люком** — не треба забувати, що публічна страта дійсно була одним із різновидів середньовічних і ранньомодерних розваг; шибениця із люком була одним із тих винаходів, які можна вважати прогресивними й гуманними: приречений на страту ламав собі шию і гинув одразу, у той час як повішення на традиційній шибениці могло затягнутися на досить довгий час.

...**обернемо тебе овечою шкірою** — мотив, відомий щонайменше з часів «Одіссеї» Гомера: саме таким чином втекли від осліпленого Циклопа Одісей та його товариші.

Шапелл — французькою ім'я цього мосьпана означає «храм», що є характерним значенням для його посади.

Про королеву Ванду, яка втопилася у річці Дуппі, бо нікто її не хотів — інтертекстуальна й міжкультурна гра автора: однією з важливих історій про легендарних польських королів є оповідь про княгиню Ванду, легендарну дочку князя Крака, засновника Кракова; згідно із нею, княжна Ванда втопилася у Віслі, щоб не виходити заміж за німецького принца.

...**замість того, аби розумно платити акредитивом чи векселем** — акредитив — умовне грошове зобов'язання, яке приймається банком до оплати замість грошової суми; вексель — грошове зобов'язання (як правило, безумовне) векселедавця сплатити після певного строку фіксовану суму грошей власнику векселя. Обидва варіанти вигідні тим, що виводять реальні гроші із зони ризиків транспортування їх з місця на місце.

Аваль — вексельна порука, надана третьою особою; інакше кажучи, той, хто випишує аваль на вексель, бере на себе ризики, пов'язані із торгівельними операціями, які проводить той, хто потребує «швидких коштів».

...**вважати його своїм фактором у Новіграді** – фактор тут – те саме, що й «фактотум» – довірена особа, яка виконує доручення.

ТРОХИ ЖЕРТОВНОСТІ

Ког – середньовічне одномачтове палубне торговельне судно; назву його пов'язують із старогерманським «*kugge*» – «опуклий».

Агловаль – ім'я цього персонажа збігається з іменем одного з героїв артурівського циклу, сина короля Пеллінора; в артурівського Агловаля також була дивна любовна історія: він мав сина від чорношкірої мавританської принцеси. Крім того, братом Агловаля в артурівському циклі є славетний Парцифаль.

Проведення фестивалів (...) заспокоює глибинні й природні потреби людей – звернімо увагу на те, що ідеї Любистка до певної міри віддзеркалюють ідеї іншого дослідника карнавалів і фестивалів – М. Бахтіна. Бахтін вважав, що сенс карнавалу в традиційній культурі – створювати свого роду продох для людини корпоративного середньовічного суспільства, бо та постійно перебуває під тиском жорстких правил повсякденності; карнавал, свято стають часом, коли можна перевернути з ніг на голову звичний порядок і – хоча б на короткий час – вийти за межі жорсткої системи обмежень середньовічної культури.

...**жмупки омели й вересу** – треба враховувати, що омела і верес, які мають сильний запах, використовувалися під час проведення захисних ритуалів, входили до рецептури з очищення територій та приміщень від злих сил.

...**кільна швидких скіфів** – однощогловий маломірний корабель із відсутньою суцільною палубою; різновид швидкісного парусного човна. Назва походить від нідерл. «*Schuit*».

...**на самому дні цього клятого океану сидить собі величезна потвора** – Любисток тут чи не дослівно повторює народні легенди з багатьох регіонів земної кулі, в яких саме таким чином пояснювали явища припливів та відпливів – як, наприклад, у народів Південно-Східної Азії, де на роль чудиська було призначено велетенську черепаха. Ці ж оповістки знаходимо в сюжетах європейських авторів; наприклад, барон Мюнхгаузен з роману Р. Распе описує велетенську рибу, що проковтнула його корабель: коли вона ковтає воду, всередині неї настає приплив, коли виплює – відплив.

...**побачивши в очниці полхету** – різновид морських кільчастих черв'яків. Назва походить від грец. «*polis*» – «багато» та «*haite*» – «волосся».

...**до легендарного Іса, який поглинули хвилі** – легенда про місто Іс, що опустилося на морське дно, існує у бретонців; згідно з нею місто пішло під воду або як розплата за гріхи жителів, або через провину доньки короля;

інколи на узбережжі Бретані можна почути й дзвони затонулого міста, які нібито попереджають про близькість шторму.

МЕЧ ПРИЗНАЧЕННЯ

Брокілон – ліс дріад у Сапковського походить від іншого легендарного лісу середньовіччя – казкового Броселіанда, що в Бретані називався Брекелісном; згідно зі сказаннями артурівського циклу в цьому лісі виховувався лицар Ланселот, тут знаходилося джерело молодості. Нарешті, у Броселіанді спить вічним сном чарівник Мерлін, приспаний дівою Німуе.

... **адже за хвилину ти даси їй Води Брокілону** – мотив «води забуття» – один із найпоширеніших у світовій міфології (досить пригадати води Лети – підземної річки смерті, відпивши з якої людська душа забувала про своє земне існування).

ЩОСЬ БІЛЬШЕ

...**Травневий Король у вінку й полотняних штаних цілував руду Травневу Королеву** – свято Беллетайн, як свято весни, у реальній середньовічній традиції мало чіткі ознаки свята родючості; Травневий Король і Травнева Королева обиралися для ритуального шлюбу, що укладався між ними на період свята й мав сенс саме як обряд родючості. Усі інші атрибути, які автор використовує для опису свята (багаття, пияцтво, танці, вільна еротична поведінка), також мають свої відповідності в історичному Бельтайні.

Звуся Вісенною – один із найважливіших епізодів тому «Меч призначення» потребує не стільки нашого, скільки авторського коментаря. Тож слово А. Сапковському: *«На ідею, що друїдка Вісенна з «Дороги, з якої не повертаються» є матір'ю Геральта, я натрапив досить пізно. Мала це бути деталь, що «закінлює» сюжет і події оповідання «Щось більше», яке закінчує «Меч призначення», – і що є клямрою, яка з'єднає воєдино всі оповідання, присвячені відьмаку. (...) Тож Вісенна повернулася до циклу, стаючи мамою Геральта, мамою трохи непутящою, але симпатичною, яка з'являється у житті відьмака саме тоді, коли йому це потрібно. Даючи йому – у прямому й переносному сенсі – життя вдруге. Інший протагоніст «Дороги...», Корін, щастя повернення не отримав. (...) Для сюжету, який голосно вимагав матері відьмака, батько був справжньою п'ятою ногою для собаки. Тож до думки, що це власне Корін з «Дороги...» був батьком відьмака, дійшов не я, а Мацей Паровський з «Fantastyk'i», якому ця ідея дуже пасувала для початку серії коміксів про відьмака. Паровський «Дорогу...» любив, говорив про те багато разів і включив це*

оповідання до антології «*Co większe tuchy*» у 1992 році. Тож Корін у коміксі став батьком відьмака. Утім, сценарист Мацей Паровський не дозволив Коріну потішитися нащадком. Паровський, узявши трохи лукавства від адаптованого автора, прикінчив Коріна наступного ранку після ночі любові із Вісенною».

Марка – історична грошова одиниця, відома в Європі нашого світу з часів раннього середньовіччя; назву її найчастіше пов'язують із терміном «*marca*», яким називалися окремі територіальні одиниці.

Зміст

Межа можливого	5
Крихта льоду	82
Вічний Вогонь	124
Трохи жертвності	176
Меч призначення	237
Щось більше	302
<i>Коментарі</i>	358

Літературно-художнє видання

САПКОВСЬКИЙ Анджей
Відьмак. Меч призначення
Роман

Керівник проекту *З. О. Бакуменко*
Завідувач редакції *Г. В. Сологуб*
Відповідальний за випуск *О. В. Стратілат*
Редактор *О. І. Стужук*
Художній редактор *Т. О. Волошина*
Технічний редактор *І. О. Гнідая*
Коректор *Т. М. Новаченко*

Підписано до друку 22.02.2015. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «FranklinGothicBookCondITC». Ум. друк. арк. 19,32.
Наклад 10 000 пр. Зам. № 6-02-1610.

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: corp@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика "Глобус"»
61012, м. Харків, вул. Різдяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (Life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
 - на сайті Клубу: www.bookclub.ua
 - у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом
- Надсилається безоплатний каталог**

**Для гуртових
клієнтів**

Київ
тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ
тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса
тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

**Запрошуємо авторів, перекладачів,
художників, редакторів до співпраці**
e-mail: publish@bookclub.ua

Сапковський А.

**С19 Відьмак. Меч призначення : роман / Анджей Сапковський ;
перекл. з пол. і комент. С. Легези. — Харнів : Книжковий Клуб
«Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. — 368 с.**

ISBN 978-617-12-0498-0 (укр.)

ISBN 978-83-7578-064-2 (пол.)

Від подорожі до подорожі, від пригоди до пригоди відьмак Геральт дедалі частіше помічає, що в колись звичному світі князівських інтриг і сільських військових та мужицьких хитрощів, які інколи тани вилазили боном їх авторам, стає аж занадто багато зла й ненависті. Ані люди, ані представники давніх рас не бажають шукати компроміси і мирно співіснувати. «З усією куртуазністю» тепер здійснюються жорстокі вбивства заради золота чи ділянки землі. Це зло притягує зло ще більше: нілфгардський король починає війну, якої світ іще не знав. І бути остороном відьману не вдається, бо тепер у нього з'явилася прийом-на дитина — маленька зеленоонона Црі.

**УДК 821.162.1
ББК 84.4П0Л**

АНДЖЕЙ
САПКОВСЬКИЙ

ВІДЬМАК

ПЕРШЕ КОМЕНТОВАНЕ ВИДАННЯ

Магія Анджея Сапковського — у його вмінні з ліризмом і сарказмом створити уявний світ, кожен з мешканців якого, кожне місце і кожна подія настільки нагадують нам світ реальний, сучасний, що відірватися від книжок неможливо. Саме тому героїчна сага про відьмака посідає четверте місце за накладом у Польщі, нагороджена преміями імені Януша Зайделя, преміями SFinks, а 2010 року Анджей Сапковський отримав почесну нагороду Європейського співтовариства наукової фантастики EuroCon «Гранд Майстер».

Хоч як намагався біловолосий відьмак Геральт менше замислюватися про вибір між більшим і меншим злом, але й він помітив, що світ змінюється. Представники людської раси, із жадою чи ненависті знищуючи ельфів, гномів, мавок-дріад, таємничих морських мешканців, і з відьмака намагаються зробити найманого вбивцю. Але тепер Геральт знає, що таке кохання, знає, що він здатен на людські почуття і на найбільшу самопожертву... Маленька зеленоока Цірі, призначенням якої є Геральт, з'явиться у його житті в той час, коли на королівства, які століттями воювали лише за перенесення межових знаків, нападе страшний ворог із-за південних гір. І відьмаку не буде різниці, чия ллється кров — людей, дріад чи ельфів...

The Witcher 3: Wild Hunt вже у продажу!

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-0498-0

9 786171 204980

The Witcher® is a trademark of CD PROJEKT S.A.
The Witcher game © CD PROJEKT S.A. All rights reserved.
The Witcher game is based on the prose of Andrzej Sapkowski.
All other copyrights and trademarks are the property of their respective owners.
Cover illustration: © CD PROJEKT S.A.